

**VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA**

IZVJEŠĆE O PROVEDBI

***NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH
DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2004. GODINI***

Srpanj, 2005.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	3
2. EPIDEMIOLOŠKO STANJE BOLESTI OVISNOSTI U 2004. GODINI.....	6
⇒ PRIKAZ OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA U BOLNICAMA REPUBLIKE HRVATSKE.....	6
⇒ LIJEČENJE OVISNIKA.....	12
⇒ PRIKAZ RODILJA OVISNICA I NJIHOVE NOVOROĐENE DJECE U REPUBLICI HRVATSKOJ TIJEKOM 2004. GODINE.....	41
⇒ TERAPIJSKE ZAJEDNICE.....	43
⇒ UDRUGE KOJE SE BAVE SUZBIJANJEM ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA.....	48
3. IZVJEŠĆE O AKTIVNOSTIMA I MJERAMA NA IZVRŠENJU PROVEDBENIH PROGRAMA NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA I AKCIJSKOG PLANA SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA ZA 2004.....	54
⇒ MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA I EUROPSKIH INTEGRACIJA.....	54
⇒ MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I ŠPORTA.....	54
⇒ MINISTARSTVO OBRANE.....	56
3.1. Zapljene ilegalnih droga od strane Ministarstva obrane.....	57
3.2. Kaznena djela zlouporabe opojnih droga u odnosu na počinitelje pripadnike Oružanih snaga RH.....	59
⇒ MINISTARSTVO PRAVOSUĐA.....	61
3.3. Kriminalitet zlouporabe opojnih droga.....	62
3.4. Zatvorenici – ovisnici u penalnom sustavu.....	68
⇒ MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA.....	74
3.5. Zapljene ilegalnih droga od strane Ministarstva unutarnjih poslova.....	77
3.6. Trendovi proizvodnje, krijumčarenja i preprodaje opojnih droga u Republici Hrvatskoj.....	80
⇒ MINISTARSTVO FINACIJA.....	81
3.7. Zapljene ilegalnih droga od strane Ministarstva financija – Carinska uprava.....	82
⇒ MINISTARSTVO OBITELJI, BRANITELJA I MEĐUGENERACIJSKE SOLIDARNOSTI.....	83
⇒ MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE SKRBI.....	84
⇒ MINISTARSTVO GOSPODARSTVA, RADA I PODUZETNIŠTVA.....	89
4. IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA I AKCIJSKOG PLANA SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA ZA 2004. GODINU PO ŽUPANIJAMA.....	91
5. IZVJEŠĆE O RADU POVJERENSTVA ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA, UREDA ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA I STRUČNOG SAVJETA UREDA ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA ZA 2004.....	132
⇒ POVJERENSTVO ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA.....	132
⇒ URED ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA.....	133
⇒ STRUČNI SAVJET UREDA ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA.....	139
6. MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI UREDA ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA.....	143
7. IZVJEŠĆE O UTROŠENIM SREDSTVIMA ZA PROVEDBU NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA ZA 2004. I AKCIJSKOG PLANA ZA 2004.....	154
8. SVJETSKI TRENDVI ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA.....	173
⇒ TRENDVI ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA U EUROPI.....	175

1. UVOD

Zlouporaba droga i posljedična bolest ovisnosti o drogama pogađa sve društvene slojeve, sve društvene zajednice i sve zemlje, stoga je glavni cilj Ujedinjenih naroda i Europske unije smanjenje ponude i potražnje droge, a s tim u vezi i zadržati stanje raširenosti zlouporabe droga u granicama snošljivim za zajednicu kako se ne bi narušile temeljne vrijednosti društva, obitelji i pojedinca.

U Republici Hrvatskoj zlouporaba opojnih droga nakon Domovinskog rata poprimila je intenzivne razmjere, te možemo reći da je sredinom 90-ih došlo do prave epidemije bolesti ovisnosti o drogama u nas. Stopa od 0,9 % ovisnika o drogama na tisuću stanovnika u 1990. g. porasla je na 2,7 % u 1999.g., ili u sustavu za tretman ovisnika svake se godine bilježi oko 980 novih slučajeva opijatskih ovisnika o drogama. Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, broj novopridošlih ovisnika o drogama u sustav liječenja smanjio se od 2000. godine (2.026) do 2004. na 1.619 što ukazuje na potrebu osnaživanja sustava za ranu registraciju i liječenje. U sustav za tretman i liječenje ovisnika u Republici Hrvatskoj svake godine se javi oko 6 000 ovisnika o drogama, dok se broj novoregistriranih opijatskih ovisnika kreće od 732 do 1.066 godišnje. Ukupno je u 2004. godini liječeno 5.768 osoba (129,7/100.000 stanovnika), od toga 4.163 ovisnika o heroinu. Osoba koje su prvi put bile u sustavu liječenja bilo je 1.619, a novih ovisnika o heroinu 732. U usporedbi s prijašnjim godinama ukupan je broj liječenih osoba nešto veći, no novih je osoba u sustavu manje. Broj novih heroinskih ovisnika već se nekoliko godina održava na 800-1000 te je u 2004. godini manji nego prijašnjih godina. Kako su reorganizacija centara za prevenciju ovisnosti i prelazak u zavode za javno zdravstvo tijekom 2004. godine uzrokovali određene dvojbe oko financiranja i zapošljavanja djelatnika u prošloj godini, ti podaci mogu prije ukazivati na relativnu nestabilnost sustava za prihvata ovisnika nego na optimističko smanjenje zlouporabe droga.

Sustav liječenja temelji se, prema važećoj Nacionalnoj strategiji prevencije i suzbijanja zlouporabe psihoaktivnih droga, na mreži bolničkog i izvanbolničkog tretmana. Ukupno su u Hrvatskoj bile 1.222 hospitalizacije zbog ovisnosti, s prosječnim trajanjem od 25 dana. Najviše bolničkih boravaka zbog ovisnosti bilježi se u PB Vrapče (334), zatim u PB Sveti Ivan (184) te u KB Sestre milosrdnice (184).

U Registru za praćenje ovisnika o drogama do kraja 2004. godine zabilježene su **20.162 osobe**. Za porast ovisnosti o drogama u Hrvatskoj stručnjaci smatraju najznačajnijim utjecaj socioloških čimbenika, kao što su: teško gospodarsko stanje, ratna zbivanja, porast kriminaliteta i dostupnosti droge, migracije stanovništva i brojna druga sociološka zbivanja u zajednici.

Nadalje, najnoviji rezultati ESPAD-ovog istraživanja za 2003. godinu pokazuju da je Hrvatska po trendu raširenosti uzimanja droga kod mladih među europskim zemljama s uzlaznim trendom. Hrvatska je po uzimanju marihuane 1999. godine bila u prosjeku europskih zemalja, dok je 2003. godine iznad europskog prosjeka za 1%. Raširenost uzimanja ecstasija među mladima je 4% te je Hrvatska po uzimanju te droge na 8. mjestu u Europi. Sve to upućuje na činjenicu da je problem ovisnosti u Republici Hrvatskoj poprimio zabrinjavajuće razmjere, te da bi se riješio, potreban je cjelokupan angažman društva, kako na nacionalnoj tako i na lokalnoj razini. Osnovno načelo Europske strategije o drogama i Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj jest načelo smanjenja ponude i potražnje droge, što uključuje mjere prevencije ovisnosti, suzbijanje kriminaliteta vezanog uz zlouporabu droga te mjere liječenja, rehabilitacije i resocijalizacije ovisnika o drogama.

Od 1996. godine do sada došlo je do značajnih promjena na pravnom području u vezi sa suzbijanjem zlouporabe opojnih droga te do unaprjeđenja stručnih i znanstvenih spoznaja iz tog područja, posebice u pogledu smjernica i doktrine provođenja prevencije ovisnosti te liječenja i tretmana ovisnika. Prema svim pokazateljima, u Republici Hrvatskoj posljednjih se godina povećala ponuda droga, koja je postala raznovrsnija, ali istodobno dostupnija, što je povećalo trend konzumiranja droga, posebice među mladima. To je uzrokovalo povećanu potrebu za razvojem novih programa smanjenja ponude i potražnje droge, kao i programa smanjenja štetnih posljedica nastalih zlouporabom droga.

Stanje raširenosti zlouporabe opojnih droga ovisi o povijesnim, socijalnim, kulturnim i demografskim odlikama svake pojedine regije, odnosno županije u Republici Hrvatskoj.

U Republici Hrvatskoj je 21 županija, uključivši i Grad Zagreb koji ima status županije. Raširenost zlouporabe droga te broj ovisnika o drogama razlikuje se od županije do županije. Iz Izvješća Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo za 2004. godinu prema stopi liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika može se zaključiti, da je po stanju raširenosti zlouporabe opojnih droga na prvom mjestu bila Istarska županija, a zatim slijede Zadarska, Šibensko-kninska, Varaždinska županija, Grad Zagreb, Primorsko-goranska, Splitsko-dalmatinska te ostale županije. Navedeno međutim ukazuje prije na činjenicu da nabrojane županije imaju dobro razvijen sustav liječenja, pa je i obuhvat ovisnika i konzumenata sustavom liječenja vrlo visok. U ostalim se županijama prije može govoriti o nedovoljnom obuhvatu i podregistraciji nego o nepostojanju problema ovisnosti, odnosno manjoj

ugroženosti. Poznato je da je problem ovisnosti u najvećoj mjeri problem urbanih sredina te da raširenost konzumiranja sredstava ovisnosti ovisi ponajprije o dostupnosti droga, učinkovitosti različitih programa prevencije ovisnosti na nacionalnoj i lokalnoj razini te institucionalnih i izvaninstitucionalnih resursa za suzbijanje problema ovisnosti.

Radi unaprjeđenja suzbijanja zlouporabe opojnih droga na razini županija i poboljšanja koordinacije u provedbi mjera i aktivnosti u području suzbijanja zlouporabe opojnih droga na razini jedinica lokalne (područne) samouprave, predviđeno je osnivanje županijskih povjerenstava za suzbijanje zlouporabe opojnih droga u koja bi trebali biti uključeni stručnjaci iz područja školstva, socijalne skrbi, zdravstva, policije, sudstva, nevladinih organizacija i županijskih ureda državne uprave. Do sada je županijska povjerenstva osnovalo 19 županija. Također, u svakoj županiji postoje centri za prevenciju ovisnosti (21 centar). U svojoj organizaciji i sadržajima rada objedinjuju aktivnosti zdravstva, socijalne zaštite i prosvjete s ciljem provođenja stalnog nadzora, edukacije, psihoterapije, obiteljske terapije, prevencije HIV infekcije i hepatitisa, te pomoći u rješavanju drugih životnih problema ovisnika i njihovih obitelji, kao i pružanje pomoći povremenim konzumentima droga i njihovim obiteljima.

Prema Zakonu o zdravstvenoj zaštiti (N.N.121/2003) i Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga (N.N.163/2003), sustav za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnika postao je dio sustava Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. Samim tim navedeni centri za prevenciju ovisnosti postali su sastavni dijelovi županijskih zavoda za javno zdravstvo.

Nacionalna politika vezana uz droge ovisi o brojnim čimbenicima poput političke i gospodarske stabilnosti, dostupnosti različitih stručnih i znanstvenih dostignuća s tog područja, raširenosti zlouporabe droga, društvenoj svijesti o toj pojavi te pravnog sustava i zemljopisnog položaja određene države. S tim u vezi možemo reći kako se Hrvatska nalazi na važnom tranzitnom području, tzv. Balkanskoj ruti, kojom se koriste proizvođači i preprodavači ilegalnih droga u oba smjera istok – zapad. Prioriteti koje će država davati politici vezanoj uz droge ovise o stanju raširenosti zlouporabe droga u društvu, socio-gospodarskim prilikama i razini svijesti javnosti o svim dimenzijama tog problema.

Poteškoće vezane uz zlouporabu droga treba razumjeti i sa stajališta širokih socijalnih pitanja poput siromaštva, zapostavljenosti, nezaposlenosti, beskućništva i posljedične socijalne isključenosti. Poboljšanjem socijalnog položaja pojedinca i potpore obiteljima i mladima općenito, a posebice pružanjem potpore socijalno isključenim i marginalnim društvenim skupinama, jačat će se i zaštita od zlouporabe droga.

Nadalje, provedba nacionalne politike suzbijanja zlouporabe opojnih droga zahtijeva uravnotežen, multidisciplinarni i integriran pristup. Takav pristup zahtijeva koordinaciju svih tijela uključenih u borbu protiv ovisnosti te svih razina državne vlasti, s posebnim naglaskom na ulogu lokalne uprave u provedbi i implementaciji aktivnosti suzbijanja zlouporabe opojnih droga, kao i na ulozi i doprinosu nevladinih organizacija i različitih građanskih inicijativa na tom području.

Približavanje Republike Hrvatske Europskoj uniji i preuzimanje njene pravne stečevine stvorili su na području nacionalne politike vezane uz droge brojne mogućnosti za različite nove aktivnosti i unaprjeđenja u javnom zdravstvu, socijalnoj politici, školstvu, djelovanju policije, carine i pravosudnog sustava, te otvorili put novim intervencijama i izazovima na tom području kroz različite institucije društva na nacionalnoj i lokalnoj razini (stoga su u ovom Izvješću u okviru Zaključka koji slijede iz pojedinih poglavlja, od strane Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga dane određene smjernice i prijedlozi za poboljšanje postojećih i kreiranja novih mjera i aktivnosti usmjerenih na provedbu suzbijanja zlouporabe opojnih droga). Iz toga je proizašla potreba za novom nacionalnom strategijom, te je Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske u koordinaciji s relevantnim resornim ministarstvima i u suradnji s europskim stručnjacima izradio novu Nacionalnu strategiju suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2006. do 2012. godine, koju će Vlada Republike Hrvatske uputiti Hrvatskom saboru na usvajanje.

2. EPIDEMIOLOŠKO STANJE BOLESTI OVISNOSTI U 2004.

⇒ PRIKAZ OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA REPUBLIKE HRVATSKE

Tablica 1. Zdravstvene ustanove - podaci o broju stacionarno i ambulantno liječenih ovisnika o
opojnim drogama tijekom 2003. godine

USTANOVA	Ukupan broj osoba koje su došle u ambulance hitne medicinske pomoći zbog konzumacije droga ili su liječene u jedinicama intenzivne skrbi tijekom 2003.		Ukupan broj opijatskih ovisnika koji su bolnički ili ambulantno liječeni tijekom 2003.	Ukupan broj novopridošlih opijatskih ovisnika tijekom 2003.	Broj osoba koje su umrle od posljedica trovanja drogom u 2003.	Vrsta droge s kojom se najčešće susrećete kod prijema ili liječenja ovisnika
	Broj stacionarno liječenih osoba zbog konzumacije droga	Broj ambulantno liječenih osoba zbog konzumacije droga				
PB Vrapče	207	1.610	945	275	0	heroin, amfetamini, marihuana
PB Jankomir	166	20	151	113	0	opijati
KBC Zagreb	37	54	45	/	0	
KBC Rijeka	58	141	124	/	/	opijati
KB Sestre milosrdnice	207	1.670	1.655	257	/	opijati
KB Merkur	4	4	/	/	0	/
KB Dubrava	14	77	91	/	0	heroin
KB Split	35	421	/	/	1	opijati
Klinika za infektivne bolesti	10	146	156	/	/	metadon
OB Vukovar	7	15	/	/	4	/
OB Pakrac	0	0	0	0	0	/
OB Našice	0		11	3	0	heptanon
OB Koprivnica	1	0	1	1	0	/
OB Sisak	2	2	4	1	0	ecstasy
OB Sveti Duh	9	/	/	/	/	heroin
OB Knin	0	5	2	1	0	kanabinoidi
OB Bjelovar	7	11	2	/	0	kanabis
OB Virovitica	3	10	13	5	0	heroin
OB Čakovec	9	11	20	13	0	heroin
OB Pula	72	119	/	/	/	opijati
OB Šibenik	0	3	3	/	/	/
OB Slavonski Brod	7	42	/	/	0	opijati
OB Varaždin	17	1	17	15	0	opijati, ecstasy
OB Karlovac	/	/	33	11	0	ecstasy, marihuana, heroin
OB Dubrovnik	45	284	123	13	0	heroin
OB Nova Gradiška	1	3	/	/	0	/
HP Rijeka	0	137	/	/	/	/
HP Split	/	67	/	/	5	heroin
HP Zagreb	/	82	/	/	/	/
UKUPNO	918	4.935	3.396	708	10	/

Izvor podataka: podaci iz upitnika koji je od strane Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga dostavljen zdravstvenim ustanovama; Obrada podataka: Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga

Tablica 2. Zdravstvene ustanove - podaci o broju stacionarno i ambulantno liječenih ovisnika o opojnim drogama tijekom 2004. godine

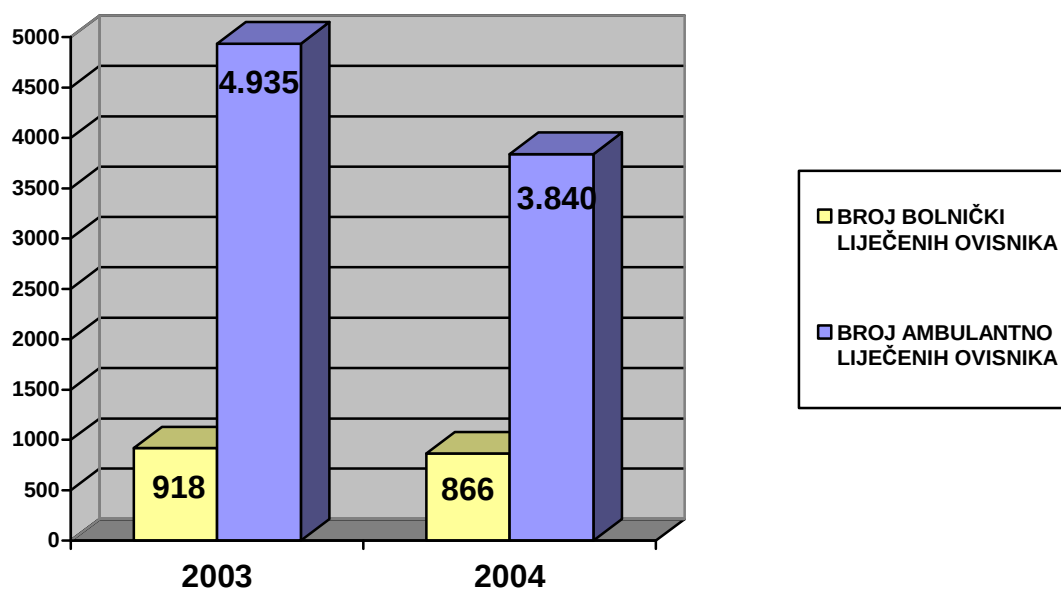
USTANOVA	Ukupan broj osoba koje su došle u ambulate hitne medicinske pomoći zbog konzumacije droga ili su liječene u jedinicama intenzivne skrbi tijekom 2004.		Pregledano na hitnom prijemu	Ukupan broj opijatskih ovisnika koji su bolnički ili ambulantno liječeni tijekom 2004.	Broj osoba koje su umrle od posljedica trovanja drogom u 2004.	Vrsta droge s kojom se najčešće susrećete kod prijema ili liječenja ovisnika
	Broj stacionarno liječenih osoba zbog konzumacije droga	Broj ambulantno liječenih osoba zbog konzumacije droga				
PB Vrapče	203 23,4	1.612 42,0	1.815 58,3	919 35,4	0 0,0	opijati, više i ostalo, sedativi
PB Jankomir	106 12,0	/	/	35 1,3	0 0,0	više i ostalo, opijati
KBC Zagreb	34 3,9	129 3,4	/	163 6,3	0 0,0	/
KBC Rijeka	61 7,0	222 5,8	400 12,8	146 5,6	0 0,0	opijati, više i ostalo
KB Sestre milosrdnice	/	724 18,9	724 23,2	625 24,0	0 0,0	opijati, više i ostalo, sedativi
KB Merkur	5 0,6	37 1,0	/	/	1 20,0	heroin
KB Dubrava	80 9,2	/	/	11 0,4	0 0,0	benzodiazepini
KB Split	95 11,0	265 6,9	143 4,6	/	0 0,0	opijati
Klinika za infektivne bolesti	150 17,3	14 0,4	/	7 0,3	0 0,0	metadon, heroin, ecstasy, marihuana
OB Našice	/	11 0,3	/	/	0 0,0	/
OB Sisak	/	4 0,10	/	/	/	kanabinoidi, ecstasy
OB Sveti Duh	11 1,3	/	22 0,7	31 1,2	0 0,0	opijati, kanabis, kokain
OB Bjelovar	2 0,2	21 0,5	/	12 0,5	0 0,0	opijati
OB Virovitica	26 3,0	/	/	23 0,9	0 0,0	heroin, miješano, tramal
ŽB Čakovec	13 1,5	25 0,7	/	38 1,5	0 0,0	opijati
OB Pula	44 5,1	/	11 0,4	39 1,5	0 0,0	Opijati, heroin+prazine, xanax, apaurin
OB Slavonski Brod	10 1,2	23 0,6	/	4 0,2	0 0,0	opijati, psihoaktivne tvari, kanabinoidi, stimulansi
OB Varaždin	23 2,7	/	/	18 0,7	0 0,0	opijati, više i ostalo, hlapiva otapala
OB Dubrovnik	23 2,7	163 4,2	/	170 6,5	/	opijati, više i ostalo
OB Nova Gradiška	0 0,0	8 0,2	/	/	1 20,0	/
Klinika za dječje bolesti	/	15 0,4	/	3 0,1	0 0,0	kanabis, ecstasy, heroin
OŽB Požega	/	70 1,8	/	/	0 0,0	/
Klinika za plućne bolesti Jordanovac	/	11 0,3	/	11 0,4	/	heroin, metadon

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DRUGA
U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2004.**

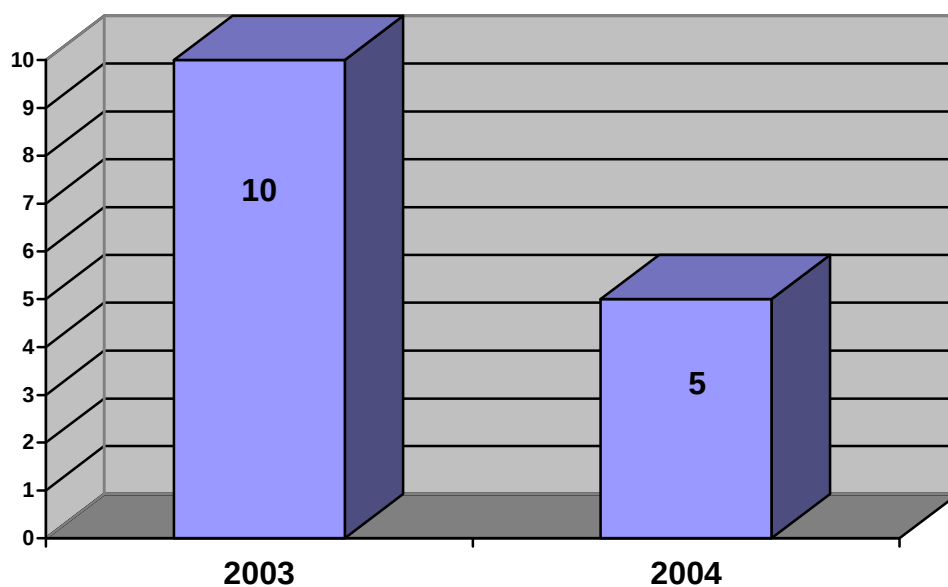
KB Osijek	14 1,6	74 1,9	/	17 0,7	1 20,0	opijati, barbiturati
HP Rijeka	/	96 2,5	/	86 3,3	2 40,0	opijati
HP Split	/	/	/	/	/	/
HP Zagreb	/	445 11,6	/	404 15,5	/	opijati, sedativi , kombinacije, halucinogeni, kokain
UKUPNO	866 (53 na detoksu)	3.840	3.115	2.599	5	

Izvor podataka: podaci iz upitnika koji je od strane Ureda za suzbijanje zlorporabe opojnih droga dostavljen zdravstvenim ustanovama; Obrada podataka: Ured za suzbijanje zlorporabe opojnih droga

Grafički prikaz 1. Ukupan broj stacionarno i ambulantno liječenih ovisnika tijekom 2003. i 2004.

Grafički prikaz 2. Broj osoba umrlih zbog posljedica trovanja opojnim drogama tijekom 2003. i 2004.

Za potrebe izrade ovog Izvješća, Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga izravno je svim bolnicama i ustanovama za hitnu medicinsku pomoć uputio upitnik radi prikupljanja podataka o ukupnom broju osoba koje su zbog konzumacije droga ambulantno ili bolnički tretirane tijekom 2004. godine. Podaci prikupljeni na ovaj način uspoređeni su s podacima koje je Ured istom metodologijom prikupio u 2003. godini. Navedeni podaci služe kao pokazatelj trenda o broju stacionarnih i ambulantnih usluga koje su pružene ovisnicima i konzumentima opojnih droga (uz napomenu da pristigli podaci sadrže i broj usluga koje su ovisnicima pružene iz nekog drugog razloga; operacija, liječenje ostalih bolesti, a ne isključivo radi liječenja zbog konzumacije opojnih droga), te nisu kao takvi usporedivi s podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, koji se prikupljaju na Pompidou obrascu i usklađuju s podacima u Registru osoba liječenih zbog zlouporabe opojnih droga. Ipak, ovi podaci mogu biti dobar pokazatelj trenda liječenja ovisnosti o drogama u Republici Hrvatskoj, jer se za sve ovisnike zaprimljene u zdravstvenim ustanovama ne ispunjavaju Pompidou obrasci. Važno je istaknuti da zdravstvene ustanove kojima su dostavljeni upitnici nisu dostavile sve podatke.

Podaci prikupljeni iz 35 zdravstvenih ustanova za 2004. godinu pokazuju da su opijatski ovisnici još uvijek najbrojniji (od ukupno 4.706 osoba koje su bolnički i ambulantno tretirane zbog bolesti ovisnosti, 2599 je opijatskih ovisnika, što iznosi 55%), iako su i sve brojniji ovisnici koji koriste više vrsta droga istovremeno.

Najviše **bolnički** liječenih osoba zbog konzumacije droga u 2004. bilježe *Psihijatrijska bolnica Vrapče* (23,4%), *Klinika za infektivne bolesti* (17,3%), *Psihijatrijska bolnica Jankomir* (12,0%) te *KB Split* (11,0%), dok u ambulantnom tretmanu predvode *Psihijatrijska bolnica Vrapče* (42,0%), *Klinička bolnica Sestre milosrdnice* (18,9%), *Ustanova za hitnu medicinsku pomoć Zagreb* (11,6%) i *KB Split* (8,36%). Napominjemo da *Klinička bolnica Sestre milosrdnice* nije dostavila podatke o bolnički liječenim osobama.

Ovdje želimo istaknuti kako je u izvješću Klinike za infektivne bolesti navedeno da su često ovisnici koji se liječe u njihovoj ustanovi uglavnom već registrirani u nekoj drugoj zdravstvenoj ustanovi budući da se u Klinici za infektivne bolesti liječe osobe kojima je ovisnost sekundarna dijagnoza.

U usporedbi s 2003. godinom, tijekom 2004. bilježi se smanjenje ukupnog broja stacionarno i ambulantno liječenih ovisnika u zdravstvenim ustanovama za 19,6% (grafički prikaz 1.).

Također se bilježi i smanjenje broja smrtnih slučajeva zbog trovanja opojnim drogama za 50% (grafički prikaz 1.). Naime, prema prikupljenim podacima Ureda, u 2004. u zdravstvenim ustanovama zabilježeno je 5 smrtnih slučajeva od posljedica trovanja opojnim drogama, dok je u 2003. zabilježeno 10 smrtnih slučajeva. Određene zdravstvene ustanove su u svojim izvješćima navele da u njihovim ustanovama nije moguće utvrditi uzrok smrti.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, tijekom 2004. godine umrlo je ukupno 108 osoba, od kojih je 81 osoba umrla od predoziranja opijatima, uključujući i metadon. Evidentno je da se najveći broj smrtnih slučajeva događa izvan zdravstvenog sustava.

Zdravstvene ustanove u Republici Hrvatskoj tijekom 2004. godine svoje su pacijente kojima su pružile pomoć zbog ovisnosti o drogama najčešće upućivale na daljnje liječenje ili savjetovanje u Kliničku bolnicu „Sestre milosrdnice“, Psihijatrijsku bolnicu Vrapče, centre za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, terapijske zajednice, Psihijatrijsku bolnicu „Sveti Ivan“, klubove anonimnih narkomana i slične udruge.

Pouzdanost navedenih podataka upitna je budući da se u praksi pojavljuju problemi kao što su manjak **test traka za identifikaciju sredstva ovisnosti** kako na odjelima psihijatrije tako i u hitnim bolničkim prijamima i intenzivnim jedinicama drugih odjela, a koje se ne mogu nabaviti u bolničkoj ljekarni (*OB Virovitica*). Vrlo često bolnice nisu opremljene računalima, te se zbog nepostojanja sustavnog bilježenja podataka u zdravstvenim ustanovama, prikupljanje podataka obavlja ručno pregledavajući povijesti bolesti svih bolesnika.

Budući da su pojedine zdravstvene ustanove često dostavljale nepotpune podatke ili podatke koje nije moguće usporediti s podacima prikupljenim u 2003. godini, možemo zaključiti da je **nužno kreirati standardizirani obrazac**, te u svakoj zdravstvenoj ustanovi zadužiti određenu osobu koja bi vodila evidenciju o broju ovisnika, odnosno popunila navedeni obrazac.

Prema navodima nekih zdravstvenih ustanova, pri pružanju hitne medicinske pomoći česti su problemi agresivnosti ovisnika i uznemiravanja ostalih bolesnika u opservaciji te nekooperativnost pri liječenju (OB "Sveti Duh", Klinika za plućne bolesti „Jordanovac“).

Stalan problem u mnogim zdravstvenim ustanovama predstavlja **nepostojanje detoks jedinica i tima** koji bi posebno brinuo za ovisnike, odnosno nedovoljno medicinskog osoblja, budući da zbog stalnog praćenja vitalnih parametara, ovisniku je nužan potpuni angažman osoblja, a često psihijatri opskrbljuju cjelokupnu problematiku koja se tiče i ovisnosti i mentalnog zdravlja i bolesti uopće (OB "Sveti Duh", OŽB Čakovec, OB Virovitica).

Osim u bolnicama, problem je i nepostojanje specijaliziranog tima ili specijalizirane ambulante pri domovima zdravlja što bi bilo optimalno za liječenje i praćenje ovisnika, jer često dolazi do disrupcija i prekida adekvatne aplikacije heptanona s obzirom na radno vrijeme liječnika primarne zaštite (u smjenama i preko vikenda) (OB Virovitica).

Osim manjka specijaliziranog osoblja, javlja se i problem nedovoljnog broja kreveta za liječenje ovisnika, te nedovoljan broj dana liječenja na psihijatrijskom odjelu koji je propisan normativima i standardima HZZO-a (OŽB Čakovec).

Jedna od poteškoća je i činjenica da ovisnici teško prihvaćaju liječenje na odjelima gdje se liječe drugi duševni poremećaji, kao što je primjerice slučaj u *Općoj županijskoj bolnici Čakovec*.

Često se javljaju problemi dostupnosti droge u bolničkim ustanovama zbog neprikladnog prostora, neodvojenih detoks jedinica, odnosno nemogućnosti fizičkog odvajanja ovisnika od ostalih bolesnika i posjetitelja, pa su, budući da postoji mogućnost komunikacije izvana, pokušaji liječenja često ometani donošenjem droge ovisnicima (Klinika za plućne bolesti „Jordanovac“, OŽB Čakovec, KB Osijek).

Jedan od problema s kojima se susreću bolničke ustanove prilikom liječenja ovisnika su situacije kada ovisnici koji su ujedno i na metadonskoj terapiji **postavljaju zahtjeve za većim dozama metadona od propisanih**. Takvi pacijenti zahtijevaju ujedno i veći angažman medicinskog osoblja i mjere predostrožnosti zbog hepatitisa od kojeg boluje većina ovisnika (Klinika za plućne bolesti „Jordanovac“).

Zaključak

Zbog brojnih problema vezanih uz manjak specijaliziranog osoblja kao i niza drugih spomenutih problema, nužna je uspostava sustavne izobrazbe o ovisnostima namijenjena liječnicima psihijatrima te liječnicima primarne zdravstvene zaštite, opremanje zdravstvenih ustanova, otvaranje novih detoks jedinica te općenito unaprjeđenje bolničkog sustava liječenja ovisnika. Zbog velike neujednačenosti u kvaliteti dostavljenih podataka, nužno je kreirati standardizirani obrazac te unaprijediti i uskladiti sustav prikupljanja podataka u bolničkim ustanovama, te se predlaže da Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi sukladno važećim zakonskim propisima i stručnim standardima, utvrdi metodologiju prikupljanja i obradu prikupljenih podataka.

Podaci za 2004. pokazuju smanjenje broja ovisnika o drogama koji su bili u ambulantnom i bolničkom liječenju, u odnosu na 2003. godinu. Glavni uzrok takve pojavnosti je nedostavljanje traženih podataka i neujednačenost u njihovu prikupljanju, ali i brojni drugi problemi vezani uz prihvata i liječenje ovisnika u navedenim zdravstvenim ustanovama.

⇒ LIJEČENJE OVISNIKA

Epidemiološko se kretanja zlorabe psihoaktivnih droga temelji na praćenju populacijskih zbivanja. Eksperimentiranje se među mladima prati standardiziranim međunarodnim istraživanjima, a tretman i liječenje konzumenata i ovisnika putem ambulantnih aktivnosti i bolničkog liječenja. Smrti povezane sa zlorabom droga prate se mortalitetnom statistikom Republike Hrvatske. Hrvatski zavod za javno zdravstvo je ustanova ovlaštena za sva praćenja zdravstvenih pokazatelja i javno-zdravstvena populacijska istraživanja, pa tako prati i ovisničku populaciju.

Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih droga vodi se pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo od 1978. godine. Registrom se prate svi podaci o osobama liječenim zbog zlorabe droga u zdravstvenom sustavu kao i podaci o uzrocima smrti umrlih ovisnika. Podaci se prikupljaju iz bolnica, specijalističko-konzilijarnih službi te službi za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnika županijskih zavoda za javno zdravstvo.

Podaci se dostavljaju na Pompidou obrascu Vijeća Europe. U Hrvatskoj je temeljna zadaća Pompidou upitnika prilagođena, te se ne prikupljaju samo podaci o prvom zahtjevu za liječenje, već se upitnik ispunjava za sve osobe koje se u sustavu pojavljuju zbog bilo kojeg oblika tretmana i neovisno o vrsti droge.

Tablica 3. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga (MKB X, F11-F19), broj novootkrivenih ukupno te novootkrivenih ovisnika opijatskog tipa u Hrvatskoj u razdoblju od 1995. do 2004.

GODINA	Broj liječenih osoba	Od toga opijata	Novootkriveni (prvi put registrirani)			
			Svi tipovi ovisnosti (F11.-F19)	Udio od svih liječenih	Od toga opijatski tip (F11.-)	Udio (F11.-) od novih
1	2	3	4	5	7	8
1995.	1.340	989	652	48,7	521	79,9
1996.	1.766	1.436	749	42,2	610	81,4
1997.	2.344	1.866	797	34,0	631	79,2
1998.	2.750	2.085	1.466	53,3	1.048	71,5
1999.	3.048	2.057	1.657	54,4	893	53,9
2000.	3.899	2.520	2.026	52,0	1.009	49,8
2001.	5.320	3.067	2.548	47,9	1.066	41,8
2002.	5.811	4.061	2.067	35,6	846	40,9
2003.	5.678	4.087	1.840	32,4	802	43,6
2004.	5.768	4.163	1.619	28,1	732	45,2

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podacima Registra, ukupno je u 2004. godini liječeno **5.768** osoba (129,7/100.000 stanovnika), od toga 4.163 ovisnika o heroinu. Osoba koje su prvi put bile u sustavu liječenja bilo je 1.619, a novih ovisnika o heroinu 732. U usporedbi s prijašnjim godinama ukupni je broj liječenih osoba nešto veći, no novih je osoba u sustavu manje. Broj novih heroinskih ovisnika već se nekoliko godina održava na 800-1000 osoba, te je u 2004. godini manji no prijašnjih godina. Kako je reorganizacija centara za prevenciju ovisnosti i prelazak u zavode za javno zdravstvo tijekom 2004. godine uzrokovala određene dvojbe oko financiranja i zapošljavanja djelatnika u prošloj godini, ti podaci mogu prije ukazivati na relativnu nestabilnost sustava za prihvata ovisnika nego na optimističko smanjenje zlouporabe droga.

Registracija prema ustanovama (Tablica 3.) pokazuje da su u ustanovama prvi put zabilježene 6.342 osobe, što znači da se ista osoba liječila u nekoliko ustanova.

U 2004. godini u odnosu na godinu prije bilo je 1,6% više liječenih osoba. Ukupan broj prvi put liječenih je manji za 12,0%, a broj prvi put liječenih koji su uzimali opijate je za 8,7% manji od prošle godine.

Tablica 4. Bolničko i ambulantno liječenje u Hrvatskoj tijekom 2004.

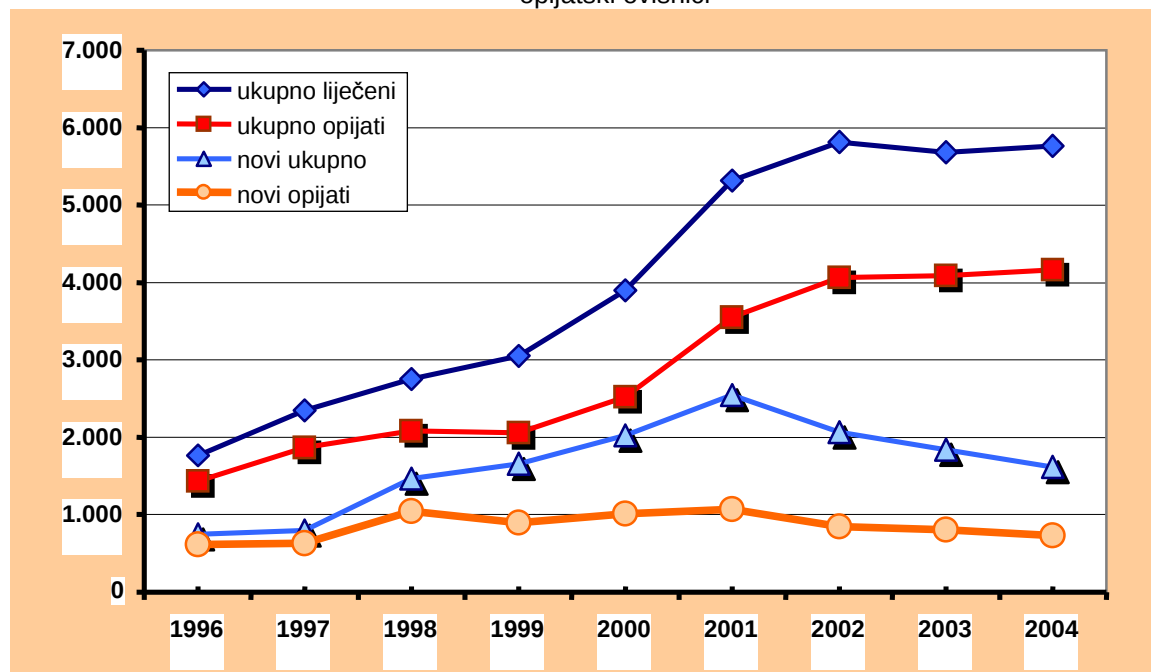
	Broj	Udio (%)	Broj	Broj
Ambulantno	4.815	83,5	0	0
Ambulantno i bolnički	406	7,0	553	0
Bolnički	475	8,2	641	0
Dnevna bolnica	35	0,6	0	35
Ostale kombinacije	37	0,6	28	38
UKUPNO	5.768	100,0	1.222	73

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

* osobe na ambulantnom tretmanu bilježe se samo jedanput u pojedinoj ustanovi

Prema Nacionalnoj strategiji, u Hrvatskoj je temelj liječenja ovisnika izvanbolničko liječenje, uz nužnu potporu bolničkog sustava u slučaju potrebe. Stoga je i prema podacima, samo u ambulantnom tretmanu bilo 4.815 osoba (83,5%), samo stacionarno, tj. bolnički bilo je 475 osoba (8,2%), a ambulantno i bolnički njih 406 (7,0%). U dnevnoj bolnici je bilo 35 osoba (0,6%), a 37 na tretmanu na više različitih mjesta (0,6%).

Grafički prikaz 3. Ukupno liječeni, ukupno opijatski ovisnici, novoregistrirani i novoregistrirani opijatski ovisnici

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 5. Broj liječenih te načini liječenja ovisnika o drogama (MKB F11-F19) prema zdravstvenim ustanovama u 2004.

ZDRAVSTVENA USTANOVA	Liječene osobe		Ambulantni dolasci *		Stacionarni boravci			Dnevna bolnica	
STACIONARNA ZDRAVSTVENA USTANOVA	Broj		Broj	%	Broj	%	b.o. dana po osobi**	Broj	%
Psihijatrijska bolnica Sv.Ivan, Jankomir	131				184	15,1	29,4		
Psihijatrijska bolnica Vrapče	274		13	0,2	334	27,3	34,0		
Klinička bolnica "Sestre milosrdnice"	1.523		1.406	26,0	184	15,1	19,5	70	95,9
KBC Zagreb (Rebro)	24				28	2,3	17,4		
Opća bolnica Sv.Duh	4				4	0,3	3,8		
Dječja psihijatrija Kukuljevićeva	15				21	1,7	26,5	3	4,1
NPS bolnica "Dr. I. Barbot" Popovača	15				21	1,7	24,5		
Psihijatrijska bolnica Rab	25				32	2,6	60,2		
Psihijatrijska bolnica Ugljan	10				10	0,8	55,9		
Psihijatrijska bolnica Lopača	8				9	0,7	336,0		
Opća bolnica Karlovac	7				8	0,7	7,4		
Opća bolnica Varaždin	28				34	2,8	6,1		
Klinički bolnički centar Rijeka	57				82	6,7	13,1		
Opća bolnica Virovitica	10		4	0,1	8	0,7	19,3		
Opća bolnica «Dr.J.Benčević», Sl.Brod	15				20	1,6	11,3		
Opća bolnica Zadar	13				14	1,1	5,8		
Klinička bolnica Osijek	10				11	0,9	9,7		

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DRUGA
U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2004.**

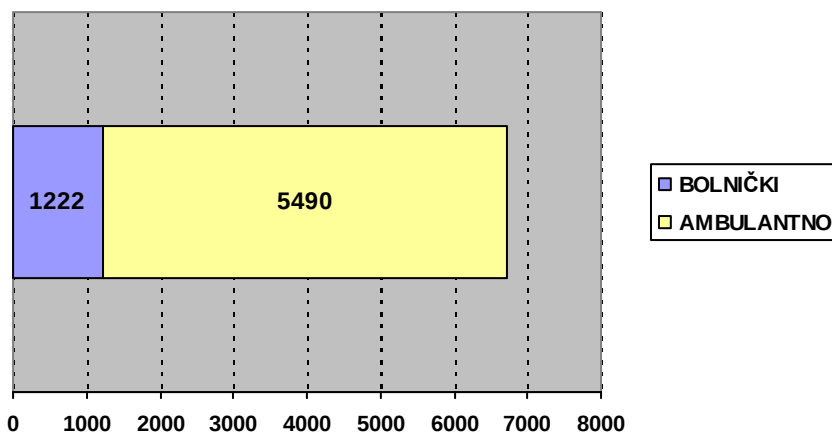
Opća bolnica Vinkovci	18			30	2,5	12,3		
Opća bolnica Šibenik	4			4	0,3	13,8		
Opća bolnica Vukovar	4			4	0,3	46,5		
Klinička bolnica Split	51			61	5,0	11,3		
Opća bolnica Pula	56			64	5,2	15,8		
Opća bolnica Dubrovnik	14			18	1,5	12,3		
Županijska bolnica Čakovec	18			22	1,8	14,7		
Opća bolnica Koprivnica	7			7	0,6	7,3		
Klinika za dječje bolesti, Klaićeva	2			2	0,2	2,5		
Druge ustanove	5			6	0,3	11,0		
UKUPNO STACIONARNE ZDR. USTANOVE	2.348	1.423	26,3	1.222	100	25,0	73	100
UKUPNO PRIMARNA ZDRAVST. ZAŠTITA	64	64	1,2					
SLUŽBA ZA PREV.I IZVANBOLN. LIJEČENJE								
Zagreb - Jarun - Služba za prevenciju ovisnosti	287	287	5,3					
Zagrebačka županija - Savjetovalište protiv ovisnosti	13	13	0,2					
Karlovac - Savjetovalište za suzbijanje ovisnosti	95	95	1,8					
Varaždin - Služba za prevenciju i liječenje	458	458	8,5					
Rijeka - Služba za prevenciju i liječenje	402	402	7,4					
Virovitica - Služba za prevenciju ovisnosti	16	16	0,3					
Zadar - Služba za prevenciju ovisnosti	485	485	9,0					
Osijek - Služba za prevenciju ovisnosti	311	311	5,7					
Vinkovci - Služba za prevenciju ovisnosti	29	29	0,5					
Šibenik - Služba za liječenje ovisnika	253	253	4,7					
Split - Zavod za bolesti ovisnosti Sv. Kaja	545	545	10,1					
Pula - Služba za prevenciju ovisnosti	550	550	10,2					
Poreč - Služba za prevenciju ovisnosti	127	127	2,3					
Dubrovnik - Služba za prevenciju ovisnosti	98	98	1,8					
Čakovec - Služba za prevenciju ovisnosti	122	122	2,3					
Kopriv.-križevačka županija - Služba za prev. ovisnosti	41	41	0,8					
Krap.- zagorska županija - Služba za prev. ovisnosti	17	17	0,3					
Bjelovar - Služba za prevenciju ovisnosti	4	4	0,1					
Slavonski Brod - Služba za prevenciju ovisnosti	77	77	1,4					
UKUPNO SLUŽBE ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO. LIJEČENJE	3.930	3.930	72,5					
SVEUKUPNO	6.342	5.417	100	1.222	100	25,0	73	100

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

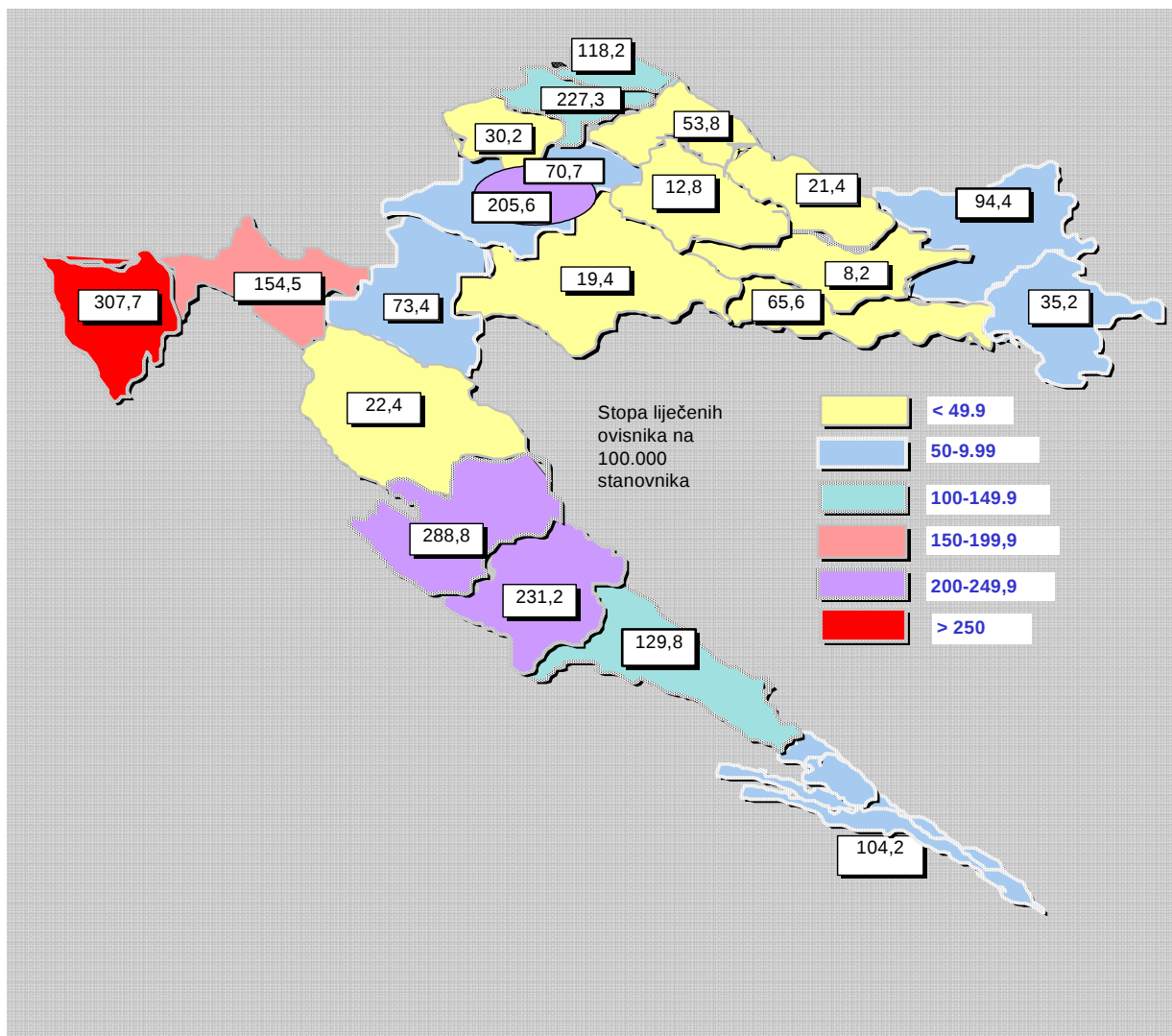
* osobe na ambulantnom tretmanu bilježe se samo jedanput u pojedinoj ustanovi

** neke od osobe stacionarno liječenih su imale i neku psihijatrijsku dijagnozu pa je prosječni broj B.O. dana veći

Grafički prikaz 4. Način liječenja ovisnika u 2004.

Slika 1. Liječene osobe po županijama u RH sa stopama na 100.000 stanovnika

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Ukupno su u Hrvatskoj bile 1.222 hospitalizacije zbog ovisnosti, s prosječnim trajanjem od 25 dana. Najviše je osoba zbog ovisnosti bolnički liječeno u PB Vrapče (334), zatim u PB Sveti Ivan (184), KB Sestre milosrdnice (184).

Ambulantno je liječeno 5.490 osoba, što odražava orijentaciju na izvanbolničko liječenje kao priznati i primijenjeni model. U specijalističko-polikliničkim su službama hrvatskih bolnica tretirana 1.423 ovisnika, gotovo svi u KB Sestre milosrdnice. U centrima za prevenciju ovisnosti u zavodima za javno zdravstvo tretirano je 3.980 osoba. Budući da je moguće da je jedna osoba registrirana u više ustanova u jednoj godini, svi se podaci analiziraju u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo kako bi se dobila što točnija slika kretanja zloporabe.

Prema broju liječenih ovisnika na broj stanovnika, na prvom je mjestu Istarska županija, no to ne znači da je u Istri najveći problem ovisnosti. Naime, u toj je županiji postignut vrlo visok obuhvat svih ovisnika programom liječenja te izvrsna suradnja liječnika opće/obiteljske medicine s centrima za prevenciju ovisnosti.

Tablica 6. Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga (MKB F11.-F19.-), prema županiji prebivališta, stopama na 100.000 stanovnika, broju ovisnika o opijatima, novootkrivenim ovisnicima u 2004. godini

ŽUPANIJA	Liječene osobe			Novootkriveni (prvi put registrirani)			
	Broj	Stopa na 100.000	Od toga opijati F11.-	Svi tipovi ovisnosti F11.-F19.-	Udio od liječenih osoba (%)	Od toga opijatski tip (F11.-)	Udio (F11.-) od novo-otkriven.
Grad Zagreb	1.602	205,6	1.146	398	24,8	157	39,5
Zagrebačka	219	70,7	144	85	38,8	33	38,8
Krapinsko-zagorska	43	30,2	17	28	65,1	7	25
Sisačko-moslavačka	36	19,4	15	20	55,6	5	25
Karlovačka	104	73,4	20	38	36,5	5	13,2
Varaždinska	420	227,3	164	73	17,3	26	35,6
Koprivničko-križevačka	67	53,8	16	23	34,3	6	26,1
Bjelovarsko-bilogorska	17	12,8	4	12	70,6	2	16,7
Primorsko-goranska	472	154,5	415	113	23,9	76	67,3
Ličko-senjska	12	22,4	12	6	50	6	100
Virovitičko-podravska	20	21,42	12	10	50	6	60
Požeško-slavonska	7	8,2	6	1	14,3	0	0,0
Brodsko-posavska	116	65,6	45	70	60,3	8	11,4
Zadarska	468	288,8	454	82	17,5	71	86,6
Osječko-baranjska	312	94,4	102	175	56,1	25	14,3
Šibensko-kninska	261	231,2	231	70	26,8	48	68,6
Vukovarsko-srijemska	72	35,2	39	36	50	14	38,9
Splitsko-dalmatinska	602	129,8	559	126	20,9	85	67,5
Istarska	635	307,7	570	121	19,1	87	71,9
Dubrovačko-neretvanska	128	104,2	86	83	64,8	45	54,2
Međimurska	140	118,2	92	39	27,9	11	28,2
Ukupno Hrvatska	5.753	129,7	4.149	1.609	28,0	723	44,9
DRUGE DRŽAVE	15		14	10	66,7	9	90,0
U K U P N O	5.768		4.163	1.619	28,1	732	45,2

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo
Stope prema Popisu stanovništva 2001. godine, Državni zavod za statistiku

Na drugom mjestu je Zadarska županija gdje je stopa iznosila 288,8 liječenih osoba na 100.000 stanovnika. Višu stopu od državne imale su još županije: Šibensko-kninska, Varaždinska, Grad Zagreb, Primorsko-goranska i Splitsko-dalmatinska. Za cijelu zemlju stopa je iznosila **129,7** liječenih osoba na 100.000 stanovnika. I sve druge županije u kojima je stopa iznad hrvatskog prosjeka imaju dobro razvijen sustav liječenja. Županije u kojima još ne funkcioniraju centri za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika, ili su tek osnovani, imaju niske stope, ali se prije može govoriti o nedovoljnom obuhvatu i podregistraciji nego o nepostojanju problema ovisnosti.

Tablica 7. Liječene osobe prema županiji prebivališta u 2001. 2002., 2003. i 2004. godini (stopa na 100.000 stanovnika)

ŽUPANIJA	2001.		2002.		2003.		2004.	
	Broj	Stopa /100.000	Broj	Stopa /100.000	Broj	Stopa /100.000	Broj	Stopa /100.000
Grad Zagreb	1.916	245,9	1.932	248,0	1.924	246,9	1.602	205,6
Zagrebačka	258	83,3	276	89,1	279	90,1	219	70,7
Splitsko-dalmatinska	662	142,8	599	129,2	587	126,6	602	129,8
Šibensko-kninska	108	95,7	251	222,3	258	228,5	261	231,2
Zadarska	216	133,3	356	219,7	334	206,1	468	288,8
Istarska	622	301,4	634	307,3	582	282,1	635	307,7
Primorsko-goranska	642	210,1	529	173,2	572	187,2	472	154,5
Varaždinska	165	89,3	248	134,2	132	71,4	420	227,3
Međimurska	96	81,1	141	119,1	125	105,5	140	118,2
REPUBLIKA HRVATSKA	4.842*	109,1	5.785*	130,4	5.655*	127,4	5.753*	129,7

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Stope prema Popisu stanovništva 2001. godine, Državni zavod za statistiku

* Samo državljani RH

U 2004. godini na liječenju je bilo 4.832 muškarca i 936 žena (omjer 5,2:1). Godinu prije taj omjer je iznosio 4,6:1. I dalje se nastavlja trend većeg udjela muškaraca u odnosu na broj žena.

Tablica 8. Spol i dob liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2004.

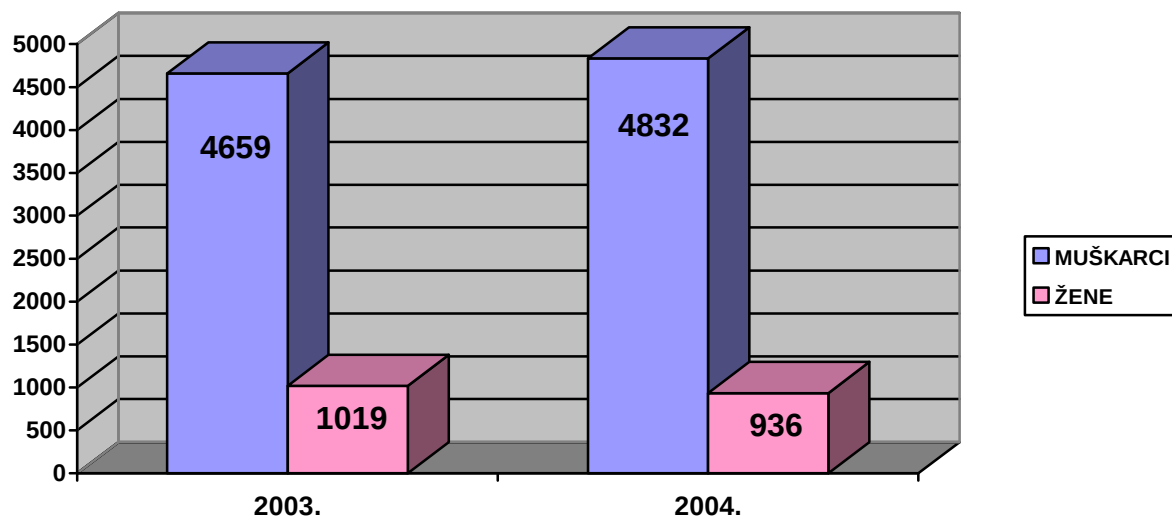
D O B	Muškarci		Žene		Ukupno	
	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %
< 14 god.	7	0,1	1	0,1	8	0,1
15-19 god.	592	12,3	111	11,9	703	12,2
20-24 god.	1.273	26,3	303	32,4	1.576	27,3
25-29 god.	1.268	26,2	220	23,5	1.488	25,8
30-34 god.	847	17,5	126	13,5	973	16,9

35-39 god.	419	8,7	69	7,4	488	8,5
> 40 god.	426	8,8	106	11,3	532	9,2
UKUPNO	4.832	100,0	936	100,0	5.768	100

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Najviše je osoba (3.064 - 53,1%), kao i prethodne godine, bilo u dobnoj skupini od 20 do 29 godina. Registrirano je i osam osoba mlađih od 14 godina, koje su na liječenje upućene zbog uzimanja marihuane (tablica 8).

Grafički prikaz 5. Liječeni ovisnici po spolu 2003.-2004.

Tablica 9. Liječeni zbog zlouporabe u 2004. po dobi

DOB	ZLOUPORABA OPIJATA		ZLOUPORABA NEOPIJATA		SVEUKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
10-14	0	0	8	0,5	8	0,1
15-19	82	2,0	621	38,7	703	12,2
20-24	848	20,4	728	45,4	1.576	27,3
25-29	1.393	33,5	95	5,9	1.488	25,8
30-34	920	22,1	53	3,3	973	16,9
35-39	464	11,1	24	1,5	488	8,5
40-44	296	7,1	30	1,9	326	5,7
45-49	111	2,7	16	1,0	127	2,2
50+	49	1,2	30	1,9	79	1,4
UKUPNO	4.163	100,0	1.605	100,0	5.768	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 10. Broj liječenih po dobi i vrsti droge u Hrvatskoj u 2004.

VRSTA DROGE	M u š k a r c i (dob – godina)				Ž e n e (dob - godina)				UKUPNO
	do 19	20-34	> 35	Svega	do 19	20-34	> 35	Svega	
F11 opijati	48	2.610	790	3.448	34	551	130	715	4.163
%	8	77,0	93,5	71,4	30,4	84,9	74,3	76,4	72,2
F12 kanabinoidi	510	639	8	1.157	64	59	3	126	1.283
%	85,1	18,9	0,9	23,9	57,1	9,1	1,7	13,5	22,2
F13 sedativi	3	21	32	56	2	10	40	52	108
%	0,5	0,6	3,8	1,2	1,8	1,5	22,9	5,6	1,9
F14 kokain	2	15	2	19	0	5	0	5	24
%	0,3	0,4	0,2	0,4		0,8		0,5	0,4
F15 stimulatorna	25	58	3	86	9	16	0	25	111
sredstva %	4,2	1,7	1,4	1,8	8	2,5		2,7	1,9
F16 halucinogeni	0	1	0	1	0	1	0	1	2
%		0,0		0		0,2		0,1	0
F18 hlapiva	3	6	0	9	1	0	0	1	10
otapala %	0,5	0,2		0,2	0,9			0,1	0,2
F19 više i ostalo	8	38	10	56	2	7	2	11	67
%	1,3	1,1	1,2	1,2	1,8	1,1	1,1	1,2	1,2
UKUPNO	599	3.388	845	4.832	112	649	175	936	5.768
%	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Najviše je osoba na liječenju bilo zbog uzimanja ili ovisnosti o opijatima – 4.163 (72,2%), što je slično kao i prijašnjih godina. Među djevojkama do 19 godina 30,4% je na liječenju zbog opijata, a 57,1% zbog marihuane, dok je među mladićima iste dobi njih 8% na liječenju zbog opijata, a 85,1% zbog marihuane. Od spolnih razlika valja spomenuti i zlouporabu sedativa u žena starijih od 35 godina - 22,9% u toj dobnoj skupini za razliku od 1,2% muškaraca iste dobi.

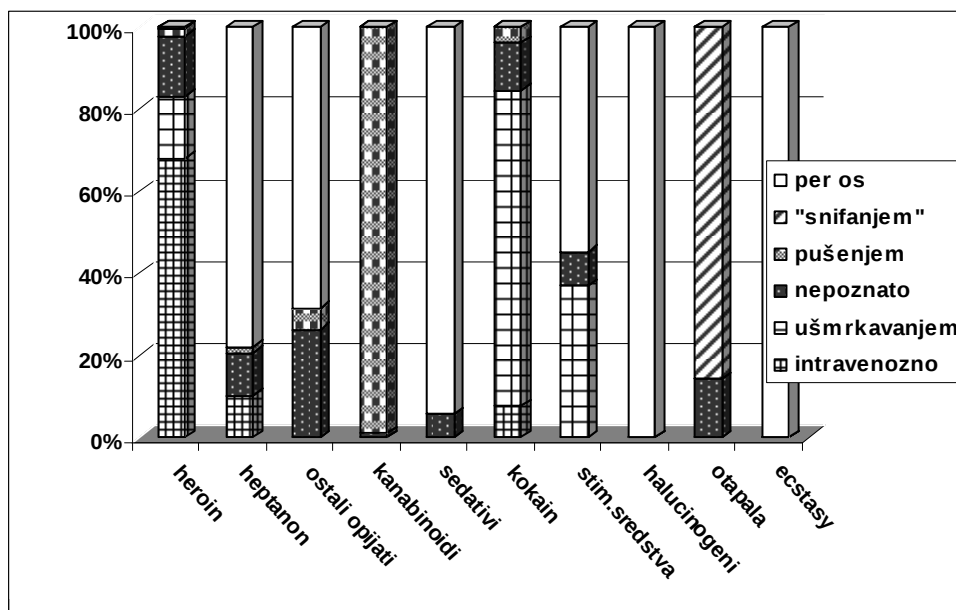
Zbog uzimanja kanabinoida bile su liječene 1.283 (22,2%) osobe. Kao i prijašnjih godina, mladi koji su zatečeni s određenom količinom droge dragovoljno su prihvaćali odlazak na liječenje kako bi izbjegnuli pokretanje kaznenog postupka (Načelo oportuniteta iz čl. 64 Zakona o sudovima za mladež).

Tablica 11. Osobe po spolu i glavnom sredstvu zbog kojeg su bile na liječenju u 2004.

VRSTA SREDSTVA	Broj osoba		
	Muški	Ženski	Ukupno
Opijati	3.448	715	4.163
Kanabinoidi	1.156	126	1.282
Sedativi	54	52	106
Kokain	18	5	23
Stimulativna sredstva	86	25	111
Halucinogeni	1	1	2
Hlapljiva otapala	10	1	11
Više i ostalo	59	11	70
UKUPNO	4.832	936	5.768

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

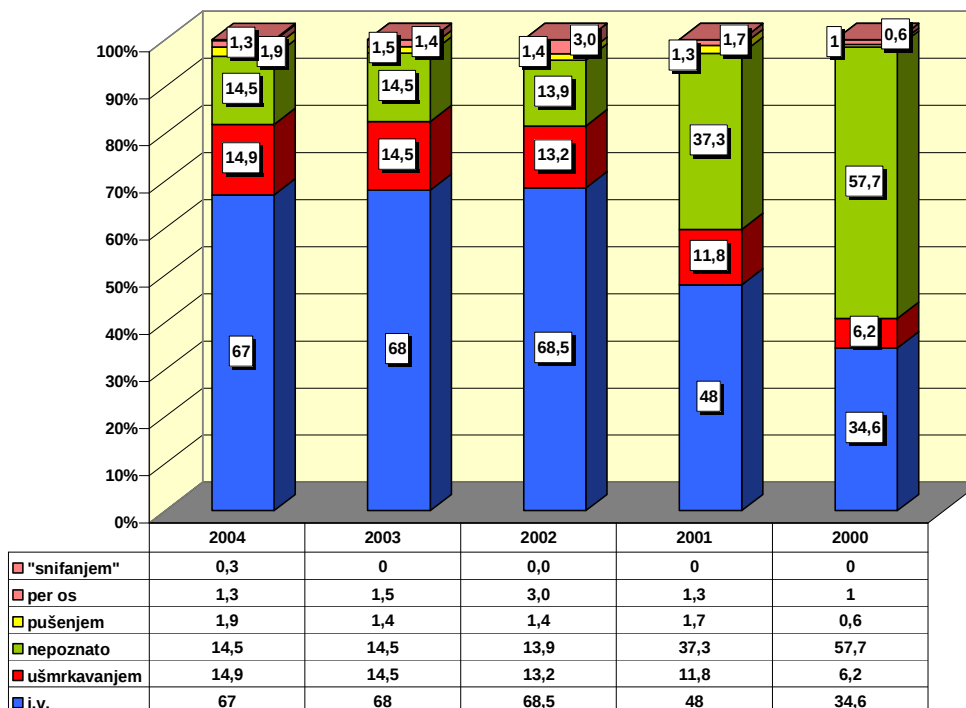
Grafički prikaz 6. Način uzimanja primarnog sredstva liječenih u 2004.

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Heroin je najviše uziman intravenski (67%), a zatim ušmrkavanjem (14,9%). Ušmrkavanje kao način konzumacije raste posljednjih godina, od 6,2% u 2000. godini do 14,9% u 2004. godini. Jedan dio ovisnika (njih 11%) priznaje i intravensko uzimanje metadona.

Grafički prikaz 7. Način uzimanja opijata liječenih u razdoblju 2000.-2004. godine

Tablica 12. Način liječenja u 2004.

VRSTA TRETMANA	ZLOUPORABA OPIJATA		ZLOUPORABA NEOPIJATA		SVI	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Održavanje na metadonu	1.090	29,2	0	0	1.090	21,8
Detoksikacija metadonom spora	1.061	28,4	0	0	1.061	21,2
Detoksikacija metadonom brza	793	21,2	0	0	793	15,9
Održavanje ostalo	22	0,6	0	0	22	0,4
Detoksikacija bez metadona	171	4,6	36	2,9	207	4,1
Upute/savjetovanje/podrška	284	7,6	815	64,9	1.099	22,0
Bez medikacije /psihosocijalna terapija	253	6,8	382	30,4	635	12,7
Upućen u drugi centar	34	0,9	11	0,9	45	0,9
Tretman nije započeo/bez odluke	30	0,8	11	0,9	41	0,8
UKUPNO	3.738	100,0	1.255	100,0	4.993	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Najveći udio osoba liječenih zbog uzimanja ili ovisnosti o opijatima je bio na nekom obliku detoksikacije metadonom ili održavanju na metadonu. Najzastupljenije je održavanje na metadonu (29,2%), slijede oni koji su bili na sporaj (28,4%) te brzaj detoksikaciji metadonom (21,2%). Kod osoba liječenih zbog zloporabe neopijata najzastupljeniji načini liječenja su upute, savjetovanje i podrška (64,9%).

Tablica 13. Način upućivanja na liječenje u 2004.

UPUĆEN OD	ZLOUPORABA OPIJATA		ZLOUPORABA NEOPIJATA		SVEUKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Osobno	2.402	54,3	153	10,6	2.555	43,5
Liječnik PZZ	927	21,0	54	3,7	981	16,7
Sud/uvjetna kazna/policija	187	4,2	668	46,2	855	14,6
Obitelj	516	11,7	177	12,2	693	11,8
Socijalna služba	32	0,7	304	21,0	336	5,7
Prijatelji	108	2,4	14	1,0	122	2,1
Bolnica/druga med. ustanova	85	1,9	28	1,9	113	1,9
Drugi centar za liječenje	92	2,1	5	0,3	97	1,7
Drugo	73	1,7	43	3,0	116	2,0
UKUPNO	4.422	100,0	1.446	100,0	5.868	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Osobe koje su uzimale ili bile ovisne o opijatima, u 54,3% slučajeva na liječenje su došle samoinicijativno, a u 21% slučajeva ih je uputio liječnik primarne zdravstvene zaštite, što je više nego u posljednjih nekoliko godina.

Konzumente neopijata najčešće su upućivali sud ili policija te centri za socijalnu skrb - 46,2%, odnosno 21,0%. Obitelj je na liječenje uputila tek svaku desetu osobu, neovisno o vrsti psihoaktivnog sredstva.

Tablica 14. Podaci o stanovanju osoba liječenih u 2004.

STANOVANJE	ZLOUPORABA OPIJATA		ZLOUPORABA NEOPIJATA		SVEUKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
- živi sam	412	10,3	45	3,1	457	8,3
- s primarnom obitelji	2.591	64,4	1.258	86,3	3.849	70,3
- sa sekundarnom obitelji	556	13,8	32	2,2	588	10,7
- s prijateljima	33	0,8	8	0,5	41	0,8
- s partnerom	365	9,1	18	1,2	383	7,0
- u instituciji	22	0,5	76	5,2	98	1,8
- beskućnik	11	0,3	0	0,0	11	0,2
- drugo	31	0,8	21	1,4	52	0,9
UKUPNO	4.021	100	1.458	100	5.479	100

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Za 5.479 osoba (oko 95% ukupnog broja liječenih) postoji podatak o tome s kim žive. Najviše ih živi s primarnom obitelji (70,3%), a 10,7% sa sekundarnom obitelji. U 2004. godini je 457 osoba (8,3%) izjavilo da žive sami. Na pitanje živi li s drugim uživaocima sredstava, pozitivno je odgovorilo 650 osoba (11,3%). Uglavnom je riječ o izvanbračnom partneru, supruzi/suprugu ili bratu/sestri.

Tablica 15. Otkriće zlorporabe u liječenih u 2004.

	ZLOUPORABA OPIJATA		ZLOUPORABA NEOPIJATA		UKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
član obitelji	2.034	52,1	426	29,9	2.460	46,2
policija, organi gonjenja	497	12,7	815	57,2	1.312	24,6
prijatelj, poznanik	500	12,8	66	4,6	566	10,6
sam se javio na liječenje	404	10,4	22	1,5	426	8,0
zdravstveni djelatnik	149	3,8	24	1,7	173	3,2
netko na radnom mjestu	26	0,7	3	0,2	29	0,5
netko od osoblja škole	28	0,7	36	2,5	64	1,2
Ostalo	263	6,7	32	2,2	295	5,5
UKUPNO	3.901	100,0	1.424	100,0	5.325	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Za zlorporabu opijata najčešće ipak prvi doznaju članovi obitelji, a zatim prijatelji ili policija. Kod onih koji uzimaju neopijate, prvo je saznanje zbog policijske prijave ili nekog počinjenog kaznenog djela.

Tablica 16. Liječene osobe (MKB F11.-F19.-) prema spolu i zaposlenju u 2004.

RADNI STATUS	ZLOUPORABA OPIJATA		ZLOUPORABA NEOPIJATA		SVEUKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nezaposlen	1.999	48,8	397	26,4	2.396	42,8
Redovan posao	1.074	26,2	235	15,6	1.309	23,4
Učenik	113	2,8	573	38,0	686	12,3
Povremeni posao	525	12,8	78	5,2	603	10,8
Student	143	3,5	173	11,5	316	5,6
Umirovljenik	154	3,8	25	1,7	179	3,2
Samostalna djelatnost	66	1,6	6	0,4	72	1,3
Kućanica	1	0,0	1	0,1	2	0,0
Drugo	19	0,5	18	1,2	37	0,7
UKUPNO	4.094	100,0	1.506	100,0	5.600	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Među liječenima je najviše nezaposlenih (42,8%), a povremeno radi 10,8%. No među opijatskim ovisnicima je svaki četvrti stalno zaposlen (26,2%).

Učenici i studenti čine 17,9% svih liječenih osoba, uglavnom među konzumentima neopijata. Taj udio se uglavnom posljednjih nekoliko godina nije znatno mijenjao.

Podatak o obrazovnom statusu registriran je za 5.534 osobe (oko 96%). Njih 3.479 (62,9%) ima završenu srednju školu.

Tablica 17. Najviši stupanj obrazovanja osoba liječenih u 2004.

NAJVIŠI STUPANJ OBRAZOVANJA	ZLOUPORABA OPIJATA		ZLOUPORABA NEOPIJATA		SVEUKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nezavršena OŠ	55	1,4	33	2,2	88	1,6
Završena OŠ	605	15,1	353	23,3	958	17,3
Nezavršena SŠ	445	11,1	368	24,3	813	14,7
Završena SŠ	2.743	68,3	736	48,6	3.479	62,9
Završena VŠ	69	1,7	5	0,3	74	1,3
Završen fakultet	97	2,4	19	1,3	116	2,1
Drugo	5	0,1	1	0,1	6	0,1
UKUPNO	4.019	100,0	1.515	100,0	5.534	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 18. Prosječne dobi započinjanja eksperimentiranja, prvog i prvog i.v. uzimanja heroina, te dolaska na liječenje u heroinskih ovisnika u 2003. i 2004. godini

	2003	2004
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva	16,0	16,1
Prosječna dob prvog uzimanja heroina	19,9	20,0
Prosječna dob i.v. uzimanja	20,6	20,8
Prosječna dob prvog javljanja na tretman	26,9	27,3

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prikaz prosječne dobi početka eksperimentiranja, prelaska na heroin i početka intravenskog uzimanja u heroinskih ovisnika zapravo oslikava tijek razvoja ovisnosti u Hrvatskoj. Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg psihoaktivnog sredstva je 16,1 godina, prvog uzimanja heroina 20 godina, a nepunu godinu nakon toga slijedi prvo intravensko uzimanje, s 20,8 godina. Prvi dolazak na liječenje je u prosjeku s 27,3 godine, što znači više od 11 godina nakon prvog eksperimentiranja.

Tablica 19. Popratne bolesti u stacionarno liječenih

		ZLOUPORABA OPIJATA		ZLOUPORABA NEOPIJATA	
DIJAGNOZE PREMA MKB -10		BROJ	UDIO	BROJ	UDIO
F60.	Specifični poremećaji ličnosti	217	37,1	66	22,2
F10.	Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja uzrokovani alkoholom	62	10,6	44	14,8
F 32. F 33	Depresija	41	7,0	18	6,1
B18.2	Kronični virusni hepatitis C	38	6,5	2	0,7
F43.	Reakcije na teški stres i poremećaji prilagodbe	32	5,5	11	3,7
F20.	Shizofrenija	31	5,3	24	8,1
F23.	Akutni i prolazni psihotični poremećaji	24	4,1	25	8,4
G40	Epilepsija	22	3,8	5	1,7
F10.0	Akutna intoksikacija alkoholom	22	3,8	18	6,1
F21	Shizotipni poremećaj (borderline)	16	2,7	4	1,3
Z91.5	Pokušaj samoubojstva	15	2,6	11	3,7
F91.x	Poremećaji ponašanja	5	0,9	8	2,7
F29	Psihoza	3	0,5	9	3,0
F41.x	Ostali anksiozni poremećaji	6	1,0	10	3,4
F62.x	Trajne promjene ličnosti	6	1,0	4	1,3
F25.X	Shizoafektivni poremećaji	2	0,3	4	1,3
- - -	Ostalo	43	7,4	34	11,4
BROJ DIJAGNOZA		585	100,0	297	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Od 655 soba koje su bile na stacionarnom liječenju zbog uzimanja i/ili ovisnosti o opijatima, njih 60,8% (398) je imalo neku popratnu dijagnozu. Kod onih koji su uzimali neopijatska sredstva (249), popratnu dijagnozu je imalo 211 osoba ili 84,7%.

Najčešća popratna dijagnoza (37,1%) u opijatskih je ovisnika bila specifični poremećaji ličnosti (F60), slijede duševni poremećaji i poremećaji ponašanja uzrokovani alkoholom (F10) u (10,6%) te depresija (7,0%). Od onih koji su koristili neopijatska sredstva najčešće je prisutan specifični poremećaj ličnosti (u 22,2%), a slijede duševni poremećaji i poremećaji ponašanja uzrokovani alkoholom (F10) u 14,8% te depresija u 6,1%.

Tablica 20. Glavni povod početka uzimanja psihoaktivnog sredstva u 2004.

	ZLOUPORABA OPIJATA		ZLOUPORABA NEOPIJATA		SVEUKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Znatiželja	850	22,1	375	26,5	1.225	23,3
Utjecaj vršnjaka ili partnera	1.093	28,5	350	24,7	1.443	27,5
Zabava	425	11,1	220	15,5	645	12,3
Želja za samopotvrđivanjem	273	7,1	156	11,0	429	8,2
Dosada	320	8,3	121	8,6	441	8,4
Psihički problemi	482	12,5	93	6,6	575	10,9
Problemi u obitelji	294	7,7	75	5,3	369	7,0
Neznanje o štetnim posljedicama	88	2,3	15	1,1	103	2,0
Problemi	16	0,4	10	0,7	26	0,5
UKUPNO	3.841	100,0	1.415	100,0	5.256	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema izjavama liječenih osoba, na početak uzimanja opijata najveći utjecaj su imali vršnjaci ili partneri (28,5%), a zatim slijedi znatiželja (22,1%) i želja za zabavom (11,1%). Kao razlog početka uzimanja neopijatskih sredstava najviše navode znatiželju (26,5%), a zatim utjecaj vršnjaka (24,7%), želju za zabavom (15,5%) ili samopotvrđivanje (11,0%).

Tablica 21. Roditeljsko saznanje za problem uzimanja psihoaktivnih sredstava u 2004.

	ZLOUPORABA OPIJATA		ZLOUPORABA NEOPIJATA		SVEUKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Unutar prve godine	548	14,2	519	37	1.067	20,3
Nakon 1. godine	635	16,5	357	25,5	992	18,9
Nakon 2 do 3 godine	1.210	31,4	330	23,6	1.540	29,3
Nakon 4 i više godina	954	24,8	108	7,7	1.062	20,2
Roditelji za to ne znaju	420	10,9	75	5,4	495	9,4
Drugo (roditelji umrli, ne zna za roditelje)	83	2,2	12	0,9	95	1,8
UKUPNO	3.850	100,0	1.401	100	5.251	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Za uzimanje neopijatskih sredstava roditelji su saznali najčešće unutar godine dana (37%), a za uzimanje opijata nakon 2 do 3 godine od početka uzimanja (31,4%). Svaki četvrti ovisnik je to od roditelja skrivao 4 i više godina, a svaki deseti kaže da obitelj to ni sada ne zna.

RIZIČNA PONAŠANJA

Tablica 22. Korištenje zajedničkih igala u životu i posljednjih mjesec dana

KORIŠTENJE ZAJEDNIČKIH IGALA	U ŽIVOTU		POSLEDNJIH MJESEC DANA	
	Broj	%	Broj	%
Da	2.361	71,3	561	29,3
Ne	950	28,7	1.351	70,7
UKUPNO	3.311	100,0	1.912	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Iako je rizično ponašanje jedno od temeljnih obilježja ovisničke populacije, uočava se smanjenje uporabe zajedničkih igala i šprica u posljednjih nekoliko godina. U posljednjih je mjesec dana zajedničke igle u 2002. godini koristilo 38,6% ovisnika, u 2003. godini 33,1%, a u 2004. godini 29,3%.

Tablica 23. Preboljele bolesti ili pozitivitet (anamnestički)

OVISNICI O OPIJATIMA	%
HIV pozitivni	0,5
Hepatitis B pozitivni	19,2
Hepatitis C pozitivni	47,4

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Među liječenim heroinskim ovisnicima je i nadalje vrlo niska prevalencija HIV-a, no zaraženost virusom hepatitisa C i B je visoka. To opravdava aktivnosti programa smanjenja štete koji su usmjereni upravo smanjivanju rizika zaraze bolestima koje se prenose krvlju, odnosno nečistim priborom.

SUDSKI PROBLEMI U LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE DROGA

Tablica 24. Sadašnji sudski problemi u liječenih zbog zlouporabe droga u 2004.

SADAŠNJI SUDSKI PROBLEMI	ZLOUPORABA OPIJATA		ZLOUPORABA NEOPIJATA	
	Broj prijava	%	Broj prijava	%
Ima	1.208	52,0	778	56,9
Nema	1.116	48,0	590	43,1
UKUPNO	2.324	100,0	1.368	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podacima Pompidou upitnika može se procjenjivati i pratiti kolika je učestalost i vrsta sudskih problema među ovisničkom populacijom. Sadašnjih problema sa sudom ima nešto više osoba koje su uzimale neopijate (56,9%) u odnosu na korisnike opijata (52,0%). Istodobno u Zagrebu je sudske probleme imalo više ovisnika o opijatima (35,8%) nego što su ih imali uzimatelji neopijata (22,7%).

Tablica 25. Vrste sudskih problema u liječenih u 2004.

SADAŠNJI SUDSKI PROBLEMI	ZLOUPORABA OPIJATA		ZLOUPORABA NEOPIJATA		SVEUKUPNO	
	Broj prijava	%	Broj prijava	%	Broj prijava	%
Mjera obveznog liječenja	175	14,5	479	61,6	654	32,9
Započeta samo istraga	137	11,3	96	12,3	233	11,7
U tijeku sudski proces	496	41,1	92	11,8	588	29,6
Pod uvjetnom kaznom	220	18,2	62	7,9	282	14,2
Očekuje izvršenje kazne	125	10,3	37	4,8	162	8,2
Nalazi se u zatvoru	31	2,6	9	1,2	40	2,0
U pritvoru	24	2,0	3	0,4	27	1,4
UKUPNO	1.208	100	778	100	1.986	100

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Od ukupnog broja osoba koje su bile na liječenju zbog uzimanja ili ovisnosti o opijatima, više od polovice (52%) ih je u trenutku registriranja imalo neki sudski problem. Najviše ih navodi da je sudski proces u tijeku (41,1%), njih 220 (18,2%) je pod uvjetnom kaznom, 31 se nalaze u zatvoru (2,6%), a 24 u pritvoru (2,0%). Prevladava dobna skupina od 25 do 29 godina (34,7%).

Tablica 26. Liječeni zbog zlorporabe droga sa sadašnjim sudskim problemima po dobi u 2004.

DOB	ZLOUPORABA OPIJATA		ZLOUPORABA NEOPIJATA		SVEUKUPNO	
	Broj osoba	%	Broj osoba	%	Broj osoba	%
10-14	0	0	1	0,1	1	0,1
15-19	34	3,0	316	41,3	350	18,6
20-24	280	25,0	386	50,5	666	35,3
25-29	389	34,7	46	6,0	435	23,1
30-34	240	21,4	10	1,3	250	13,3
35-39	99	8,8	3	0,4	102	5,4
40-44	56	5,0	2	0,3	58	3,1
45-49	15	1,3	1	0,1	16	0,8
50-54	7	0,6	0	0,0	7	0,4
55-59	1	0,1	0	0,0	1	0,1
UKUPNO	1.121	100,0	765	100,0	1.886	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Od onih koji su bili na liječenju, a uzimali su neopijatska sredstva, sudske probleme je imalo 778 (56,9%) tj. više od polovice. Za najviše njih je izrečena mjera obveznog liječenja (61,6%), što je i glavni razlog njihova ulaska u sustav liječenja i savjetovašta. Oni su mlađi i njih 92% je u dobnoj skupini do 25 godina.

Tablica 27. Raniji sudski problemi u liječenih zbog zlorporabe droga u 2004.

Raniji sudski problemi	ZLOUPORABA OPIJATA		ZLOUPORABA NEOPIJATA	
	Broj prijava	%	Broj prijava	%
Ima	2.223	57,5	285	20,4
Nema	1.645	42,5	1.114	79,6

UKUPNO	3.868	100,0	1.399	100,0
---------------	-------	-------	-------	-------

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 28. Vrsta ranijih sudskih problema, opijati i neopijati u 2004. godini po prijavama

Raniji sudski problemi	ZLOUPORABA OPIJATA		ZLOUPORABA NEOPIJATA		SVEUKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Kažnjavan prekršajno	554	24,9	123	43,2	677	27,0
Kažnjavan uvjetnom kaznom	606	27,3	63	22,1	669	26,7
Imao ih je	106	4,8	55	19,3	161	6,4
Mjera obveznog liječenja	61	2,7	21	7,4	82	3,3
Kažnjavan zatvorskom kaznom	582	26,2	17	6,0	599	23,9
Bio u pritvoru	80	3,6	4	1,4	84	3,3
Bio u zatvoru više puta	234	10,5	2	0,7	236	9,4
UKUPNO	2.223	100,0	285	100,0	2.508	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Sudske probleme u prošlosti je imalo 57,5% opijatskih ovisnika. Kod najvećeg je broja to bila uvjetna kazna (27,3%) a zatvorskom kaznom je kažnjavano 26,2% osoba. Prekršajno je kažnjavano 24,9% liječenih osoba. Uzimatelji neopijata su u 20,4% slučajeva i prije imali sudske probleme. Najveći broj ih je bio kažnjavan prekršajno (43,2%). Slijede oni koji su bili kažnjeni uvjetnom kaznom (22,1%).

Tablica 29. Ponavljani sudski problemi u liječenih osoba

	ZLOUPORABA OPIJATA %	ZLOUPORABA NEOPIJATA %
Raniji sudski problemi	57,5	20,4
Sadašnji sudski problemi	52,0	56,9
Ponavljani sudski problemi	76,1	30,2

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Među liječenim opijatskim ovisnicima je 76,1% onih koji su ponavljano u sukobu sa zakonom. Među onima koji konzumiraju neopijate je takvih recidivista 30,2%.

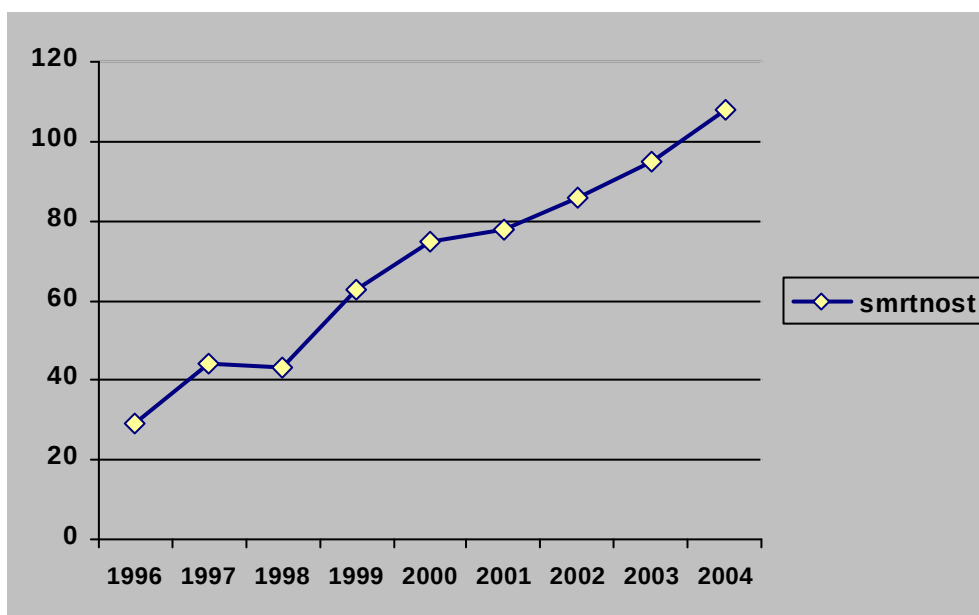
SMRTI LIJEČENIH OVISNIKA O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA

Tablica 30. Broj umrlih u vezi sa zlouporabom psihoaktivnih droga u razdoblju 1996. – 2004.

BROJ UMRLIH	
1996	29
1997	44
1998	43
1999	63
2000	75
2001	78
2002	86
2003	95
2004	108

Izvor podataka: DEM2

Grafički prikaz 8. Broj smrtnih slučajeva ovisnika 1996.-2004.

Podaci o smrti osoba koje se nalaze u Registru liječenih zbog uzimanja i/ili ovisnosti o psihoaktivnim drogama registriraju se na Potvrdi o smrti Državnog zavoda za statistiku. U 2004. godini je prvi put zabilježeno više od 100 osoba umrlih u vezi s uzimanjem psihoaktivnih droga, te je registrirano 108 umrlih. U posljednjih je deset godina broj umrlih povećan 5 puta. Od svih umrlih osoba, 28 ih nije nikada bilo na liječenju (25,9%).

Uzrok smrti u većini slučajeva je predoziranje opijatima (70,4%). Kod pet osoba je na Potvrdi o smrti pisalo da je uzrok predoziranje metadonom (4,6%). Devet ih je umrlo od nekih drugih bolesti (8,3%), uglavnom povezanih s posljedicama uzimanja psihoaktivnih droga. To su bili kronični hepatitis C, pneumonija, plućna embolija, intracerebralno krvarenje, a jedan je bolovao od zloćudne bolesti. Kod pet osoba je navedeno da je riječ o samoubojstvu. Šest ljudi je umrlo od posljedica različitih nesreća.

Tablica 31. Uzroci smrti ovisnika u 2004.

UZROK	Broj	%
Predoziranje opijatima	76	70,4
Predoziranje metadonom	5	4,6
Nesreće	6	5,6
Samoubojstva	5	4,6
Ostale bolesti	9	8,3
Intoksikacija lijekovima	2	1,9
Alkohol	1	0,9
Neoznačeno	4	3,7
UKUPNO	108	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 32. Umrli ovisnici po dobi u 2004.

DOB	ZLOUPORABA OPIJATA		ZLOUPORABA NEOPIJATA		SVEUKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
10-14	0	0	0	0	0	0
15-19	2	2,0	0	0	2	1,9
20-24	18	18,4	4	40	22	20,4
25-29	28	28,6	2	20	30	27,8
30-34	28	28,6	0	0	28	25,9
35-39	11	11,2	1	10	12	11,1
40-44	7	7,1	2	20	9	8,3
45-49	2	2,0	0	0	2	1,9
50-54	2	2,0	1	10	3	2,8
55-59	0	0,0	0	0	0	0,0
UKUPNO	98	100,0	10	100	108	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Od 108 umrlih, 98 (90,7%) su bili muškarci, a 10 žene (9,3%). Dvoje najmlađih umrlih ovisnika od opijata bili su mlađi od 20 godina (2,0%). Najviše umrlih opijatskih ovisnika je bilo u dobi od 25 do 34 godine – 56 osoba (57,2%). Najviše umrlih osoba je iz Grada Zagreba – 26 osoba (24,1%). Slijede stanovnici Splitsko-dalmatinske – 22 osobe (20,4%) te Primorsko-goranske županije (14 osoba, odnosno 13,0%).

Tablica 33. Umrli ovisnici u 2004. godini prema županiji prebivališta

ŽUPANIJA	Broj	%
GRAD ZAGREB	26	24,1
ZAGREBAČKA	4	3,7
KARLOVAČKA	2	1,9

VARAŽDINSKA	4	3,7
KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA	1	0,9
PRIMORSKO-GORANSKA	14	13,0
VIROVITIČKO-PODRAVSKA	2	1,9
ZADARSKA	7	6,5
OSJEČKO-BARANJSKA	2	1,9
ŠIBENSKO-KNINSKA	8	7,4
VUKOVARSKO-SRIJEMSKA	2	1,9
SPLITSKO-DALMATINSKA	22	20,4
ISTARSKA	8	7,4
DUBROVAČKO- NERETVANSKA	4	3,7
MEĐIMURSKA	2	1,9
UKUPNO HRVATSKA	108	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Napominjemo kako u ovom Izvješću nisu prikazani podaci za 2004. godinu Zavoda za sudsku medicinu i kriminalistiku (obrazloženje u zaključku).

EKSPERIMENTIRANJE MEĐU MLADIMA

Prema podacima najrelevantnijeg istraživanja o epidemiologiji zlouporabe duhana, alkohola i psihoaktivnih droga među mladima (ESPAD) koje je u Europi provedeno 1995., 1999. i 2003. godine, a u Hrvatskoj ga je koordinirao i proveo sva tri puta Hrvatski zavod za javno zdravstvo, eksperimentiranje među mladima je i nadalje u porastu i početak se registrira u sve mlađoj dobi. U dobi od 13 godina je 1995. marihuanu probalo 1%, a 2003. godine 4% učenika. Prema učestalosti eksperimentiranja sa psihoaktivnim drogama, Hrvatska se nalazi u prosjeku za 35 zemalja Europe, s 22% djevojčica i 24% dječaka koji su u dobi od 15 godina barem jednom probali bilo koju drogu. No u odnosu prema svojim vršnjacima prije osam godina, eksperimentiranje je u dječaka učestalije 2,5 puta, a među djevojčicama četiri puta. Hrvatska je nadalje među sedam zemalja u kojima je najprisutnije uzimanje ecstasy, vrlo popularnog sintetičkog sredstva među mladim naraštajem. Dostupnost droga procjenjuje se vrlo velikom, te svaka druga mlada osoba (45%) procjenjuje da je marihuana vrlo lako dostupna, a 20% njih smatra da im je to sredstvo lako dostupno u školskom okruženju.

Ako te rezultate povežemo s podacima iz Registra, lako se uočava da je od kritične dobi 15-16 godina kada počinje prvo eksperimentiranje do prosječne dobi kada se prvi put posegne za heroinom potrebno oko 4 godine, a prvi dolazak na liječenje se zbiva relativno kasno (oko 26-27 godina). Znači, nedopustivo dugih desetak godina protekne u kojima bi čitava zajednica morala i trebala zaustaviti razvoj ovisnosti.

Zaključak

U Republici Hrvatskoj je problem ovisnosti o psihoaktivnim drogama još uvijek u porastu. Eksperimentiranje među mladima pomiče se u sve mlađu dob i prvi se kontakti sa psihoaktivnim sredstvima zbivaju sve ranije. Još je uvijek najpopularnija i najprisutnija droga marihuana, iako sintetičke droge, a osobito ecstasy, sve više uzimaju maha.

Sustav za savjetovanje i liječenje doživio je reorganizaciju u posljednjih nekoliko godina te su centri za prevenciju i liječenje ovisnosti postali dio županijskih zavoda za javno zdravstvo. Kako se tretman osoba koje imaju problema sa zlouporabom psihoaktivnih droga u Republici Hrvatskoj temelji na izvanbolničkom liječenju, od 5.768 ukupno liječenih, njih 4.815 je liječeno samo ambulantno. U

posljednjih se nekoliko godina ukupan broj osoba koje su bile u sustavu liječenja postupno povećavao, od 3.048 u 1999. godini do 5.768 u 2004. godini. No novih je korisnika od 2001. godine sve manje – 2.548 u 2001. godini, a 1.619 u 2004. godini. Smanjuje se i broj novih heroinskih ovisnika u sustavu (2001. godine 1.066, a 2004. godine 732). Heroinski se ovisnici na liječenje javljaju sve kasnije (2003. godine s 26,9 godina, a 2004. godine 27,3 godine) te su u prosjeku sve stariji.

Najviše je registriranih ovisnika u odnosu na broj stanovnika u Istarskoj županiji, a slijede Zadarska, Šibensko-kninska, Varaždinska, Grad Zagreb te Primorsko-goranska županija. Upravo te županije imaju dobro razvijen sustav za liječenje ovisnika te je vrlo velik broj obuhvaćen različitim oblicima tretmana.

Najviše je osoba liječeno zbog opijata (72%), a slijedi marihuana (22%). Prema načinu uzimanja, heroin se najviše konzumira intravenski (67%), ali i ušmrkavanjem (15%), koje se kao način konzumacije posljednjih godina povećava. Jedan dio ovisnika (11%) priznaje da metadon koristi intravenski.

Opijatski su ovisnici na liječenje u najvećem broju slučajeva došli sami (54,3%), a mlade koji su eksperimentirali s marihuanom uputili su na liječenje ili centri za socijalnu skrb (21,0%) ili su upućeni zbog kaznenog ili prekršajnog djela (46,2%). Brza ili spora detoksikacija metadonom korištena je u 37%, a održavanje na metadonu kod još 22% liječenih osoba.

Većina ovisnika živi u obiteljima (90%), ali je uporabu heroina obitelj u 24,8% slučajeva uočila nakon četiri i više godina, a samo 14,2% u prvoj godini uzimanja.

Ponavljane sudske probleme ima 76,1% opijatskih ovisnika i 30,2% onih koji uzimaju druga sredstva.

Broj umrlih je prvi put veći od 100, u 2004. godini je 108 smrti povezano sa zlouporabom droga. Najviše je osoba umrlo od predoziranja (70,4%), najviše umrlih je u dobi od 25-29 godina, a najviše ih je umrlo u Gradu Zagrebu (26).

Uključivanje centara za prevenciju ovisnosti u sustav zavoda za javno zdravstvo ima višestruka pozitivna djelovanja, što je razvidno i iz cjelokupnog teksta ovog Izvješća. Ne samo da se najveći dio terapijskih aktivnosti (od savjetovanja do propisivanja farmakoterapije) odvija kao dio aktivnosti centara, već je nemjerljiva njihova uloga i u intersektorskoj suradnji. Zajedno sa službama školske medicine koje se također nalaze u zavodima za javno zdravstvo, sa stručnim službama škola te centrima za socijalnu skrb sve je više aktivnosti usmjerenih djeci i mladima, njihovim roditeljima te osobito rizičnim skupinama kojima treba obratiti posebnu pozornost. Problem ovisnosti ne može se riješiti ako se istodobno ne djeluje na smanjenje potražnje i na stabilan sustav za liječenje ovisnika. S jedne strane, stabilan sustav za liječenje smanjuje i aktivnosti ovisnika na ulicama i regrutiranje novih, a s druge strane je nužno ograničenje dostupnosti, osnaživanje obitelji u odgojnoj i roditeljskoj ulozi te za djecu s rizičnim ponašanjima uspostava djelotvornog sustava savjetovanja i kontrole. Upravo je sadašnja organizacija na dobrom tragu postizanja tih ciljeva.

Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga od 2001. izrađuje Izvješće o provedbi Nacionalne strategije i podnosi ga Vladi Republike Hrvatske.

Sukladno Zakonu o suzbijanju zlouporabe opojnih droga, o izvršenju programa vezanih uz provedbu Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga, mjerodavna ministarstva i državne upravne organizacije podnose do 31. ožujka godišnje izvješće Uredu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, a Hrvatski zavod za javno zdravstvo do 30. lipnja tekuće godine za prethodnu godinu..

Sva mjerodavna ministarstva poštuju zakonski rok za dostavu svojih izvješća, izuzev Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. Nemogućnost dostave podataka u zakonskom roku isti obrazlažu činjenicom da prema Programu statističkih istraživanja Republike Hrvatske, zakonski rok za dostavu podataka u Hrvatski zavod za javno zdravstvo je 30. lipnja za tekuću godinu, te da se prvi podaci mogu dobiti tek u drugoj polovici tekuće godine nakon upisa i obrade pristiglih podatak, kao i da se podaci u Registra osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga prikupljaju iz cijelog sustava (županijskih centara za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje, bolnica, domova zdravlja, socijalne skrbi koji nisu informatički povezani sa sustavom HZJZ). Napominjemo da je u svezi prikupljanja podataka od strane županijskih centara za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnosti, koji su sukladno Zakonu o suzbijanju zlouporabe opojnih droga obvezni Zavodu dostavljati podatke jednom na mjesec, a radi bržeg ažuriranja navedenih podataka, Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga u 2004. dodijelio financijsku potporu Zavodu u iznosu od 230.000,00 kn za nabavku računala sa softverima svim županijskim zavodima za javno zdravstvo radi uspostave integriranog i ujednačenog prikupljanja podataka u Registar. Kako se ubuduće ne bi kasnilo sa podnošenjem Izvješća, predlaže se da se rokovi iz Programa statističkih istraživanja Republike

Hrvatske vezani uz podatke o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga usklade s zakonskim rokovima navedenim u Zakonu o suzbijanju zlouporabe opojnih droga.

Zavod za sudsku medicinu i kriminalistiku je redovito od 2002. godine Uredu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga dostavljao podatke o broju preminulih osoba od posljedica trovanja opojnim drogama, koji su posebno prikazivani u prijašnjim izvješćima o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga. Ove godine Zavod za sudsku medicinu i kriminalistiku nije dostavio tražene podatke za 2004. godinu, navodeći kako stvarni podaci o broju smrtno otrovanih osoba na području Republike Hrvatske nisu poznati, prvenstveno zbog neprovođenja pozitivnih zakonskih propisa o obveznoj obdukciji mrtvih tijela i kemijskotoksikoloških analiza osoba koje su umrle pod sumnjivim okolnostima. Razlog takvoj situaciji je manjak financijskih sredstava te nepostojanje referalnog laboratorija u koji bi se slijevali podaci dobiveni obdukcijom i kemijskotoksikološkom analizom smrtno otrovanih osoba opojnim drogama. Stoga se predlaže da resorna ministarstva poduzmu aktivnosti za uspostavom sustava provođenja obdukcija i toksikoloških analiza kadaveričnog materijala kod svih iznenadnih smrti za koje se posumnja da su posljedica uporabe opojnih droga, te da se u proračunskim sredstvima resornih ministarstava osiguraju sredstva namijenjena za naknadu troškova obdukcija i troškova toksikoloških analiza.

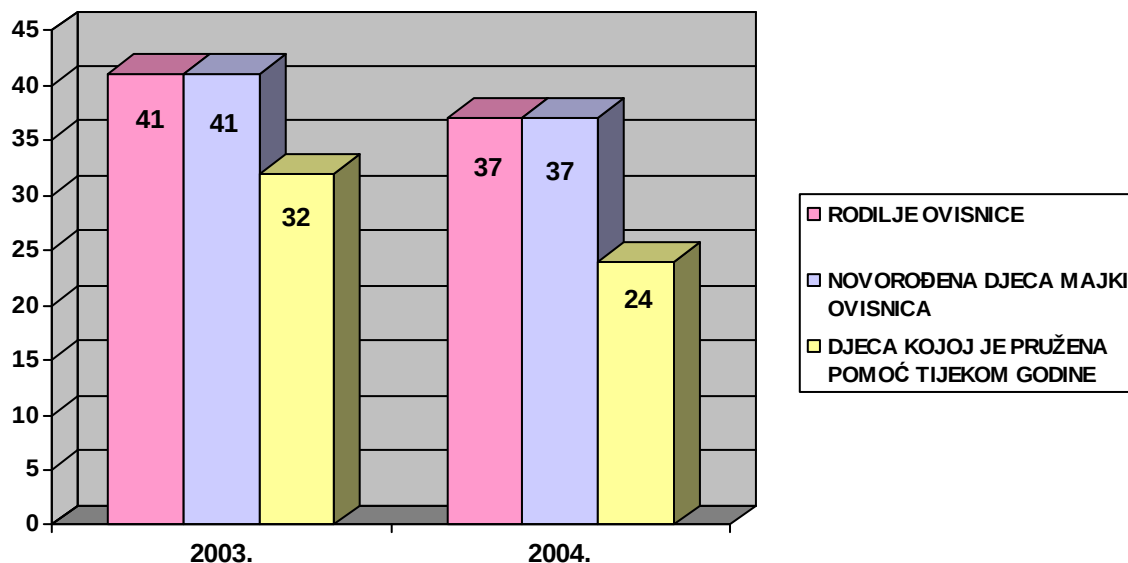
⇒ PRIKAZ RODILJA OVISNICA I NJIHOVE NOVOROĐENE DJECE U REPUBLICI HRVATSKOJ TIJEKOM 2004. GODINE

Tablica 34. Prikaz roditelja ovisnika i njihove novorođene djece u Republici Hrvatskoj tijekom 2003. i 2004.

BOLNICA	RODILJE 2003.	RODILJE 2004.	Novorođena djeca od majki ovisnica tijekom 2003.	Novorođena djeca od majki ovisnica tijekom 2004.	Djeca kojoj je pružena pomoć tijekom 2003.	Djeca kojoj je pružena pomoć tijekom 2004.
KBC Zagreb	6	10	6 (1 umrlo intrauterino)	10	6	4
KBC Rijeka	2	7	2	7	2	2
KB "Sestre milosrdnice"	3	4	3	4	3	4
KB Merkur	0	1	0	1	0	1
KB Split	12	4	12	4	9	3
OB "Sveti duh"	2	1	2	1	2	1
OB Pula	4	3	4	3	3	3
OB Dubrovnik	0	1	0	1	0	1
OŽB Požega	3	0	3	0	0	0
KB Osijek	1	1	1	1	1	1
OB Vinkovci	1	0	1	0	1	0
OB Zadar	7	5	7	5	5	4
UKUPNO	41	37	41	37	32	24

Izvor podataka: podaci iz upitnika koji je od strane Ureda za suzbijanje zlorabe opojnih droga dostavljen zdravstvenim ustanovama; Obrada podataka: Ured za suzbijanje zlorabe opojnih droga

Grafički prikaz 9. Broj majki ovisnica koje su rodile tijekom 2003. i 2004., broj njihove novorođene djece te broj njihove djece kojoj je pružena pomoć

Zdravstvene ustanove u Republici Hrvatskoj (klinički bolnički centri, kliničke bolnice, opće županijske bolnice, opće bolnice) dostavile su Uredu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga podatke o broju majki ovisnica koje su rodile tijekom 2004. godine, broju njihove novorođene djece te broju njihove novorođene djece kojoj je pružena pomoć zbog zdravstvenih poteškoća (apstinencijskih smetnji) izazvanih majčinim konzumiranjem droge.

Tijekom 2004. godine zabilježeno je 4 ovisnice manje nego u prethodnoj godini te četvero manje njihove novorođene djece. Broj djece kojoj je pružena pomoć zbog apstinencijskih smetnji uzrokovanih ovisnošću majke u 2004. bilo je 24, dok je 2003. godine taj broj iznosio 32.

Potrebno je istaknuti da je 2004. godine, kao i tijekom 2003., postojala velika tamna brojka roditelja ovisnica, te da navedeni podaci nisu cjeloviti budući da zdravstvene ustanove u Republici Hrvatskoj ne testiraju trudnice ni roditelje na opojne droge. Stoga se navedeni podaci temelje na priznanju samih roditelja, dok one u svojoj anamnezi negiraju da uzimaju drogu te je, kako se navodi, vrlo vjerojatno da značajan broj roditelja koristi opojna sredstva, a da o tome nema spoznaja, te da određeni broj ovisnica i njihove djece biva neevidentirano.

Iako navedeni podaci ukazuju na vrlo nisku incidenciju u odnosu na ukupan broj poroda tijekom protekle tri godine, Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga prati navedene podatke od 2002. godine kako bi se u budućnosti poboljšao sustav (ranog) otkrivanja majki ovisnica te pružila adekvatna pomoć njihovoj novorođenoj djeci koja pate od bolesti ovisnosti, ne samo prilikom njihova rođenja, već i sustavnog praćenja njihova stanja od liječnika primarne zdravstvene zaštite te eventualno centara za socijalnu skrb.

Zaključak

Zaključno možemo reći kako je vrlo važno prepoznati roditelje ovisne o opojnim drogama radi zaštite njihove novorođene djece i pružanja nužne pomoći, te je s tim ciljem potrebno poduzimati aktivnosti usmjerene ka senzibiliziranju javnosti za navedeni problem, podizanju razine svijesti roditelja ovisnica i njihovih bližnjih o nužnosti prijavljivanja vlastite ovisnosti, osobito kako bi broj novorođene djece s apstinencijskim smetnjama bio što manji.

⇒ TERAPIJSKE ZAJEDNICE

U Republici Hrvatskoj postoji 9 terapijskih zajednica s 29 terapijskih kuća koje djeluju i rade kao nevladine organizacije te pružaju tretman i psihosocijalnu rehabilitaciju ovisnicima o drogama kao udruge ili religijske zajednice u sklopu humanitarne djelatnosti ili su ustrojene i registrirane kao domovi socijalne skrbi za ovisnike.

Terapijske zajednice koje djeluju kao udruge i religijske zajednice u sklopu humanitarne djelatnosti su:

1. REMAR ESPANA
2. KOMUNITA "MONDO NUOVO
3. ZAJEDNICA PAPA IVAN XXIII.
4. NARCONON ADRIATIC
5. UDRUGA SAN LORENZO - ZAJEDNICA "CENACOLO
6. PRIJATELJI NADE - RETO CENTAR
7. SAVEZ

Terapijske zajednice koje su ustrojene i djeluju kao domovi socijalne skrbi za ovisnike su:

1. ZAJEDNICA SUSRET
2. DOM ZA OVISNIKE ĐURMANEC KRAPINA

U tretmanu ovisnika, terapijske zajednice provode programe psihosocijalne rehabilitacije, radne terapije, savjetovanja obitelji, promidžbene programe s ciljem prevencije u zajednici, te pružaju pomoć ovisnicima pri upućivanju u terapijske zajednice u inozemstvo. Većina terapijskih zajednica u Republici Hrvatskoj provodi programe zasnovane na osnaživanju vjerskog života i napredovanja kroz hijerarhiju osobnih uloga i osobnog položaja u zajednici, kao i kroz radnu terapiju. Terapijski postupci uglavnom imaju za cilj usvajanje novih pozitivnih normi ponašanja i novih stavova i vrijednosti. U tim programima, uz vjerske osobe, programe najčešće koordiniraju uspješno izliječeni ovisnici, a stručno osoblje je manje zastupljeno. Terapijske zajednice na području na kojem djeluju surađuju s centrima za prevenciju ovisnosti, centrima za socijalnu skrb, bolnicama, domovima zdravlja, tijelima državne uprave te domaćim i stranim udrugama i humanitarnim organizacijama. Terapijske zajednice Susret i Đurmanec su broj i vrstu stručnih djelatnika prilagodile zakonskim i podzakonskim aktima iz područja socijalne skrbi, ali su zadržale programsku neovisnost. U obje terapijske zajednice program nije vjerski usmjeren, a temelji se na radnoj terapiji, psihosocijalnoj rehabilitaciji kroz individualni i grupni rad te savjetovanju obitelji ovisnika i pomoći pri resocijalizaciji rehabilitiranih ovisnika.

Kriteriji za ulazak u terapijsku zajednicu su različiti, a uglavnom uključuju dobrovoljnost ovisnika, suradnju obitelji, prethodno obavljen detoks program i testiranje na zarazne bolesti.

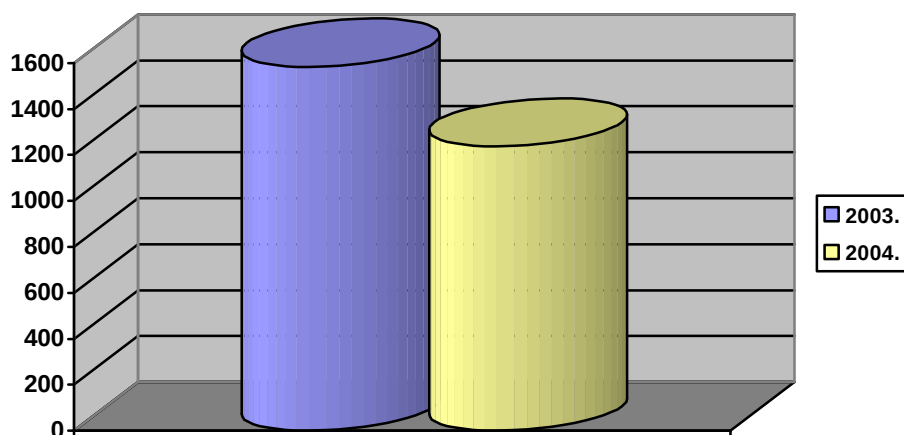
Tablica 35. Podaci o broju osoba na odvikavanju u terapijskim zajednicama, broju kuća i broju osoba upućenih na odvikavanje u inozemstvo tijekom 2004.

NAZIV TERAPIJSKE ZAJEDNICE	Broj osoba na tretmanu u RH u 2004.	Broj kuća u RH	Mjesta (lokacije kuća)	Broj osoba upućenih na odvikavanje u inozemstvo tijekom 2004.
Reto Centar – Prijatelji nade	370	7	- Klis - Zagreb - Sesvete - Velika Gorica (2 kuće) - Split - Solin	63
Zajednica Pape Ivana XXIII		3	- Vrgorac - Hrvace - Nova Sela	-
Dom za ovisnike Zajednica Susret	251	4	- Okučani - Đakovo - Trogir - Imotski	-
San Lorenzo - Zajednica Cenacolo	451	7	- Ugljane - Varaždin - Biograd - Novigrad - Vrbovec - Letovanić - Šarengrad	32
Remar Espana	70	4	- Prigorje - Brdovečko - Pula (2 kuće) - Pazin	148
Narconon Adriatic	17	1	- Rakalj-Krnica	-
Savez	10	1	- Baška	-
Moji dani – Dom za ovisnike Đurmanec	40	1	- Krapina	-
Comunita Mondo Nuovo	27	1	- Kistanje	-
UKUPNO	1.236	29		243

Izvor podataka: terapijske zajednice

Tijekom 2004. godine ukupno je na odvikavanju u terapijskim zajednicama u Republici Hrvatskoj bilo **1.236** ovisnika, dok je tijekom 2003. godine u terapijskim zajednicama na odvikavanju bilo ukupno **1.583** ovisnika, od kojeg broja je bilo **1.350** muških ovisnika i **233** žene ovisnice. Vidljivo je da se broj ovisnika u 2004. godini u odnosu na 2003. smanjio za 21,9%. No ako se usporede podaci o broju ovisnika u terapijskim zajednicama u 2003. godini u odnosu na 2002. godinu, u 2003. godini došlo je do povećanja broja ovisnika u terapijskim zajednicama za 31%. U 2004. godini u odnosu na 2003. godinu smanjen je i broj terapijskih kuća, i to za 4 terapijske kuće. Naime, terapijske zajednice Izazov (2 terapijske kuće), Tvoja staza (udruga Pet +) i Biblioterapija, logoterapija i rehabilitacija ovisnika, više ne djeluju kao terapijske zajednice, tj. djeluju samo kao udruge i ne primaju ovisnike na odvikavanje od ovisnosti.

Grafički prikaz 10. Broj osoba na odvikavanju u terapijskim zajednicama tijekom 2003. i 2004.

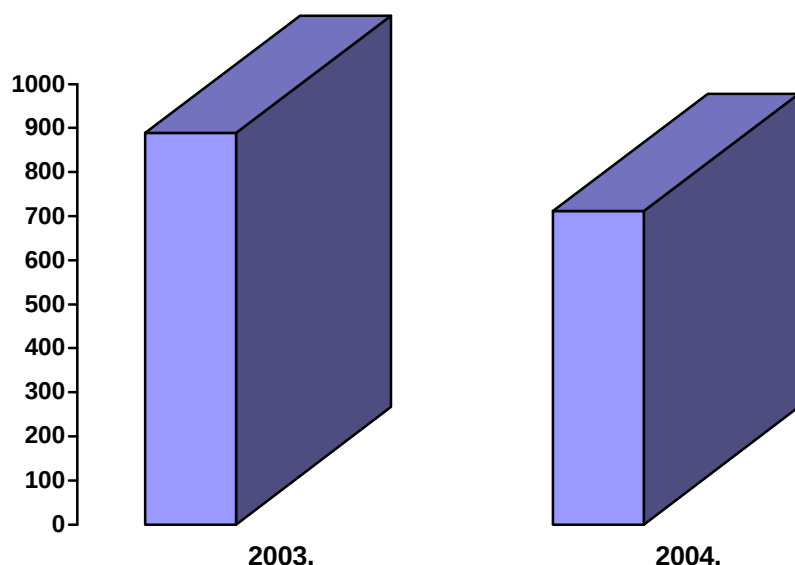
Tablica 36. Spolna struktura ovisnika na odvikavanju i broj novopridošlih opijatskih ovisnika tijekom 2004.

NAZIV TERAPIJSKE ZAJEDNICE	Broj ovisnika na odvikavanju prema spolu u 2004.		Broj novopridošlih ovisnika u 2004.	
	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene
Reto Centar – Prijatelji nade	370	0	276	44
Zajednica Pape Ivana XXIII	-	-	-	-
Dom za ovisnike Zajednica Susret	196	55	108	29
San Lorenzo - Zajednica Cenacolo	379	72	131	24
Remar Espana	55	15	44	6
Narconon Adriatic	13	4	-	-
Savez	10	-	3	-
Moji dani – Dom za ovisnike Đurmanec	40	-	30	-
Comunita Mondo Nuovo	27	-	16	-
UKUPNO	1.090	146	608	103

Izvor podataka: terapijske zajednice

U 2004. godini u terapijskim zajednicama na odvikavanju je bilo 1.090 muških ovisnika i 146 žena ovisnica o drogama. Ukupan broj novopridošlih ovisnika u 2004. godini bio je 711, od čega 608 muškaraca i 103 žene ovisnice, što predstavlja smanjenje za 20% u odnosu na 2003. godinu kada je ukupan broj novopridošlih opijatskih ovisnika na odvikavanju u terapijskim zajednicama bio 889, od kojeg broja su 773 muškarca i 102 žene ovisnice.

Grafički prikaz 11. Prikaz odnosa broja novopridošlih opijatskih ovisnika tijekom 2003. i 2004.

Tablica 37. Broj ovisnika upućenih na odvikavanje u inozemstvo prema spolu tijekom 2004.

NAZIV TERAPIJSKE ZAJEDNICE	Broj ovisnika upućenih na odvikavanje u inozemstvo	
	Muškarci	Žene
Reto Centar – Prijatelji nade	38	25
Zajednica Pape Ivana XXIII	-	-
Dom za ovisnike Zajednica Susret	-	-
San Lorenzo – Zajednica Cenacolo	10	22
Remar Espana	120	28
Narconon Adriatic	-	-
Savez	-	-
Moji dani – Dom za ovisnike Đurmanec	-	-
Comunita Mondo Nuovo	-	-
UKUPNO	168	75

Izvor podataka: terapijske zajednice

U odnosu na 2002. godinu kada su prikupljeni podaci o broju ovisnika upućenih u inozemstvo, bilo je ukupno **888** upućenih u inozemstvo, od toga 707 muških, dok je žena na odvikavanju u inozemstvu bilo 181, **broj ovisnika upućenih na tretman i odvikavanje u inozemstvo u 2004. godini smanjio se čak za 265%**. Naime, u 2004. godini broj osoba na odvikavanju u inozemstvu bio je **243**, od toga 168 muškaraca i 75 žena.

Naime, hrvatski državljani se u najvećem broju slučajeva upućuju u terapijske zajednice u inozemstvo bez vize i dozvole boravka, te su za cijelo vrijeme tretmana u inozemstvu ilegalno i vrlo često bez prava na osnovnu zdravstvenu zaštitu u hitnim slučajevima. Stoga uzroci smanjenja broja ovisnika upućenih na odvikavanje u inozemstvo tijekom 2004. svakako leže u problemima kao što su:

1. Nepostojanje mogućnosti izdavanja viza i dozvola za boravak radi liječenja u tim zemljama
2. Reguliranje prava na zdravstvenu zaštitu tijekom boravka u terapijskoj zajednici u inozemstvu
3. Reguliranje postupka povratka hrvatskih državljana u slučaju samovoljnog napuštanja liječenja prije završenog tretmana
4. Vođenje evidencije o sobama upućenim na odvikavanje u inozemstvo i utvrđivanje procedure za odlazak na odvikavanje u inozemstvo.

Zaključak

Iz svega navedenog razvidno je da terapijske zajednice imaju značajnu ulogu u skrbi o ovisnicima i to ne samo u području rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti, već i u području resocijalizacije bivših ovisnika i rada s obitelji ovisnika, ali i u području preventivnog rada u zajednici s ciljem senzibiliziranja javnosti za problem ovisnosti. No, također je vidljivo i da terapijske zajednice nemaju riješen pravni status, što se ogleda u mogućnosti da neke od njih pružaju pomoć ovisnicima kao udruge u sklopu humanitarne djelatnosti, a nasuprot tome druge kao ustanove socijalne skrbi.

Ovakav status terapijskih zajednica otežava praćenje broja ovisnika u njihovom tretmanu, kao i evaluaciju njihova rada i ocjenu učinkovitosti programa, a otvara i cijeli niz pitanja vezanih uz tretman i rehabilitaciju ovisnika o drogama.

Prema definiciji Svjetske zdravstvene organizacije, ovisnost o drogama je kronična recidivirajuća bolest i stanje koje karakterizira niz socijalno negativnih posljedica za pojedinca, obitelj i društvo u cjelini. Nadalje, više od 70% ovisnika o drogama ima dijagnosticiran hepatitis, velik broj ovisnih osoba je s dijagnosticiranom psihičkom bolesti tzv. komorbiditetom, a učestala je pojava i drugih kroničnih bolesti uz bolest ovisnosti, što nužno zahtijeva angažman odgovarajućih stručnjaka različitih profila za rad s ovisnicima u tim zajednicama. Stoga se kroz cijeli niz rasprava i inicijativa pokrenuo postupak za donošenje Zakona o terapijskim zajednicama.

Osnovni cilj donošenja ovog zakona je regulirati pravni status terapijskih zajednica, kao oblika stručnog rada i pružanja usluga smještaja, prehrane, obrazovanja, rehabilitacije i psihosocijalne pomoći ovisnicima o opojnim drogama i povremenim uzimateljima opojnih droga, te osigurati mogućnost kontrole njihova rada i provođenja programa.

Sukladno tom zakonu ustrojile bi se sve terapijske zajednice koje pružaju navedeni oblik pomoći ovisnicima, bez osnivanja doma, odnosno ustanove socijalne skrbi.

Intencija donošenja zakona zasnovana je na potrebi pružanja stručne pomoći ovisnicima i povremenim uzimateljima opojnih droga te osiguranja osnovnih uvjeta u pogledu smještaja, prehrane, rehabilitacije, a koji trebaju biti usklađeni s osnovnim standardima navedenim u ovom Zakonu, kao i pratećim podzakonskim aktima koji će se na temelju tog zakona donijeti.

⇒ UDRUGE KOJE SE BAVE SUZBIJANJEM ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA

Sukladno Nacionalnoj strategiji i Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2004. te Programu suradnje Vlade Republike Hrvatske i nevladinog neprofitnog sektora u Republici Hrvatskoj, Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga kontinuirano surađuje s brojnim nevladinim organizacijama koje provođenjem preventivnih programa u zajednici, edukacijom, savjetovanjima, harm-reduction programima, radom s mladima i s ovisnicima pridonose suzbijanju zlouporabe opojnih droga.

Tijekom 2004. godine Ured je prikupio podatke o broju ovisnika i povremenih konzumenata opojnih droga te broju obitelji kojima je pružena pomoć kroz različite oblike intervencija i programa, ali i podatke o vrsti programa koje te udruge provode.

Tablica 38. Udruge - broj ovisnika na odvikavanju, broj ovisnika upućenih na odvikavanje u inozemstvo, broj povremenih konzumenata opojnih droga i usluge savjetovanja obitelji tijekom 2004.

NAZIV UDRUGE	Broj ovisnika o drogama u 2004.	Broj opijatskih ovisnika u 2004.	Broj novopridošlih opijatskih ovisnika u 2004.	Broj ovisnika upućenih posredovanjem udruga na odvikavanje u inozemstvo	Broj povremenih konzumenata opojnih droga u 2004.	Broj novopridošlih povremenih konzumenata opojnih droga u 2004.	Broj obitelji s kojima je obavljeno savjetovanje o drogama
PET +	62	44	38	19	0	0	72
LET	71	71	71	0	0	0	0
Novi put	14	14	6	2	2	0	7
Budi svoj	5	5	5	0	9	9	8
Ruka ljubavi	76	32	12	16	52	21	59
Novi život	224	192	135	45	32	25	128
Centar za duhovnu pomoć	8	2	1	0	24	19	182
Život Vita	19	18	13	3	6	5	21
Prijatelj	487	162	162	231	72	42	93
Hrvatska protiv droge	32	7	7	1	117	16	89
Terra	1.315	1.279	276	7	36	35	81
Projekt Čovjek-Nada	35	23	33	0	59	19	82
Poticaaj	0	0	0	0	0	0	190
Porat	31	31	31	2	9	9	24
Umijeće življenja	0	0	0	0	76	76	0
Udruga roditelja Zajednica Susret, Split	10	18	2	5	50	3	250
UPO	35	20	20	9	23	23	40

San Patrignano	43	43	10	10	0	0	94
Centar za kreativni rad	34	7	3	0	14	53	7
Humanitarna mreža Hrvatske	0	0	0	0	0	0	0
Mir	10	2	2	0	4	4	0
Stijena	28	28	22	16	0	0	53
Liga za borbu protiv narkomanije	13	6	6	4	6	6	874
Zajedno	0	0	0	0	4	4	61
Klub liječenih ovisnika 12 stepenica	132	130	82	0	2	2	46
HEPATOS	0	0	0	0	0	0	31
Velebit	12	13	10	2	7	6	11
Humanitarna organizacija Zajednica Susret, Split	560	434	386	0	85	81	876
UKUPNO	3.256	2.581	1.333	372	689	458	3.379

Izvor podataka: udruge za suzbijanje zlouporabe opojnih droga

Prema prikupljenim podacima, udruge su u 2004. godini pružile neki od oblika pomoći za ukupno **3.256** ovisnika o drogama, a od toga broja najviše je pomoć pružana opijatskim ovisnicima (ukupno **2.581** opijatski ovisnik), zatim za **3.379** obitelji ovisnika i konzumenata droga, te za **689** povremenih konzumenata opojnih droga.

U odnosu na 2003. godini, u 2004. godini došlo je do izrazitog povećanja pružanja usluga i pomoći ovisnicima o drogama, njihovim obiteljima i povremenim konzumentima opojnih droga i to za **456 %**, odnosno broj usluga i pomoći od strane udruga se povećao za više od 4 i pol puta.

Naime, prema podacima koje je prikupio Ured, u 2003. godini udruge su ukupno pružile pomoć za **585** ovisnika, i to za **406** opijatskih ovisnika, za **553** obitelji ovisnika te **111** povremenih konzumenata opojnih droga.

Uzroci takvog povećanja su ponajprije kvalitetniji način prikupljanja podataka, ali i povećanje broja udruga koje se bave problemom ovisnosti, te njihovo jače angažiranje na suzbijanju zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj.

Tablica 39. Programi rada udruga za suzbijanje zlouporabe opojnih droga tijekom 2004.

NAZIV UDRUGE	MJESTO	PROGRAM RADA
PET +	Zagreb Ilica 48	- edukativno-preventivna predavanja, radionice i parlaonice - edukacija izliječenih ovisnika s ciljem resocijalizacije - susreti i razgovori s ovisnicima i njihovim obiteljima - podrška ovisnicima u prolaženju kroz apstinencijsku krizu - edukacija roditelja i članova obitelji
LET	Zagreb Tuškanac 43	- programi smanjenja štete kroz mobilni «needle exchange» na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije - organizacija tribina - izdali «Priručnik o programima smanjenja štete»
Novi put	Sinj Glavička ulica 29	- savjetovanje ovisnika i članova njihovih obitelji - upućivanje ovisnika u terapijske zajednice
Budi svoj	Supetar 18. rujna 37	- provođenje raznih programa za djecu i mladež kroz klub mladih (likovna i literarna radionica, pomoć u učenju djeci s posebnim potrebama, sprečavanje nepoželjnih oblika ponašanja, besplatan Internet i obuka za rad na računalu, parlaonice, akcije u zajednici, promocija volonterizma) - organiziranje javnih tribina - savjetovanje putem telefona te upućivanje ovisnika na liječenje
Ruka ljubavi	Dubrovnik Dr. A. Starčevića 41	- vanjski rad s ovisnicima - savjetovalište - postinstitucionalni prihvati

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA
U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2004.**

		- testiranje ovisnika, pomoć pri detoksikaciji, upućivanje na liječenje - resocijalizacija liječenih ovisnika - organizacija javnih tribina, radionica i edukacija
Novi život	Split Mostarska 17	- savjetovalište i vanjski rad s ovisnicima - «Povratak obitelji» - rad s povremenim konzumentima droga i članovima njihovih obitelji - «Samoobrazovanje obitelji» - okupljanje, podrška i edukacija obitelji - Klub mladih – pomoć liječenim ovisnicima
Centar za duhovnu pomoć	Zagreb Vodnikova 2/III	- programi prevencije - individualni i grupni rad s ovisnicima i/ili njihovim obiteljima - održavanje seminara i kreativno-terapijskih radionica
Život Vita	Vela Luka Obala 2 br. 51	- savjetovanje i edukacija ovisnika i roditelja - upućivanje ovisnika na liječenje - kreativne dječje radionice - edukativno-promotivne akcije, javne tribine, kulturne manifestacije, podjela edukativnih materijala
Prijatelj	Šibenik Matije Gupca 50	- savjetovanje i pomoć ovisnicima o opojnim drogama - održavanje seminara, radnih aktivnosti i sl.
Hrvatska protiv droge	Opatija Šet. Mate Tentora 2	- predavanja u osnovnim i srednjim školama i održavanje javnih tribina - izdavanje knjige «Prevencija i zaštita od droge» - Internet stranica www.droge.hr - dežurni telefon - djelovanje putem medija (tisak, radio, televizija)
Terra	Rijeka Uski prolaz 11	- savjetodavni rad i psihosocijalna podrška - vanjski rad («Outreach») - zamjena pribora - dnevni boravak («Drop in») - testiranje na opojne droge - program prevencije AIDS-a i drugih spolno prenosivih bolesti - «Mladi educiraju mlade – MEMOAIDS» u Primorsko-goranskoj županiji - rehabilitacija i resocijalizacija ovisnika nakon povratka iz terapijskih zajednica
Projekt Čovjek-Nada	Pula Ulica Bartolomeo Dei Vitrei 16	- pomoć obiteljima – sastanci, kolokviji (individualni, grupni) - terapijski i radni program s ovisnicima - rad na provedbi postpenalnog programa - resocijalizacija liječenih ovisnika - volonterski rad na telefonima udruge
Poticaaj	Zagreb Nazorova 51	- provođenje programa primarne prevencije ovisnosti namijenjenih djeci predškolske i osnovnoškolske dobi te njihovim roditeljima - savjetovanja djece i roditelja u obliku predavanja, radionica, grupnih rasprava te individualnog savjetovanja
Porat	Zadar Ravnice bb	- savjetovanje i rad s ovisnicima i njihovim obiteljima - upućivanje i pomoć pri smještanju ovisnika u terapijske zajednice - pomoć u procesu resocijalizacije ovisnika - stručno savjetovanje za bolesti hepatitisa i AIDS-a - rad s djecom liječenih ovisnika i pomoć djeci s poteškoćama, likovne i kreativne radionice
Umijeće življenja	Split Lovretska 16	- programi primarne prevencije za osnovnu i srednju školu - program primarne i sekundarne prevencije za mlade od 18 do 29 godina (konzumenti «party» droga)
Udruga roditelja Zajednice Susret	Split Sinovčića 5A	- savjetodavna pomoć - programi prevencije, rehabilitacije i resocijalizacije ovisnika (radionice, radna terapija...)

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DRUGA
U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2004.**

Humanitarna organizacija Zajednice Susret	Split Stari Pazar 2	- savjetovanje i rad s ovisnicima i njihovim obiteljima - upućivanje i pomoć pri smještaju ovisnika u terapijske zajednice (Dom za ovisnike Zajednice Susret) - pomoć u procesu resocijalizacije ovisnika - stručno savjetovanje za bolesti hepatitisa i AIDS-a - program primarne i sekundarne prevencije za djecu i mlade
Udruga roditelja Zajednice Susret	Zagreb II. Cvjetno naselje 17 a	- savjetovanje i rad s ovisnicima i njihovim obiteljima - upućivanje i pomoć pri smještaju ovisnika u terapijske zajednice (Dom za ovisnike Zajednice Susret) - pomoć u procesu resocijalizacije ovisnika
UPO	Zagreb Kamenita 15	- savjetodavni rad - susreti s roditeljima - rad na terenu i odlasci u obitelji ovisnika
San Patrignano	Split Put 7 Kaštela bb	- programi resocijalizacije ovisnika (nastavak školovanja, prekvalifikacije, studiranje, doškolovanje te pohađanje tečajeva) - kolokvijalni razgovori s ovisnicima i njihovim roditeljima - pripremni kolokviji za odlazak u komunu «San Patrignano»
Centar za kreativni rad	Zagreb Vlaška 70c	- aktivno uključivanje ovisnika i drugih rizičnih skupina u sve aktivnosti i akcije Centra - akcije, manifestacije i medijske promocije s ciljem senzibiliziranja javnosti - postinstitucionalni, postpenalni i postmedicinski prihvati ovisnika
Humanitarna mreža Hrvatske	Zagreb Kruge 44	- provođenje preventivnog programa «Znanjem protiv ovisnosti» - izdavanje priručnika «Znanjem protiv ovisnosti»
Mir	Slavonski Brod Slavonska 71	- pružanje individualne duhovne pomoći (hagioterapija) - organizacija i provedba tribina, akcija i seminara - radionice za roditelje ovisnika i mlade
Stijena	Zagreb Kosirnikova 76	- sastanci i savjetodavna pomoć ovisnicima i njihovim obiteljima - posjeti ovisnicima na liječenju u bolnicama - posjeti zatvorima i rad s ovisnicima u zatvorskom sustavu - upućivanje ovisnika u terapijske zajednice - provođenje programa resocijalizacije
Liga za borbu protiv narkomanije	Split Bana Jelačića 4	- održavanje edukacijskih radionica i predavanja namijenjenih roditeljima i učiteljima osnovnih škola - savjetovalište roditelja roditeljima - suorganizacija javnih tribina - sudjelovanje na međunarodnim skupovima - koordinacija rada Mreže udruga za borbu protiv ovisnosti grada Splita - tiskanje informativnih letaka
Zajedno	Senj Vjenceslava Novaka 4	- provođenje preventivnih programa informiranja i savjetovanja - stručno savjetovanje putem dežurnog telefona (jednom na tjedan) - održavanje radionica za roditelje - izrada edukativnih plakata i letaka
Klub liječenih ovisnika 12 stepenica	Zagreb Vinogradska 29	- programi samopomoći ovisnika održavanjem grupa anonimnih narkomana - savjetovanje i pomoć obiteljima - pomoć u psiho-socijalnoj prilagodbi
HEPATOS	Split Doverska 29	- informativne i edukativne kampanje o problemu hepatitisa - savjetovalište za oboljele, psihološko savjetovalište - grupa za samopomoć
Velebit	Rijeka Tihovac 6	- program pružanja postpenalne pomoći ovisnicima i povremenim korisnicima opojnih droga

Udruge za suzbijanje zlouporabe opojnih droga pružaju različite oblike pomoći: savjetovanje obitelji ovisnika i samih ovisnika, edukacije, razni oblici pomoći ovisnicima u psihosocijalnoj prilagodbi, programi smanjenja štetnih posljedica uporabe droga (harm reduction programi), resocijalizacije ovisnika, programe prevencije ovisnosti u zajednici i drugo. Brojne udruge provode programe prevencije ovisnosti za mladež putem radionica, savjetovanja, podjele edukativnih materijala i slične aktivnosti.

Zaključak

Iz navedenog je razvidno da je poboljšana suradnja između udruga za suzbijanje zlouporabe opojnih droga i Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, kako na području prikupljanja podataka tako i na području različitih oblika suradnje na programima, i to kroz financiranje projekata sukladno kriterijima javnog natječaja i suradnje na provedbi projekata od zajedničkog interesa. Čini se da je jedan od osnovnih problema u djelovanju nevladinih organizacija njihova pretjerana ovisnost o proračunskim sredstvima države, koja su često nedovoljna za cjelovito financiranje njihovih programa. Stoga bi u budućnosti trebalo poticati veće financiranje nevladinog sektora s razine lokalnih zajednica, ali i iz različitih pretpristupnih fondova Europske komisije te drugih donatora. Nadalje, potrebno je poticati povezivanje udruga na nacionalnoj i lokalnoj razini i njihovu međusobnu suradnju u provedbi projekata usmjerenih na suzbijanje zlouporabe opojnih droga.

Budući da država u sklopu svog sustava često nema pravih i pravodobnih rješenja određenih problema, djelovanje nevladinih organizacija je iznimno značajno. Problematika droga predstavlja šire društveno pitanje, te je stoga potrebno osigurati sudjelovanje civilnog društva u svim fazama izrade, prihvaćanja i provođenja zakonskih i strateških dokumenata s područja suzbijanja zlouporabe opojnih droga

3. IZVJEŠĆE O AKTIVNOSTIMA I MJERAMA NA IZVRŠENJU PROVEDBENIH PROGRAMA NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA I AKCIJSKOG PLANA SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA ZA 2004.

⇒ MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA I EUROPSKIH INTEGRACIJA

Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, sukladno djelokrugu svog rada u provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga u 2004., provodilo je aktivnosti koje se odnose na međunarodnu suradnju na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga.

Tijekom 2004. godine Ministarstvo je poticalo implementaciju međunarodnih konvencija o narkotičkim drogama, psihotropnim tvarima te protiv njihove nedopuštene trgovine, surađivalo s nizom međunarodnih organizacija i institucija koje se bave kontrolom i suzbijanjem zlouporabe opojnih droga, kao i aktivno sudjelovalo na međunarodnim skupovima i kongresima o kontroli opojnih droga i to na 47. zasjedanju Komisije o narkotičkim drogama (Beč, ožujak 2004.), Konferenciji "Borba protiv ovisnosti – borba za zdravu obitelj" (Pula, rujan 2004.), I. i II. sastanku Neformalne koordinativne grupe (Zagreb, lipanj i studeni 2004.).

⇒ MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I ŠPORTA

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, sukladno djelokrugu svog rada u provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga, u 2004. provodilo je aktivnosti koje se odnose na prevenciju, edukaciju te suradnju s odgojno-obrazovnim ustanovama u području suzbijanja zlouporabe opojnih droga. Tijekom 2004. godine Ministarstvo je kontinuirano provodilo preventivne programe sukladno usvojenim godišnjim planovima i programima odgojno – obrazovnih ustanova (dječji vrtići, škole, učenički domovi) te izradilo prijedlog aktivnosti školskih preventivnih programa u suzbijanju zlouporabe sredstava ovisnosti koji će se provoditi u 2005. Unutar odgojno-obrazovnih ustanova, kao i u svakoj županiji, imenovani su nositelji preventivnih programa, te je postignuta iznimna suradnja na razini županijskih koordinatora preventivnih programa i nositelja preventivnih programa odgojno-obrazovnih ustanova, a u njihov rad uključeni su odgojitelji, učitelji, profesori, stručni suradnici, učenici i roditelji. Na taj način uspostavljeno je koordinirano provođenje preventivnih aktivnosti što je ojačano pružanjem stručne logistike Ministarstva i davanjem financijske potpore za stručno usavršavanje, nabavku stručne literature, videomaterijala, CD-a, učeničke projekte i inovativne pristupe vezane uz program prevencije ovisnosti, a ujedno i aktivnim uključivanjem roditelja, stručnih službi, udruga na lokalnoj i županijskog razini u provođenje preventivnih aktivnosti. Posebna pozornost posvećena je učenicima rizičnog ponašanja koji su uključivani u rad putem izvannastavnih aktivnosti u cilju njihove bolje socijalizacije te osposobljavanja za pravilno postupanje u izazovnim situacijama, a ujedno je i osigurana čvršća integracija sadržaja o ovisnostima u redovni i izborni školski program, dodatni rad te izvannastavne aktivnosti. Tijekom godine provedeno je niz anketa među djecom i mladima radi analize pojavnosti ovisnosti među školskom populacijom. Osim programa prepoznavanja i pružanja pomoći učenicima s rizičnim ponašanjem i učenicima koji su već počeli konzumirati sredstva ovisnosti, provode se i program prevencije ovisnosti namijenjen djeci predškolske i školske dobi, odgajateljima, prosvjetnim djelatnicima i roditeljima radi zaštite zdrave populacije. U cilju socijalizacije i kvalitetnog provođenja slobodnog vremena, djeca i mladi uključivani su u različite organizirane sadržaje. Nadalje, Ministarstvo je sufinanciralo rad nevladinih organizacija i drugih subjekata čiji su programi namijenjeni organiziranju slobodnog vremena te afirmaciji socijalnih vještina djece i mladih.

U cilju dodatnog obrazovanja o problemima ovisnosti, organizirana je sustavna izobrazba prosvjetnih djelatnika o mjerama prevencije ovisnosti i afirmaciji zdravih stilova života s obvezom da stečena znanja integriraju u svoj stručni rad s djecom i mladima, roditelja u cilju edukacije na prepoznavanju simptoma koji upućuju na uzimanje sredstava ovisnosti, kao i izobrazba o odgovornom roditeljstvu i utjecaju obitelji u izgradnji pozitivnih vrijednosti u djece i mladih. U ustanovama visokog obrazovanja organizirani su stručni skupovi o temi suzbijanja zlouporabe sredstava ovisnosti, financirani znanstveni i studentski projekti o temi ovisnosti te poticano osposobljavanje i usavršavanje mladih. Ministarstvo je sufinanciralo i organiziranje seminara za županijska povjerenstva prosvjetnih djelatnika u sklopu provedbe preventivnih programa za 2004. s ciljem osiguranja kvalitetnije provedbe programa u odgojno-obrazovnim ustanovama i ocjene učinkovitosti preventivnih programa. Provedena je i medijska kampanja o prevenciji ovisnosti i zdravom stilu života, te je snimljen TV spot Športom protiv droge, a i uspostavljena je suradnja s lokalnim i dnevnim tiskom i ostalim medijima putem kojih su se objavljivali radovi učenika i informirala javnost o aktivnostima odgojno-obrazovnih ustanova u provedbi preventivnih programa. Nadalje tiskani su i distribuirani promidžbeno-edukativni materijali o štetnosti

opojnih droga namijenjeni djeci, mladima i njihovim roditeljima, a proveden je i natječaj za izbor najboljeg promidžbenog plakata na temu ovisnosti među učenicima srednjih škola, te je kao najbolji plakat izabran plakat s naslovom "Za svijet bez droge", učenika IV. razreda Škole za primijenjenu umjetnost u Rijeci, Viktora Funčića. Pod pokroviteljstvom Ministarstva održan je, u organizaciji Međunarodnog centra prevencije ovisnosti, znanstveni i stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem pod nazivom "Škola bez droge" (Višnjičan, prosinac 2004.), a predstavnici Ministarstva, djelatnici u osnovnim i srednjim školama te učeničkim domovima sudjelovali su na stručnoj konferenciji s međunarodnim sudjelovanjem "Borba protiv ovisnosti – borba za zdravu obitelj" (Pula, rujan 2004.). U suradnji s Uredom za suzbijanje zloporabe opojnih droga, osmišljen je projekt omogućavanja školovanja, završetka školovanja, odnosno prekvalifikacija zanimanja za ovisnike koji se nalaze u nekom od tretmana liječenja ili koji su uspješno završili neki tretman liječenja. Ministarstvo je također aktivno surađivalo s udrugama iz područja izvaninstitucionalnog odgoja i obrazovanja, te sufinanciralo programe i projekte udruga usmjerenih na provedbu aktivnosti suzbijanja zloporabe sredstava ovisnosti.

Zaključak

Vezano uz provedbu aktivnosti i mjera koje su u nadležnosti Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, važno je istaknuti potrebu provođenja ujednačenog preventivnog djelovanja sukladno osobinama pojedinih ciljanih grupa. Europski trendovi u preventivnim aktivnostima usmjerenim na suzbijanje zloporabe opojnih droga među školskom populacijom ukazuju na potrebu izrade strategije preventivnog djelovanja koja bi se morala sastojati od opće preventivne politike, kao i preventivne politike usmjerene na ciljane grupe. U tom cilju nužno je osigurati uvođenje preventivne politike kao sastavnog dijela obrazovnog sustava, s naglaskom na razvoj specifičnih preventivnih programa usmjerenih na rizične grupe i na individualni rad sa školskom populacijom koji su već počeli konzumirati sredstva ovisnosti. Osobiti naglasak potrebno je staviti na edukaciju nastavnog osoblja o trendovima u implementaciji preventivnih školskih aktivnosti, ojačati informacije o utjecaju i štetnosti sve više prisutnih novih sintetičkih droga, osigurati uvođenje preventivnog programa kao posebnog oblika dodatnog rada u osnovne i srednje škole, provesti istraživanje raširenosti ovisnosti među studentskom i školskom populacijom, kao i istraživanje o osviještenosti studentske populacije o problemu ovisnosti. Također je potrebno razviti indikatore evaluacije učinkovitosti preventivnih programa, sagledati kvalitetu provedenih programa, te na temelju pokazatelja evaluacije razvijati strateški pristup u provođenju preventivnih programa općenito, a osobito među školskom populacijom.

⇒ MINISTARSTVO OBRANE

Ministarstvo obrane sukladno djelokrugu svog rada u provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zloporabe opojnih droga u 2004. provodilo je aktivnosti koje se odnose na prevenciju i suzbijanje zloporabe opojnih droga u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu MO i OS RH).

Aktivnosti vezane uz prevenciju i suzbijanje zloporabe opojnih droga i ovisnosti u Oružanim snagama Republike Hrvatske provodile su se tijekom 2004. godine i u sklopu postupaka ocjene sposobnosti za djelatnu vojnu službu djelatnih vojnih osoba i postupaka ocjene sposobnosti za vojnu službu ročnika koji se provode na temelju postojećih pravilnika. Unutar prijedloga novog Pravilnika o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za prijam u djelatnu vojnu službu i praćenje zdravstvenog stanja tijekom službe postroženi su kriteriji u slučaju utvrđivanja zloporabe opojnih droga i ovisnosti, a započelo se i s izradom propisnika o utvrđivanju prisutnosti alkohola i/ili prisutnosti psihoaktivnih tvari u organizmu djelatnika MO i OS RH.

U području prevencije obavljana je kontinuirana provedba Programa psihološke prevencije ovisnosti u OS RH i Naputka o prevenciji zloporabe droga u OS RH, kao i njihova evaluacija. Navedeni programi uključivali su i trajnu izobrazbu djelatnog i ročnog sastava vezanu uz područje prevencije i suzbijanja zloporabe opojnih droga. U svrhu praćenja raširenosti zloporabe opojnih droga te stavova prema uzimanju droga i znanja o problemima vezanim uz zloporabu droga u OS RH, provedeno je i redovito ispitivanje. Tijekom 2004. godine nastavilo se s provedbom stručne izobrazbe djelatnika koji se u okviru svog područja djelovanja bave i problematikom ovisnosti. U cilju dodatne izobrazbe za sve struke koje unutar MO i OS RH djeluju u području prevencije i suzbijanja bolesti ovisnosti, u suradnji s Uredom za suzbijanje zloporabe opojnih droga organiziran je stručni seminar "Preventivni i rizični aspekti zloporabe droga, te zdravstveni i penološki tretman bolesti ovisnosti". Djelatnici MO i OS RH aktivno su sudjelovali i na stručnim skupovima vezanim uz područje ovisnosti (konferencija s

međunarodnim sudjelovanjem "Borba protiv ovisnosti – borba za zdravu obitelj", Pula, rujan 2004. godine i "12. godišnja konferencija hrvatskih psihologa", Opatija, studeni 2004. godine).

U sustavu represivnih mjera vršena je trajna provedba nadzora od strane djelatnika Vojne policije. U svrhu provođenja testiranja na uporabu sredstava ovisnosti nabavljena su 4 uređaja za testiranje prisutnosti opojnih droga u slini. Pri utvrđivanju konzumiranja opojnih droga odlukom vojnostegovnih sudova stegovno se sankcioniralo počinitelje, a uspostavljeni su i efikasniji mehanizmi kontrole sprječavanja unosa opojnih droga u MO i OS RH.

Povjerenstvo za prevenciju i suzbijanje bolesti ovisnosti u MO i OS RH koordiniralo je rad svih ustrojstvenih cjelina MORH-a i OS RH koje obavljaju poslove prevencije i suzbijanja bolesti ovisnosti, te planiranje i raščlambu aktivnosti u području prevencije i suzbijanja bolesti ovisnosti.

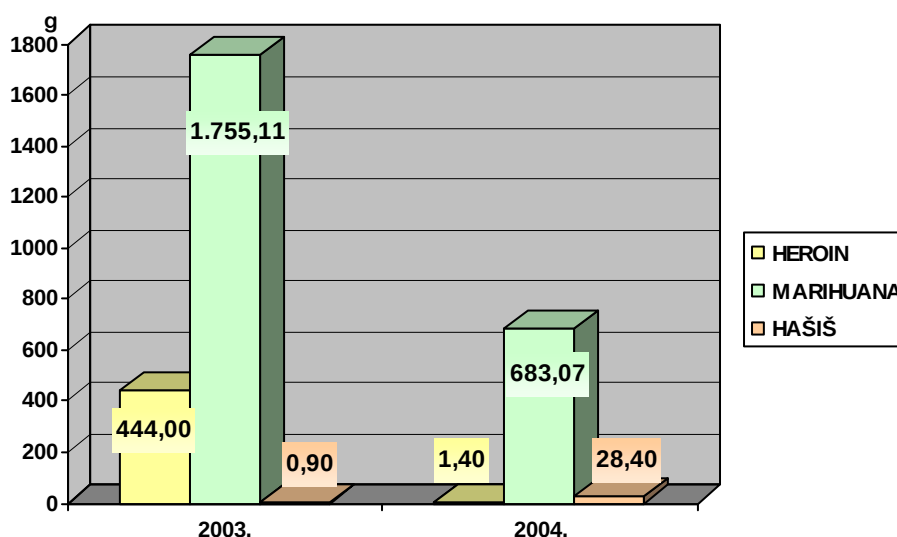
1. Zapljene ilegalnih droga od strane Ministarstva obrane

U cilju suzbijanja zlouporabe opojne droge, Kriminalistička vojna policija MO posvetila je posebnu pozornost provođenju planiranih redovitih i izvanrednih mjera pojačanog nadzora u postrojbama OS RH koje u svom sustavu imaju ročni sastav.

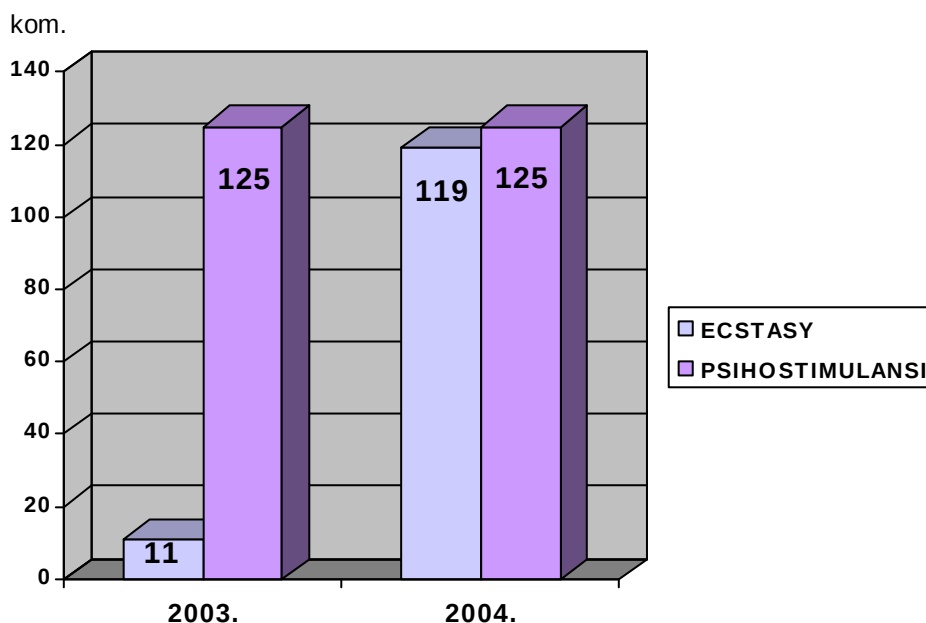
Kriminalistička i temeljna vojna policija, uz sudjelovanje vodiča službenih pasa za detekciju opojnih droga, tijekom 2004. godine provela je ukupno 66 pojačanih nadzora po postrojbama OS RH.

Časnici istražitelji, uglavnom samostalno ili u suradnji s djelatnicima Kriminalističke policije MUP-a, oduzeli su znatne količine opojnih droga u posljednjih 9 godina.

Grafički prikaz 12. *Prikaz količine (grami) oduzete opojne droge od pripadnika OS RH tijekom 2003. i 2004.*

Grafički prikaz 13. *Prikaz količine (tablete/kom.) oduzete opojne droge od pripadnika OS RH tijekom 2003. i 2004.*

Tablica 40. Prikaz količine oduzete opojne droge od pripadnika OS RH u razdoblju od 1996. do 2004.

GODINA	TIP						
	Kokain (gr.)	Heroin (gr.)	Marihuana (gr.)	Hašiš (gr.)	Indijska konoplja (kom)	Ecstasy (kom)	Psihost. (tablete) (kom)
1996.	--	120,9	921,2	60	287	--	60
1997.	--	80,40	625,43	29,58	1.160	--	480
1998.	16,00	26,00	5.021,97	7,22	198	--	182
1999.	--	421,38	53.373,03	--	858	--	4.216
2000.	--	37,65	15.204,47	25,7	600	--	528
2001.	1,3	17,96	2.774,62	1	21	--	770,5
2002.	--	0,79	1.429,45	0,3	5	9	157
2003.	--	444	1.755,11	0,9	--	11	125
2004.	--	1,40	683,07	28,40	8	119	125
UKUPNO	17,3	1.150,48	81.788,35	152,1	3.137	139	6.643,5

Izvor podataka: Ministarstvo obrane

Iz prikazanih podataka o količinama zaplijenjene opojne droge, vidljivo je da se u 2004. godini bilježi smanjenje broja zapljena po svim vrstama opojne droge u odnosu na 2003. godinu, dok količina zapljena ecstasya bilježi porast od 981,8% u odnosu na 2003. Po vrsti opojne droge tijekom prikazanih godina najveći dio zapljena otpada na opojnu drogu marihuanu.

2. Kaznena djela zloporabe opojnih droga u odnosu na počinitelje pripadnike Oružanih snaga RH

Praćenjem stanja kriminaliteta u postrojbama Oružanih snaga u RH posljednjih godina, posebno mirnodopskih, razvidan je kvantitativni rast kaznenih djela zloporabe opojnih droga. Zadaća Odjela kriminalističke vojne policije je osmisliti i planirati stalne aktivnosti pripadnika Vojne policije, posebno kriminalističke struke, te istodobno animirati sve ostale nositelje sustava sigurnosti na polju redukcije opojnih droga u postrojbama OS u RH. Konstantnim praćenjem stanja kriminaliteta od vremena prvih aktivnosti kriminalističke vojne policije, uočavaju se pokazatelji koji ukazuju da broj evidentiranih kaznenih djela počinjenih zloporabom opojnih droga od strane pripadnika OS RH čini približno ¼ ukupnog kriminaliteta u postrojbama OS RH proteklih godina.

Suzbijanje kriminaliteta u vezi sa zloporabom opojnih droga je posebnog značenja, a ujedno predstavlja i vrlo složen i kompleksan problem koji zahtijeva osobito uređen i uvježban pristup časnika i dočasnika istražitelja Kriminalističke vojne policije, njihovu dobru opremljenost, posebice tehničku, koja ovog trenutka nije dovoljna za uspješnu borbu protiv ove vrste kriminaliteta.

U većini slučajeva pojava zloporaba opojnih droga u postrojbama OS RH manifestira se posjedovanjem manje količine lake opojne droge na bazi kanabisa poradi osobnih potreba ili za „čaćenje“, dok se manji broj kaznenih djela čini stavljanjem u promet i ponudom na prodaju. Svejedno, konzumiranje opojnih droga pripadnika OS RH u bilo kojem obliku predstavlja velik i dodatan problem ne samo za konzumenta, već i za postrojbu u cjelini, kojoj se time narušava spremnost, tim više ukoliko je ova negativna pojava prisutnija.

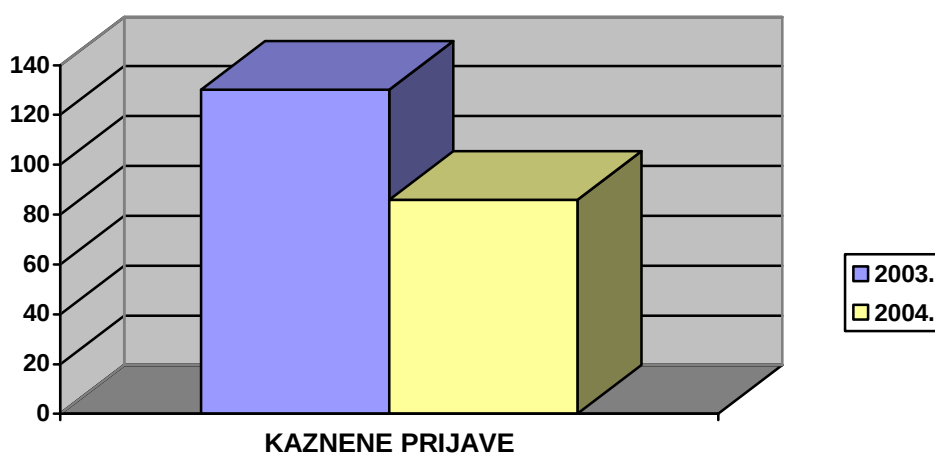
Daleko najviše evidentiranih u kaznenoj evidenciji Kriminalističke vojne policije u 2003., kao i 2004. godine su ročnici vojnici čija je pripadnost postrojbama OS RH ograničenog trajanja na nekoliko mjeseci. Kao predstavnici najzastupljenije kategorije prijavljenih zbog kaznenih djela u vezi sa zloporabom opojnih droga, vlastiti stil života, društveno ponašanje te naviku konzumiranja opojne droge uglavnom donose iz građanskog života. Operativne spoznaje ukazuju na to da je samo mali broj prijavljenih osoba za počinjenje ove vrste kaznenih djela zloporabe opojnih droga počeo za vrijeme služenja vojnog roka.

Tablica 41. Prikaz podnijetih kaznenih prijava za počinjena kaznena djela zlouporabom opojne droge 1994.- 2004.

GODINA	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
Broj KP	32	31	50	160	201	317	303	297	169	130	86
Odnosni postotak	+	-	+	+	+	+	-	-	-	-	-
	60%	3,1%	62%	220%	25,6%	57,7%	4,4%	1%	43%	23,08%	33,85%

Izvor podataka: Ministarstvo obrane

Grafički prikaz 14. Prikaz podnijetih kaznenih prijava za počinjena kaznena djela zlouporabom opojne droge za 2003. i 2004.

Tablica 42. Prikaz počinjenih kaznenih djela zlouporabom opojne droge od 01.01.1998. do 31.12.2004.

GODINA	1.p. '98.	2.p. '98.	1.p. '99.	2.p. '99.	1.pg. '00.	2.p. '00.	1.p. '01.	2.p. '01.	1.p. '02.	2.p. '02.	1.p. '03.	2.p. '03.	1.p. '04.	2.p. '04.
Broj KP	105	96	173	144	130	173	175	122	87	82	73	57	46	40
Odnosni postotak		-	+	-	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-
		5,7%	80,2%	16,8%	9,7%	33%	1,0%	30,3%	28,7%	5,7%	11,1%	22,0%	19,3%	13,1%

Izvor podataka: Ministarstvo obrane

Iz prikazanih podataka razvidno je da je najveći broj kaznenih prijava zbog počinjenih kaznenih djela zlouporabom opojne droge podniet tijekom 1999. godine, ukupno 317 kaznenih prijava, a u 2004. godini 86 kaznenih prijava za 86 kaznenih djela.

Rezimirajući prikazane analitičke vrijednosti o kaznenim djelima zlouporabe opojne droge tijekom promatranog razdoblja, moguće je izvesti sljedeće zaključke - Ukupan broj počinjenih kaznenih djela zlouporabe opojne droge tijekom promatranog razdoblja, kao i prijašnjih godina, sudjeluje s 22,5% u odnosu na sva ostala kaznena djela počinjena od strane pripadnika OS RH tijekom 2004. U 2004. godini zabilježeno je najmanje počinjenih kaznenih djela zlouporabom opojnih droga u OS RH od 1997. godine.

Tijekom 2004. godine 105 pripadnika OS RH počinilo je kazneno djelo zlouporabe opojnih droga. Usporedbom podataka o broju prijavljenih osoba i kaznenih djela, razvidan je trend smanjenja u 2004. u odnosu na 2003. godinu.

Od ukupno podnijetih 86 kaznenih prijava mjerodavnim općinskim državnim odvjetništvima protiv 98 pripadnika OS RH, u 40 slučajeva postupalo se nakon zaprimljene obavijesti o počinjenom kaznenom djelu i zapljeni opojne droge od strane djelatnika MUP-a RH, u 20 slučajeva po dojadi nadređenih zapovjednika postrojbi OS RH, a u 26 slučajeva podnošenje kaznenih prijava rezultiralo je provođenjem operativnih mjera i radnji i zapljene opojne droge od strane djelatnika VP.

Tijekom 2004. godine zabilježen je manji broj kaznenih djela počinjenih u vezi sa zlouporabom opojne droge, koji u odnosu na isto razdoblje 2003. godinu (130 kaznenih djela) predstavlja smanjenje za 33,8%.

Problem konzumiranja opojne droge kod pripadnika OS RH nije samo pojedinačni problem njegove osobnosti, već predstavlja opasnost za kontaminaciju ostalih pripadnika postrojbe s obzirom na ekstremno negativan utjecaj ove pojave.

Poznato je da veći broj osoba koje samo povremeno konzumiraju opojnu drogu, odnosno eksperimentiraju, završe kao ovisnici koji nakon određenog vremena gube zanimanje za rad, nisu više sposobni podnositi radna opterećenja, sredstva za život pokušavaju steći različitim oblicima asocijalnog ponašanja (prodajom osobnih stvari i imovine, zaduživanjem, iznudama, prosjačenjem te naposljetku ulaze u kriminalni milje) čineći razna kaznena djela (krađe, otuđenje m/v, provale, krivotvorenje, krijumčarenje svih vrsta roba i sl.). Otkrivanjem počinitelja ovog kaznenog djela i njegovo prijavljivanje ovlaštenom tijelu pravosuđa ne predstavlja ni konačno ni potpuno rješenje, već daje signal za početak sveopće skrbi o pojedincu i postrojbi sve do iskorjenjivanja pojave. Da bi se to postiglo, neophodno je zajedničko i kvalitetno djelovanje zapovjednika svih razina i struka koje se unutar vojnog sustava bave rješavanjem problematike zlouporabe opojnih droga.

Zaključak

Prema praćenju stanja zlouporabe opojnih droga unutar sustava Oružanih snaga Republike Hrvatske, problem zlouporabe opojnih droga je prisutan, ali nije poprimio alarmantne razmjere. U cilju daljnjeg smanjenja pojavnosti zlouporabe opojnih droga i ovisnosti o drogama unutar vojnog sustava potrebno je razvijati postojeće učinkovite i uvoditi nove specifične i nespecifične programe i aktivnosti usmjerene na prevenciju i suzbijanje zlouporabe opojnih droga u OS RH. Neophodno je nastaviti sa ciljanim izobrazbama pripadnika OS RH o štetnosti i posljedicama zlouporabe opojnih droga, stručnim usavršavanjem djelatnika koji se unutar sustava bave problematikom ovisnosti, poduzimati aktivnosti usmjerene na osnaživanje tehničke opremljenosti za uspješnu borbu protiv kriminaliteta vezanog uz zlouporabu opojnih droga, kao i razviti učinkovite mehanizme sprječavanja unosa opojne droge u MORH i OS RH, te kao redovitu proceduru uvesti testiranja pripadnika OS RH na opojne droge prilikom prijema u službu te u okviru redovnog praćenja zdravstvenog stanja tijekom službe.

⇒ MINISTARSTVO PRAVOSUĐA

Ministarstvo pravosuđa sukladno djelokrugu svog rada u provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga u 2004. provodilo je aktivnosti koje se odnose na normativnu djelatnost iz područja suzbijanja zlouporabe opojnih droga, kao i aktivnosti vezane uz tretman osoba ovisnih o opojnim drogama koje se nalaze u penalnom sustavu. U tom cilju u Zakonu o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (NN br. 50/04), među ostalim, propisana je mogućnost da sud prilikom primjene uvjetne osude može počinitelju kaznenog djela koji je ovisnik, osim obveza iz članka 68. Zakona, odrediti i obvezu podvrgavanja odvikavanju od ovisnosti o alkoholu i opojnim drogama u zdravstvenoj ustanovi ili terapijskoj zajednici. Osim navedenog, u sklopu *Twinning Light* projekta podnesen je prijedlog projekta u vezi s reformom prethodnog kaznenog postupka izostavljanjem stadija sudske istrage.

1. Kriminalitet zlouporabe opojnih droga

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske obavilo je analizu kriminaliteta tijekom 2004. godine vezano uz članak 173. Kaznenog zakona. Za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga iz članka 173. KZ (svi modaliteti) u 2004. godini podnesene su ukupno 5.522 prijave, što u odnosu na 2003. godinu kada ih je bilo 6.028, predstavlja pad za 8,4%. Broj osuđenih osoba u 2004. je u odnosu na 2003. godinu povećan za 2,7%.

Tablica 43. Pregled odluka tijela kaznenog postupka za temeljno kazneno djelo; Kaznena djela zlouporabe opojnih droga (članak 173. Kaznenog zakona)

Temeljno kazneno djelo KZ (OKZRH)	Prijavljeno izjavljeno	Odluka po ovom prijave					Odluka po dovršetku istrage		Vrsta presude			Sankcije i mjere					Žalba DO			Sigurnosna mjera								
		Odlučeno	Od toga (3) d. 1212a	Od toga (3) d. 175. ZKP-a	Zahjev za istragu	Osuđujuća	Osuđujuća	Osuđujuća	Osuđujuća	Osuđujuća	Osuđujuća	Osuđujuća	Osuđujuća	Osuđujuća	Osuđujuća	Osuđujuća	Osuđujuća	Osuđujuća										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
čl. 173.1.)	276	2.595	690	379	12	2.262	73	8.026	2	73	76	140	2.477	54	45	2.576	66	898	1.253	279		2.476	45	48	19	112	4	38
čl. 173.2.)	25	739	22	3		5	704	781	106	627	738	11	577	49	16	642	521	1	54		678	157	52	49	268	1	117	
čl. 173.2., 196.1.)	6	77	4			2	73	79	15	79	94	3	33	6	6	45	33				88	21	6	8	95	1	6	
čl. 173.3., 196.2.)	2	9	3			6	1	10		1	1		14			14	3		11						3	4	1	
čl. 173.4., 196.3.)	50	177	29	4		128	25	182	7	42	48	9	144	10	5	159	16	5	122		143	5	4	1	10		5	
čl. 173.5., 197.1.)	13	69	2			5	73	80	16	53	69	1	28	2	1	31	5		23		28	1	2	3	6		1	
čl. 173.6., 197.2.)	878	4.068	760	388	12	2.408	948	4.107	148	876	1.021	164	3.273	121	78	3.487	644	874	1.473	279		3.270	230	115	88	423	7	167
UKUPNO																												

Tablica 44. Pregled odluka tijela kaznenog postupka za mlađe punoljetne osobe; Kaznena djela zlouporabe opojnih droga (članak 173. Kaznenog zakona)

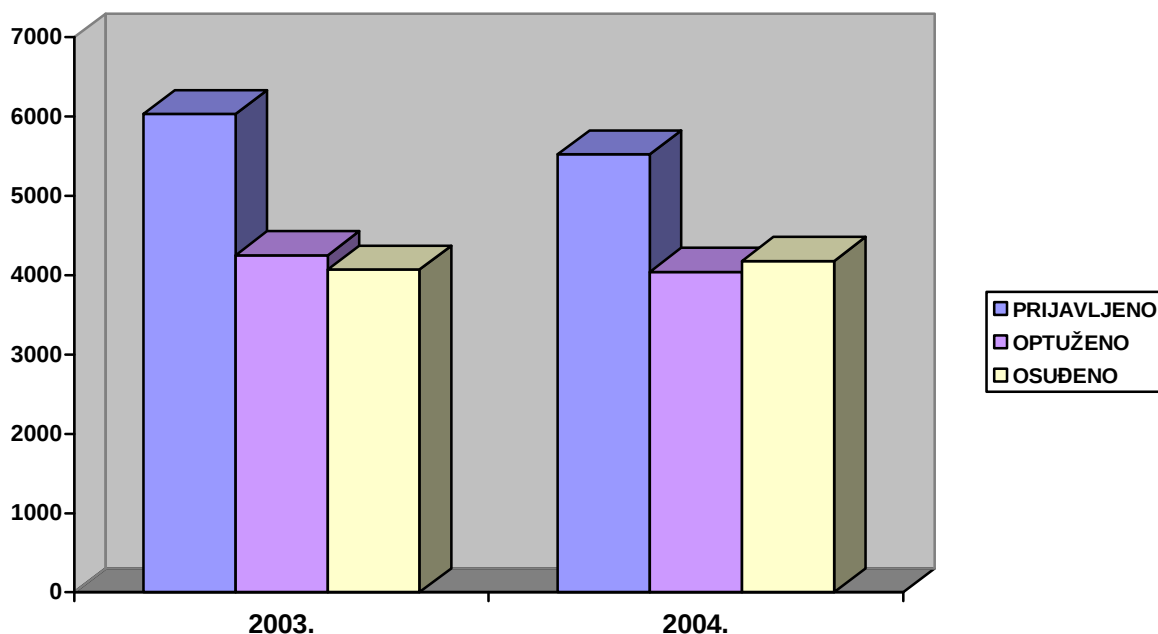
Temeljno kazneno djelo KZ (OKZRH)	Prijavljeno u izvještajnom razdoblju	Odluka povodom prijave					Odl. po dovršetku istrage			Vrsta presude				Sankcije i mjere							Žalba DO				Sigurnosna mjera			
		Odbacaj	Od toga (3) čl. 28. KZ-a	Od toga (3) čl. 175. ZKP-a	Optuženje	Zahjev za istragu	Svega	Odbustava	Optužnica	Svega	Osuđujuća	Odbijajuća	Odbijajuća	Novčana kazna	Uvjetna osuda	Sudska opomena	Maloljetničke sankcije (čl. 440. ZKP-a)	Svega	Ozbog kazne iz drugih razloga	Ozbog kazne iz drugih razloga	Ozbog kazne iz drugih razloga	Svega						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
čl. 173/1. (čl. 196/1.)	1.128	706	80	618	482	10	1.198	2	9	11	27	608	11	16	635	12	55	438	28	75		608	2	3	5			10
čl. 173/2. (čl. 196/2., 196/1.)	190	13				186	199	34	184	218	1	189	13	9	211	72		17		99		188	22	8	14	44		11
čl. 173/3. (čl. 196/3., 196/2.)	7					7	7		7	7		3	1		4	2						2		1	2	3		
čl. 173/4. (čl. 196/4., 196/3.)	3	3	3	2			5					3			3			3				3						
čl. 173/5. (čl. 196/5., 197/1.)	90	41	1		44	15	100	7	19	26	1	60	4	3	67	2	55		3		60		1		1			4
čl. 173/6. (čl. 196/6., 197/2.)	38	1	34	3	38	42	10	38	48			41	1	2	44	1	33		7		41	2	2	1	5			
UKUPNO	1.456	764	81	555	531	531	1.551	53	257	310	29	904	30	30	964	89	55	546	28	184		902	26	15	17	58		25

Tablica 45. Prikaz broja prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba za sve modalitete KZ iz čl.173. KZ za 2003. i 2004.

GODINA	Prijavljeno	Optuženo	Osuđeno
2003.	6.028	4.251	4.069
2004.	5.522	4.041	4.177

Izvor podataka: Državno odvjetništvo RH

Grafički prikaz 15. Prikaz broja prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba za sve modalitete KZ iz čl.173. KZ za 2003. i 2004.

Tablica 46. Prikaz broja izrečenih sankcija za sve modalitete KZ iz čl.173. KZ za 2003. i 2004.

GODINA	SANKCIJA					
	Kazna zatvora	Novčana kazna	Uvjetna osuda	Sudska Opomena	Mlt. sankcija	Mjere (čl.446 ZKP)
2003.	590	793	2.112	332	233	7
2004.	733	929	2.019	307	184	0

Izvor podataka: Državno odvjetništvo RH

U pogledu izrečenih sankcija i mjera, u 2004. godini izrečene su ukupno 4.172 sankcije i mjere, što u odnosu na 2003. godinu kada je izrečeno 4.067 sankcija i mjera, predstavlja porast od 2,6%. Najveći udio u izrečenim sankcijama tijekom 2004. čine sankcije uvjetne osude, koja je u 2004. godini izrečena u 2.019 slučajeva zloporabe opojnih droga.

Sukladno članku 76. Kaznenog zakona, u 2004. godini izrečene su 192 mjere obveznog liječenja od ovisnosti, a sukladno članku 75. Kaznenog zakona, 7 mjera obveznog psihijatrijskog liječenja, što u odnosu na 2003. kada je izrečeno 159 mjera obveznog liječenja od ovisnosti, predstavlja porast od 20,8%, kao i pad u odnosu na broj izrečenih mjera obveznog psihijatrijskog liječenja u 2003., kojih je bilo 11.

Nadalje, u pogledu modaliteta izvršenja kaznenog djela zloporabe opojnih droga, prema podacima za 2004. godinu vidljivo je da je najviše kaznenih prijava podnijeto po stavku 1. čl. 173. (posjedovanje opojnih droga), nakon čega po broju kaznenih prijava slijedi stavak 2. članka 173. (preprodaja). Analiza podataka ukazuje i na kontinuirani trend odbačaja kaznenih prijava, kojih je u 2004. godini zabilježeno u 1.514 slučajeva, što predstavlja pad za 15,6% u odnosu na 2003. godinu kada je takvih slučajeva bilo 1.794. Od 1.514 slučajeva odbačaja kaznenih prijava koliko ih je bilo u 2004., 1.396

slučajeva odnosi se na kazneno djelo posjedovanja opojnih droga (st.1). Ipak, do 2003. primijećen je kontinuirani porast broja odbačaja, što se tumači činjenicom da sukladno propisima o kaznenom postupku, za takvu vrstu kaznenih djela kao najblažeg oblika kaznenog djela zlouporabe opojnih droga državni odvjetnik može pod određenim uvjetima, uz prethodni pristanak osumnjičenika, odgoditi početak započinjanja kaznenog progona ukoliko se osumnjičenik podvrgne odvikavanju od droge ili drugih ovisnosti.

Tablica 47. Prikaz broja prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba za pojedine modalitete kaznenog djela iz čl.173. KZ za 2003. i 2004.

ČLANAK 173.KZ	PRIJAVLJENO		OPTUŽENO		OSUĐENO	
	2003.	2004.	2003.	2004.	2003.	2004.
st.1 posjedovanje opojne droge	4.382	4.123	3.024	2.826	3.115	3.085
st. 2 preprodaja	988	929	742	816	629	766
st. 3. udruživanje	180	84	142	88	45	36
st. 4. neovlašteno pravljenje, uporaba opreme i dr.	14	12	6	9	4	17
st. 5. davanje droge drugome na uporabu	356	267	254	203	204	204
st. 6. davanje droge djetetu, ml. osobi i dr.	108	107	83	99	72	69
UKUPNO	6.028	5.522	4.251	4.041	4.069	4.177

Izvor podataka: Državno odvjetništvo RH

Analiza kaznenog djela zlouporabe opojnih droga iz članka 173. Kaznenog zakona u odnosu na **maloljetne počinitelje** pokazuje da po broju prijavljenih maloljetnika, navedeno kazneno djelo dolazi odmah iza imovinskih delikata. Tijekom 2004. za sve modalitete ovog kaznenog djela prijavljeno je 42,8% maloljetnika manje nego tijekom 2003. godine (443 : 766).

Tablica 48. Prijavljeni maloljetnici za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. KZ od 2000. - 2004.

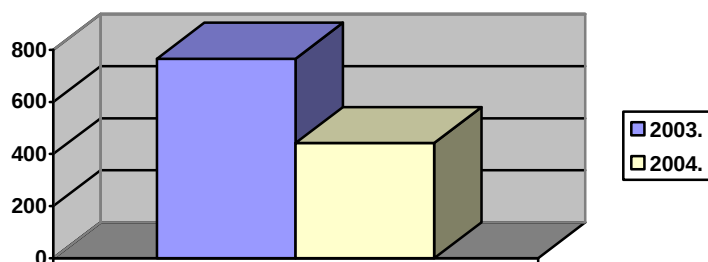
GODINA	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
Čl.173.st.1. KZ	589	917	746	572	348
Čl. 173. st.2.,3.,4.,5. i 6. KZ	254	299	231	194	95
UKUPNO	843	1.216	977	766	443

Izvor podataka: Državno odvjetništvo RH

Tijekom 2004. godine, kao i tijekom 2003. godine, najviše maloljetnika prijavljeno je za kazneno djelo posjedovanja opojne droge (čl.173. st.1. KZ), koje u ukupnom kriminalitetu vezanom uz drogu maloljetnih osoba sudjeluje sa 78,5%. Tijekom 2004. nastavljen je trend pada broja prijavljenih maloljetnika za kazneno djelo posjedovanja opojne droge. U odnosu na 2003. bilježi se smanjenje za 39,2%, a u odnosu na 2001. za 62,1%.

Državna odvjetništva, povodom donesene odluke o kaznenoj prijavi, u 25% slučajeva pozivom na načelo svrhovitosti donijela su rješenje o odbačaju kaznene prijave, s time da je maloljetnik uz njegov pristanak prethodno upućen u centar za liječenje i prevenciju ovisnosti ili u savjetovništvo za mladež, jer se pokazalo da se izvan kaznenom intervencijom u osobnost takvih prijavljenih osoba te intervencijom u njihove obitelji, mogu izmijeniti negativna stajališta i ponašanje počinitelja kaznenih djela zlouporabe opojnih droga, te daljnjim preventivnim radnjama djelovati na takovog počinitelja da prestane s konzumacijom opojne droge, odnosno da ne čini više kaznena djela.

Grafički prikaz 16. Prijavljeni maloljetnici za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. KZ za 2003. i 2004.

2. Zatvorenici – ovisnici u penalnom sustavu

Tretman zatvorenika, ovisnika o drogama, dio je Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga prema kojoj je zatvorska administracija obvezna stvoriti uvjete za kvalitetnu organizaciju rada s ovisnicima, odnosno donijeti odgovarajuće programe, osigurati prostor i stručne timove. Osim navedenog, nužna je i kontinuirana izobrazba pravosudne policije, zdravstvenih djelatnika i stručnog osoblja (socijalni radnici, pedagozi i psiholozi) te senzibilizacija upravnog osoblja za probleme ovisnika i ovisnosti.

U vezi s tretmanom ovisnika koji se nalaze u zatvorskom sustavu, u kaznionici u Lepoglavi ustrojen je poseban odjel za zatvorenike kod kojih je dijagnosticirana ovisnost o opojnim drogama. Rad odjela je organiziran na načelima modificirane terapijske zajednice, a zatvorenici koji se uključuju u tretman potpisuju odgovarajući terapijski ugovor. Programi tretmana ovisnika, osim u kaznionici u Lepoglavi, provode se i u zatvorima u Zagrebu, Puli, Šibeniku i Splitu, u kaznionicama u Turopolju, Valturi i Glini te u Odgojnom zavodu Turopolje. Postignuta je iznimna suradnja s centrima za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje, kao i nevladinim udrugama i drugim institucijama koje provode programe postpenalnog prihvata zatvorenika (Udruga Stijena, Udruga Velebit, Edukacijsko – rehabilitacijski fakultet Zagreb i dr.).

Nadalje, u Odgojnom zavodu Turopolje provode se programi tretmana maloljetnika koji su zloupotrebljavali opojne droge. U svrhu uspostavljanja efikasnijih mehanizama sprječavanja unosa opojne droge u zatvorske ustanove, kao i zlouporabe opojnih droga od strane zatvorenika, nabavljeno je devet aparata – testera te urin testova za otkrivanje opojnih droga u organizmu.

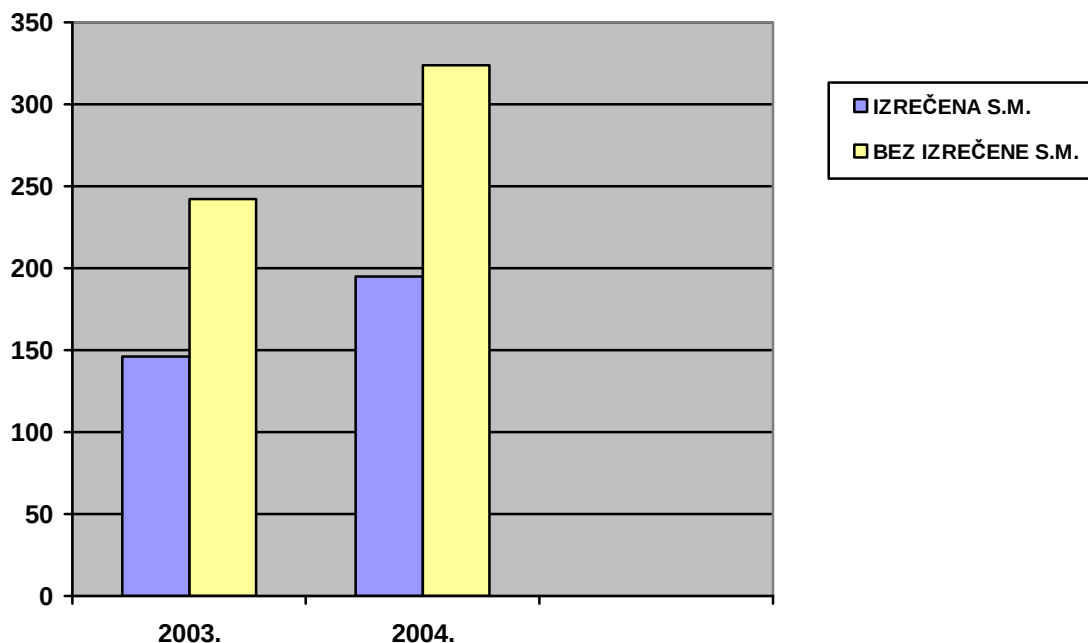
Za zatvorenike – ovisnike koji su prošli odgovarajući tretman u zatvorskom sustavu i postigli odgovarajuće rezultate, a kojima je prije izlaska na slobodu potrebno ponuditi adekvatne programe koji se će dijelom odvijati u kaznionici a dijelom unutar društvene zajednice na slobodi, započele su pripreme za ustrojavanje posebne socioterapijske kaznionice unutar Kaznionice u Valturi.

Tablica 49. Usporedba broja zatvorenika ovisnika o psihoaktivnim drogama upućenih na izvršavanje kazne zatvora (1991. – 2004.)

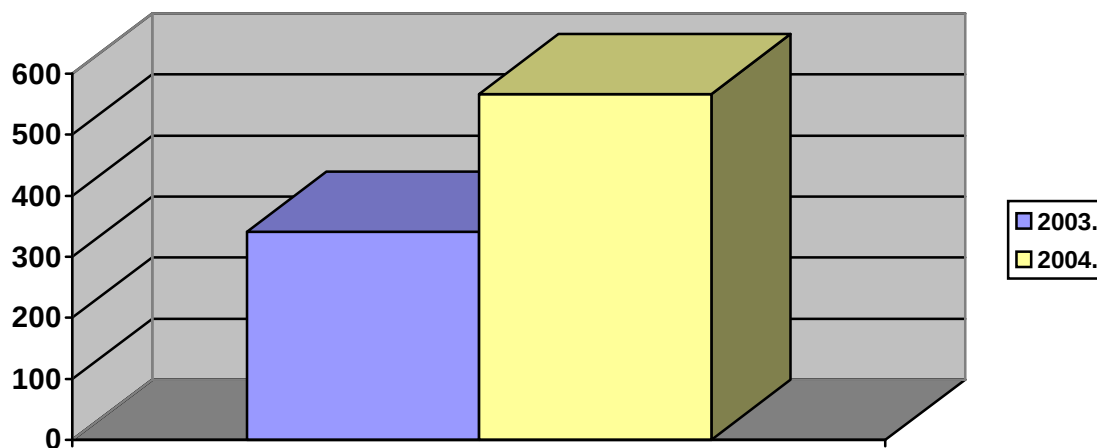
GODINA	Broj ovisnika s izrečenom sigurnosnom mjerom	Broj ovisnika kojima nije izrečena sigurnosna mjera	UKUPNO
1991.	8	6	14
1992.	20	7	27
1993.	28	13	41
1994.	38	16	54
1995.	69	62	131
1996.	118	116	234
1997.	92	193	285
1998.	193	147	340
1999.	250	209	459
2000.	148	210	358
2001.	156	232	388
2002.	129	220	349
2003.	146	195	341
2004.	242	324	566
UKUPNO	1.637	1.950	3.587

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa

Grafički prikaz 17. Prikaz broja zatvorenika ovisnika o psihoaktivnim drogama upućenih na izvršavanje kazne zatvora s obzirom na izrečenu sigurnosnu mjeru liječenja od ovisnosti za 2003. i 2004.

Grafički prikaz 18. Prikaz ukupnog broja zatvorenika ovisnika o psihoaktivnim drogama upućenih na izvršavanje kazne zatvora za 2003. i 2004.

Analiza podataka o broju zatvorenika ovisnih o psihoaktivnim drogama upućenih na izdržavanje kazne ukazuje na porast broja navedenih zatvorenika u 2004. godini u odnosu na 2003.godinu i to za 66%. Usporedno s tim raste i broj ovisnika zatvorenika kojima je izrečena sigurnosna mjera liječenja od ovisnosti, što ukazuje na potrebu da je neophodno unutar penalnog sustava posebnu pozornost usmjeriti na razvoj programa individualnog i grupnog rada s takvim osobama, kao i na osiguranju kontinuirane izobrazbe osoblja za rad s navedenim zatvorenicima.

Tablica 50. Prikaz broja zatvorenika ovisnika o psihoaktivnim drogama kod kojih je prigodom ambulantne detoksifikacije ordiniran metadon tijekom 2004.

2004.	Zatvorenici		Pritvorenici		Prekršajno kažnjeni		Maloljetnici		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
UKUPNO	112	2	300	18	53	1	0	1	465	22

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa

Tablica 51. Prikaz broja zatvorenika uključenih u klubove liječenih ovisnika u kaznenim tijelima tijekom 2004.

Izrečena sigurnosna mjera		Po odluci stručnog tima kaznonice i zatvora		UKUPNO	
M	Ž	M	Ž	M	Ž
274	19	216	21	490	40

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa

Tablica 52. Broj zatvorenika ovisnika o psihoaktivnim drogama upućenih na izvršavanje kazne zatvora tijekom 2004.

Broj ovisnika s izrečenom sigurnosnom mjerom		Broj ovisnika kojima nije izrečena sigurnosna mjera		UKUPNO		Od toga prvi put na izvršavanju kazne zatvora	
M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
230	12	312	12	542	24	181	13

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa

Tablica 53. Prikaz broja zatvorenika – ovisnika o psihoaktivnim drogama prema spolu i dobi tijekom 2004.

DOB	BROJ ZATVORENIKA TIJEKOM GODINE						UKUPNO	
	Zatvorenici (odgojna mjera, mlt. zatvor)		Pritvorenici		Prekršajno kažnjeni		M	Ž
	M	Ž	M	Ž	M	Ž		
< 16 god.	0	0	3	1	0	0	3	1
16-20 god.	50	4	43	4	4	0	97	8
21-25 god.	166	5	294	8	35	0	495	13
26-30 god.	223	6	327	6	53	0	603	12
31-35 god.	128	5	131	6	27	1	286	12
36-40 god.	77	1	51	4	3	0	131	5
> 40 god.	36	2	34	3	9	0	79	5
UKUPNO	680	23	883	32	131	1	1.694	56

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa

Tablica 54. Prikaz broja zatvorenika – ovisnika prema vrstama psihoaktivne droge tijekom 2004.

VRSTA PSIHOAKTIVNE DROGE	UKUPNO	%
Opijati F11	718	32,98
Kanabinoidi F12	399	18,33
Sedativi i hipnotici F13	181	8,31
Kokain F14	124	5,70
Stimulativna sredstva F15	73	3,35
Halucinogeni F16	22	1,01
Hlapljiva otapala F18	10	0,46
Više droga i ostale F19	650	29,86
UKUPNO	2177	100,00

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa

Iz analize podataka o spolu i dobi zatvorenika – ovisnika vidljivo je da je prosječna zatvorska ovisnička populacija muškog spola u dobnoj skupini od 26 – 30 godina, te da su najčešće ovisnici o opijatima (u 32,98% slučajeva), a zatvorsku kaznu u najvećem broju slučajeva služe zbog počinjenja kaznenog djela zloporabe opojnih droga, ili kaznenog djela krađe. Nadalje, u 2004. godini 487 zatvorenika prigodom ambulantne detoksifikacije ordiniran je metadon. 566 osoba ovisnih o opojnim drogama upućeno je tijekom 2004. na izdržavanje kazne zatvora, od čega je njih 194 prvi put na izdržavanju kazne zatvora, a tijekom 2004. 530 zatvorenika uključeno je u klubove liječenih ovisnika unutar kaznenih tijela.

Tablica 55. Prikaz broja zatvorenika – ovisnika o psihoaktivnim drogama u odnosu na kaznena djela tijekom 2004. godine.

VRSTA KAZNENOG DJELA - ČLANCI KZ-a	BROJ OSOBA TIJEKOM GODINE						UKUPNO
	Zatvorenici		Pritvorenici		Maloljetnici		
	N1	N2	N1	N2	N1	N2	
Zlouporaba opojnih droga (čl. 173. samo st. 1.)	34	30	39	54	0	4	161
Zlouporaba opojnih droga (čl. 173st. 2,3,4,5 i 6)	117	148	93	202	3	1	564
Krađa, teška krađa (čl.216., 217.)	76	100	122	186	4	26	514
Razbojstvo (čl. 218.,219.)	54	35	49	61	3	9	211
Ubojstvo, teško ubojstvo i ubojstvo na mah (čl. 90.,91. i 92.)	6	12	3	9	0	3	33
Tjelesna ozljeda (čl. 98., 99., 100. i 101.)	0	3	3	10	0	0	16
Silovanje (čl. 18., 189., 190., 191., 192., 193.)	1	6	2	3	0	0	12
Prijevaram (čl. 224.)	0	2	4	3	0	0	9
Ostala kaznena djela	3	24	33	36	0	9	105
UKUPNO	291	360	348	564	10	52	1.625

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa

Zaključak

Analizom aktivnosti na suzbijanju zlouporabe opojnih droga iz djelokruga Ministarstva pravosuđa ukazuje se potrebnim provesti sustavnu analizu učinkovitosti primjene kaznene politike na predmete u kaznenom i prekršajnom postupku u vezi sa zlouporabom opojnih droga. Na temelju pokazatelja učinkovitosti kaznene politike sagledati nedostatke, usmjeriti pozornost na nastavak edukacije sudaca i državnih odvjetnika i stručnih suradnika iz područja suzbijanja neovlaštene trgovine opojnim drogama i u vezi s primjenom kaznenih i prekršajnih odredbi vezanih uz zlouporabu opojnih droga. Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, mišljenja je da je potrebno pokrenuti inicijative usmjerene na omogućavanje osobama ovisnim o opojnim drogama kojima je sukladno članku 55. Kaznenog zakona izrečen uvjetni otpust, upućivanje u program terapijskih zajednica koje djeluju u sustavu socijalne skrbi. Nadalje, Nacionalnom strategijom suzbijanja zlouporabe opojnih droga i prihvaćenim međunarodnim standardima i konvencijama, ovisnost o opojnim drogama kvalificirana je kao bolest, te je intencija europskih zakonodavstava koja se odnose na navedenu problematiku da se kao prvenstveni cilj ne postavlja stigmatizacija samog ovisnika, već da se uz primjereno kažnjavanje, takve osobe uključuju u sustav liječenja. Stoga je preporuka Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga da se u budućnosti, kada je riječ o počiniteljima kaznenog djela iz članka 173. Kaznenog zakona koji su ovisnici sukladno postojećem zakonodavstvu i praksi europskih zemalja o kažnjavanju takvih počinitelja, predvidi mogućnost zamjene zatvorske kazne rehabilitacijom u terapijskim zajednicama.

➔ MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA

Ministarstvo unutarnjih poslova, sukladno djelokrugu svog rada u provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga, u 2004. godini provodilo je aktivnosti koje se odnose na suzbijanje kriminaliteta vezanog uz zlouporabu i krijumčarenje opojnih droga koje podrazumijevaju aktivnosti prvenstveno usmjerene na suzbijanje ponude (dostupnosti), interdisciplinarni pristup, uz suradnju s drugim tijelima (resorima) i aktivnosti na području smanjenja potražnje za opojnim drogama.

U cilju suzbijanja kriminaliteta droga provođen je redovan i pojačan nadzor državne granice (putničkog i robnog prometa) uz kontinuirano provođenje operativno taktičkih mjera i radnji, kako na graničnim prijelazima tako i na "zelenoj granici", "plavoj granici", odnosno na rijekama (plovnoj granici). Policijski službenici Uprave za granicu, angažirani na graničnoj kontroli, redovito su informirani o svim korisnim saznanjima u cilju suzbijanja krijumčarenja opojnih droga i prekursora. Proveden je tečaj za obuku vođača i dresuru službenih pasa za detekciju opojnih droga. Nastavljeno je s tehničkim opremanjem granične policije (uređaji za detekciju opojnih droga, testerji za droge i dr.). Sve mjere i radnje na granici, osim samostalno, provodile su se i u međusobnoj koordinaciji i suradnji Uprave za granicu, Carinske uprave (na temelju Uputa o suradnji policije i carine) te Uprave kriminalističke policije.

U suradnji sa službom Carine, u zračnim lukama za međunarodni zračni promet izrađena je prosudba letova u javnom zračnom prometu (linijski letovi i letovi generalne avijacije) s ciljem detektiranja rizičnih letova i poduzimanja pojačanih mjera sprečavanja krijumčarenja opojnih droga i prekursora na takvim letovima.

Radi zaustavljanja krijumčarenja opojnih droga na ulasku u zemlju, ostvarena je suradnja s Carinskom upravom Ministarstva financija (ovlaštenom za nadzor uvoza, izvoza i provoza roba), poglavito vezano uz davanje podatka o krijumčarskim putovima, načinima (modusima), korištenim sredstvima, odnosno osobama umiješanim u krijumčarenje, budući da se bez presijecanja međunarodnih krijumčarskih kanala kojima se krijumčare opojne droge ne može očekivati znatnije smanjenje ponude opojnih droga u zemlji.

Specijalizirani službenici linije rada u policijskim upravama kontinuirano su provodili profiliranje kontejnerskog prometa koji prolazi kroz RH, s naglaskom na naš najveći kontejnerski terminal u Luci Rijeka. Kontrola, pregled i profiliranje poduzimano je u suradnji s Carinskom upravom koja raspolaže potrebitim podacima o robi, pošiljatelju i prijevozniku (zanimljivog zbog može bitnog krijumčarenja opojnih droga). Osim analize kontejnerskog prometa, analiziran je i protok roba (pošiljatelja, prijevoznika) željezničkim ili kamionskim prijevozom, odnosno putnika u autobusnom prometu. U svim oblicima postupanja naglasak je bio na ciljani nadzor granice, kako se previše represivnim mjerama ne bi negativno utjecalo na otvorenost te turističku i pomorsku orijentaciju Republike Hrvatske. Izrađen je konkretan nastavni plan i program za provođenje specijalističke edukacije policijskih službenika Uprave za granicu.

Službenici Ministarstva unutarnjih poslova tijekom 2004. godine, kao i prijašnjih godina, neprekinuto su provodili i poduzimali operativno-kriminalističke i operativno-taktičke mjere i postupke, u cilju što učinkovitijeg suzbijanja organiziranih pojava oblika proizvodnje, krijumčarenja i preprodaje opojnih

droga, te su pratili dosadašnje, odnosno najnovije modalitete krijumčarenja opojnih droga na svjetskoj razini radi pravovremenog njihova uočavanja ili sličnih pojava oblika kaznenih djela u Republici Hrvatskoj.

Na osnovi raščlambe postojećeg stanja u vezi s ilegalnim narko tržištem u Republici Hrvatskoj, odnosno potrebama potrošača, ponajprije za opojnom drogom heroin, te krijumčarskim rutama za krijumčarenje opojne droge heroin (krak tzv. "Balkanske rute") preko naše zemlje, Ministarstvo je u suradnji s drugim tijelima državne uprave poduzimalo sve zakonom propisane mjere i postupke u cilju sprečavanja krijumčarenja heroina, uz maksimalnu angažiranost pri prikupljanju podataka te analitičku obradu prikupljenih podataka (kriminalistička analitika, uporaba specijalnih analitičkih programa). Korišten je proaktivni pristup u suzbijanju krijumčarenja, usmjeren prema operativno zanimljivim pojedincima i skupinama međunarodnih krijumčara. Posebna pozornost usmjerena je prema zlouporabi i krijumčarenju sintetičkih opojnih droga (ecstasy-a i amfetamina), budući da trendovi kriminaliteta vezanog uz zlouporabu i krijumčarenje opojnih droga unazad nekoliko godina pokazuju porast zlouporabe ovih vrsta droga, poglavito kod mlađe populacije. Vezano uz možebitnu proizvodnju opojnih droga na području Republike Hrvatske, policijski službenici poduzimali su sve zakonom propisane mjere u cilju suzbijanja uzgoja, odnosno pokušaja proizvodnje opojnih droga u RH.

Nastavljena je uspješna suradnja sa stranim policijama, službama i organizacijama (DEA, FBI, NCIS, Generalni sekretarijat Interpola, UNODC) koje se bave problematikom vezanom uz opojne droge. Na temelju suradnje sa službenicima kriminalističkih policija pojedinih europskih zemalja, kao što su policija Republike Slovenije, Republike Austrije, Velike Britanije i Italije, ostvarene su mnogobrojne akcije presijecanja međunarodnih krijumčarskih kanala, odnosno zapljena znatnijih količina opojnih droga, te uhićenja pojedinaca, nositelja ovog oblika kriminaliteta. Time su postavljeni temelji za daljnju uspješnu suradnju na području predmetnog kriminaliteta i u budućnosti, poglavito na području provođenja posebnih izvidnih mjera sukladno čl. 180. ZKP-a, a pri čemu, osim navedenih, ističemo i suradnju s DEA-om te njemačkom carinskom službom (ZFA).

U cilju suzbijanja "ulične" preprodaje manjih količina opojnih droga, koordinirano i kontinuirano su obavljane aktivnosti usmjerene na sprječavanje uspostave otvorenih narko scena, uz maksimalno otežavanje nabavke, odnosno smanjenje ponude (dostupnosti) opojnih droga na ilegalnom narko tržištu. Planirana je stalna vidljiva nazočnost na mjestima gdje se okupljaju i sastaju prodavači i potrošači opojnih droga, kao i možebitni budući potrošači opojnih droga, odnosno mjesta okupljanja mladih. U navedene aktivnosti uključeni su i službenici policije u odori radi stalne nazočnosti na terenu, odnosno poznavanja terena i prilika na određenom području, a koji su se kontinuirano educirali o modalitetima vezanim uz zlouporabu opojnih droga od specijaliziranih policijskih službenika linije rada u policijskim upravama. Specijalizirani službenici su operativnim radom na terenu prikupljali podatke o dostupnosti pojedinih opojnih droga, čistoći, načinu distribucije, cijeni na ilegalnom narko tržištu, mjestima gdje se najviše distribuiraju i ostalo, na osnovi čega su se pratili trendovi na ilegalnom narko tržištu, te usmjeravale aktivnosti u suzbijanju ponude (poput preventivnih obilazaka osnovnih i srednjih škola, obučavanje kontakt policajaca koji djeluju u sklopu strategije Policije u zajednici i drugo). U cilju povećanja sigurnosti u cestovnom prometu, odnosno smanjenju broja i posljedica prometnih nezgoda koje izazivaju vozači pod utjecajem opojnih droga, započeto je s provedbom pilot projekta "Testiranje vozača na opojne droge". Radi učinkovitog provođenja provjere (ispitivanja) vozača u cestovnom prometu RH na opojne droge, uspostavljen je sustav edukacije službenika koji su sudjelovali u pilot projektu. Nadalje, obavljeno je opremanje prometne policije uređajima pomoću kojih će se moći brzo i učinkovito provoditi provjere (predispitivanje) vozača na opojne droge na cesti, a Centar za kriminalistička vještačenja opremljen je potrebnim uređajima i opremom za analizu uzoraka. Tijekom 2004. godine Centar za kriminalistička vještačenja analizirao je ukupno 646 predmeta u kojima je traženo vještačenje na prisutnost opojnih droga i psihotropnih tvari u uzorcima krvi i mokraće. Na vozače su se odnosila 332 predmeta, od kojih u 197 predmeta nije utvrđena prisutnost opojnih droga i psihotropnih tvari, a u 135 utvrđena je prisutnost opojnih droga i psihotropnih tvari. Najveća je zastupljenost istovremene konzumacije više vrsta opojnih droga i psihotropnih tvari (tzv. "mixevi"). Nadalje, 20. kolovoza 2004. godine stupio je na snagu novi Zakon o sigurnosti prometa na cestama, kojim je preciznije definiran postupak provjere (ispitivanja) vozača na opojne droge, a u izradi je i Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika radi prepoznavanja znakova prisutnosti opojnih droga u organizmu. Ustrojena je i evidencija o vozačima koji su upravljali vozilom, a u organizmu su imali opojne droge.

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske posebnu je pozornost usmjerilo na otkrivanje dotoka novca zarađenog na ilegalnoj trgovini opojnim drogama, budući da je novčana dobit najvažniji segment nedozvoljene trgovine opojnim drogama. Naglasak je bio na otkrivanju viših slojeva kriminalne piramide, gdje se radi o osobama koje nisu neposredno uključene u krijumčarenje i

preprodaju, već su organizatori i financijeri. Tijekom 2004. godine u dva slučaja podnesene su kaznene prijave zbog postojanja osnovane sumnje da je počinjeno kazneno djelo iz članka 279. KZ-a "Prikriivanje protuzakonito dobivena novca" - (tzv. "pranje novca"), a u vezi s počinjenjem kaznenog djela iz članka 173. KZ-a "Zlouporeba opojnih droga".

Djelatnici Uprave kriminalističke policije sudjelovali su tijekom 2004. na nizu međunarodnih seminara, radnim sastancima i konferencijama (47. redovno zasjedanje Komisije o narkotičnim drogama, Beč, Međunarodni sastanak "Police Forum", Zagreb, Radni sastanak skupine za borbu protiv trgovine drogom na Jugoistoku, Češki Krumlov, Češka, Međunarodni sastanak "SEPCA", Pakt o stabilnosti, Zagreb, Prvi sastanak Neformalne koordinativne grupe, Zagreb, II. međunarodna konferencija o organiziranom kriminalu i trgovini drogom, Rim, Italija, Stručna konferencija "Borba protiv ovisnosti - borba za zdravu obitelj", Pula, Regionalni seminar "Suzbijanje zlouporebe opojnih droga", Sarajevo, Konferencija ACPO (Association of chief police officers), Manchester (UK), Regionalna konferencija "Intenziviranje regionalne suradnje i brže razmjene informacija u cilju suzbijanja krijumčarenja opojnih droga", Beograd, Seminar "Voditelji za 21. stoljeće", Garmisch, R. Njemačka, Drugi sastanak Neformalne koordinativne grupe, Zagreb) i dr. Također su tijekom 2004. godine policijski službenici Odjela, odnosno rukovodni policijski službenici iz policijskih uprava, održali veći broj predavanja (edukacija) u vezi s predmetnom problematikom.

Slijedom navedenog, razvidno je da su službenici Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske djelovanjem svih ustrojstvenih jedinica te u suradnji s drugim ministarstvima, vladinim i nevladinim organizacijama i policijama stranih zemalja, kroz multi i interdisciplinarni pristup postigli rezultate na tzv. "uličnoj redukciji", obuhvatili najsloženije i najorganiziranije kriminalne skupine koje se bave kriminalnim djelatnostima u vezi s krijumčarenjem i zlouporabom opojnih droga, te na taj način utjecali na stanje, kretanje i strukturu kriminaliteta na području Republike Hrvatske, odnosno pridonijeli osjećaju sigurnosti građana.

Ministarstvo unutarnjih poslova nastavilo je tijekom 2004. godine s procesom promjena u policiji s ciljem profesionalizacije, unaprjeđenja ekonomičnosti te zadržavanja postignute razine učinkovitosti, sukladno zapadno-europskim standardima. Intencija Ministarstva unutarnjih poslova je da se u rješavanje problema, poput zlouporebe opojnih droga, uključe svi raspoloživi potencijali zajednice, tj. društva, a što bi uz kvalitetniju suradnju s policijom dovelo do povećanja učinkovitosti, odnosno povećanja osjećaja sigurnosti građana.

1. Zapljene ilegalnih droga od strane Ministarstva unutarnjih poslova

Tijekom 2004. godine izvršeno je 6.414 zapljena svih vrsta opojnih droga, što u odnosu na 2003. godinu kada ih je bilo 6.366, predstavlja povećanje za 0,75%, uz napomenu da je učinjen značajan pozitivan pomak u količinama zaplijenjene opojne droge heroína, kojeg je u 2004. zaplijenjeno 33,5% više nego u odnosu na 2003. godinu. I dalje je najrasprostranjenija droga marihuana, budući da su i u 2004. zaplijenjene najveće količine upravo marihuane.

Tablica 56. Prikaz broja zapljena svih vrsta opojnih droga (2002.-2004)

UKUPNO ZAPLJENA SVIH VRSTA OPOJNIH DROGA	2002.	2003.	2004.
HEROIN (grama)	36 kg 935 gr.	85 kg 727 gr.	114 kg 431 gr.
HAŠIŠ (grama)	2 kg 53 gr.	2 kg 281 gr.	5 kg 893 gr.
MARIHUANA (kilograma)	595 kg 190 gr.	435 kg 037 gr.	428 kg 235 gr.
KOKAIN (grama)	3 kg 296 gr.	350 kg 769 gr.	17 kg 595 gr.
AMFETAMINI (grama)	28 kg 26 gr	3 kg 814 gr.	7 kg 176 gr.
HEPTANONI (tablete)	4 047	3 842	4 635
ECSTASY (tablete)	110 632	29 840	27 048
LSD (doze)	192	14	60
Stabljika konoplje tipa droga			2.207 komada

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Prema podacima Centra za kriminalistička vještačenja "Ivan Vučetić" Ministarstva unutarnjih poslova gdje se obavljaju kvantitativna vještačenja zaplijenjenog heroína, kokain amfetamina i MDMA, u 2004. godini obavljena su vještačenja, odnosno određivanje čistoće udjela pojedine droge u smjesi. Zaplijenjene heroínske smjese sadržavale su 1 – 48% heroína, s tim da je prosječan udio heroína

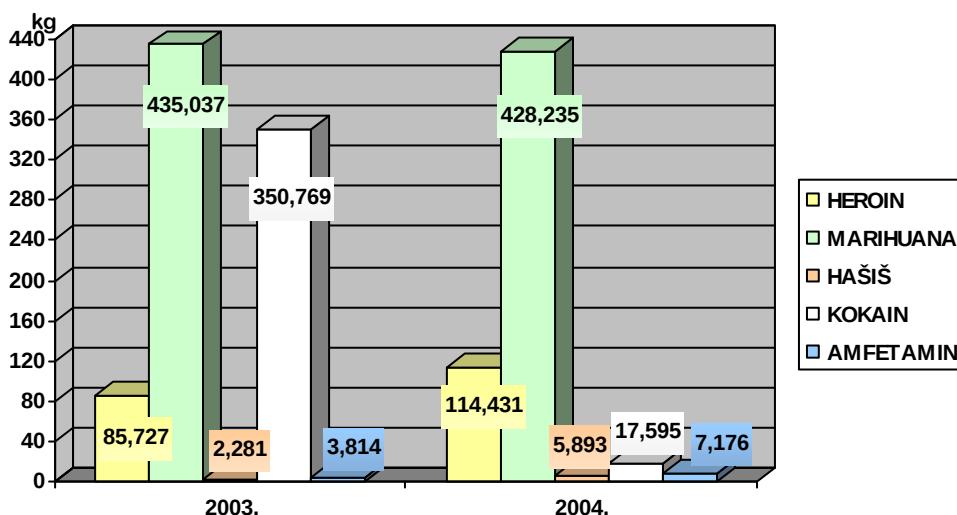
iznosio oko 20%. Kod velikih zapljena heroina udio heroina je iznosio od 0, 2% (pojedinačni slučaj) do 40% heroina. Heroinske smjese su najčešće sadržavale kao primjese paracetamol i kofein, i nešto rjeđe razne šećere kao što su laktoza i saharoza, a u pojedinačnim slučajevima tragove diazepama, fenobarbitala i kokaina.

Udio kokaina u smjesama iznosio je od 20 – 80%, a najčešće primjese bile su fenacetin, lidokain, kreatin, manitol, laktoza. U pojedinim slučajevima u kokainu je utvrđena prisutnost antihipertonika lijeka diltazema.

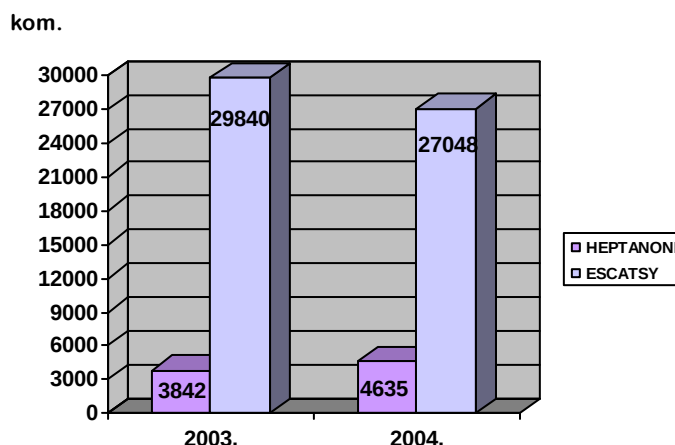
Udio amfetamina iznosio je od 0,6% do 50%, a prosječne doze sadržavale su oko 7% amfetamina. Najčešće primjese kod amfetamina su bile kreatin i kofein, laktoza, a nešto rjeđe škrob, dok je u pojedinim slučajevima utvrđena prisutnost kinina u tabletama amfetamina.

Tablete ecstasy najčešće sadrže MDMA u udjelu od 12 – 35% (prosječno 30%), a u pojedinačnim slučajevima sadrže MDA, N-etil MDA, zasebno ili u smjesi, te tragove amfetamina s MDMA kao djelatnim sastojkom. Navedene tablete katkad sadrže kofein, a kao punilo i sredstvo za tabletiranje, laktozu, sorbitol i saharozu. U posljednje vrijeme na tržištu je uočena pojava tableta koje izgledom podsjećaju na ecstasy, a koje sadrže derivat piperazina klorofenilpiperazin. Njihovo djelovanje je stimulativno i halucinogeno kao i kod amfetamina i MDMA. Na ilegalnom tržištu takve tablete poznate su pod nazivom Legal E jer se ne nalaze na popisu kontroliranih supstanci iako postoje preporuke DEA-a o njihovoj kontroli.

Grafički prikaz 19. Prikaz zapljena količina (kg) opojnih droga za 2003. i 2004.

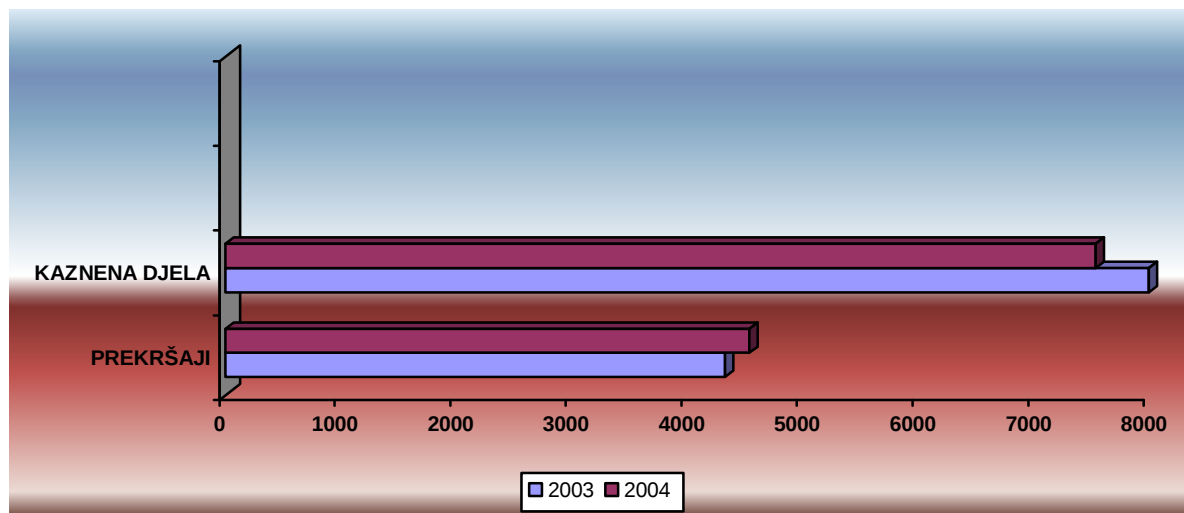

Grafički prikaz 20. Prikaz zapljena količina (tablete/komada) opojnih droga za 2003. i 2004.

Tijekom 2004., prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova, ukupno je prijavljeno 7529 kaznenih djela i 4532 prekršaja vezanih uz zlouporabu opojnih droga, što u odnosu na 2003. kada su bila prijavljena 7992 kaznena djela i 4323 prekršaja, predstavlja pad za 5,8% u odnosu na prijavljena kaznena djela, odnosno rast za 4,8% u odnosu na prijavljene prekršaje.

Grafički prikaz 21. Prijavljena kaznena djela i prekršaji tijekom 2003. i 2004.

2. Trendovi proizvodnje, krijumčarenja i preprodaje opojnih droga u Republici Hrvatskoj

Na području Republike Hrvatske opojne droge krijumčare se cestovnim, željezničkim, pomorskim i zračnim putem, ovisno o pojedinim vrstama opojnih droga. U krijumčarenjima Balkanskom rutom uglavnom se koriste osobna ili kombi vozila, kamioni te autobusi. Za pretpostaviti je da velik dio heroina krijumčaren tzv. "balkanskom" rutom potiče iz Afganistana kao zemlje gdje je opojna droga proizvedena. Također je potrebno napomenuti da prosuđujemo da će se pojačati pokušaji krijumčarenja putem kontejnerskog prometa, koristeći pri tome veće pomorske luke na Jadranskom moru, uz veći intenzitet krijumčarenja motornim vozilima, krakom tzv. "balkanske rute" koji prolazi preko naše zemlje. Kokain se najčešće krijumčari brodovima ili takozvanim kontejnerskim prometom, te iz zemalja proizvođača (Južna Amerika) dolazi na europsko područje u veće pomorske luke. Dosadašnje zapljene većih količina kokaina ukazuju da je većinom bio namijenjen ilegalnom narko-tržištu zapadnoeuropskih zemalja. Manje količine kokaina krijumčare se zračnim prometom gotovo iz svih svjetskih odredišta, ali i putem poštanskih pošiljki. Marihuana i hašiš uglavnom pristižu u većim količinama iz Afrike, te se krijumčare pomorskim putem, dok ih u manjim količinama individualno unose inozemni turisti tijekom ljetne turističke sezone, uglavnom za svoje osobne potrebe. Zbog iznimno povoljnih makro klimatskih uvjeta, određeni dio marihuane je produkt domaćeg ilegalnog uzgoja, ali je također sve prisutniji i modalitet krijumčarenja marihuane, i to u većim količinama, cestovnim prometom s područja Federacije Bosne i Hercegovine te Srbije i Crne Gore. Pokazatelji vezani uz zlouporabu ove opojne droge ukazuju da se radi o opojnoj drogi koja je najprisutnija na ilegalnom narko tržištu, te se ujedno i najviše konzumira. Sintetičke droge poput amfetamina i derivata amfetamina, najčešće se radi o tabletama ecstasija, krijumčare se na razne načine s područja pojedinih zapadno europskih zemalja, ali i sve prisutnijih narko tržišta pojedinih istočnih zemalja, gdje postoje ilegalni laboratoriji za izradu ovih opojnih droga. Očekuje se lagani rast udjela zlouporabe ovih opojnih droga. Do sada u Republici Hrvatskoj nije zabilježena značajnija i organiziranija proizvodnja opojnih droga, izuzmu li se manje-više pojedinačni pokušaji uzgoja opojne droge marihuane, namijenjene domaćem narko tržištu.

Zaključak

Pregled aktivnosti koje su unutar djelokruga Ministarstva unutarnjih poslova usmjerene na suzbijanje zlouporabe opojnih droga i to prvenstveno na suzbijanje ponude i smanjenje potražnje opojnih droga, ukazuju na iznimne napore koji se poduzimaju u cilju obuhvaćanja najsloženijih i najorganiziranijih kriminalnih skupina koje se bave kriminalnim djelatnostima u svezi s krijumčarenjem i zlouporabom opojnih droga. Budući da su na tržištu sve prisutnije sintetičke droge, predlaže se, uz postojeće napore koji se ulažu na suzbijanju krijumčarenja i preprodaje navedenih droga, poduzeti u suradnji s ostalim relevantnim ministarstvima uspostavu sustava brze izmjene informacija o proizvodnji, trgovini, uporabi i rizicima novih sintetičkih droga, sukladno Sustavu ranog otkivanja novih sintetičkih droga Europske unije.

⇒ MINISTARSTVO FINACIJA

Carinska uprava Ministarstva financija, sukladno djelokrugu svog rada u provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga, u 2004. provodila je aktivnosti koje se odnose na suzbijanje kriminaliteta vezanog uz zlouporabu i krijumčarenje opojnih droga. Zalaganje carinskih službenika na graničnim prijelazima i carinskim ispostavama, kao i angažman pripadnika mobilnih ekipa Službe za suzbijanje krijumčarenja, rezultiralo je značajnim brojem ostvarenih zapljena u 2004.

U sklopu programa edukacije operativnih carinskih službenika koji neposredno rade na kontroli prometa na graničnim prijelazima i unutarnjim ispostavama, distribuirana je ogovarajuća literatura i priručnici, kao i edukativni plakati.

U skladu s raspoloživim sredstvima nastavljeno je tehničko opremanje i uređenje graničnih prijelaza, kao i uspostava novih graničnih prijelaza. U postupku uvozno – izvoznog carinjenja u suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi obavljana je kontrola izvoza i uvoza na temelju dozvola za lijekove, opojne droge i važećih lista za psihoaktivne tvari i prekursore. U cilju boljeg nadzora prometa prekursora ojačana je koordinacija s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi i Ministarstvom unutarnjih poslova.

Na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga nastavila se uspješna suradnja s Odjelom za droge MUP-a, a tijekom 2004. provedene su aktivnosti na započinjanju djelovanja ustrojenog Odjela za droge, opasne tvari i sprječavanje pranja novca unutar Službe za suzbijanje krijumčarenja, koji zbog manjka financijskih sredstava, kadrova i opreme nije počeo s radom.

Na području međunarodne suradnje nastavljeno je održavanje bilateralnih i multilateralnih veza u sklopu SECI inicijative, a korektna suradnja uspostavljena je na području razmjene podataka i analiza i to s Uredom Europske komisije za carinsku i fiskalnu pomoć, Svjetskom carinskom organizacijom, kao i Državnom kriminalističko-obavještajnom službom Velike Britanije.

1. Zapljene ilegalnih droga od strane Ministarstva financija – Carinska uprava

Tijekom 2004. na graničnim prijelazima i carinskim ispostavama, Carinska uprava Republike Hrvatske u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova ostvarila je 25 zapljena u sklopu kojih su zaplijenjene sljedeće količine opojnih droga.

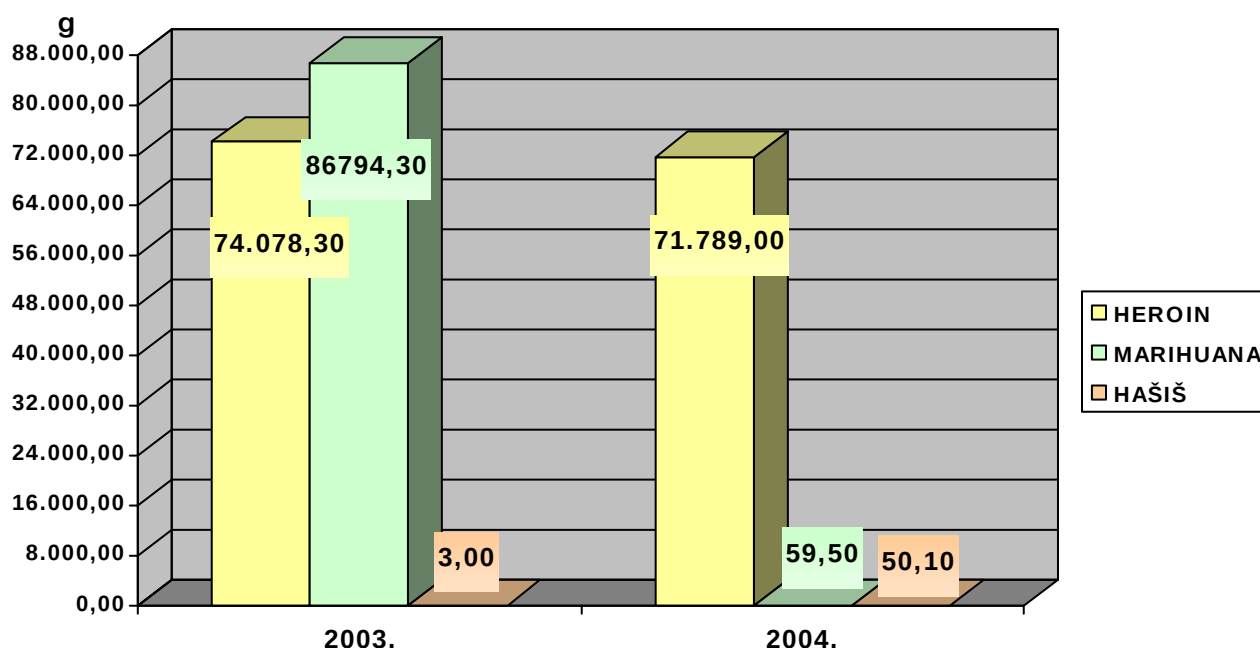
Usporedbom zapljena pojedinih vrsta opojne droge za 2003. i 2004. godinu vidljivo je znatno povećanje zapljena amfetamina, sintetičkih droga i lijekova (2003,402 : 2004,55582) .

Tablica 57. Prikaz broja zapljena opojnih droga za 2003. i 2004. godinu

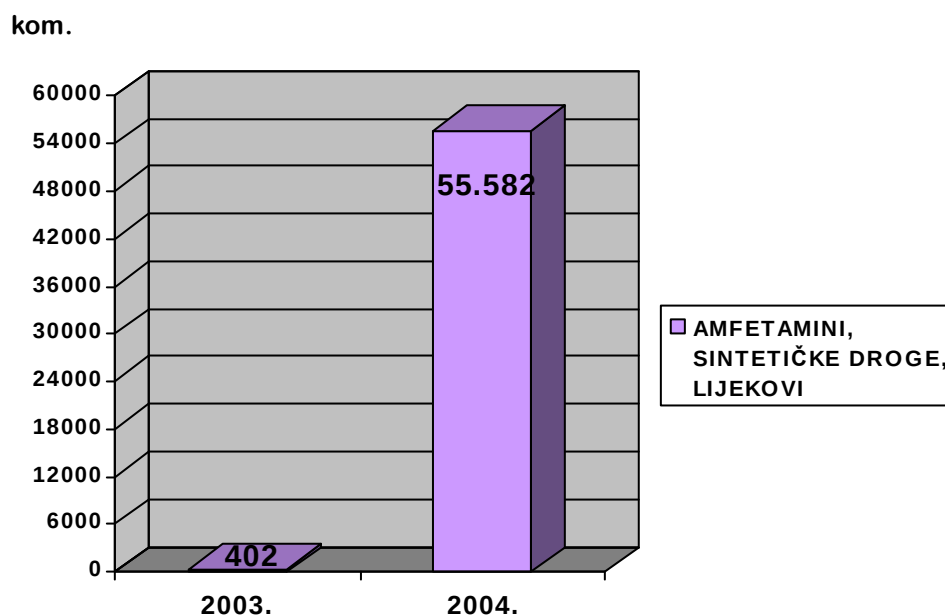
VRSTA OPOJNE DROGE	2003.	2004.
Heroin	74.078,30 g.	71.789,00 g.
Hašiš	3,00 g.	50,1 g.
Marihuana	86.794,30 g.	59,5 g.
Amfetamin, sintetičke droge, lijekovi (tabletirano)	402 komada	55.582 komada

Izvor podataka: Ministarstvo financija, Carinska uprava

Grafički prikaz 22. Prikaz broja količina (grami) zaplijena opojnih droga za 2003.i 2004.

Grafički prikaz 23. Prikaz broja količina (tablete/kom.) zaplijena opojnih droga za 2003.i 2004.

Zaključak

Budući da je provedba aktivnosti Carinske uprave Ministarstva financija usmjerenih na suzbijanje zloporabe opojnih droga ograničena proračunskim sredstvima koja su znatno manja od sredstava koja su nužna za kvalitetnu provedbu navedenih aktivnosti, i to poglavito u segmentu edukacije carinskih službenika, tehničkog opremanja graničnih prijelaza, nabavke priručnih testova za detekciju opojnih droga te ljudskih resursa potrebnih za provedbu aktivnosti, ukazuje se nužno osigurati dostatna financijska sredstva kako bi se omogućio rad Odjela za droge, opasne tvari i sprječavanja pranja novca koji je još 2003. godine ustrojen unutar Službe za suzbijanje krijumčarenja Carinske uprave, ali zbog ograničenih sredstava i nedostatka opreme nije osposobljen za kvalitetno funkcioniranje.

⇒ MINISTARSTVO OBITELJI, BRANITELJA I MEĐUGENERACIJSKE SOLIDARNOSTI

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, sukladno djelokrugu svog rada u provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga, u 2004. provodilo je preventivne aktivnosti usmjerene na djecu i mladež, kao i aktivnosti usmjerene na osnaživanje obitelji za uspješnije suočavanje s problemima zlouporabe opojnih droga. Provedeni su natječaji za dodjelu financijske pomoći projektima udruga koji su namijenjeni uključivanju djece i mladeži u sadržaje smislenog korištenja slobodnog vremena koji potiču njihovu socijalizaciju, aktivni odmor i razonodu, kao i oni projekti koji pridonose borbi protiv svih oblika ovisnosti. Kroz različite oblike suradnje s drugim ministarstvima, lokalnom upravom i udrugama promoviralo se izvanškolske aktivnosti i kvalitetno provođenje slobodnog vremena kroz osiguranje besplatnog korištenja športskih i kulturnih objekata kako bi mladi osjetili skrb zajednice i sklonili se od loših utjecaja okruženja u kojem žive. Ministarstvo je, također u suradnji s lokalnom zajednicom, financijski podržalo 34 kluba za mlade. Klubovi su kao mjesto okupljanja mladih u slobodno vrijeme organizirali predavanja iz zdravstvenog odgoja mladeži o temi zaštite općeg i reproduktivnog zdravlja, sigurnosti u prometu i posljedica konzumiranja opojnih sredstava.

Sukladno Prioritetnim aktivnostima za dobrobit djece od 2003. do 2005. godine, podržani su programi i projekti koji pridonose osnaživanju djece i mladeži smještene u ustanovama socijalne skrbi za lakše i uspješnije suočavanje s brojnim faktorima rizika kojima su kao dodatno osjetljiva i socijalno ugrožena populacija izloženi. Navedeni programi i projekti bili su usmjereni socijalizaciji, stvaralačkom izražavanju i djelovanju te aktivnom odmoru.

U 2004. Ministarstvo je financijski podržalo rad šest obiteljskih centara u Hrvatskoj (Dubrovnik, Split, Karlovac, Sisak, Šibenik i Vinkovci). Na temelju ugovora o suradnji između Ministarstva i centara, u njima su se provodila i savjetovanja, edukacijske i informativne aktivnosti namijenjena djeci i roditeljima, a vezano uz problematiku ovisnosti i poremećaja u ponašanju.

Ministarstvo je u suradnji s Uredom za suzbijanje zlouporabe opojnih droga osmislilo i provelo Nacionalnu medijsku kampanju suzbijanja zlouporabe opojnih droga u sklopu obilježavanja Međunarodne godine obitelji. U tu su svrhu tiskani i publicirani informativni i edukativni letci, brošure, plakati i drugi materijali namijenjeni djeci, mladima i roditeljima. Osim navedenog, emitirane su edukativno-informativne emisije u cilju obrazovanja i informiranja građana, osobito mladeži, o bitnim sadržajima vezanim uz zlouporabu opojnih droga. Ministarstvo je bilo i suorganizator konferencije "Borba protiv ovisnosti - borba za zdravu obitelj" (Pula, rujna 2004.).

U 2004. godini Ministarstvo je preuzelo financiranje projekta Anti droga telefona koji djeluje pri Uredu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, a koji se od 2005. u cijelosti financira iz proračunskih sredstava Ureda.

⇒ MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE SKRBI

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi sukladno djelokrugu svog rada u provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga u 2004. provodilo je aktivnosti vezane uz sustav liječenja i rehabilitacije osoba ovisnih o opojnim drogama, kao i aktivnosti usmjerene na razvoj sustava adekvatnog praćenja problema ovisnosti uz provedbu mjera za sprječavanje, rano otkrivanje i suzbijanje ovisnosti te oblikovanje nacionalne doktrine prevencije i liječenja ovisnosti. U tom cilju provedena je integracija 21-og županijskog centra za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje u sustav postojećih županijskih zavoda za javno zdravstvo, te je unutar Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo ustrojena Služba za prevenciju ovisnosti. Izrađen je prijedlog sustava stručnog tima te potreban broj timova u centrima za svaku županiju, definiran sadržaj rada, financijska konstrukcija i izrađen model financiranja rada centara koji se sastoji od sredstava državnog proračuna (Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje), županija, lutrijskih sredstava (Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi). Uz financijsku potporu Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, HZZJ je svim županijskim zavodima za javno zdravstvo distribuirao računala sa softverima radi uspostave integriranog i ujednačenog prikupljanja podataka u registar za ovisnosti. Ministarstvo je iz lutrijskih sredstava u 2004. sufinanciralo rad 21 županijskog centra (4.064.327,30 kn), kao i nabavku test pločica za detekciju opojnih droga u urinu (200.000,00 kn), a unutar Državnog proračuna za 2005. godinu na poziciji Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje osigurana su sredstva za financiranje djelatnosti za prevenciju i liječenje ovisnosti pri zavodima za javno zdravstvo.

Ministarstvo je i u 2004. nastavilo provedbu programa smanjenja štete – harm reduction. Program zamjene šprica i igala provodi se u suradnji s Hrvatskim crvenim križem i udrugama, i to u Zagrebu, Splitu, Zadru, Rijeci i Puli. U 2004. prikupljeno je 113.936 igala i 56.286 šprica, a distribuirano je 413.925 igala i 123.751 šprica, uz plan da se u idućem razdoblju poveća broj lokacija (na 33) na

kojima bi se obavljala zamjena šprica i igala. U suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo i Županijskim zavodom za javno zdravstvo, u Rijeci i Splitu provodi se program dobrovoljnog, anonimnog i besplatnog testiranja ovisnika na HIV, a HZZJ započeo je u Zagrebu provedbu pilot programa anonimnog i besplatnog savjetovanja i testiranja u zatvoru. U suradnji s udrugama na području Hrvatske (Split, Rijeka, Zagreb i Zadar), na 13 lokacija provode se outreach programi kojima je tijekom 2004. obuhvaćeno ukupno 1967 osoba.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi započelo je s realizacijom trogodišnjeg projekta *Unaprjeđivanje borbe protiv HIV/AIDS-a u Hrvatskoj*, a projekt financira Globalni fond za borbu protiv HIV/AIDS-a, tuberkuloze i malarije. Projekt u vrijednosti 4.945.192,00 \$ usmjeren je na preventivne aktivnosti, a obuhvaća pet područja djelovanja: edukaciju srednjoškolske populacije, otvaranje novih centara za dobrovoljno savjetovanje i testiranje, outreach programe za rizične populacije, psihosocijalnu podršku HIV pozitivnim osobama i uvođenje novog modela praćenja HIV/AIDS infekcije. Ciljevi projekta usmjereni su na povećanje razine znanja srednjoškolske populacije o načinima prijenosa i zaštite, povećanje broja testiranja uz mogućnost savjetovanja prvenstveno u rizičnim populacijama, smanjenje rizičnog ponašanja, podizanje kvalitete psihosocijalne podrške i uvođenje kvalitetnijeg načina praćenja podataka. Dio projekta koji obuhvaća rad s intravenskim korisnicima droga odnosi se na područje zamjene igala i šprica, besplatno i anonimno savjetovanje i testiranje na HIV, hepatitis B i C, studije seroprevalencije i slično.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi organiziralo je edukaciju pod nazivom "Kriminalistički, kazneno-pravni i psihosocijalni aspekti u suzbijanju zlouporabe droga" u suradnji sa stručnjacima na tom području. Edukacija se provodila u obliku seminara i radnih sastanaka zasebno za područje svake županije u Republici Hrvatskoj u svrhu suzbijanja zlouporabe droga. Edukacija je bila namijenjena djelatnicima centara za socijalnu skrb, centara za prevenciju ovisnosti i školske medicine, nevladinim organizacijama, djelatnicima Državnog odvjetništva, pravosuđa i policije, sudovima za mladež i odgajateljima domova za djecu i mladež.

Vezano uz provedbu supstitucijskog liječenja metadonom i definiranja načina distribucije metadona, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi ustrojilo je radnu skupinu koja je izradila prijedlog Smjernica za farmakoterapiju heroinskih ovisnika metadonom. Temelje se na odrednicama Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga, iskustvima u primjeni metadonske terapije i Metadonskim smjernicama Euro Methworka. Nadalje, u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo i Uredom za zdravstvo, rad i socijalnu skrb Grada Zagreba, izrađen je program edukacije izabranih doktora medicine u primarnoj zdravstvenoj zaštiti koji se provodi u cijeloj zemlji.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je aktivno sudjelovalo u Nacionalnoj medijskoj kampanji suzbijanja zlouporabe opojnih droga obilježavanjem Svjetskog dana i mjeseca borbe protiv zlouporabe opojnih droga, u suradnji s Uredom za suzbijanje zlouporabe opojnih droga i Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo. U tu svrhu tiskani su i publicirani informativni i edukativni letci, brošure, plakati i drugi materijali namijenjeni djeci, mladima i roditeljima. Također je 14. prosinca organizirana javna prezentacija posljednjeg ESPAD/2003. istraživanja u Hrvatskoj, koje je u sklopu velikog međunarodnog istraživanja regionalnog Europskog ureda Svjetske zdravstvene organizacije provodio Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Istraživanje ukazuje na kretanje eksperimentiranja s drogama i drugim sredstvima ovisnosti (pušenje i alkohol) među mladima i služi za planiranje mjera i aktivnosti na području prevencije zlouporabe sredstava ovisnosti.

Osim navedenog, stručnjaci iz zdravstvenog sustava sudjelovali su u edukativno-informativnim emisijama u cilju obrazovanja i informiranja građana, osobito mladeži, o bitnim sadržajima vezanim uz zlouporabu opojnih droga kao i o njihovu utjecaju i štetnosti, te su aktivno s predstavnicima ovog ministarstva sudjelovali na konferenciji "Borba protiv ovisnosti borba za zdravu obitelj" i drugim međunarodnim skupovima na planu međunarodne suradnje, a u koordinaciji s Uredom za suzbijanje zlouporabe opojnih droga.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi aktivno je surađivalo s udrugama koje djeluju na području prevencije ovisnosti, resocijalizacije ovisnika, te provode programe smanjenja štete. U 2004. godini, po natječaju, iz sredstava osiguranih iz lutrijskih sredstava sufinanciralo je 59 programa u ukupnom iznosu od 2.000.000 kn.

Nadalje, radi jasnijeg definiranja postupka uništenja zaplijenjenih opojnih droga, donesene su izmjene i dopune Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga (NN 141/04), kojima je predviđeno osnivanje Povjerenstva za uništavanje oduzete opojne droge, te su imenovani članovi Povjerenstva.

(NN 167/04). Osim navedenog, objavljen je i Popis opojnih droga, psihotropnih tvari i biljaka iz kojih se može dobiti opojna droga, te tvari koje se mogu uporabiti za izradu opojnih droga (163/04), koji je usklađen sa sve trima konvencijama i objavljenom listom INCB iz Beča, donesenom u srpnju 2004.

Odjel za lijekove Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi nastavio je s kontinuiranim nadzorom izvoza i uvoza narkotika i psihotropnih supstanci, uz redovitu dostavu izvješća INCB (International Narcotics

Control Bord). Sukladno Zakonu o suzbijanju zlouporabe opojnih droga, korigirani su obrasci dozvola za uvoz/izvoz, a krajem 2004. uveden je registar za praćenje i pisanje dozvola za uvoz/izvoz opojnih droga i psihotropnih tvari. Radi uspostave efikasnije kontrole nad uvozom, provozom i izvozom prekursora, dogovoreni su koordinirani inspekcijski nadzori Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva i Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi.

Sukladno podacima o uvozu i izvozu opojnih droga i psihotropnih tvari za 2004., povećan je izvoz metadona i fentanylja te porast uvoza alfentanyla, kokaina, morphina, sufentanyla, kao i kodeina.

Tablica 58. Uvoz opojnih droga i psihotropnih tvari u 2004.

UVOZ U 2004.	
OPOJNA DROGA ILI PSIHOTROPNA TVAR	UKUPNO* / grama
Alfentanyl	44,23
Kokain	1.246,10
Ethorphine	0,95
Fentanyl	1.657,02
Hydromorphone	0,445
Metadon	135.000,05
Morphine	5.049,17
6(g) acetylmorphine	0,02
Diacetylmorphine	0,05
Oxycodone	0,27
Sufentanyl	1,97
Codein	499.723,93
Heroin	0,04
d,l amphetamine	0,05
Buprenorphine	87,78
Pentazocin	11.846,40
Alprazolam	31.178,50
Barbital	7.552,00
Bromazepam	56.391,04
Clobazam	20,00
Clonazepam	3.427,64
Diazepam	352.323,02
Flurazepam	10.920,00
Lorazepam	1.030,20
Medazepam	5.808,00
Meprobamat	300.000,40
Methylphenobarbital	980.100,00
Midazolam	8.898,78
Nitrazepam	30.000,10
Nordazepam	0,30
Oxazepam	1.000.000,25
Phenobarbital	22,75
Triazolam	0,05
Zolpydem	168.654,00

Izvor podataka: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

* prikazane količine uključuju baze opojne droge ili psihotropne tvari koja je doista uvezena/izvezena, što je utvrđeno povratom dozvole od strane carine ili obavijesti ovlaštenog tijela zemlje u koju je izvezena/uvezena, kao i količine za koje je dana dozvola Ministarstva, ali nema dokaza da je uvoz/izvoz ostvaren

Tablica 59. Izvoz opojnih droga i psihotropnih tvari u 2004.

IZVOZ U 2004.	
OPOJNA DROGA ILI PSIHOTROPNA TVAR	UKUPNO * / grama
Fentanyl	254,855
Methadon	85.889,22
Alprazolam	180
Clonazepam	605
Diazepam	130
Lorazepam	11.574,01
Meprobomat	9.600,00
Methylphenobarbital	295.886,20
Midazolam	225,00
Nitrazepam	14.012,00
Oxazepam	41.329,50
Phenobarbital	236.311,14
Zolpydem	29.247,28

Izvor podataka: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

* prikazane količine uključuju baze opojne droge ili psihotropne tvari koja je doista uvezena/izvezena što je utvrđeno povratom dozvole od strane carine ili obavijesti ovlaštenog tijela zemlje u koju je izvezena/uvezena, kao i količine za koje je dana dozvola Ministarstva, ali nema dokaza da je uvoz/izvoz ostvaren

Tablica 60. Uvoz prekursora u 2004.

NAZIV OTROVA - PREKURSORA	SKUPINA	KOLIČINA / Kg
Acetanhidrid	II	20.025
Kalijev permanganat	III	9.112
Kloridna kiselina > 25%	II	12.933.014
Toluen > 12,5 %	III	221.643
Sulfatna kiselina > 65%	I	422.980
Sulfatna kiselina 15 - 65%	II	135.114
Etil – metil – keton	III	295.106

Izvor podataka: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Zaključak

Iz analize provedenih aktivnosti na suzbijanju zlouporabe opojnih droga iz djelokruga Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, ukazuje se potrebnim poduzeti pojačane mjere na području liječenja, rehabilitacije i resocijalizacije ovisnika o opojnim drogama. Budući da sustav zahtijeva poboljšanje liječenja ovisnika uz adekvatan rehabilitacijski tretman nakon završene detoksikacije, potrebno je usmjeriti napore na formiranje detoks jedinica u kliničkim i županijskim bolnicama, odnosno otvoriti detoksikacijske jedinice pri svim županijskim općim bolnicama, stručno ekipirati detoksikacijske jedinice, te educirati kadrove. Nadalje, provođenje supstitucijske terapije temeljiti isključivo na Protokolu za primjenu supstitucijskog programa liječenja ovisnika, uz obvezu osnivanja jedinstvenog registra ovisnika koji se nalaze na supstitucijskoj terapiji.

Radi kvalitetnog uključivanja ovisnika u društvenu zajednicu nakon uspješno završenog programa rehabilitacije, uspostaviti mrežu centara za pomoć u resocijalizaciji ovisnika kao i osnivanje prihvatilišta za ovisnike koji se nakon završenog liječenja ili penalnog tretmana ne mogu vratiti u svoju obitelj.

⇒ MINISTARSTVO GOSPODARSTVA, RADA I PODUZETNIŠTVA

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva sukladno djelokrugu svog rada u provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga u 2004. provodilo je aktivnosti vezane uz problematiku sigurnosnog gospodarenja kemikalijama, čiji segment je i kontrola prekursora, kao i uređaja malih kapaciteta i laboratorija koji mogu biti korišteni za nedozvoljene proizvodnje. U tom smislu na području sigurnosnog gospodarenja kemikalijama prihvaćen je pristup naglašenog integriranog pristupa gospodarenja. S tim ciljem usvojen je prvi krovni Zakon o kemikalijama (NN 173/03, 187/04) koji predviđa osnivanje posebnog Ureda za kemikalije kao središnjeg nacionalnog tijela za integrirano gospodarenje kemikalijama uključujući i prekursore, uz uvođenje jedinstvenog registra novih i postojećih kemikalija na teritoriju RH, izdavanje, obradu i registar svih dozvola (uvoz, izvoz, provoz) što će pridonijeti kvaliteti nadzora nad prekursorima, a time i kvalitetnijoj borbi protiv suzbijanja zlouporabe opojnih droga. Osim navedenog, RH kao stranka Konvencije o zabrani razvijanja proizvodnje, gomilanja i korištenja kemijskog oružja i o njegovom uništenju, putem Zakona o izvozu robe s dvojnomo namjenom (NN 100/04) ojačala je zakonodavno i institucionalno okruženje za svestraniji nadzor nad laboratorijima, uređajima *malih kapaciteta*, kao i za potpunu i kontinuiranu suradnju s istraživačkim, proizvodnim i trgovačkim institucijama i tvrtkama.

Tablica 61. Uvoz tvari/prekursora u 2004.*

NAZIV TVARI/PREKURSORA	KOLIČINA (U KG)	KOLIČINA (U L)
Aceton	966.868,500	1.431,000
Antranilna kiselina	0,100	
Fenilactena kiselina	0,250	
Piperidin		0,100
Piperonal	150,00	

Izvor podataka: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
nadzor temeljem Članka 7. *Uredbe o određivanju robe koja se izvozi i uvozi na temelju dozvola*

Tablica 62. Izvoz tvari/prekursora u 2004.*

NAZIV TVARI/PREKURSORA	KOLIČINA (U KG)	KOLIČINA (U L)
Aceton	7.680,00	400,00

Izvor podataka: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
* nadzor temeljem Članka 7. *Uredbe o određivanju robe koja se izvozi i uvozi na temelju dozvola*

Tablica 63. Provoz tvari/prekursora u 2004.**

NAZIV TVARI/PREKURSORA	KOLIČINA (U KG)
Aceton	68.160,00

Izvor podataka: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
** nadzor temeljem Članka 33. *Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga*

4. IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA I AKCIJSKOG PLANA SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA ZA 2004. GODINU PO ŽUPANIJAMA

U provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga iznimno je značajna provedba mjera i aktivnosti na lokalnoj razini, kako na razini županija tako i na razini gradova i općina.

U Republici Hrvatskoj je 21 županija, uključivši i Grad Zagreb koji ima status županije. Raširenost zlouporabe droga te broj ovisnika o drogama razlikuje se od županije do županije. Iz Izvješća Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo za 2004. godinu prema stopi liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika može se zaključiti, da je po stanju raširenosti zlouporabe opojnih droga na prvom mjestu bila Istarska županija, a zatim slijede Zadarska, Šibensko-kninska, Varaždinska županija, Grad Zagreb, Primorsko-goranska, Splitsko-dalmatinska te ostale županije. Navedeno međutim ukazuje prije na činjenicu da nabrojane županije imaju dobro razvijen sustav liječenja, pa je i obuhvat ovisnika i konzumenata sustavom liječenja vrlo visok. U ostalim se županijama prije može govoriti o nedovoljnom obuhvatu i podregistraciji nego o nepostojanju problema ovisnosti, odnosno manjoj ugroženosti. Poznato je da je problem ovisnosti uglavnom problem urbanih sredina, te da raširenost konzumiranja sredstava ovisnosti ovisi ponajprije o dostupnosti droga, učinkovitosti različitih programa prevencije ovisnosti na nacionalnoj i lokalnoj razini te institucionalnih i izvaninstitucionalnih resursa za suzbijanje problema ovisnosti.

Stoga je s ciljem unaprjeđenja suzbijanja zlouporabe opojnih droga na razini županija i poboljšanja koordinacije u provedbi mjera i aktivnosti u području suzbijanja zlouporabe opojnih droga na razini županija i jedinica lokalne samouprave, Akcijskim planom suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2004./2005. godinu predviđeno ustrojavanje institucionalnih okvira za borbu protiv ovisnosti o drogama, odnosno osnivanje županijskih povjerenstava za suzbijanje zlouporabe opojnih droga u koja bi trebali biti uključeni stručnjaci iz područja školstva, socijalne skrbi, zdravstva, policije, sudstva, nevladinih organizacija i županijskih ureda državne uprave.

Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe opojnih droga na razini županija i Grada Zagreba ustrojavaju se kao savjetodavna tijela župana u području suzbijanja zlouporabe opojnih droga, a radi bolje koordinacije i suradnje na području prevencije, liječenja i suzbijanja zlouporabe opojnih droga državnih institucija i nevladinih organizacija na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Obveze županija i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u suzbijanju zlouporabe opojnih droga proizlaze i iz Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga (Narodne novine 107/01), kojim je predviđeno da centre za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti osnivaju županije i Grad Zagreb, te za njihov rad osiguravaju sredstva iz svojih proračuna namijenjena za provedbu programa mjera za suzbijanje i prevenciju zlouporabe opojnih droga i prevenciju ovisnosti na svom području.

Izmjenama i dopunama Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga (Narodne novine 163/03) i Zakona o zdravstvenoj zaštiti (NN 121/2003), centri za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnosti koji su do tada osnivani na temelju Nacionalne strategije postali su podružnice županijskih zavoda za javno zdravstvo, odnosno dio Službe za prevenciju ovisnosti pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo, pri čemu su prvi put od svog osnutka postali dio sustava zdravstva, ali i dalje su sredstva za njihov rad jednim dijelom obvezne osiguravati županije.

Županijska povjerenstva, kao savjetodavna tijela župana i županijskih poglavarstva za područje problema droga, trebaju pratiti epidemiološko stanje bolesti ovisnosti i stanje i kretanje zlouporabe opojnih droga na području županija, te dostavljati redovita godišnja izvješća o problemu ovisnosti u svom djelokrugu Uredu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske, kao i razvijati suradnju s državnim institucijama i nevladinim organizacijama na svom području.

Županijska povjerenstva za suzbijanje zlouporabe opojnih droga osnovana su u svim županijama i Gradu Zagrebu, osim u Bjelovarsko-bilogorskoj i Osječko-baranjskoj županiji, a sukladno dostavljenim izvješćima na razini županija, provedene su sljedeće aktivnosti.

⇒ ZAGREBAČKA ŽUPANIJA

Na razini Zagrebačke županije 21. svibnja 2005. godine osnovano je županijsko Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga čija je primarna zadaća koordinacija i praćenje provedbe mjera i aktivnosti iz područja suzbijanja zlouporabe opojnih droga.

Uz županijski Centar za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, koji je nositelj najvećeg broja aktivnosti vezanih uz suzbijanje zlouporabe droga, djeluju i savjetovaništa za prevenciju i suzbijanje ovisnosti. Savjetovaništa se nalaze u Ivanić Gradu, Samoboru, Svetom Ivanu Zelini, Velikoj Gorici i Zaprešiću i

organizirana su u sklopu Hrvatskog crvenog križa, te se najveći broj aktivnosti, od prevencije ovisnosti do pružanja različitih oblika pomoći ovisnicima, provodi u sklopu navedenih institucija.

Savjetovališni rad provodi se kroz:

- rad s roditeljima djece i mladih rizičnog ponašanja
- edukacije roditelja za prepoznavanje prvih simptoma poremećaja ponašanja ili početka konzumiranja sredstava ovisnosti
- suportivne terapije uz provođenje savjetodavnog rada s ovisnikom i članovima obitelji
- specifične psiho i socioterapije, individualna ili obiteljska
- individualnu socioterapiju u problemskim situacijama
- savjetovališni rad u prevenciji HIV-a, hepatitisa i drugih zaraznih bolesti
- terapijske grupe liječenih alkoholičara

U savjetovalištu Centra provedeno je 179 savjetovanja obitelji, djece i adolescenata, 46 savjetovanja školske djece i adolescenata s poremećajima u ponašanju, 109 individualnih terapijskih intervencija s ovisnicima o drogama, 89 socioterapijskih postupaka, 127 psihodijagnostičkih i socijalnih intervjua.

Ukupno je u tretmanu Centra tijekom 2004. godine bio 31 ovisnik o drogama, uz 3 novopridošla s izrečenom sudskom mjerom.

Programi prevencije ovisnosti provodili su se kroz tri glavne skupine aktivnosti i to: edukaciju roditelja, učenje roditelja odgovornom roditeljstvu, senzibiliziranje lokalne zajednice za probleme ovisnosti, edukacija edukatora.

Tijekom 2004. godine s ciljem ispunjenja osnovne svrhe programa prevencije organizirana su tri seminara s temama o problemu ovisnosti, organizirane su edukacije za stručne suradnike u nastavi u osnovnim i srednjim školama, u suradnji s lokalnim medijima emitirano je 7 radijskih kontakt emisija s temom "Svi za protiv", a u Mjesecu borbe protiv ovisnosti održani su seminari u Samoboru i Zaprešiću za sve zainteresirane stručnjake koji se bave tom problematikom.

Ostala savjetovališta za prevenciju i suzbijanje ovisnosti u Ivanić Gradu, Samoboru, Svetom Ivanu Zelini, Velikoj Gorici i Zaprešiću provode individualni i grupni rad s ovisnicima o drogama i njihovim obiteljima, rad s roditeljima i rad s mladima, te različite aktivnosti usmjerene na prevenciju ovisnosti, od edukacije edukatora, organiziranja seminara, radijskih emisija do tiskanja i distribuciju edukativno-promidžbenih materijala, s ciljem prevencije ovisnosti i senzibiliziranja javnosti za problem ovisnosti.

Djelovanje i rad županijskih savjetovališta u 2004. godini obuhvaćali su organiziranje radionica, okruglih stolova, predavanja za roditelje te edukaciju i usavršavanje stručnih djelatnika. Nadalje, letcima, plakatima, emisijama na lokalnim radio postajama i putem lokalnog tiska, svakodnevno su građani i javnost bili informirani o tom problemu i mogućnosti korištenja usluga savjetovališta. Naglasak u radu savjetovališta je bio na stvaranju neposrednog kontakta sa srednjim i osnovnim školama putem održavanja sastanaka s predstavnicima osnovnih škola, te organiziranja roditeljskih sastanaka na kojima se govorilo o problemu ovisnosti i mogućnosti korištenja usluga savjetovališta.

⇒ KRAPINSKO-ZAGORSKA ŽUPANIJA

Na području Krapinsko - zagorske županije provodile su se aktivnosti s ciljem prevencije ovisnosti, rada s rizičnim skupinama djece i mladih, rada s obitelji i rada s ovisnicima te medijske kampanje s ciljem prevencije ovisnosti i senzibiliziranja javnosti.

Najznačajniju ulogu u provođenju svih mjera za suzbijanje zlorabuse opojnih droga na razini županije imao je Centar za prevenciju ovisnosti u sklopu kojeg je Zavod za javno zdravstvo Krapinsko-zagorske županije osnovao u travnju 2004. Stručno povjerenstvo za prevenciju ovisnosti, koje sačinjavaju sve strukture koje se bave problemom zlorabuse droga (ODO, Općinski sud, Zavod za javno zdravstvo, Crveni križ, koordinatori školskih preventivnih programa, predstavnici udruga i djelatnici Centra, Upravni odjel za zdravstvo, socijalnu skrb i mladež).

Tijekom 2004. godine uspostavljen je kontinuitet rada savjetovališta koja funkcioniraju u sastavu Centra i to savjetovalište u Zaboku i savjetovalište u Krapini.

U 2004. godini na području županije registrirano je 15 ovisnika, što u odnosu na 2003. kada je bio registriran 41 ovisnik, predstavlja pad za 63%.

Drugi važan aspekt, na koji je tijekom 2004. godine stavljen naglasak rada u županiji, je rad na primarnoj prevenciji, odnosno rad sa zdravom populacijom, koji se provodi putem radionica i predavanja po školama, s nastavnicima, roditeljima te u manjoj mjeri s učenicima. Upravo zbog njihova značaja u odgoju djece i adolescenata, težište rada u radionicama je stavljeno na rad s nastavnicima, profesorima i roditeljima. Adekvatna komunikacija, rad na sebi te korekcije stajališta i vrijednosti odraslih koji dolaze u kontakt s djecom, osnova je prevencije svakog oblika rizičnog ponašanja, pa tako i zlorabuse sredstava ovisnosti. Shodno tome rad s odraslim osobama, značajnim u životu svakog djeteta i adolescenta, prepoznat je kao primarno područje intervencije. U

radu s djecom naglasak je stavljen na međuvršnjačku pomoć. Rezultati istraživanja provedenog 2003. godine pokazali su da je 18,36% srednjoškolaca na području županije probalo jedno od sredstava ovisnosti, a 6,64% ih je nastavilo konzumirati. Što se tiče osnovnoškolaca, rezultati ankete su pokazali da je 1,12% potvrdno odgovorilo na pitanje jesu li ikada probali koju vrstu droge, a njih 0,55% je nastavilo uzimati neko od sredstava ovisnosti. Anketiranje je provedeno na populaciji učenika svih srednjih i osnovnih škola na području županije, od 5. do 8. razreda osnovne škole i 1. do 4. razreda srednje škole. To su temelji na kojima je potrebno provoditi sve aktivnosti kojima se Centar bavi, budući da su se rezultati anonimne ankete provedene na više od devet tisuća učenika pokazali mnogo alarmantnijima od službene brojke registriranih ovisnika.

Kako bi se postiglo sveobuhvatnije djelovanje na području prevencije, krajem 2004. godine Centar je u suradnji sa Zagrebačkom županijom započeo izradu preventivnog programa "Dobro nije što se puši, guta, pije" koji je dobio potporu Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa te stručnih povjerenstava za prevenciju ovisnosti dviju županija. Provedba navedenog programa trebala bi započeti školske godine 2005./06.

Nadalje, u sklopu svog programa Centar u tercijarnoj prevenciji pomaže u ponovnom uključivanju bivših ovisnika u normalan život, pruža usluge savjetovanja, ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu i druge usluge koje bivšem ovisniku pomažu u resocijalizaciji.

Osim navedenog, Centar aktivno surađuje s Centrom za socijalnu skrb u Krapini koji provodi mjere obiteljsko-pravne zaštite i zaštite djece i mladih s poremećajima u ponašanju, te surađuje u provedbi tih mjera s policijskom upravom i državnim odvjetništvom

Prepoznata je i važnost pridobivanja medija putem kojih se može obratiti općoj populaciji te je senzibilizirati za navedenu problematiku. Tako je tijekom 2004. u suradnji s lokalnim medijima kontinuirano provedena medijska kampanja o utjecaju i štetnosti opojnih droga, kao i o aktivnostima koje se poduzimaju na razini županije, a obilježen je i Međunarodni dan borbe protiv ovisnosti i Mjesec borbe protiv ovisnosti.

⇒ **SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA**

Na području Sisačko-moslavačke županije 2000. godine osnovano je Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, a 2002. godine i Savjetovalište za prevenciju zlouporabe sredstava ovisnosti. Sve mjere vezane uz suzbijanje zlouporabe opojnih droga na području županije provode se kroz Savjetovalište za prevenciju ovisnosti, koje u provođenju svojih programa surađuje s udrugama i drugim institucijama na području županije.

Od 01. studenog 2004. godine, sukladno Izmjenama i dopunama Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga (Narodne novine 163/03) i Zakona o zdravstvenoj zaštiti (N.N. 121/2003), navedeno savjetovalište je postalo Odsjek za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika pri županijskom Zavodu za javno zdravstvo.

Tijekom 2004. godine u Savjetovalištu je obavljeno 487 intervencija, što je podrazumijevalo: savjetovanje s adolescentima i njihovim roditeljima, psihoterapijski rad, psihološku obradu i testiranje urina na psihoaktivne supstance. Problematika koja je obrađena nije uključivala samo ovisnike ili konzumente psihoaktivnih supstanci, već i učenike s poteškoćama u učenju, emocionalnom razvoju, interpersonalnim odnosima, odnosno sa svim rizičnim skupinama mladih kod kojih postoji preddisponirajući čimbenik u razvoju nekog oblika ovisnosti. Kod nekolicine adolescenata provedena je obvezna mjera tretmana u Savjetovalištu izrečena od strane suda. Uspostavljena je suradnja sa svim srednjim i osnovnim školama na području županije, a intenzivno se surađivalo i s Dječjim domom Vrbina te centrima za socijalnu skrb u Sisku, Kutini, Petrinji i Novskoj. Tijekom 2004. godine u Savjetovalištu je ukupno bilo 110 klijenata, od toga 66 muškog i 44 ženskog spola. Najviše klijenata u savjetovalište upućivali su centri za socijalnu skrb, zatim škole, školski liječnik i pedijatar, roditelji i drugi. Gotovo 80% mladih u tretmanu Savjetovališta bili su u dobi od 15. do 22. godine života.

Osim navedenog, provedene su sljedeće aktivnosti:

- Predavanje za roditelje učenika VII. i VIII. razreda o problemu ovisnosti
- Cjelodnevni edukacijski seminari za koordinatore školskih preventivnih programa
- Tribina u povodu obilježavanja Dana obitelji u Hrvatskoj Kostajnici
- Provedena je anketa o raširenosti konzumiranja psihoaktivnih tvari na reprezentativnom uzorku učenika VIII. razreda osnovnih škola i svih razreda srednje škole
- Savjetovalište je bilo suorganizator športskih natjecanja s motom "Recite da nepušenju"
- Surađivalo se s lokalnim medijima na realizaciji emisija i novinarskih priloga o temi ovisnosti o drogama
- U povodu Mjeseca borbe protiv ovisnosti surađivalo se s medijima na realizaciji različitih emisija o temi ovisnosti

⇒ KARLOVAČKA ŽUPANIJA

Na području Karlovačke županije sve aktivnosti vezane uz suzbijanje zlouporabe opojnih droga, od prevencije ovisnosti do savjetovanišnog rada s djecom, mladeži i ovisnicima te njihovim obiteljima, provodile su se uglavnom kroz aktivnosti i koordinaciju Centra za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnosti, koji od 01. kolovoza 2004. godine djeluje kao Služba za prevenciju ovisnosti pri Zavodu za javno zdravstvo.

Zadaće Službe su:

- savjetovanje i edukacija ovisnika
- savjetovanje obitelji ovisnika
- savjetovanje djece i mladeži u sklopu školskih preventivnih programa
- upućivanje ovisnika na liječenje u bolnice
- edukativno promotivne akcije putem javnih medija i slične aktivnosti
- edukacija prosvjetnih djelatnika i djelatnika iz sustava socijalne skrbi (seminari, vijeća roditelja, nastavničko vijeće i individualni razgovori)
- testiranje urina ovisnika i konzumenata na opojne droge
- testiranje sline ovisnika i konzumenata na opojne droge
- dostavljanje izvješća centrima za socijalnu skrb, Općinskom i Županijskom sudu te Općinskom državnom odvjetništvu Karlovac i ostalima na temelju upita
- vještačenje na Županijskom sudu

U tom smislu u sklopu Službe provedene su sljedeće aktivnosti: savjetovanje ovisnika i njihovih obitelji, psihijatrijska obrada, supervizija rada tima u službi, terapijske i edukativne radionice, predavanja po školama i niz drugih edukativno-promidžbenih aktivnosti i aktivnosti usmjerenih pomoći ovisnicima i njihovim obiteljima.

Navedene aktivnosti provodile su se u suradnji s Tehnološko-kemijskom školom, Tehničkom školom, Šumarskom i drvodjeljskom školom, Gimnazijom, Učeničkim domom Karlovac, OŠ Dubovac, OŠ Ozalj, OŠ Vojnić, OŠ Grabrik, Medicinskom školom i drugima, te u suradnji s osnovnim i srednjim školama županije, Domom za odgoj djece i mladeži Karlovac, Domom za djecu V. Nazor Karlovac, učeničkim domovima Ogulin, Duga Resa, Centrom za socijalnu skrb Karlovac, podružnice Ozalj i Vojnić, Centrom za socijalnu skrb Duga Resa i Ogulin, Općom bolnicom Karlovac, Općinskim i Županijskim sudom, Državnim odvjetništvom, PU karlovačkom, Županijskim uredom za rad, zdravstvo i socijalnu skrb, drugim centrima i bolnicama za liječenje ovisnika o opojnim drogama.

Tablica 64. Broj osoba koje su uključene u rad Službe 2003. i 2004.

BROJ OSOBA KOJE SU UKLJUČENE U RAD SLUŽBE	2003.	2004.
Broj ovisnika- konzumenata koji su u tretmanu Službe	128	174
Broj povremenih konzumenata opojnih droga	84	91
Broj ovisnika na terapiji metadonom	1	3
Broj ovisnika o opojnim drogama izvan županije	6	7
Broj ovisnika koji su svojevolumno odustali od daljnjeg tretmana	13	14
Smještaj u zajednice	1	3
Hepatitis B i C	2	4

Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo Karlovačke županije

⇒ VARAŽDINSKA ŽUPANIJA

Varaždinska je županija još 1997. godine osnovala Centar za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika, te je sve dosad i financirala njegovu djelatnost. Sukladno Izmjenama i dopunama Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga (Narodne novine 163/03) i Zakona o zdravstvenoj zaštiti (NN 121/2003), od 01. siječnja 2005. godine Centar je integriran u Zavod za javno zdravstvo Varaždinske županije, ali u pogledu iznalaženja i usuglašavanja trajnog modela financiranja Centra još uvijek nisu nađena adekvatna rješenja. Također 03. ožujka 2005. godine Županija je osnovala Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga čija je zadaća i uloga pratiti i koordinirati rad svih institucija na razini županije, sukladno Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2004. godinu. Važnu ulogu u sprječavanju zlouporabe opojnih droga ima provođenje preventivnih aktivnosti, te tako Županija već treću godinu provodi programe promicanja zdravlja uključujući metode

interaktivnog učenja. Značajnu ulogu u provedbi navedenih aktivnosti imaju škole koje, osim obrazovnog sustava, trebaju imati i značajniju ulogu u odgojnom procesu. Stoga Županija financira i organizira programe edukacije i stručne izobrazbe za učitelje, stručne suradnike i nastavnike osnovnih i srednjih škola na području županije, kao što su: Mogućnosti i značaj školskog okruženja u prevenciji poremećaja u ponašanju djece, Škola i obitelj i dr. Također tijekom godine u medijima se obrađivala navedena problematika.

Centar za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika Varaždinske županije sa svojim programskim aktivnostima ima primarnu zadaću unapređenja mjera sekundarne prevencije zlouporabe droga (rano i aktivno otkrivanje konzumenata i pokretanje intervencije prema mladoj osobi i obitelji prema potrebi, te adekvatnom terapijom odvojiti te osobe od kriminala). Osim neposrednog terapijskog rada koji provodi interdisciplinarni tim, Centar skrbi o ovisnicima koji su na metadonskom programu, surađuje s liječnicima opće prakse, specijaliziranim bolničkim detoksifikacijskim i drugim programima (osobito specijaliziranim programima psihijatrijskih ustanova - Klinička bolnica Sestre milosrdnice-Zagreb, Specijalna bolnica Vrapče, Specijalna bolnica Jankomir u Zagrebu), sustavom za rehabilitaciju (terapijske zajednice), terapijskim programima u penalnom sustavu, centrima za socijalnu skrb, odvjetništvom, sudstvom i policijom.

U Centru se provode mjere koje izriče Općinsko državno odvjetništvo ili Općinski i/ili Županijski sud. Radi se o nepokretanju kaznenog postupka, sukladno Zakonu o sudovima za mladež, prema maloljetnim i mladim punoljetnim osobama koje prihvaćaju dolazak u Centar na tretman kako bi po završetku tretmana izbjegli pokretanje kaznenog postupka.

Osim psihološkog, psihosocijalnog i savjetodavnog tretmana s korisnicima, u Centru se provodi testiranje na pojedina sredstva ovisnosti, odnosno putem test-pločica ili trakica u urinu, gdje se utvrđuje prisutnost opojnih tvari u organizmu. Redovito se testiraju osobe koje imaju sudsku mjeru, te povremeno dio korisnika prema procjeni stručnih djelatnika Centra.

U Centru su tijekom 2004. evidentirane 82 novopridošle osobe (u 2003. godini broj prijavljenih novopridošlih osoba bio je 102), dok je ukupan broj evidentiranih osoba koje su bile i prije u tretmanu Centra, zajedno s novopridošlicama, bio 462. Ukupan broj prijava - osoba u Centru (tretmani, kontakti, informacije) u 2004. godini bio je 635. Većina njih je iz Varaždinske županije, odnosno iz grada Varaždina, dok je manji dio iz susjednih županija, koji su uglavnom na školovanju u Varaždinskoj županiji. Dio maloljetnih i mladih punoljetnih osoba smješten je u Odgojnom domu u Ivancu "Pahinsko" koji imaju i obvezu dolaska u Centar na terapiju jednom na tjedan, te na testiranja (evidentirano je ukupno 16 mladih osoba). Kod maloljetničke i mlađe punoljetne populacije vidljivo je povećanje kaznenih djela zlouporabe opojnih droga u odnosu na ukupni kriminalitet.

Treba napomenuti da je broj ovisnika o opijatima veći u Varaždinskoj županiji, jer prema informaciji Odjela za ovisnosti Specijalne bolnice "Sestre milosrdnice" u Zagrebu, oko 99 osoba je na metadonskom programu i evidenciji Odjela, a nisu u evidenciji Centra.

Tijekom 2004. godine ambulantno je liječeno 120 osoba, koje dva puta na mjesec dolaze prvenstveno radi metadonske terapije, ali dio njih i zbog psihijatrijskog tretmana. Ukupno su bile 462 prijave, odnosno tretmana tijekom protekle godine. Dio njih je stacionarno liječeno, ukupno 73 osobe, uglavnom na Odjelu za ovisnosti pri Specijalnoj bolnici "Sestre milosrdnice" u Zagrebu, Vrapče te manji dio u Općoj bolnici Varaždin. Tijekom 2001. godine Ministarstvo zdravstva odobrilo je Općoj bolnici Varaždin 150.000,00 kuna za uređenje prostora - 2 kreveta za detoks jedinicu. U program rehabilitacije i resocijalizacije liječenih ovisnika u terapijskim zajednicama, komunama i centrima za rehabilitaciju uključeno je 35 osoba tijekom 2004. godine, koje je pripremio i za koje je dao preporuku Centar.

Najviše novopridošlih u 2004. godini, njih 53, uputilo je odvjetništvo i sud (ukupno su evidentirane 82 novopridošle osobe). Manji dio, 22 osobe, došle su samoinicijativno radi traženja pomoći u Centar, dok je još uvijek premalo zastupljeno traženje pomoći od strane obitelji, škole ili mjerodavnih institucija.

⇒ KOPRIVNIČKO - KRIŽEVAČKA ŽUPANIJA

Koprivničko-križevačka županija je u odnosu na druge županije bila pošteđena veće epidemije ovisnosti o drogama, ali se od 1990. godine do sada provodio rad na suzbijanju zlouporabe opojnih droga, posebice u području prevencije ovisnosti i sprječavanja kriminaliteta u vezi sa zlouporabom opojnih droga. Programi koji su se provodili u suzbijanju zlouporabe opojnih droga na razini Koprivničko-križevačke županije usmjereni su na programe smanjenja potražnje droga što podrazumijeva kontinuirano i organizirano provođenje preventivnih odgojno-obrazovnih sadržaja kroz obitelj, škole, športske klubove, javne medije i slično, programe sekundarne prevencije što

podrazumijeva rano otkrivanje konzumenata droga, njihovo što ranije liječenje i resocijalizaciju, a provode ih zdravstvene ustanove i centri za socijalni rad, te programe smanjenja ponuda droga. Najznačajnija institucija koja se na razini županije bavi različitim oblicima rada s ovisnicima i njihovim obiteljima, te koja ujedno i koordinira rad na razini županije je Centar za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje. Također, radi što bolje koordinacije mjera suzbijanja zlouporabe opojnih droga među institucijama, osnovano je 03. veljače 2005. godine i Povjerenstvo za suzbijanje opojnih droga. Djelovanje Centra za prevenciju ovisnosti započelo je 2001. godine kroz savjetodavni rad za osobe koje su imale probleme vezane uz zlouporabu opojnih droga. U svom radu Centar surađuje s ostalim društvenim subjektima u lokalnoj zajednici koji se bave prevencijom ovisnosti i suzbijanjem zlouporabe opojnih droga (škole, centri za socijalni rad, državno odvjetništvo, sud, policija, zdravstvo i dr.), a djelokrug rada Centra obuhvaća:

- savjetovanje i postupak odvikavanja za konzumente
- rad s ovisnicima
- rad s obitelji konzumenata i ovisnika
- suradnja s ostalim sudionicima koji rade na suzbijanju ovisnosti
- informiranje i edukacija stanovništva o štetnostima i opasnostima zlouporabe droga
- epidemiološko-istraživački rad

Provođenje sekundarne prevencije, odnosno savjetodavni i terapijski rad s konzumentima i ovisnicima, čini pretežiti dio posla Centra. S klijentima se provodi individualni i grupni rad, odnosno obiteljski pristup. Redovito se provodi kontrola apstinencije testiranjem urina na opojne droge.

Dosad je ukupno u tretmanu bio 91 klijent. Tijekom 2004. godine u Centru je u postupku savjetovanja i odvikavanja bilo 46 osoba. Uz njih su bili uključeni i članovi njihovih obitelji.

U Centar su tijekom godine bile uključene u tretman osobe koje su uglavnom konzumirale marihuanu (76,1%). Manje je bilo ovisnika o opijatima i konzumenata drugih droga (uglavnom ecstasyja). U Centru je tijekom 2004. godine ukupno provedeno 611 tretmana, što znači da je u prosjeku sa svakim klijentom obavljeno 13 seansi. Uz psihosocijalni tretman, provodi se i testiranje urina na opojne droge. Tako je u 2004. godini obavljeno 417 toksikoloških analiza urina, od toga je 91% bilo negativnih što upućuje na visok postotak apstinencije tijekom tretmana.

Iako u tretmanu Centra prevladavaju osobe iz gradova Koprivnice, Križevaca i Đurđevca, u tretman se sve više uključuju i klijenti iz manjih mjesta Županije, što upućuje na prisutnost problema zlouporabe droga i u selima.

U Centar pretežito dolaze osobe koje je uputilo državno odvjetništvo i sud, kada se koristi načelo oportuniteta, te osobe koje su počinile kaznena djela zlouporabe droga, a ujedno su i konzumenti ili ovisnici koji se šalju na odvikavanje i savjetodavni postupak. Trećina osoba u tretmanu došla je samoinicijativno.

U sklopu rada na području primarne prevencije Centar koordinira provođenje preventivnog programa "Mladi za mlade". U sklopu tog programa osnovane su u svim srednjim školama edukativne grupe za prevenciju ovisnosti, koje provode aktivnosti vezane uz sprječavanje zlouporabe droga i promicanje zdravih načina života. Da bi se što bolje pripremili za taj rad, obavlja se njihova prethodna edukacija. Tako je u veljači 2004. godine održan seminar o temi učenje životnih vještina, na kojem je sudjelovalo 100 učenika. U studenom 2004. održan je drugi seminar o temi odnosa među vršnjacima, a sudjelovalo je 86 učenika.

Održana su i predavanja za roditelje učenika u osnovnim i srednjim školama o ulozi roditelja u sprječavanju zlouporabe droga kod djece. Predavanjima je prisustvovalo oko 950 roditelja. Realizirana su u suradnji s djelatnicima Policijske uprave Koprivničko-križevačke županije.

Centar nastoji putem županijskog koordinatora za školske preventivne programe biti stalno uključen u aktivnosti vezane uz provođenje primarne prevencije. Djelatnici Centra redovito sudjeluju na sastancima stručnih suradnika, koji su voditelji preventivnih programa u svojim školama i informiraju ih o radu Centra, te dogovaraju zajedničke aktivnosti. U Mjesecu borbe protiv ovisnosti organizirana je tribina o problemima ovisnosti za učenike i prosvjetne djelatnike.

Centar sudjeluje u distribuciji i izradi informativnih materijala vezanih uz probleme ovisnosti. Izrađen je i distribuiran letak "Zajedno protiv ovisnosti", u kojem su sadržane osnovne informacije o radu Centra i načinima suradnje profesora i stručnjaka u njemu.

Za roditelje je pripremljena publikacija "Obitelj je jača od droge", koja se dijeli redovito na roditeljskim sastancima ili prilikom dolaska roditelja u Centar.

Članovi stručnog tima Centra u svom redovitom radu surađuju s predstavnicima državnog odvjetništva, suda, policije, socijalne službe i lokalne zajednice. Cilj ove suradnje je što ranije otkrivanje konzumenata, te kvalitetno provođenje tretmana klijenata, kao i njihova uspješna resocijalizacija.

⇒ **BJELOVARSKO-BILOGORSKA ŽUPANIJA**

Centar za prevenciju i suzbijanje ovisnosti Bjelovarsko-bilogorske županije najvažniji je nositelj različitih mjera i aktivnosti na razini županije i koordinatore u provedbi mjera za suzbijanje zlouporabe opojnih droga različitih nositelja. Centar je tijekom 2004. provodio savjetodavni rad s osobama koje su u Centar uputili Državno odvjetništvo, Centar za socijalnu skrb, Općinski sud, s osobama koje su samoinicijativno potražile pomoć te osobama koje su došle po savjet zbog druge osobe. Većina klijenata podvrgnuta je redovitim provjerama prisutnosti THC-a, morfina ili amfetamina (ili svih zajedno) u urinu putem test trakica. Ukupno je u Centru tijekom 2004. evidentirano 46 klijenata i to s uputnicom 15, samoinicijativno 16, putem telefonskih kontakata 10, te 5 koje je uputila škola.

S klijentima koji su došli u Centar s uputnicom obavljen je niz razgovora te testiranja urina. Osobe koje su kontaktirale Centar telefonski tražile su podršku i razgovor kontinuirano (mjesec do dva). Zabilježeno je nekoliko dolazaka roditelja koji su, osim savjetovanja vezanog uz djecu, tražili i testiranje urina. Tijekom 2004. godine povećan je broj osoba s problemom ovisnosti o drogama ili u svezi s konzumiranjem i zlouporabom opojnih droga, koje je u tretman Centra uputilo Državno odvjetništvo. Također je povećan broj anonimnih dolazaka (najčešće roditelja).

Održano je i niz predavanja (II. osnovna škola Bjelovar, Srednja škola Daruvar, OŠ Končanica, SŠ Čazma, Obrtnička škola Bjelovar, Gimnazija Bjelovar, Medicinska škola Bjelovar, OŠ Veliki Grđevac, OŠ Ivana Nepomuka Jemeršića Grubišno Polje, SŠ Bartola Kašića Grubišno Polje, Ekonomska i birotehnička škola Bjelovar, SŠ Augusta Šenoe Garešnica, Trgovačka škola Bjelovar), koja su djelatnici Centra najčešće organizirali u suradnji s djelatnicima Policijske uprave. Cilj predavanja bio je upozoriti roditelje, nastavnike i učenike na pojavnost ilegalnih droga, te informirati o načinima prevencije i prepoznavanja te postupcima u slučajevima kada se sumnja da dijete ili učenik nešto konzumira.

Osim navedenog, na lokalnim medijima organizirane su emisije o problemu ovisnosti, a djelatnici Centra sudjelovali su na Konferenciji s međunarodnim sudjelovanjem "Borba protiv ovisnosti-borba za zdravu obitelj"- Pula i na okruglom stolu o ovisnosti u organizaciji Grada Bjelovara.

⇒ **PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA**

Primorsko-goranska županija je sve aktivnosti s ciljem prevencije ovisnosti, suzbijanja zlouporabe opojnih droga, liječenja i tretmana ovisnika o drogama te pružanja pomoći ovisnicima provodila s razine institucija koje djeluju na području Grada Rijeka. Kao i u većini drugih županija, najviše aktivnosti na razini grada provodio je Centar za prevenciju ovisnosti Grada Rijeke. U cilju suzbijanja zlouporabe opojnih droga i pomoći ovisnicima na području Grada Rijeke, a u skladu s novom regulativom, odnosno Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga ("Narodne novine" broj 163/03), Centar za ovisnosti Grada Rijeke koji djeluje u sustavu Psihijatrijske bolnice Lopača postat će sastavni dio Zavoda za javno zdravstvo Primorsko – goranske županije, uz uvjet prethodnog očitovanja Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje o spremnosti financiranja stručnih timova koji će obavljati te poslove.

Osim u Centru za prevenciju ovisnosti, mjere prevencije ovisnosti, savjetovanja ovisnika i obitelji te konzumenata opojnih droga, kao i programi smanjenja štete, provode se i putem Centra za socijalnu skrb Grada Rijeke-Savjetovalište, Zavoda za javno zdravstvo, Službe školske medicine, Udruga Terra i Udruga Egzodus, Društva za kibernetiku i drugih organizacija.

Tretman ovisnika u Centru ima sljedeće karakteristike:

- individualiziran pristup,
- uvodni intervju uvijek provodi psihijatar/liječnik na temelju kojeg postavlja dijagnozu i određuje najprikladniji oblik liječenja,
- korisnika se motivira za psihologijsku obradu koja podrazumijeva procjenu intelektualnog statusa i procjenu strukture osobnosti,
- korisnika i njegovu obitelj nastoji se motivirati na individualni, odnosno obiteljski psihoterapijski tretman u Centru,
- korisniku se pružaju informacije o zaraznim bolestima, posebice putovima prijenosa HIV-a i hepatitisa,
- korisnika se motivira i upućuje na testiranje (HIV, hepatitis),
- korisnika se testira na prisutnost psihoaktivnih tvari (opijati, THC, metamfetamin, kokain i metadon),
- ovisno o stanju ovisnika o opijatima donosi se odluka o provođenju načina detoksifikacije, odnosno provođenju dugotrajne metadonske supstitucijske terapije,

Pri Savjetovalištu za brak, obitelj i mladež, koje djeluje u sklopu Centra za socijalnu skrb, provodi se stručni rad s povremenim konzumentima opojnih droga (eksperimentatorima i njihovim roditeljima).

Program se provodi u suradnji s Centrom za ovisnosti Grada Rijeke i Općinskim državnim odvjetništvom.

Tijekom 2004. godine u rad Savjetovališta bilo je uključeno 47 mladih, od toga je 28 uputilo Općinsko državno odvjetništvo, a 19 ih dolazi samoinicijativno. Osim mladih, u program Savjetovališta bili su uključeni i roditelji.

Od 1996. godine do kraja 2004. godine na području Primorsko-goranske županije u tretmanu Centra ukupno je bilo registrirano 1725 ovisnika o drogama, od čega 900 opijatskih ovisnika. Zbog posljedica konzumiranja opojnih droga umrla je 41 osoba. Ukupan broj novopridošlih eksperimentatora tijekom 2004. godine bilo je 46, a novopridošlih opijatskih ovisnika 58.

U prosincu 2004. godine započela je s radom Jedinica za detoksifikaciju u sklopu Klinike za psihijatriju KBC-a Rijeka. Grad Rijeka sudjelovao je u izgradnji prostora Jedinice u iznosu od 300.000,00 kuna.

U listopadu 2004. godine održana je tematska sjednica Poglavarstva Grada Rijeke pod nazivom Izvješće o zloporabi opojnih droga i aktivnostima usmjerenim ka prevenciji zloporabe droga na području grada Rijeke u 2003. godini i Izvješće o provođenju preventivnih programa za suzbijanje ovisnosti tijekom 2003. godine u odgojno-obrazovnim ustanovama Grada Rijeke i osvrt na suradnju s lokalnom samoupravom.

Na području prevencije ovisnosti provodi se niz programa. Zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije provodi program *Prevencija bolesti ovisnosti – Edukacija edukatora, odgojitelja, roditelja i prosvjetnih djelatnika u osnovnim školama*. Posebno težište programa je na ranom otkrivanju i prevenciji bolesti ovisnosti, spoznaji ozbiljnosti i rasprostranjenosti problema bolesti ovisnosti te posebnoj brizi za djecu s povećanim rizikom za neko od devijantnih ponašanja. Program se provodi s prosvjetnim djelatnicima, učenicima 5. razreda i njihovim roditeljima. Osim navedenog, programe provode i nevladine organizacije koje djeluju na području županije. Primjerice, Udruga Terra provodi *Program smanjenja zdravstvenih i socijalnih posljedica uzimanja droga* s ciljem smanjenja sekundarnih učinaka intravenoznog uzimanja droge, odnosno sprječavanja širenja bolesti koje se prenose krvlju (AIDS, hepatitis B i C). Udruga Egzodus provodi program Savjetovalište za pomoć u rješavanju problema ovisnosti. Društvo za kibernetiku psihoterapije provodi *Program prevencije rizičnih ponašanja kod srednjoškolaca: "Razvijanje životnih i komunikacijskih vještina"*. Cilj navedenog programa je razvoj sposobnosti i vještina mladih ljudi kako bi se prevenirali rizični oblici ponašanja, razvoj komunikacijskih vještina roditelja i profesora. U projekt je uključeno 125 učenika i njihovih razrednika, a tijekom 2004. održano je 20 radionica u Trgovačkoj i tekstilnoj školi, 10 radionica u Prvoj riječkoj gimnaziji i 10 radionica u Gimnaziji. U sklopu program "Moj život po mom izboru" (edukacija srednjoškolaca vršnjaka pomagača) koji provodi Ustanova za savjetovanje i komunikaciju ASK, u 2004. godini održano je ukupno 35 (35 sati) prezentacijskih radionica. Na radionicama koje su se održale u Medicinskoj školi, Kemijsko - grafičkoj školi, Gimnaziji Andrije Mohorovičića i Prvoj sušačkoj hrvatskoj gimnaziji sudjelovala su 923 učenika. U ASK-u su se jednom na tjedan sastajale tri grupe srednjoškolaca (ukupno 23 članova). Održane su 83 (116 sati) komunikacijske radionice za tzv. vršnjake pomagače. Ovaj je program financiran s 20.000,00 kuna. "Život bez ovisnosti - za zdravlje mladost" je također program primarne prevencije koji provodi Rotary Club Rijeka - Sv. Vid. Program se provodi u osnovnim školama. Cilj je nastavnike kroz kontinuirani rad senzibilizirati, educirati i osposobiti da usvojena znanja o problemima i zamkama odrastanja, kao i mogućnostima njihova rješavanja, prenesu na roditelje. Ovaj je program financiran s 30.000,00 kuna.

Za provedbu preventivnih programa u odgojno-obrazovnim ustanovama iz sredstava Odjela gradske uprave za odgoj i školstvo nabavljena je stručna literatura i edukativni materijal. Za tu je namjenu izdvojeno 28.824,15 kuna.

⇒ LIČKO- SENJSKA ŽUPANIJA

Ličko- senjska županija, s obzirom na svoje demografske karakteristike i zemljopisni položaj te druge sociološke karakteristike, nije dosad imala epidemiju bolesti ovisnosti o drogama. Međutim u suzbijanju zloporabe opojnih droga primjenjuju integrativni pristup problemu ovisnosti s razine različitih nositelja, gdje su uključeni gradovi i općine kao važni nositelji aktivnosti na lokalnoj razini. Ličko-senjska županija kao jedinica regionalne (područne) samouprave podupire svaku inicijativu i aktivnost bez obzira tko je pokretač i organizator aktivnosti.

Ličko-senjska županija do 2004. godine bila je jedna od dviju županija u Republici Hrvatskoj koje nisu imale svoj centar za izvanbolničko liječenje i prevenciju ovisnosti. Izmjenama Zakona o zdravstvenoj zaštiti («NN» br. 121/2003.) i Zakona o izmjenama Zakona o sprječavanju zloporabe opojnih droga («NN» br. 163/2003.) određeno je da sustav za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnika postane dio sustava Zavoda za javno zdravstvo.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo u lipnju 2004. godine odredio je broj i sastav timova koji će u pojedinim županijama obavljati poslove izvanbolničkog liječenja i prevencije ovisnosti. S obzirom na

broj ovisnika u Ličko-senjskoj županiji, određeno je da ima pola tima, koji bi se sastojao od psihijatra, psihologa i medicinske sestre ili tehničara. Odjel za izvanbolničko liječenje i prevenciju ovisnosti pri Zavodu za javno zdravstvo Ličko-senjske županije počeo je s radom u studenom 2004. godine.

Tablica 65. Aktivnosti gradova i općina u Ličko-senjskoj županiji u 2004.

GRAD / OPĆINA	AKTIVNOSTI
GOSPIĆ	- stručna suradnja s Centrom za socijalnu skrb Gospić
OTOČAC	- stručna suradnja s Hrvatskim crvenim križem - Gradskim društvom Otočac – održana edukativna predavanja s ciljem prevencije ovisnosti
SENJ	- stručna suradnja s Centrom za socijalnu skrb Senj i Udrugom Zajedno
BRINJE	- izvedbeni program prevencije i suzbijanja zlouporabe droga u dječjem vrtiću - provođenje Školskog preventivnog programa - predavanja liječnika školske medicine djeci i roditeljima
KARLOBAG	- nisu se provodile aktivnosti iz Akcijskog plana za 2004. godinu i Nacionalne strategije za suzbijanje zlouporabe opojnih droga
LOVINAC	- otvaranje Internet centra - osnivanje pikado kluba - stjecanje znanja i vještina iz oblasti informatike
DONJI LAPAC	- nisu se provodile aktivnosti iz Akcijskog plana za 2004. godinu i Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga
UDBINA	- provođenje raznih aktivnosti putem udruge LUMEN Udbina - osnovana radionica za mlade u suradnji s O.S.C.E-om i Australskim veleposlanstvom - provođenje aktivnosti putem ostalih udruga i organizacija (eko-udruga i sl.)

Sve aktivnosti provode se u suradnji s ustanovama, institucijama i udrugama koje svojim stručnim radom i saznanjima pomažu u suzbijanju zlouporabe droga. Tijekom školske godine 2003./2004. predavanjima o ovisnostima bilo je obuhvaćeno 306 učenika i 14 nastavnika, a tijekom školske godine 2004./2005. predavanjima je obuhvaćeno 208 učenika, 5 nastavnika i 31 student. Na području županije održana su i predavanja u organizaciji društva Crvenog križa, dok su u organizaciji Udruge za unapređivanje kvalitete življenja u zajednici "Zajedno" provedene aktivnosti putem Savjetovalište za prevenciju ovisnosti, te realizacija projekta *Što me čini sretnim* s ciljem povećanja kvalitete života i prevencija ovisnosti motiviranjem mladih za odabir zdravih stilova života. Ostvaren je i projekt *Radionice za usavršavanja roditeljskih vještina* čiji je osnovni cilj jačanje osjećaja roditeljske kompetentnosti.

Na području Ličko-senjske županije, prema podacima koje su dostavile zdravstvene ustanove, evidentirana su 3 korisnika opojnih droga i to 2 liječena i 1 u tretmanu, dok je u Centru za socijalnu skrb Gospić tijekom 2004. evidentirano 8 osoba kao počinitelji kaznenih djela i prekršaja u vezi sa zlouporabom opojnih droga. Konkretno se radi o 1 maloljetniku, 6 mlađih punoljetnika i 1 odrasloj osobi (liječeni ovisnik). Centar za socijalnu skrb Senj tijekom 2004. imao je 15 korisnika koji su registrirani kao osobe s problemima zlouporabe droga. 18 korisnika o težim drogama s područja Ličko-senjske županije izvanbolničko se liječi u većim centrima.

Kao jedan od problema ističe se neujednačenost kriterija korištenja i prikazivanja prikupljenih podataka. Tako se primjerice u pravnim postupcima ne evidentira većina osoba zatečenih u posjedovanju ilegalnih sredstava koja izazivaju ovisnost. Također ih se i ne prijavljuje jer se prijave protiv osoba zatečenih s manjom količinom droge odbacuju. Istodobno po zdravstvenim kriterijima, sve takve osobe trebalo bi podvrći barem savjetovanju, odnosno postupcima koji se primjenjuju u sekundarnoj prevenciji ovisnosti.

⇒ VIROVITIČKO - PODRAVSKA ŽUPANIJA

Aktivnosti s ciljem suzbijanja zlouporabe opojnih droga na području Virovitičko-podravске županije provode se uglavnom u sklopu rada i djelovanja Centra za sprječavanje i suzbijanje ovisnosti, koji je na temelju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga (NN 163/03 od 16.10.2003.g.) i Izmjena Zakona o zdravstvenoj zaštiti (NN br. 121/2003.) postao služba pri županijskom Zavodu za javno zdravstvo. Virovitičko-podravска županija je također osnovala 07. listopada 2004. godine Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga na razini županije.

Centar djeluje u Virovitici i Slatini u prostorijama Zavoda. Tijekom 2004. godine u centru u Virovitici i Slatini bilo je ukupno 100 dežurstava, za vrijeme kojih su bile 303 intervencije.

Kroz Centar je zbog ovisnosti o drogama prošla 21 osoba, i to 12 zbog kanabisa, 8 zbog opijata i 1 zbog amfetamina. Ukupno je ispunjeno 16 prijava o ovisnicima, tzv. Pompidou obrazaca, od čega 12 novoprijavljenih i to 7 zbog heroina i 5 zbog kanaboida.

Izrečenu sudsku mjeru imalo je 11 osoba i to 7 korisnika mjeru liječenja i 4 korisnika mjeru obveznog nadzora.

U odnosu na 2003. godinu, u 2004. godini primjećuje se određena stagnacija i smanjenje broja ovisnika o drogama. Iz programa primarne prevencije realizirano je tijekom godine 13 edukativnih predavanja o temi ovisnosti po osnovnim i srednjim školama za potrebe roditelja, prosvjetnih djelatnika ili učenika na području cijele županije. Održana su i dva predavanja po modelu edukacije edukatora, te je emitirano nekoliko radio emisija o temi ovisnosti.

Održano je i niz kulturnih, športskih i drugih događanja (Otvoreno prvenstvo Virovitice u plivanju za djecu i građanstvo „Plivanjem do zdravlja“, tradicionalni međunarodni polumaraton Virovitica-Barcs pod nazivom „Trčanjem protiv ovisnosti“).

U Mjesecu borbe protiv ovisnosti održano je niz aktivnosti; UKLA Slatina provela je u osmim razredima osnovnih škola iz Slatine dva jednodnevna tečaja senzibilizacije i edukacije o temi „Alkoholom, duhanom i drogom izazvane poteškoće“, u Kazalištu Virovitica održana je Akademija u povodu pete godišnjice sustavne borbe protiv ovisnosti na području Virovitičko-podravске županije „Iz tame ka svjetlu“, a u sklopu koje je bio prikazan rad Povjerenstva za suzbijanje ovisnosti Virovitičko-podravске županije u proteklih 5 godina, predstavljen je rad Centra za sprječavanje i suzbijanje ovisnosti na Internet stranici Zavoda za javno zdravstvo, te su nakon toga podijeljena priznanja nagrade sudionicima likovnog i literarnog natječaja u odgojno-obrazovnim ustanovama o temi „Kako zamišljam svijet“. Osim toga, Kazalište Virovitica izvelo je edukativnu predstavu „Najveća su šteta droga i cigareta“ koja je u Mjesecu borbe protiv ovisnosti za učenike od 5.-8. razreda na području cijele županije izvedena ukupno 10 puta. Distribuiran je i promotivni materijal; bedževi s natpisom „Navuci se na nešto drugo“, letci STOP ovisnosti (Ako ne možeš sam, nazovi), zatim Vodič za roditelje (pomoć u odgoju djeteta), Vodič za razrednike i nastavnike te Bilten Povjerenstva za prevenciju i suzbijanje ovisnosti.

⇒ POŽEŠKO-SLAVONSKA ŽUPANIJA

Na području Požeško-slavonske županije provodile su se aktivnosti s ciljem prevencije ovisnosti, rada s rizičnim skupinama djece i mladih, rada s obitelji i rada s ovisnicima te medijske kampanje s ciljem prevencije ovisnosti i senzibiliziranja javnosti. Navedene aktivnosti provode se na razini gradova i općina u županiji.

U Požeško-slavonskoj županiji u centrima za socijalnu skrb tijekom 2004. bilo je 137 osoba, koje su bile u vezi sa zlouporabom droga i ostalih kriminaliteta. Mjere koje je provodio Centar sastojale su se u prikupljanju podataka za pravosudna tijela, davanju mišljenja o mjerama koje treba provesti, organiziranju mjera i provođenju nekih mjera. U 2004. godini, prema podacima Centra, evidentirana su 22 slučaja (maloljetnici i mlađi punoljetnici) s problemom ovisnosti, a gotovo svi su upućeni u Savjetovalište za prevenciju i liječenje ovisnosti Požega.

Aktivnosti Savjetovališta za prevenciju i liječenje ovisnosti u Požegi tijekom 2004. sastojale su se od:

- telefonskih kontakata – pozivanje onih koji su se obratili za pomoć izvan radnog vremena, dežurstva i telefonski savjetodavni-instruktivni rad,
- individualnog savjetodavnog rada s klijentima u pojedinačnom trajanju od 1-1,5 h,
- izrađene su skice za prikkladne promidžbene plakate i letke,
- izrađen je i osobno distribuiran informativni listić o radu Savjetovališta (gradske osnovne škole, zdravstvene ustanove, zainteresirani pojedinci),
- pripremljen je komplet materijala za sastanak s voditeljima preventivnih programa vrtića, osnovnih i srednjih škola u županiji,

- realiziran je sastanak i radionica s navedenim voditeljima
- održano je predavanje za roditelje četvrtih razreda gradske osnovne škole o temi prevencija nasilja i ovisnosti komunikacijom,
- obavljeno je pet terapijskih razgovora s klijentima koji su u Savjetovalište došli samostalno ili u pratnji roditelja,
- održano je predavanje u OŠ « Mladost » u Jakšiću o temi *Prihvatanje djece s teškoćama*
- sudjelovanja u radio-emisiji u povodu Mjeseca borbe protiv ovisnosti,
- rada s 4 osobe koje je uputio Centar za socijalnu skrb.

Potrebno je istaknuti da se brojka od 50-ak obavljenih telefonskih poziva u 2004. godini, u prva tri mjeseca 2005. godine povećala na nešto više od 100. Nadalje, radilo se i s klijentima upućenim od strane Centra za socijalnu skrb Požega i Pakrac, odnosno upućenih na temelju sudske odluke ili odluke državnog odvjetnika.

Policijski službenici koji rade na problematici zlorporaba opojnih droga kontinuirano su u 2004. godini održavali predavanja roditeljima, nastavnicima i svim ostalim zainteresiranim o načinu konzumiranja i zlorporabe droga, kako bi oni u krugu vlastite obitelji ili škole na vrijeme otkrili i spriječili moguće neželjene posljedice uzrokovane konzumiranjem opojnih droga.

Ured državne uprave u Požeško-slavonskoj županiji provodio je, u suradnji sa školama, Savjetovalištem za prevenciju ovisnosti i drugim institucijama, školske preventivne programe. Školski preventivni program koncipiran je kao integralni dio odgojno-obrazovnog procesa koji provodi stručni kadar škola, kojemu je temeljni zadatak smanjiti broj mladih koji će započeti s iskušavanjem ovisnosti, a isto tako i razviti sustav za prepoznavanje mladih iz visokorizične populacije kako bi za njih, uz opće mjere, poduzimali i dodatne zaštitne, a ne represivne mjere.

Kako se školski preventivni programi provode kroz deset redovitih programa, svaka škola, sukladno svojim mogućnostima i potrebama, provodi i specifične programe.

Aktivnosti školskih preventivnih programa na području županije provodile su se putem radionica, nastavnih predmeta, satova razrednika, afirmacije karijere uspješnog roditeljstva, slobodnog vremena djece i mladeži.

Mnoge škole nastavile su i u 2004. godini s kampanjom prevencije i suzbijanja bolesti ovisnosti Hrvatskog crvenog križa "Donesi pravu odluku" - jer je iz prošlogodišnjeg iskustva zaključeno da roditelje i učenike informira i upozorava na sve opasnosti odrastanja mladih, uključivši i zlorporabu opojnih droga.

Također je nastavljena kampanja MUP-a (prometne policije) vezana uz sigurnost u prometu, jer slikom i statistikom opominje mlade i buduće mlade vozače na problem alkoholiziranih vozača.

⇒ BRODSKO - POSAVSKA ŽUPANIJA

U Brodsko-posavskoj županiji sukladno Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlorporabe opojnih droga i Akcijskom planu suzbijanja zlorporabe droga za 2004. godinu problematikom prevencije ovisnosti i provedbom mjera i postupaka skrbi o ovisnicima i povremenim uzimateljima droge bave se različite ustanove i nevladine organizacije, i to: Županijski centar za prevenciju ovisnosti, centri za socijalnu skrb u Slavonskom Brodu i Novoj Gradiški, Županijski i Gradski crveni križ Slavonskog Broda i Nove Gradiške, Zavod za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije, osnovne i srednje škole u sklopu školskog preventivnog programa, Terapijska zajednica "Susret" u Ivanovcu, Zajednica "Molitva i riječ". U Općoj bolnici "Dr. Josip Benčević" Slavonski Brod započela je s radom specijalna jedinica za hitne intervencije i detoksikaciju, koja je namijenjena ovisnicima intoksiciranim psihoaktivnim tvarima, ovisnicima s apstinencijskim sindromom i psihotičnim poremećajima.

Također je poglavarstvo Brodsko-posavske županije u veljači 2003. godine osnovalo i imenovalo Povjerenstvo za praćenje provođenja Programa Nacionalne strategije suzbijanja zlorporabe droga sa zadaćom praćenje izravnog provođenja preventivnih aktivnosti prema Nacionalnoj strategiji suzbijanja ovisnosti na području Brodsko-posavske županije, koordiniranje aktivnosti svih institucija koje se profesionalno bave ovom problematikom (sudstvo, Policijska uprava, zdravstvene ustanove) ili u sklopu svojih programskih aktivnosti imaju i problematiku ovisnosti (Crveni križ, vjerske zajednice i dr.), predlaganje mjera za preventivno djelovanje u liječenju ovisnosti i dr.

Osim toga, županija posvećuje iznimnu važnost programima prevencije, kako u sustavu školstva tako i s razine lokalnih zajednica, tj. gradova i općina.

Osnovne i srednje škole provodile su preventivne programe kroz redovni nastavni program (podizanje samopouzdanja učenika, obrađene su teme o štetnosti pušenja alkohola i droge), izvannastavne

aktivnosti, izbornu nastavu, sat razrednika, roditeljske sastanke s ciljanim temama: samopouzdanje, suradnja, tolerancija, pozitivne odgojne metode. U svakoj školi postoji voditelj školskog preventivnog programa, a na razini Županije određen je koordinator školskih preventivnih programa. Škole kontinuirano organiziraju predavanja za roditelje, a dodatno su educirani i nastavnici.

Mjesto i uloga gradova i općina kao jedinica lokalne samouprave u preveniranju svih vrsta ovisnosti, posebice kod djece i mladih, ogleda se u aktivnostima lokalne jedinice na podizanju kvalitete života u gradu, odnosno općini.

Obveza grada u sprječavanju ovisnosti odnosi se uglavnom na područje primarne prevencije. Grad nastoji, sukladno svojim mogućnostima, razvijati i poticati rad s djecom i mladima, što se očituje kroz pružanje financijske potpore brojnim udrugama koje okupljaju ovu populaciju. Na području Slavonskog Broda ima 68 športskih udruga koje okupljaju do 5000 djece i mladih, 20 udruga iz područja kulture u koje je uključeno više od 1000 mladih i 8 udruga u gradskoj zajednici tehničke kulture u kojima aktivno sudjeluje oko 300 djece i mladih.

Grad nadalje tijekom cijele godine nudi djeci i mladima različite izvanškolske aktivnosti i sadržaje putem gradskih udruga podižući na taj način kvalitetu življenja i ponudu zdravih sadržaja u službi prevencije ovisnosti, ali i ostalih oblika neprihvatljivog ponašanja djece i mladih.

Zavod za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije tijekom 2004. godine provodio je aktivnosti prikupljanja statističkih izvješća u zdravstvu, a započete su aktivnosti na osnivanju i ustroju Županijskog registra osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih droga.

Služba za epidemiologiju provodi prevenciju AIDS-a i hepatitisa B i C prema Programu zdravstvene zaštite od AIDS-a za Republiku Hrvatsku, a Higijensko-epidemiološka služba ispostave Nova Gradiška cijepila je 89 štićenika komune "Ivanovac" protiv hepatitisa B, a 20 štićenika testirala je na hepatitis B i C i HIV. Služba za preventivnu školsku medicinu provodi zdravstveno-odgojne aktivnosti putem predavanja, tribina i radionica s učenicima, roditeljima, prosvjetnim djelatnicima, koordinadorima školskih preventivnih programa, pedagoškim udrugama, kao i javnim tribinama vezanim uz primarnu i sekundarnu prevenciju zlorabe sredstava ovisnosti, individualno savjetovanje učenika s rizičnim ponašanjem, eksperimentatora, roditelja i učitelja. U sklopu sistematskih pregleda viših razreda osnovnih škola, srednjih škola i fakulteta obavljeno je detektiranje rizičnih navika i ponašanja, kao i sudjelovanje na različitim međunarodnim ili nacionalnim predavanjima i istraživanjima vezanim uz zlorabu sredstava ovisnosti.

Prema evidenciji Zavoda za javno zdravstvo, na području Brodsko-posavske županije 141 ovisnik obuhvaćen je nekim oblikom tretmana i liječenja.

Centar za suzbijanje ovisnosti provodio je sljedeće mjere i aktivnosti:

- stalnu evaluaciju rada na razini gradova Slavonskog Broda i Nove Gradiške i epidemiološko praćenje stanja ovisnosti i zlorabe opojnih droga,
- organizirao je savjetovalište za ovisnike, individualnu psihoterapiju, grupu za podršku roditeljima ovisnika,
- provodio izvanbolnički tretman ovisnika,
- pratio metadonski program koji provode liječnici psihijatri,
- organizirao rad Savjetovališta za mlade i obitelji koji su rizični u odnosu na uzimanje droga,
- provodio besplatnu toksikološku analizu urina na sve vrste dostupnih droga za korisnike usluga Centra,
- provodio preventivne aktivnosti usmjerene na smanjenje rizika širenja HIV infekcija i hepatitisa,
- kontinuirano surađivao s odgojno-obrazovnim institucijama,
- surađivao s udrugama građana, vjerskim zajednicama i humanitarnim organizacijama koje se bave problematikom ovisnosti,
- provodio informativno promidžbene djelatnosti, uz obilježavanje značajnih datuma (Mjesec borbe protiv ovisnosti, Svjetski dan borbe protiv AIDS-a i dr.),
- poticao osnivanje udruga građana (roditelja i mladih), grupa mladih volontera koji bi pomagali liječenju i prevenciji ovisnosti,
- surađivao s centrima za socijalnu skrb u cilju osiguranja adekvatne socijalne zaštite korisnika,
- provodio mjere koje je izrekao sud i državno odvjetništvo,
- inicirao različite kulturno-športske aktivnosti u svrhu prevencije, zajedno s Brodsko-posavskom županijom i gradovima Slavonskim Brodom i Novom Gradiškom,
- održavao predavanja i radionice s temama vezanim uz problematiku ovisnosti.

Tijekom 2004. godine centri za socijalnu skrb provodili su ili surađivali u provedbi sljedećih programa:

- primarne prevencije – primjena metoda i postupaka kojim se nastoji osigurati razvoj ličnosti, osobe i sredine (uglavnom obitelji) gdje neće biti mjesta za uzimanje droga, to čine kroz 3

- segmenta; iniciranjem i sudjelovanjem u specifičnim i ciljanim programima sprječavanja ovisnosti, raznim edukacijama određenih grupa korisnika i motivacijom,
- sekundarne prevencije (Centar je obavezan poduzimati mjere obiteljsko-pravne, socijalne i kazneno-pravne zaštite),
 - tercijarne prevencije (Centar kroz postupke resocijalizacije i rehabilitacije ovisnika sanira posljedice i osigurava materijalne i socijalne uvjete skrbi za takve osobe i ponovno ih uključuje u prihvatljiv i zdrav način života).

Program prevencije ovisnosti provodi i Hrvatski crveni križ i to kroz savjetovaništa za prevenciju ovisnosti pri društvima Crvenog Križa u Slavonskom Brodu i Novoj Gradiški. Kroz individualno savjetovanje ovisnika i njihovih obitelji, predavanja, tribine i seminare, kao i putem radio emisija pružaju savjetodavnu pomoć i informacije o prevenciji i borbi protiv ovisnosti. Stručni tim savjetovaništa obavio je 22 predavanja o temi ovisnosti o alkoholu i drogama u osnovnim i srednjim školama na području grada Nove Gradiške i 10 pripadajućih općina. Održano je 14 predavanja za roditelje, učenike i prosvjetne radnike. Organizirano je 15 radio emisija na lokalnoj radio postaji o opasnosti i štetnosti droga.

⇒ ZADARSKA ŽUPANIJA

Na području Zadarske županije nositelj najvećeg broja aktivnosti je Centar za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti. Radi što bolje koordinacije u provedbi mjera na razini Zadarske županije, 21. prosinca 2004. godine osnovano je i Povjerenstvo za suzbijanje zlorabe opojnih droga.

Savjetovanišnim radom s konzumentima opojnih droga, ovisnicima o opojnim drogama i njihovim obiteljima te pružanjem različitih oblika psihosocijalnog tretmana ovisnika u najvećoj mjeri se bavi Centar za prevenciju i izvanbolničko liječenje bolesti ovisnosti, u kojem se ujedno vode i epidemiološki podaci o broju ovisnika i drugim indikacijama vezanim uz bolest ovisnosti.

Programi primarne prevencije su se u najvećoj mjeri provodili putem aktivnosti Centra za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti. Djelatnici Centra su u školskoj godini 2004./05. održali predavanja i radionice za nastavnike i posebno za roditelje. Ovim predavanjima obuhvaćene su sve osnovne i srednje škole na području Zadarske županije. Osim toga, pružena je stručna pomoć u konkretnim situacijama (individualni pristup) u detektiranju konzumenata i rješavanju problema, pomoć nastavnicima i stručnim suradnicima u kreiranju njihovih programa prevencije vezano uz druge točke rada na primarnoj prevenciji, npr. animiranje roditelja za suradnju sa stručnjacima iz Centra.

Program smanjenja štete (harm reduction) na području Zadarske županije provodio je Crveni križ, a program se odnosio na izmjenu igala i šprica, podjelu alkoholnih maramica i podjelu kondoma.

Osim navedenog, Centar za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti u suradnji s Udrugom Porat, uz potporu Ministarstva zdravstva, Ureda za suzbijanje zlorabe opojnih droga, ZZJZ te Ureda za zdravstvo i socijalnu skrb Grada Zadra provodio je program resocijalizacije, omogućivši bivšim ovisnicima završetak obrazovanja, doškolovanje, stručno usavršavanje, prekvalifikaciju zanimanja te poticanje zapošljavanja bivših ovisnika.

U provedbi svih navedenih programa bile su uključene i nevladine organizacije: udruga Porat, udruga Nada, komuna Mondo Nuovo, terapijska zajednica Susret, Zajednica Cenacolo i udruga Reto.

Prema podacima Centra, na području Zadarske županije ukupno je bilo registrirano 1117 ovisnika o drogama, od kojeg broja je u 2004. godine 86 novopridošlih ovisnika. U protekloj godini u tretmanu Centra bilo je 496 opijatskih ovisnika, ambulantnih psihijatrijskih pregleda u 2004. godini obavljeno je 1883, na metadonskoj terapiji bila su 432 ovisnika, povremenih konzumenata droga 22, a smrtnih slučajeva zbog konzumiranja droga u 2004. godini bilo je 11, te se broj smrti zbog konzumiranja droga u odnosu na 2003. godini povećao za 45%, kada je umrlo 6 osoba.

⇒ OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA

Većina aktivnosti u svezi sa suzbijanjem zlorabe opojnih droga na području Osječko-baranjske županije provodi se u sklopu Centra za prevenciju i izvanbolničko liječenje bolesti ovisnosti, od prevencije ovisnosti, liječenja do supstitucijskog tretmana i psihosocijalne pomoći ovisnicima o drogama, konzumentima droga i njihovim obiteljima.

Centar provodi različite oblike tretmana i pruža pomoć ovisnicima i konzumentima droga, kao i njihovim obiteljima. S konzumentima lakih droga provodi se isključivo individualni rad, uz redovita testiranja na različita sredstva ovisnosti. Sa skupinom konzumenata lakih droga koji su upućeni od strane Državnog odvjetništva provodi se mjera obvezatnog liječenja u trajanju od najmanje tri

mjeseca. Ukoliko konzument ne zadovolji program, mjera se produžava za još tri mjeseca do maksimalno 1 godinu. Kao sastavni dio tretmana pacijenata je i rad s obitelji ovisnika (roditelji ili supružnici). Savjetovanje za roditelje putem telefona ili osobnog dolaska provodi se za sve zainteresirane, kako za one čija su djeca u tretmanu Centra, tako i za one čija se djeca zasad ne žele liječiti.

Tijekom 2004. godine Centar je održao ukupno 20 predavanja s područja primarne prevencije u osnovnim i srednjim školama za roditelje, učenike, profesore te nekoliko javnih tribina. U dva navrata provedeno je tzv. screening testiranje učenika prema projektu «Škola bez droge» i to u prvoj privatnoj srednjoj školi s pravom javnosti «Gaudeamus» i Medicinskoj školi iz Osijeka. Grupne radionice održane su u okružnom zatvoru u Osijeku u čiji su rad bili uključeni svi zainteresirani zatvorenici ovisni o opojnim drogama.

U 2004. godini Centar je skrbio o 94 novoprimljena pacijenta. Uz nove pacijente, u izvještajnom razdoblju 2004. godine jedan dio pacijenata se proteže kroz više godina, tako da je broj pacijenata o kojima je Centar skrbio u 2004. godini 312 aktivnih pacijenata, ovisnika o opojnim drogama. Zbog konzumiranja droga ili kao usko posljedične veze s konzumiranjem droga umrlo je 7 osoba.

Većina pacijenata u tretmanu Centra je iz Osijeka, ukupno 71,43%, a upućena je u najvećem broju slučajeva od Državnog odvjetništva ili prekršajnih sudova. Dio pacijenata javio se samoinicijativno, ukupno 15 (8,24%). Obitelj je uputila 18 pacijenata (9,89%).

Najviše pacijenata je u dobnoj skupini od 16 – 20 godina, ukupno 93 (51,38%). U dobnoj skupini od 11 do 15 godina bilo je ukupno 9 pacijenata (4,97%).

Veliki dio pacijenata je u dobnim skupinama od 21 – 30 godina, ukupno 74 pacijenta (40,88%). Treba napomenuti da se u dobnoj skupini od 16-20 godina nalazi veći broj pacijenata koji su konzumenti lakih droga, a upućeni su od Državnog odvjetništva i/ili prekršajnih sudova zbog izrečene mjere obvezatnog liječenja odvikavanja od droga.

⇒ ŠIBENSKO-KNINSKA ŽUPANIJA

Šibensko-kninska županija kroz svoja tijela provodi aktivnosti u području suzbijanja zlouporabe opojnih droga na organizaciji, koordinaciji, suradnji, financijskoj i ostaloj potpori subjektima koji su neposredni nositelji poslova u ovom području.

Rješenjem Županijskog poglavarstva od 28. veljače 2005. godine, osnovano je Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Šibensko-kninske županije koje je preuzelo rad dotadašnjeg Odbora za suzbijanje zlouporabe droga Šibensko-kninske županije.

Županija je u 2004. odobrila financijsku potporu programima prevencije, liječenja i resocijalizacije nekoliko udruga i terapijskih zajednica. U Proračunu Šibensko-kninske županije u 2004. godini za rad institucija i provedbu programa u području prevencije i liječenja ovisnosti osigurano je ukupno 285.000,00 kn.

Školski preventivni program provodi se interdisciplinarno u svim područjima rada škole, od sportskih, kulturnih, redovitih programa do ponude slobodnih aktivnosti u funkciji kvalitetnog i osmišljenog slobodnog vremena djece. Uz ovakve organizirane oblike, konstantno se individualno radi s djecom i u pedagoškim radionicama na rješavanju životnih vještina i donošenju pravilnih odluka. U protekloj godini održane su tribine za nastavnike i roditelje u svim osnovnim školama u županiji, ukupno 21 tribina. Teme tribine su bile: uspješno roditeljstvo, obiteljske vrijednosti, oblici neprihvatljivog ponašanja, zaštita djece od ovisnosti, Obiteljski zakon, suzbijanje kriminaliteta droga i prepoznavanje znakova ovisnosti.

U radu na prevenciji veliku ulogu imaju roditelji s kojima se mora raditi na promicanju uloge roditeljstva i dobre komunikacije u obiteljima. Za sve korisnike sastavljen je edukativni set koji se sastoji od praktičnih brošurica za roditelje, učenike i nastavnike.

U 2004. cijelo županijsko povjerenstvo sastavljeno je od stručnjaka koji rade u institucijama koje se bave ili prevencijom ili liječenjem ovisnosti, kao što su predstavnici policije, sudstva, školstva i Centra za socijalnu skrb. Predstavnici Centra za liječenje i psihijatri obišli su sve osnovne škole na području županije kako bi predstavili temu *Važnost i uloga kvalitetnog roditeljstva u borbi protiv ovisnosti*. Na tim sastancima po osnovnim školama roditelji su dobili i potrebne informacije kome se obratiti ako primijete bilo kakvu promjenu u ponašanju kod svoje djece. Kako su ovi susreti bili pohvaljeni, Županijsko će se povjerenstvo ponovno predstaviti svim djelatnicima srednjih škola putem okruglih stolova, a usporedo će se raditi i s djecom prvoškolcima u pedagoškoj radionici ispitujući stajališta mladih prema sredstvima ovisnosti i upoznavajući ih o štetnosti ovisnosti na zdravlje, s posebnim naglaskom na ecstasy i njegovu štetnost. Preventivne aktivnosti uvijek su popraćene medijskim emisijama koje pomažu senzibilizirati javnost za ove probleme.

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo provodila je mjere i aktivnosti kao što su savjetovaništvo s mladima, rad s konzumentima i ovisnicima te rad s njihovim obiteljima. Roditelji su samoinicijativno dovodili 40 mladih, uglavnom maloljetnih, na savjetovanje i testiranje tijekom godine. Evidentirano je četiri stotine dolazaka roditelja koji su tražili savjet, informacije, provođenje dijagnostičkog postupka i liječenje svog djeteta.

Roditelji maloljetnih osoba uključuju se u tretman, te ih se informira i savjetuje glede problematike. Pozivanjem na razgovor, nastoji se i ostale roditelje uključiti u liječenje njihove djece. Ukupno je u tretmanu bilo 225 ovisnika o opijatima, od toga 41 novoregistrirani ovisnik.

U brzi detoks uključeno je 67 ovisnika, u spori 73 ovisnika, na održavanju metadonom je 47 ovisnika. Na savjetovanje i podršku dolazilo je 25 ovisnika. Kod 5 ovisnika tretman nije započeo, a 1 je upućen u drugi centar. Ukupno je bilo 2400 pregleda. Na bolničkom liječenju bilo je šest ovisnika, a u terapijske zajednice otišlo je dvanaest osoba. Napravljeno je 1200 testova urina (kanabis, opijati, amfetamini, kokain, metadon). U 2004. godini ispunjena su 254 Pompidou obrasca.

Općinsko državno odvjetništvo je u 2004. g. na tretman u Centar uputilo 18 maloljetnih osoba koje su zatečene u posjedovanju ili konzumiranju neke od psihoaktivnih droga. Tretman se sastoji od individualnog praćenja i testiranja u trajanju od tri mjeseca, jedanput na tjedan. Roditelji se također uključuju u tretman, te ih se informira i savjetuje.

S liječnicima opće prakse, koji imaju na skrbi ovisnike u metadonskom programu, surađuje se svakodnevno, prati se način izdavanja terapije i kontrolira uzimanje opijata. U prošloj godini izdana su 872 nalaza za metadonsku terapiju. Upućeno je 46 osoba na testiranje na bolesti prenosive parenteralnim putem (hepatitis B i C, HIV), te ih se nakon dobivenih nalaza upućivalo na cijepljenje protiv hepatitisa B, kao i njihove kontakte.

Aktivno se surađuje s udrugama Help i Prijatelj u cilju omogućavanja odlaska u terapijske zajednice, kao i prihvata osoba koje se vraćaju iz zajednica radi što bolje resocijalizacije.

⇒ VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA

Aktivnosti u vezi sa suzbijanjem zlouporabe opojnih droga na području Vukovarsko srijemske županije u najvećoj mjeri je provodio Centar za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti koji je smješten u Vinkovcima. U županiji je 22. studenog 2001. godine osnovan županijski koordinacijski Odbor za suzbijanje zlouporabe droga, a čije su zadaće praćenje stanja i koordinacija provedbe preventivnih, represivnih i terapijskih mjera za učinkovitije sprečavanje zlouporabe droga.

U Centru su se svima koji su zatražili pomoć; djeci, roditeljima i svim zainteresiranim za to područje pružale besplatne usluge bez obzira iz kojeg su grada ili općine.

Centar je svojom djelatnošću (praćenje problema ovisnosti, provedba preventivnih mjera i aktivnosti, savjetovaništvo za ovisnike, kao i za zdravstvene i socijalne djelatnike, povezivanje s terapijskim zajednicama, suradnja s Uredom za suzbijanje zlouporabe opojnih droga i drugim županijskim centrima, kao i zainteresiranim društvenim, crkvenim i humanitarnim organizacijama) pokrivao područje cijele županije.

S radom Centra i provedbom aktivnosti upoznali su se vijećnici županijske skupštine i članovi županijskog poglavarstva, kao i predstavnici jedinica lokalne samouprave (gradonačelnici i načelnici) putem Izvješća o radu koje je podnosio voditelj Centra zajedno s prijedlogom programa rada i financijskim planom za njegovu provedbu.

Prijašnjih godina jedinice lokalne samouprave su sufinancirale aktivnost Centra određenim sredstvima (iznosi sredstava koji su se osiguravali izračunati su po određenom kriteriju tzv. *rizične skupine*; broju učenika 7. i 8. razreda osnovnih škola i srednjih škola s prebivalištem u određenoj jedinici lokalne samouprave) tako da su sve jedinice lokalne samouprave s područja Županije (4 grada i 26 općina) zajednički osiguravale polovicu potrebnog iznosa, a preostali iznos osiguravala je Vukovarsko-srijemska županija. Taj model financiranja primjenjivan je od 2000. – 2003. godine, odnosno do donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga. Iako su sukladno Izmjenama i dopunama Zakona o suzbijanju zlouporabe droge, centri za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnosti postali podružnice županijskih zavoda za javno zdravstvo, zbog kašnjenja provedbenih propisa i naputaka županijskom Zavodu, te zbog potrebe kontinuiranog obavljanja djelatnosti i provedbe aktivnosti Centra (skrb o ovisnicima, savjetovaništvo, SOS telefoni) prema dogovoru Centra, Zavoda i županijskog Koordinacijskog odbora za suzbijanje zlouporabe droga, a uz suglasnost Županijske skupštine i Županijskog poglavarstva, djelatnost Centra za prevenciju se tijekom 2004. godine obavljala na način kao i prijašnjih godina, dok se od 1. siječnja 2005. godine obavlja u sklopu županijskog Zavoda za javno zdravstvo.

Sukladno Programu rada Centra za 2004. godinu aktivnosti Centra bile su:

- skrb o ovisnicima opojnih droga Vukovarsko-srijemske županije

- edukacije o prevenciji zlouporabe opojnih droga u Vukovarsko–srijemskoj županiji
- informiranje o prevenciji zlouporabe opojnih droga u Vukovarsko–srijemskoj županiji
- provedba metadonskog programa koje vodi isključivo psihijatar
- rad izvanbolničke ambulante za ovisnike u prostorijama Centra (obavljaju je honorarni djelatnici različitih struka: psiholog, psihijatar, defektolog i socijalni radnik)
- informiranje o prevenciji zlouporabe opojnih droga u Vukovarsko–srijemskoj županiji
- pružanje informacija i pomoći pučanstvu putem telefona
- kontinuirano epidemiološko praćenje problema ovisnosti o opojnim drogama na području Vukovarsko–srijemske županije shodno prikupljenim podacima Centra
- kontinuirana edukacija u odgojno-obrazovnim institucijama Vukovarsko–srijemske županije – nastavnika, roditelja i učenika o problematici vezanoj uz zlouporabu droga, te zdravstvenih djelatnika koji sudjeluju u radu s ovisnicima (tribine, savjetovanja)
- pružanje savjetodavnih usluga ovisnicima i članovima njihovih obitelji u Centru
- provođenje individualne i grupne psiho i socio-terapije, kako za ovisnike tako i za članove njihovih obitelji u Centru
- s ostalim relevantnim županijskim institucijama provedena je suradnja pri rehabilitaciji i resocijalizaciji ovisnika Centra
- organizirane su različite kulturne i športske aktivnosti za ovisnike Centra
- kontinuirano je provedena besplatna toksikološka analiza urina i sline na sve vrste dostupnih opojnih sredstava za sve koji to u centru zatraže
- organizirano je specijalističko praćenje ovisnika zaraženih hepatitisom B i C te HIV-om
- organizirano je cijepljenje ovisnika zaraženih virusom hepatitisa B, u suradnji sa Zavodom za javno zdravstvo
- poticana je međusobna potpora ovisnika u održavanju apstinencije, a roditelji ovisnika na osnivanje klubova roditelja ovisnika
- nastavljen je program SOS telefona (savjeti, suradnja, razmjena informacija, potpora)

U Vukovarsko-srijemskoj županiji su putem seminara, predavanja i tribina provedene aktivnosti sukladno Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2004. godinu, kao što su:

- poticanje na aktivno uključivanje roditelja u rad škole i njihovo sudjelovanje u preventivnim aktivnostima
- provedene su ankete o pojavnosti ovisnosti među djecom i mladeži u školama
- osigurana je nabavka stručne literature, video materijala, CD-a i pristup Internetu radi dodatne edukacije o problemu ovisnosti
- organizacijom okruglih stolova i javnih tribina educirano je stanovništvo u lokalnim zajednicama (općinama) o štetnosti utjecaja opojnih droga
- nastavljena je suradnja s lokalnim tiskom i medijima (sudjelovanjem u radio i TV emisijama i objavom tekstova u tisku)
- organizirana su predavanja na kojima su sudjelovali liječnici i predstavnici MUP-a
- u Centru je proveden program smanjenja štete, tiskani su i dijeljeni edukativni promotivni materijali, provedene aktivnosti za roditelje djece eksperimentatora, kao i mjere sekundarne prevencije s rizičnim osobama koje su uputile ustanove (zdravstvene, centri za socijalnu skrb)
- provedene su kontinuirane informativno-promidžbene djelatnosti putem: tiska, radija, TV-a, tribina, plakata, letaka o radu Centra

Prema podacima, ukupan broj ovisnika registriranih u Centru bio je 467, od kojeg je broja 107 opijatskih ovisnika. Prema tim podacima, broj novopridošlih ovisnika u 2004. godini se smanjio u odnosu na 2003. godinu, te iznosi 43, dok su od osnutka Centra zabilježena 4 smrtna slučaja zbog konzumiranja droga.

Savjetovanje djece rizičnih skupina, roditelja kao i nastavnog kadra u osnovnim i srednjim školama odvijalo se u protekloj godini i putem Zavoda za javno zdravstvo.

Savjetovanje mladih organizirano je i u sklopu djelatnosti Gradskog društva Crvenog križa Vinkovci, gdje psiholog, liječnik i dva prosvjetna djelatnika, u dogovoru sa srednjim školama, rade na savjetovanju mladih. U sklopu rada Savjetovališta sačinjavaju se ankete, izrađuju brošure o opasnostima od ovisnosti. Također u županiji u Šarengradu djeluje Zajednica Cenacolo u kojoj se 52 mladića liječe od ovisnosti. Iz sredstava Županijskog proračuna svake se godine, prema mogućnostima, osigurava određen iznos za pomoć u radu te zajednice (Ove godine osigurana su sredstva u iznosu od 10.000,00 kuna).

⇒ SPLITSKO-DALMATINSKA ŽUPANIJA

Aktivnosti s ciljem suzbijanja zlouporabe opojnih droga na razini Splitsko-dalmatinske županije provode se kroz institucije zdravstva, školstva, policije, Državnog odvjetništva i nevladinih organizacija. Sukladno Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2004. godinu, u Splitsko-dalmatinskoj županiji imenovano je Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga.

Od ožujka 2004. godine nekadašnji Zavod za bolesti ovisnosti Sv. Kajo, kao Služba za prevenciju bolesti ovisnosti prelazi u sustav javnog zdravstva, pod okrilje županijskog Zavoda za javno zdravstvo. Tijekom 2004. utemeljeno je županijsko Povjerenstvo za problematiku ovisnosti, koje predvodi ravnatelj Zavoda za javno zdravstvo i koje se u svom radu oslanja upravo na Službu za prevenciju bolesti ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo. U navedenom Povjerenstvu su i pročelnici županijskih resora zdravstva, socijalne skrbi i prosvjete te predstavnik udruga koje su angažirane u aktivnostima vezanim uz ovisnosti.

Služba za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo je, respektirajući konfiguraciju i veličinu Splitsko-dalmatinske županije, potaknula suradnju s centrima za izvanbolnički tretman ovisnika u gradovima Makarskoj i Hvaru s ciljem ujednačenog pristupa prema pacijentima, a prema programu Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i uz financijsku potporu Ministarstva zdravstva.

Po ulasku Službe za prevenciju bolesti ovisnosti u domenu javnog zdravstva, razvila se i konkretna suradnja s komplementarnim službama unutar samog Zavoda, a u svezi s tretmanom ovisnosti. Zahvaljujući organizaciji Zavoda za javno zdravstvo, u kojoj je epidemiološka služba jedna od ključnih organizacijskih jedinica, obavljene su pripreme za sustavno praćenje i tretman spolno i krvlju prenosivih bolesti, što se u tekućoj godini realizira kroz rad epidemiologa u Službi za prevenciju bolesti ovisnosti.

Tijekom 2004. Služba je održavala periodičnu komunikaciju s upravom zatvora u Splitu, s ciljem što prikladnijeg tretmana zatvorenika-ovisnika, a sociolog iz Službe je periodički posjećivao zatvor i djelovao među samim zatvorenicima.

Služba za prevenciju bolesti ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo redovito je provodila programe mjera koje je izricalo Državno odvjetništvo, kao i centri za socijalni rad s područja Splitsko-dalmatinske županije.

Nastavljena je suradnja s PU splitsko-dalmatinskom. Ovo se posebice odnosi na kontakte s policajcima u zajednici na nekoliko županijskih punktova, gdje je u suradnji koja je uključila i liječnike iz primarne zdravstvene zaštite te voditelje ispostava Doma zdravlja, značajno smanjena mogućnost zlouporabe supstitucijskog programa. Ovo posljednje je posve otklonjeno sa Službom za prevenciju bolesti ovisnosti županijskog Zavoda za javno zdravstvo.

Rukovodeći se podacima županijskog Ureda za opću upravu, kao i Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, koji se odnose na udruge koje tretiraju ovisnosti, ponuđena je suradnja svim udrugama. Služba je surađivala s udrugama; Novi život Split, Reto centar Klis, Udruga roditelja Zajednica Susret Split, Liga za borbu protiv narkomanije Split, San Patrignano - udruga roditelja Split, Help Split, Novi put Sinj.

Broj osoba evidentiranih i tretiranih u Službi u protekloj godini pokazuje da razina novoregistriranih ovisnika ne odudara značajno od podataka iz 2003., pri čemu treba napomenuti kako je promijenjen praktični pristup sudske vlasti prema problemu ovisnosti (osobito u segmentu sekundarne prevencije) što je značajno utjecalo na broj evidentiranih pacijenata u Službi tijekom 2004. godine. Ukupno evidentiranih ovisnika u kartoteci Službe za prevenciju bolesti ovisnosti od njenog osnutka do sada je 2911. Ukupno evidentiranih posjeta u protokolu Službe 2004. bilo je 3342, ukupno evidentiranih novoregistriranih ovisnika o *teškim* drogama u 2004. bilo je 88, a evidentiranih umrlih ovisnika u 2004. bilo je 11.

Ukupno evidentiranih ovisnika na temelju zakonskih mjera određenih od mjerodavnog Državnog odvjetništva i suda bilo je 740, a ukupno novevidentiranih ovisnika na temelju zakonskih mjera u 2004. godini bilo je 90.

⇒ ISTARSKA ŽUPANIJA

Problem ovisnosti o psihoaktivnim tvarima (drogama) u Istri i Istarskoj županiji prepoznat je već vrlo rano. Još prije prihvaćanja Nacionalne strategije (1996.), u Poreču i Puli započela su s radom dva centra za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, provođena je edukacija stručnih suradnika i nastavnog osoblja po školama, edukacija stanovništva putem medija i brojnih predavanja i tribina, a u gradovima i općinama provode se mnogi programi primarne prevencije. U Puli su izrađena i

prihvaćena dva Programa za suzbijanje zlouporabe droga (1996. i 1999. godine). Osnovano je Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga Istarske županije (1999. g.) te su i u ostalim gradovima ustrojena razna povjerenstva s ciljem koordinacije, brige i rada na suzbijanju raznih ovisnosti, pa i ovisnosti o drogama, i društveno neprihvatljivog ponašanja mladih. Danas se u Istri s 206 344 stanovnika (prema popisu od 2001. god.) u svim manjim i većim sredinama provode mnogobrojni programi primarne, sekundarne i tercijarne prevencije ovisnosti, kao i liječenje, rehabilitacija i resocijalizacija ovisnika, najviše ovisnika o heroinu. Kao stručno-savjetodavno tijelo Županijskog poglavarstva od 1999. god. postoji Županijsko povjerenstvo za suzbijanje droga, a u većini gradova Istre istoimena gradska povjerenstva.

Realizacija programa smanjenja potražnje droga podrazumijeva aktivno i koordinirano sudjelovanje svih subjekata koji po prirodi vlastite djelatnosti mogu efikasno pridonijeti smanjenju potrošnje droga na tržištu. U tom kontekstu značajan doprinos mogu dati odgojno-obrazovne ustanove, tijela lokalne (regionalne) samouprave, institucije u sustavu zdravstva i socijalne skrbi, crkvene zajednice, udruge građana i javni mediji.

Programi za smanjenje potražnje droga usmjereni su ka zdravoj mladoj populaciji - *primarna prevencija*, k rizičnoj skupini mladih (poremećaji u ponašanju, eksperimentatori) – *sekundarna prevencija*, te prema konzumentima, početnim ovisnicima i starijim ovisnicima – *tercijarna prevencija* koje treba što ranije otkriti, liječiti i uključivati u programe rehabilitacije i resocijalizacije.

Na području Istre u svim gradovima i općinama postoje vrlo kvalitetni programi za rad s mladima, za provođenje slobodnog vremena, za rad s roditeljima. Također postoje i udruge koje rade s mladima. Skoro u svim krajevima Istre provodi se projekt "Kvalitetne škole" za nastavno osoblje, a svi programi financiraju se iz proračuna jedinica lokalne samouprave. Istarska županija je u 2004. sufinancirala 17 programa prevencije i/ili liječenja ovisnosti. Osim sufinanciranja centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti u Puli i Poreču, sufinancirala je i Školu za odvikavanje od pušenja, mnoge športske i gradske preventivne programe.

Već 2 godine zaredom provodi se široka medijska kampanja "Bježi" namijenjena učenicima osnovnih i srednjih škola.

Dokaz visoke senzibilizacije stanovnika Istre za problem ovisnosti su rezultati istraživanja javnog mnijenja koji su pokazali da je ovisnost o drogama bila prvi od pet javno zdravstvenih problema, zajedno s karcinomom dojke, kardiovaskularnim bolestima i problemima među najstarijima.

Krajem 2003. god. završilo je istraživanje o zlouporabi droga u srednjim školama Istre, a naručitelj istraživanja je bio Zavod za javno zdravstvo Istarske županije. Istraživanje je pokazalo da je konzumiranje alkoholnih pića (posebno piva) postalo normalna pojava kod mladih, zbog njegove lake dostupnosti i agresivnog reklamiranja. Redovito ga pije trećina mladića, redovito puši čak 35,7% djevojaka i 32,8% mladića. Marihuanu više puta mjesečno (češće) koristi 12,7% mladića i 9,6% djevojaka. Najviše je izložen Rovinj, a najmanje Buzet. Ostale droge ne predstavljaju neki veći problem kod ispitane populacije. Međutim, korisnici heroina najčešće nisu u populaciji učenika koji redovito idu u školu, nego su većinom izvan sustava obrazovanja, te u ovom istraživanju nisu obuhvaćeni. Uspoređujući rezultate istraživanja u Istri s ostalim županijama, istarski srednjoškolci podjednako koriste psihoaktivne tvari kao i u ostalim županijama (Dubrovačko-neretvanska, Primorsko-goranska i Ličko-senjska). Za razliku od srednjoškolaca u Primorsko-goranskoj županiji, manje puše, manje se alkoholiziraju, znatno manje koriste sedative, nešto manje marihuanu i ecstasy. U proteklih više od 10 godina u Istri je učinjeno mnogo u cilju smanjenja ponude i potražnje psihoaktivnih droga te zbrinjavanja i liječenja ovisnika. Međutim, problem zlouporabe droga i sve veći broj ovisnika ukazuje da se rad na suzbijanju ovog problema mora i dalje nastaviti, ali i intenzivirati, naročito na području represije.

U primarnoj prevenciji provode se mnogobrojni programi u cilju zaštite mladih i zdravih, a obuhvaćeni su najviše kroz provođenje školskog preventivnog programa i programa usmjerenih na zdravu obitelj te programa koji osiguravaju korištenje slobodnog vremena kroz organizirane, stručno vođene i besplatne programe kulturnog, športskog, tehničkog i drugog sadržaja.

Sve odgojno-obrazovne ustanova planiraju i provode aktivnosti sukladno ocijenjenim potrebama i prioritetima u svojoj sredini. Aktivnosti su usmjerene na rad s učenicima, roditeljima i nastavnicima kroz sljedeće osnovne točke:

- škola kao milje
- afirmacija karijere uspješnog roditeljstva
- slobodno vrijeme djece i mladeži
- specifični obrazovni sadržaji o ovisnostima
- učenje životnih vještina
- diskretni personalni zaštitni postupci

- razred kao terapijska zajednica
- mjere sekundarne prevencije
- suradnja škole s drugim institucijama
- edukacija.

Koordinaciju programa na razini županije provodi Povjerenstvo nositelja ŠPP-a odgojno-obrazovnih ustanova Istarske županije i županijski koordinatorski centar. Članovi Povjerenstva su izabrani predstavnici nositelja ŠPP-a, stručni suradnici koji ujedno koordiniraju rad na svom području.

Tijekom 2004. provedene su sljedeće aktivnosti:

- Predavanja za ravnatelje:
 - a) "Uloga i mogućnosti škole u prevenciji poremećaja ponašanja kod djece"
 - b) "Prevladavanje učinaka stresa u prevenciji ovisnosti"
- Edukacija nositelja ŠPP-a:
 - a) "Odrasli neovisan"
 - b) "Sprečavanje nasilja među djecom – uloga policije"
- Prezentacija programa Povjerenstva Grada Poreča "Zajedno protiv ovisnosti"
- Nabavka priručnika "Afirmacija uspješnog roditeljstva" – za osnovne škole Istarske županije – edukativni materijal za osmišljavanje roditeljskih sastanaka
- Nabavka "ŠPP zbirka radionica" – za srednje škole u Istarskoj županiji – edukativni materijal za rad s učenicima
- Prezentacija Hrvatskog društva farmakologa "Štetnost droga" – dostava CD-a srednjim školama
- Savjetovalište za mlade i obitelji ili roditelje i to u Puli, Poreču, Labinu, Pazinu i Umagu gdje se individualno ili grupno radi s mladima, kao i s roditeljima gdje se uče uspješnom roditeljstvu.
- U svim proračunima gradova i općina Istre, kao i na razini Istarske županije osigurana su materijalna sredstva za organizaciju i rad mnogobrojnih različitih klubova, društava, udruga koje okupljaju mlade za što kvalitetnije provođenje slobodnog vremena.
- U nekim sredinama (Pula, Poreč) izdane su i publikacije – "Vodič za slobodno vrijeme".

ŠPP je dio preventivnih aktivnosti koje se provode u Istarskoj županiji. Osim školstva, i drugi društveni čimbenici imaju vlastite programe i djeluju u svom području rada (socijalna skrb, zdravstvo, policija, sudstvo, Crveni križ, udruge, Caritas, zdravi gradovi, jedinice lokalne samouprave).

Osnovni problem u provođenju školskih preventivnih programa je manjak financijskih sredstva za provedbu ŠPP-a.

Rad s rizičnim skupinama mladih provodi se u centrima za socijalnu skrb, savjetovalištima za mlade i obitelji, u Državnom odvjetništvu, u centrima za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti (Pula, Poreč), u policiji te u domovima za djecu.

Premda bi rad s rizičnim skupinama bio najpotrebniji i najefikasniji u preveniranju ovisnosti, još uvijek se premalo koristi.

U školama se ne posvećuje dovoljno pozornosti ovom problemu, tako da mnogi mladi rizičnog ponašanja bivaju izbačeni iz školskog sustava i završe na ulici ili u popravnim domovima.

Problemi odrastanja, mogući psihički problemi, pa i bolesti, sukobi u obitelji, alkoholizam, često se zbog neznanja ili nezainteresiranosti odraslih na vrijeme ne uoče, te se iz ove skupine najčešće regrutiraju eksperimentatori, konzumenti pa i ovisnici o drogama. Aktivnosti institucija se provode, ali bi ih trebalo proširiti na veći broj mladih iz ove skupine, te povećati suradnju i povezanost svih koji provode sekundarnu prevenciju.

Kvalitetni programi rada s rizičnim skupinama i roditeljima provode se u savjetovalištima u Poreču, Umagu, Pazinu, Labinu, Rovinju i Puli, te u nekoliko općina programi udruga (Medea).

Otkrivanje i liječenje konzumenata i ovisnika o drogama u Istri provodi se u Centru za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika u Poreču, u Službi za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Pule, u Ambulanti za bolesti ovisnosti Rovinj te u Savjetovalištu za ovisnike Labin.

U liječenju ovisnika sudjeluju izabrani liječnici primarne zdravstvene zaštite (metadonski program).

Od kolovoza 2002. god. otvoren je u Općoj bolnici Pula odjel za detoksikaciju s četiri kreveta pri Djelatnosti za psihijatriju.

Tijekom 2003. god. na području Istre realizirano je pet različitih programa u terapijskim zajednicama, ali su tijekom 2004. godine ostala samo tri programa (Cenacolo i Remar).

Primarna, sekundarna i tercijarna prevencija vrlo često se provode organizacijski u sklopu mreže "Zdravi gradovi" i to u Poreču, Labinu, Rovinju, a pripremaju se kao organizacijski oblik i u drugim krajevima (Umag).

Centar za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika Poreč u 8 godina postojanja prihvatio je više od 400 mladih osoba, od toga oko 270 ovisnika o heroinu. Tijekom 2004. god. radili su sa 144 ovisnika o

heroinu, od toga 46 novopridošlih te još 41 novopridošli eksperimentator i povremeni konzument droga.

Sukladno Izmjenama i dopunama Zakona o suzbijanju zlorporabe droga (N.N. 163/03) od 1. travnja 2004. godini i Zakona o zdravstvenoj zaštiti (N.N. 121/2003), Centar za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnosti Pula, nakon osam i pol godina postojanja bez pravnog statusa, postao je posebna služba za prevenciju ovisnosti pri Zavodu za javno zdravstvo Istarske županije. U Službi je ukupno evidentirano 1540 korisnika usluga, od toga najviše 1068 ovisnika o heroinu. Tijekom 2004. god. radilo se sa 621 osobom, od toga s 559 osoba zbog zlorporabe droga, a s 496 zbog zlorporabe heroina. U 2004. god. bilo je 139 novoevidentiranih, od toga 81 ovisnik o heroinu (60 osoba iz Istre).

U Ambulanti za ovisnike Rovinj ukupno je evidentirano 78 (11 ih nije iz Istre) ovisnika o heroinu. Tijekom 2004. god. javilo se 19 osoba upućenih od Državnog odvjetništva. Imali su 9 novih ovisnika i 2 smrtna slučaja u vezi s konzumiranjem droga. U Savjetovalištu za ovisnike Labin tijekom 2004. god. stalno su bila uključena 2 ovisnika o "lakim drogama" i 14 ovisnika o heroinu, od čega je jedan novootkriven. Državno odvjetništvo uputilo je 13 osoba.

Tijekom 2004. na detoks jedinici pri Odjelu za psihijatriju Opće bolnice Pula boravilo je ukupno 38 ovisnika o heroinu, od toga 30 muških i 8 ženskih. Tijekom programa (3 tjedna) odustalo je 8 muških ovisnika i 1 ženska (ukupno 9), tako da je program završilo ukupno 29 ovisnika o heroinu.

Provođenje metadonskog programa svakodnevnim davanjem heptanona provode izabrani liječnici primarne zdravstvene zaštite. Prema odluci županijskog Povjerenstva za suzbijanje zlorporabe droga, već u 2003. god. započelo je nagrađivanje liječnika primarne zdravstvene zaštite koji imaju na metadonskom programu ovisnike o heroinu više od 6 mjeseci tijekom godine. Tako je u 2004. god. 58 liječnika dobilo po 200,00 kuna za 413 ovisnika. Troškovi od 90.000,00 kuna podmireni su iz proračuna Istarske županije.

U Službi za prevenciju ovisnosti u Puli obavljene su sve pripreme za početak ambulantnog testiranja kapilarne krvi na hepatitis B i C te AIDS.

Do 2004. god. u Istri je provedeno 5 različitih programa za rehabilitaciju ovisnika, a djelovala je i udruga "Preživjeli" za resocijalizaciju liječenih ovisnika. Muška i ženska komuna "Izazov" i udruga "Preživjeli" prestali su s radom. Tijekom 2004. provode se programi Remar, Cenacolo i Narconon-Adriatic. Motivaciju i pripreme za terapijske zajednice provodi Služba, Centar i Savjetovalište, te roditelji za terapijsku zajednicu Cenacolo u Poreču. Pripremljeni ovisnici odlaze u komune i izvan Istre, u druge krajeve Hrvatske (najviše u T.Z. "Susret") ili u inozemstvo (Remar, Reto).

Izražen je problem smještaja za žene ovisnice zbog dugog čekanja na ulazak u program. I dalje postoji problem što terapijske zajednice nisu pod stručnim nadzorom i nitko nema uvida u njihov rad.

Održavanje apstinencije, uz međusobnu podršku i pomoć te rješavanje socijalnih problema, potrebni su ovisnicima koji apstiniraju, onima u izvanbolničkom programu, kao i onima koji su završili programe u terapijskim zajednicama. U Službi za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo u Puli postoje već uvjeti za stručno vođenje klubova liječenih ovisnika, ali se liječeni ovisnici, naročito iz terapijskih zajednica, ne odazivaju. Stoga je potrebno nakon završetka programa u terapijskim zajednicama uputiti ih u takve klubove, kako bi se smanjio broj recidiva. Recidivi nakon komuna otežavaju motivaciju drugih ovisnika za odlazak u terapijske zajednice. Nakon što ovisnici uspiju održavati apstinenciju, pa i u tijeku procesa liječenja, kao i nakon završetka raznih programa u terapijskim zajednicama, važno je omogućiti im uključivanje u normalan svakodnevni život, za što je najvažnije zapošljavanje, uz psihološku podršku u klubovima.

Jedina udruga ("Preživjeli") osnovana s ciljem pronalaženja poslova i pomoći pri zapošljavanju prestala je s radom.

Završene su sve pripreme za osnutak nove slične udruge, a u skladu s Akcijskim planom za 2004. godinu.

Zatvori u Puli i Valturi usko surađuju sa Službom za prevenciju ovisnosti iz Pule, naročito kod pojedinačnih slučajeva ovisnika i njihovih potreba. U Valturi nije počeo s radom odjel koji bi radio s osuđenim ovisnicima.

⇒ DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA

Na području Dubrovačko-neretvanske županije većina aktivnosti s ciljem suzbijanja zlorporabe opojnih droga provodi se također u sklopu Centra za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti. Od 01. siječnja 2004. godine dosadašnji Centar za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, sukladno Izmjenama Zakona o suzbijanju zlorporabe opojnih droga i Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, integriran je u sustav Zavoda za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije, te od tog datuma Centar djeluje pod imenom Odjel za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti. Županijsko poglavarstvo je

također 21. siječnja 2003. godine osnovalo Stručno povjerenstvo za provođenje projekta "Rukovođenje i upravljanje za zdravlje" čiji je jedan od prioriteta i ovisnost o drogama.

Tijekom godina rada Centra stvorene su mreže savjetovaništva u županiji, pa Odjel nastavlja djelovati putem svojih 5 ispostava - u Dubrovniku, Metkoviću, Pločama, Korčuli i Blatu na otoku Korčuli, a aktivnosti Centra decentralizirane su i na manja mjesta u županiji.

Sve ispostave Centra dosad su zapošljavale stručne suradnike na nepuno radno vrijeme na osnovi ugovora o djelu, ali takav način rada nije posve zadovoljavao potrebe korisnika pa su dva djelatnika (liječnik i socijalni radnik) zaposlena na puno radno vrijeme, a rade u sjedištu Odjela u Dubrovniku koji koordinira rad ostalih ispostava. U budućnosti se planira proširiti taj osnovni tim, kako bi se zadovoljile potrebe cijele županije (s obzirom na zemljopisnu raspršenost županije i na multidisciplinarni pristup koji je neophodan u radu).

Tijekom 2004. godine posebnu pozornost Odjel je posvetio suradnji sa školama, te na preventivne programe u školama u sklopu kojih su djelatnici Odjela proveli niz aktivnosti. Odjel za prevenciju ovisnosti i Služba za školsku medicinu Zavoda za javno zdravstvo održali su niz predavanja učenicima osnovnih i srednjih škola o temama "Djelovanje sredstava ovisnosti na mozak" i "Štetnost pušenja".

U osnovnim školama Marin Držić i Marin Getaldić održana su oba predavanja. O „Štetnosti pušenja“ slušalo je oko 350 učenika 5. i 6. razreda, dok je predavanjima „Djelovanje droga na mozak“ prisustvovalo također 350 učenika ali 7. i 8. razreda. U srednjim školama održana su predavanja „Djelovanje droga na mozak“, i to u Turističkoj i ugostiteljskoj školi (1., 2., i 3. razred), Ekonomskoj školi (1. i 2. razred) te Klasičnoj gimnaziji (2. i 3. razred). Tim predavanjima nazočilo je oko 900 srednjoškolaca. Ista predavanja održana su i u Osnovnoj i Srednjoj školi Blato, Vela Luka i Petra Kanavelića u Korčuli te u OŠ Stjepan Radić i OŠ Don Mihovila Pavlinovića (ukupno oko 550 učenika). Za roditelje su također organizirana predavanja te tribine s temom "Konzumiranje sredstava ovisnosti među srednjoškolcima u Dubrovačko-neretvanskoj županiji". Na tim događanjima su prezentirani podaci iz istraživanja koje je proveo Zavod za javno zdravstvo u suradnji s prof. Bezinovićem s Instituta za društvena istraživanja. Predavanja su održana roditeljima učenika 7. razreda u Osnovnoj školi Lapad (oko 100 roditelja) te roditeljima učenika srednje ekonomske, srednje turističke i ugostiteljske škole i roditeljima učenica u ženskom đlačkom domu (oko 450 roditelja). S predavanjima se nastavilo i ove školske godine, tako da su u studenom i prosincu održana predavanja za roditelje učenika 7. razreda u Osnovnoj školi Lapad, za roditelje učenika 7. i 8. razreda u Osnovnoj školi Mokošica, učenika 8. razreda OŠ M. Getaldić te za roditelje učenika 1. razreda Turističke i ugostiteljske škole i roditelje učenica Ženskog đlačkog doma. Tim predavanjima prisustvovalo je oko 500 roditelja. Organizirano je i nekoliko tribina za roditelje i zainteresirane građane u Korčuli, Veloj Luci i Metkoviću (oko 300 roditelja).

Osim predavanja, održane su i radionice s temom štetnosti konzumiranja sredstava ovisnosti te kreativne socijalizacijske radionice koje pomažu učenicima usvojiti socijalne vještine (Kako reći NE, Izgradnja samopoštovanja, Osjećaj pripadnosti, Uvažavanje, Nenasilno rješavanje sukoba i slično).

Mjere suzbijanja zloporabe sredstava ovisnosti uključuju i mjere sekundarne prevencije, tj. mjere ranog otkrivanja konzumenata i ovisnika radi što ranijeg uključivanja u programe liječenja. U sklopu tih mjera provedeno je testiranje učenika u jednoj srednjoj školi na prisutnost marihuane i ecstasya u urinu. Testiranje je provedeno uz pristanak roditelja učenika te uz njihovu suglasnost da se učenici koji budu pozitivni na testu upute na savjetovanje u Odjel za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti. Rezultati testiranja potvrđuju rezultate istraživanja koje je proveo ZZJZ Dubrovačko-neretvanske županije. Prema tom istraživanju, 6% srednjoškolaca u županiji ovisno je o marihuani i konzumiraju je u tolikoj količini da se stalno nalaze pod njenim utjecajem. Budući da se radi o mladim osobama na čiji mozak marihuana pogubno djeluje, ovi su podaci alarmantni.

U povodu obilježavanja Dana borbe protiv ovisnosti održan je 26. lipnja 2004. g. na Korčuli okrugli stol o temi "Provedba zakona vezanih uz konzumiranje sredstava ovisnosti". Na Okruglom stolu je donesen zaključak o provedbi Pilot projekta na otoku Korčuli, čiji je cilj poboljšati suradnju među ustanovama koje rade na ovom problemu. Djelatnici Odjela sudjeluju u organizaciji i provođenju aktivnosti predviđenih Pilot projektom koji je započeo 15. listopada 2004. g. i još uvijek traje.

Sva savjetovaništva obavljaju terapijski i savjetodavni rad s konzumentima opojnih droga te s njihovim obiteljima. Terapijski rad s konzumentima opojnih droga obavlja se individualno i grupno, dok je savjetodavni rad s roditeljima individualan.

Svi djelatnici savjetovaništva u Dubrovniku rade individualni terapijski i savjetodavni rad, dok grupu eksperimentatora s opojnim drogama vode pedagog i defektolog. U planu je i osnivanje grupe za rad s maloljetnim konzumentima alkohola koja bi također imala dva voditelja. Rad s roditeljima obavlja psiholog koji je educiran iz područja obiteljske terapije. Psihijatar u timu radi individualnu terapiju s

ovisnicima te nadzire provođenje metadonskog programa. Uz terapijski i savjetodavni rad, obavlja se i testiranje na prisustvo droga u urinu kod konzumenata u tretmanu, a nastavlja se i rad na pripremi teških ovisnika za odlazak u terapijske zajednice. Ove godine u gradu Dubrovniku na liječenje su se javile 32 nove osobe, a u savjetovanje su bile uključene i 4 osobe koje su otprije poznate Odjelu.

Savjetovalište u Metkoviću obavlja i dosta aktivnosti s područja prevencije. Te aktivnosti uključuju kreativne radionice učenika osnovnih i srednjih škola, edukativne emisije na lokalnom radiju te tribine i predavanja. U terapijskom i savjetodavnom radu evidentirano je 15 novih osoba, uz nekoliko osoba koje se otprije nalaze u tretmanu.

Savjetovalište u Pločama radi individualni terapijski i savjetodavni rad, a u planu imaju organizaciju i vođenje Kluba liječenih ovisnika. Psihijatar koji radi individualnu terapiju s ovisnicima pokriva svojim radom cijelo neretvansko područje (Ploče, Metković, Opuzen). Broj novih osoba koje su se javile u Ploče iznosi 26.

Savjetovališta na otoku Korčuli (u gradovima Korčuli i Blatu) obavljaju terapijski rad s konzumentima i savjetodavni rad s članovima njihovih obitelji. U suradnji s udrugom Život Vita iz Vela Luke nastavljaju pripremati teške ovisnike za odlazak u terapijsku zajednicu. Ta dva savjetovališta evidentirala su 3 nova ovisnika.

Ukupan broj savjetovanja do kraja studenog u svim savjetovalištima je iznosio oko 2100.

Dosada je jedna od aktivnosti Odjela bila i provedba metadonskog programa koja se sastojala od nabavke i prijevoza terapije do ambulanti liječnika obiteljske medicine. Te aktivnosti obavljala su dva medicinska tehničara uz pratnju zaštitara, svaki dan po 3 sata. Metadonski program se na taj način odvijao sve do travnja 2004. g. kada je ukinut, jer se nije pokazao dovoljno učinkovitim. Financijski izdaci bili su preveliki, a nije postignuta zadovoljavajuća kontrola prometa metadona. Podjela metadonske terapije sada je u domeni rada liječnika obiteljske medicine.

Odjel nastavlja i dobru suradnju s nevladinim organizacijama koje se bave problematikom ovisnosti, posebice s udrugama Ruka ljubavi i Zlatni zmaj iz Dubrovnika i već navedenom Život Vita iz Vela Luke. Zajedničkim radom udruga i Odjela, nekolicina ovisnika upućena je na liječenje u terapijske zajednice (komune). Ove godine 14 ovisnika upućeno je u komune, uglavnom izvan Hrvatske.

Osim navedenih aktivnosti, nastavljena je edukacija stručnog osoblja zaposlenog u Odjelu kako bi se poboljšao i unaprijedio rad na području prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti. Neke od edukacija na koje su djelatnici upućeni je i "Preventivni programi u školama" pod vodstvom prof. Zore Itković, zatim "Kazalištem protiv nasilja" te edukacija iz realitetne terapije. Djelatnici su sudjelovali u radu stručne konferencije s međunarodnim sudjelovanjem "Borba protiv ovisnosti – borba za zdravu obitelj" u organizaciji Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade RH i Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Jedna od zadaća Odjela je i prikupljanje podataka iz područja ovisnosti, a od ove godine u uporabi je računalni program za evidenciju korisnika, koji olakšava vođenje evidencije o svim korisnicima koji su se javljali u razdoblju od 1996. g. te praćenje epidemiološkog stanja na području županije. Broj novoevidentiranih ovisnika i eksperimentatora koji su uključeni u tretman raste, tako da je u 2004. godini dosad registrirano 76 novih korisnika, od toga 48 ovisnika o heroinu, 24 eksperimentatora s marihuanom te 4 korisnika koji uzimaju druga sredstva ovisnosti. Ova brojka je pokazatelj sve češćeg javljanja ovisnika na liječenje, te bolje evidencije i organizacije rada (naime do novog ustroja Centra za prevenciju ovisnosti događalo se da korisnici Centra ne budu propisno registrirani).

⇒ MEĐIMURSKA ŽUPANIJA

Na razini županije većina aktivnosti u vezi sa suzbijanjem zlouporabe opojnih droga provodi se putem aktivnosti Centra za prevenciju, ovisnosti i izvanbolničko liječenje Čakovec.

Tijekom radnog vremena Centra otvorena je mogućnost telefonskog savjetovanja gdje mladi, njihovi roditelji te sve druge osobe mogu potražiti savjet, upute ili bilo koju drugu informaciju vezanu uz problem ovisnosti. Djelatnici Centra surađuju s liječnicima iz županijske bolnice i Doma zdravlja Čakovec, djelatnicima Centra za socijalnu skrb Čakovec, ravnateljima i stručnim suradnicima srednjih i osnovnih škola županije, djelatnicima policije i pravosuđa, terapijskim zajednicama, centrima za ovisnosti na području Hrvatske te svim drugim institucijama i udrugama koje rade s mladima, bave se njihovim odgojem i preodgojem.

Rad u Centru za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje Čakovec organiziran je u dvjema zasebnim jedinicama; Centar za ovisnosti (ambulantna za izvanbolničko liječenje) i Savjetovalište za mlade.

U tretmanu ovisnika i konzumenata postoje tri osnovne mogućnosti rada: program psihosocijalne pomoći, metadonski program liječenja i savjetovanje.

Osnovni pristup u organizaciji provođenja tretmana ovisnika i konzumenata je maksimalna individualizacija. Svakome klijentu osigurava se pomoć i zaštita u provođenju programa održavanja, spore ili brze redukcije metadona, kontrole urina, savjetovanja, psihosocijalne pomoći, odlazak u terapijsku zajednicu, obiteljski tretman. Inzistira se na pratnji roditelja, budući da u nastojanjima ovisnika da održe apstinenciju velik utjecaj ima potpora i pomoć roditelja. Svaki klijent, bio on ovisnik, konzument, eksperimentator ili član obitelji, tijekom tretmana dobiva ili proširuje svoja saznanja o bolesti ovisnosti. U radu se nastoji ojačati motivacija mlade osobe za prekid s uzimanjem droga, pružiti pomoć u apstinenciji, naučiti ga i poticati da preuzme odgovornost za svoje ponašanje i posljedice nepridržavanja dogovora ili činjenja zakonom zabranjenih djela, te pokušati sugerirati kako provoditi slobodno vrijeme i općenito utjecati na kvalitetu života ovisnika. Dolazak u Centar za ovisnosti je prvenstveno dobrovoljan, a mladi koji traže pomoć upućeni su od obitelji, prijatelja, liječnika, djelatnika iz socijalne skrbi ili organa pravosuđa.

U Savjetovalište za mlade javljaju se djeca i mladi s emocionalnim problemima, mladi i njihovi roditelji s problemima komunikacije između članova obitelji, učenici s problemima u svladavanju školskog gradiva, djeca i mladi s poremećajima u ponašanju te mladi koji su u savjetovalište upućeni od strane organa pravosuđa na temelju Zakona o sudovima za mladež. U tretman Savjetovališta uključeni su i njihovi roditelji, a prema potrebi ostvaruju se kontakti sa školom i drugim institucijama.

Potrebno je istaknuti da, utvrdili se u razgovoru da se kod mlade osobe radi o problemima uzrokovanim konzumiranjem sredstava ovisnosti, ona se zajedno sa svojim roditeljima usmjerava u centar, odnosno ambulantu za ovisnosti.

Program primarne prevencije u sklopu Centra provodi se kroz sljedeće aktivnosti:

- savjetodavni i edukacijski rad s roditeljima, djelatnicima predškolskih ustanova, osnovnih i srednjih škola
- sudjelovanje i pomoć u provođenju školskih preventivnih programa
- sudjelovanje u programskim aktivnostima izvan redovnih nastavnih programa
- sudjelovanje u posebnim programima promicanja zdravlja kao što je Čakovec - grad prijatelj djece
- ankete o pojavnosti ovisnosti u osnovnim i srednjim školama u suradnji sa stručnim suradnicima škola.

Centar surađuje s različitim nevladinim organizacijama i medijima na različitim projektima usmjerenim na borbu protiv ovisnosti. Tijekom 2004. godine surađivao je s udrugama roditelja ovisnika, Klubom liječenih ovisnika i Klubom anonimnih narkomana te klubovima za mlade.

Suradnja s medijima u borbi protiv ovisnosti odvijala se kroz kreiranje i sudjelovanje u edukativno-informativnim emisijama, kreiranje edukacijskih materijala, promidžbenih plakata, javne tribine, okrugle stolove, radionice, lokalni tisak.

U razdoblju od 01. siječnja do 30. prosinca 2004. godine u Savjetovalište se obratilo 56 mladih tražeći pomoć ili savjet. U razdoblju do 30. prosinca 2004. godine 38 mladih osoba, odnosno njihovi roditelji, zatražili su pomoć ili testiranje zbog sumnje da su problemi u ponašanju kod njihove djece uzrokovani konzumiranjem droge. U razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2004. godine u Centru je bilo ukupno 115 osoba na teškim drogama, 71 osoba na lakim drogama, 29 odnosno 15 osoba javlja se zbog konzumiranja više vrsta droga. U metadonski program liječenja, kao pomoć u liječenju heroinskih ovisnika, uključeno je 47 osoba. U 2004. godini evidentirana su dva smrtna slučaja.

Radi provođenja mjera liječenja, posebnih obveza podvrgavanja tretmanu odvikavanja od bolesti ovisnosti ili uključivanja u savjetovališni rad prema Zakonu o sudovima za mladež, odnosno Kaznenom zakonu, institucije pravosuđa u 2004. g. uputile su 5 punoljetnih osoba, 10 mlađih punoljetnih osoba (u dobi od 18 do 21 godine) i 5 maloljetnih osoba. Od 1992. godine, od kada djeluje Centar za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje Čakovec, pa do 30. prosinca 2004. godine ukupno je evidentirano 515 ovisnika, konzumenata ili eksperimentatora. Od tog broja, 182 su ovisnika o heroinu.

⇒ GRAD ZAGREB

Na razini Grada Zagreba osnovano je 10. ožujka 2005. godine Povjerenstvo za suzbijanje zloporabe opojnih droga Grada Zagreba, a u sklopu Gradskog ureda za zdravstvo, rad i socijalnu skrb djeluje i Odsjek za prevenciju i suzbijanje ovisnosti, koji je u suradnji s drugim institucijama ujedno i nositelj velikog broja mjera za suzbijanje zloporabe opojnih droga, posebice u domeni prevencije ovisnosti.

Mjere i aktivnosti u vezi s prevencijom i suzbijanjem zloporabe opojnih droga na razini Grada Zagreba provode se kroz brojne institucije iz područja zdravstva, prosvjete, socijalne skrbi, policije, državnog odvjetništva i nevladinih udruga.

U 2004. Odsjek za prevenciju i suzbijanje ovisnosti Gradskog ureda za zdravstvo, rad i socijalnu skrb bio je nositelj sljedećih aktivnosti na prevenciji i suzbijanju ovisnosti (duhan, alkohol i psihoaktivne tvari). Imenovana je Stručna radna skupina za izradu projekta *Unapređenje modela distribucije podržavajuće terapije Metadonom u Gradu Zagrebu*. Sukladno zaključcima stručne radne skupine, Ministarstvo zdravstva preuzelo je edukaciju liječnika opće medicine o medikamentoznom liječenju ovisnika. Edukacija liječnika u Gradu Zagrebu provedena je tijekom veljače 2005.

Stručna skupina i voditeljica Službe za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Grada Zagreba zajednički su izradili program unapređenja i organizacije rada Službe za prevenciju ovisnosti. Nova organizacija rada službe odvija se na trima lokacijama, kao jedinice:

1. Centar za prevenciju ovisnosti/savjetovništvo,
2. Centar za izvanbolničko liječenje
3. Jedinica za centraliziranu podjelu metadona

Sukladno zaključcima stručne radne skupine, ustrojena je Jedinica za izvanbolničko liječenje, koja je započela s radom 10. prosinca 2004. Stručni tim Službe za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Grada Zagreba započeo je s preuzimanjem pacijenata heroinskih ovisnika u suradnji sa stručnim timom KB Sestre milosrdnice.

Iz školskih izvješća o provedbi školskih preventivnih programa vidljivo je da su sve škole radile sukladno svojim planovima i programima u kojima su ugrađeni i školski preventivni programi zloporabe droga. Istodobno su škole pokazale veliko zanimanje za različite preventivne aktivnosti svih rizičnih ponašanja kod djece i mladih, a u sklopu toga i zloporabe droga. Šколе sve više prihvaćaju činjenicu da je njihova uloga primarni preventivni rad sa "zdravom" učeničkom populacijom, odnosno s djecom koja još nisu došla u doticaj s drogom ili počela pokazivati neka druga rizična ponašanja. Iz školskih izvješća vidljivo je da je provedbom školskih preventivnih programa zloporabe droga *usustavljeno znanje* o važnosti primarne prevencije na razini koje djeluje sustav školstva, na način da se škole usredotoče na takav rad s djecom, koji će im pomoći razviti samopouzdanje, samopoštovanje, naučiti ih donositi ispravne odluke, kreativno razmišljati, odgovorno se ponašati, nenasilno rješavati sukobe, jednom riječju da se u školi primjenjuju takvi odgojni postupci koji će djecu osnažiti da "danas - sutra" ne posegnu za drogom.

Sukladno Akcijskom planu suzbijanja zloporabe opojnih droga za 2004. godinu te Gradskom programu za mlade, stručna radna skupina djelatnika zdravstva, prosvjete i PU zagrebačke izradila je Program promicanja zdravlja u Gradu Zagrebu ZNAM, MOGU, HOĆU. Nositelji aktivnosti na programu su:

- Gradski ured za zdravstvo, rad i socijalnu skrb Grada Zagreba
- Gradski ured za obrazovanje i sport
- Zavod za javno zdravstvo Grada Zagreba (Služba za školsku i sveučilišnu medicinu,
- Služba za prevenciju ovisnosti)
- Policijska uprava zagrebačka - kontakt policajci.

Cilj programa bio je:

- pomoći djeci i mladima u razvijanju socijalnih vještina kojima će se oduprijeti negativnim pritiscima vršnjaka i okoline
- zdravstveni odgoj djece i mladih u cilju promicanja zdravlja i poticanja zdravih stilova života,
- pomoć roditeljima i nastavnicima u unapređenju stručnih znanja i vještina.

U školskoj godini 2004./2005. realizirani su sljedeći potprogrami Programa promicanja zdravlja Znam, mogu, hoću i to;

- "MaH 1" MOGU, AKO HOĆU 1 (ovim potprogramom obuhvaćeni su učenici 4. razreda osnovnih škola Grada Zagreba, ukupno oko 8 000 učenika), a nositelj aktivnosti bila je Policijska uprava zagrebačka-policija u zajednici;
- "MaH 2" MOGU, AKO HOĆU 2 (ovim potprogramom obuhvaćeni su roditelji učenika 6. razreda osnovnih škola Grada Zagreba, oko 8 000 roditelja), a nositelj aktivnosti je Policijska uprava zagrebačka, edukatori-policijski službenici s VSS i pedagoškim iskustvom;
- Prevencija i alternativa u osnovnim školama (ovim potprogramom obuhvaćeni su učenici 6. razreda osnovnih škola Grada Zagreba, oko 8 000 učenika), a nositelj aktivnosti je Policijska uprava zagrebačka, edukatori-policijski službenici s VSS i pedagoškim iskustvom;
- Holistički pristup prevenciji ovisnosti - alkohol, duhan, psihoaktivne droge (ovim potprogramom obuhvaćeni su roditelji učenika petih razreda osnovnih škola Grada

Zagreba, oko 10.000 roditelja), a nositelj aktivnosti je Služba za školsku i sveučilišnu medicinu Zavoda za javno zdravstvo Grada Zagreba;

- Edukacija voditelja školskih preventivnih programa osnovnih i srednjih škola (potprogramom su obuhvaćeni voditelji ŠPP-a osnovnih, srednjih škola te učeničkih domova Grada Zagreba, ukupno je obuhvaćeno oko 180 voditelja ŠPP-a), a nositelj aktivnosti je Služba za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Grada Zagreba;
- Program prevencije ovisnosti kroz edukaciju nastavnika vijeća - predavanjima na ovom potprogramu obuhvaćena su sva nastavnička vijeća osnovnih i srednjih škola grada Zagreba te učeničkih domova, a nositelj aktivnosti je Služba za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Grada Zagreba.

U cilju edukacije građana Zagreba o štetnosti zlouporabe sredstava ovisnosti te njihova senzibiliziranja za probleme ovisnosti, Gradski ured za zdravstvo, rad i socijalnu skrb proveo je opsežnu medijsku kampanju od rujna do prosinca 2004. s posebnim naglaskom tijekom Mjeseca borbe protiv ovisnosti od 15. studenog - 15. prosinca 2004. Kampanja se sastojala od:

- konferencije za medije te ravnatelje osnovnih i srednjih škola i učeničkih domova na kojoj su upoznati s Programom promicanja zdravlja u Gradu Zagrebu ZNAM, MOGU, HOĆU. Konferencija je održana 13. rujna 2004. u Zavodu za javno zdravstvo Grada Zagreba
- Internet kampanje u sklopu koje su na web stranicama iskon.hr i vip.hr i www.zagreb.hr objavljeni edukativni tekstovi o štetnim posljedicama zlouporabe sredstava ovisnosti
- izrade plakata nagrađenih crteža učenika osnovnih i srednjih škola koji su pobijedili na natječaju „Škola bez droge - grad bez droge” te postavljanja plakata u sva vozila javnog gradskog prijevoza i u sve osnovne i srednje škole u Gradu Zagrebu
- koncerta u Domu sportova kojim je obilježen Mjesec borbe protiv ovisnosti od 15. studenog - 15. prosinca 2004.
- besplatne projekcije igranog filma „*Ta divna splitska noć*” za učenike osnovnih i srednjih škola Grada Zagreba
- istraživanja o kvaliteti rada u klubovima liječenih alkoholičara sa svrhom unapređivanja rada u klubovima na području Grada Zagreba, podaci ovog istraživanja prezentirani su na Međunarodnoj konferenciji o alkoholizmu 1. listopada 2004. u Opatiji
- Međunarodni dan obitelji 15. svibnja 2004. obilježen je pod motom *Od zadovoljne obitelji do zadovoljnog društva* tijekom dva dana u sklopu aktivnosti okruglog stola na kojem je obrađena i problematika ovisnosti te svečanog i zabavnog programu na Jarunu namijenjenog obiteljima
- Svjetski dan nepušenja 31. svibnja 2004. obilježen je stručnim skupom u Zavodu za javno zdravstvo Grada Zagreba te trodnevnom kampanjom pod nazivom *Zagreb Grad bez duhanskog dima*.
- Međunarodni dan borbe protiv zlouporabe droge i nezakonitog prometa drogama 26. lipnja 2004. obilježen je šestodnevnom kampanjom koja je započela 21. lipnja 2004. god. pod motom *Život bez droge*, a u organizaciji Gradskog ureda za zdravstvo, rad i socijalnu skrb Grada Zagreba te Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske.
- Održan je stručni skup 1. srpnja 2004. u tribini Grada Zagreba pod nazivom *Programi smanjenja štete-prevencija širenja HIV/AIDS-a*
- Seminar za kontakt policajce koji su uključeni u provedbu programa *Znam, mogu, hoću*. U dvodnevnom seminaru educirano je ukupno 30 kontakt policajaca Policijske uprave zagrebačke.
- Okrugli stol *Opasnosti vanjskog rada s korisnicima droga* održan je 27. rujna 2004.

Povjerenstvo za promicanje zdravlja i prevenciju bolesti Grada Zagreba za 2004. odabralo je za sufinanciranje i financiranje ukupno 79 programa udruga za prevencije ovisnosti (duhan, alkohol, droge) od interesa za Grad Zagreb.

Sufinancirani su programi sljedećih udruga:

- Udruga roditelja Zajednice susret - Projekt čovjek
- UPO Udruga za podršku obitelji ovisnika - Senzibiliziranje javnosti i pomoć roditeljima kod problema ovisnosti
- Stijena - Udruga za pomoć i rehabilitaciju ovisnika - Tražim svoje mjesto
- Udruga za unapređenje kvalitete življenja „LET”- Program smanjenja štete - rad s intravenskim korisnicima droga
- Hrvatska udruga za kriminologiju - Tercijarna prevencija ovisnosti i antisocijalnog ponašanja osuđenika ovisnika

- Plavi telefon - Lutkom protiv droge i Kako umjesto ovisnosti izabrati kvalitetniji život
- Pet + - Za život bez ovisnosti
- Gradsko društvo Crvenog križa - Program prevencije ovisnosti,
- Udruga Roma Grada Zagreba i Zagrebačke županije - Program obrazovne grupe „Droga ne hvala“
- Centar za duhovnu pomoć - Prevencija i suzbijanje ovisnosti u duhovnom području
- Udruga MI-MO - Mala škola života
- Centar za kreativni rad - Program prevencije i suzbijanja ovisnosti kod djece i mladih
- Hrvatsko debatno društvo - Glas mladih protiv ovisnosti

U tretmanu Centra za socijalnu skrb Grada Zagreba ukupno je bilo 1.086 osoba, od toga je 408 maloljetnika i 678 mlađih punoljetnih osoba.

S problemom ovisnosti-počiniteljima kaznenih djela i prekršaja evidentirano je ukupno 995 osoba, od toga maloljetnih osoba 337, a mlađih punoljetnih osoba 658. Ukupno je upućeno u terapijske zajednice 14 osoba. Broj osoba kojima je izrečena sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti (na temelju članka 30. Zakona o sudovima za mladež) bio je 30. Dijelu navedenih osoba izrečene su u pretprilaznom postupku, na temelju čl. 64. Zakona o sudovima za mladež, posebne obveze da se podvrgnu postupku odvikavanja od droge. Od ukupnog broja prijavljenih počinitelja, takva posebna obveza provodila se prema 251 osobi. Odgojna mjera izrečena sukladno navedenom zakonu provodila se kod 51 osobe.

Posebne obveze većinom se provode u Savjetovalištu za prevenciju ovisnosti. No nekolicini počinitelja kaznenih djela i prekršaja, koji su bili u kontaktu s opojnim drogama, izrečene su i neke druge posebne obveze, ili u predprilaznom postupku ili kao odgojne mjere, no u podacima nisu posebno iskazani.

Stručnjaci Centra koji rade na poslovima zaštite djece i mladeži iskazuju podatak da je najviše osoba u tretmanu Centra zbog povremenog ili redovitog konzumiranja marihuane, iako su zastupljeni i konzumenti drugih sredstava.

Tablica 66. Osobe u evidenciji tretmana Centra za socijalnu skrb Zagreb zbog problema ovisnost i – prema uredima za 2004.

URED	do 18 godina	od 18 do 21 godine	UKUPNO
CENTAR	22	34	56
ČRNOMEREC	27	43	70
DUBRAVA	39	47	86
MAKSIMIR	66	58	124
MEDVEŠČAK	23	83	106
NOVI ZAGREB	67	76	143
PEŠĆENICA	17	48	65
SESVETE	19	32	51
SUSEDGRAD	56	70	126
TREŠNJEVKA	48	101	149
TRNJE	24	86	110
UKUPNO	408	678	1.086

Izvor podataka: Centar za socijalnu skrb, Zagreb

Usporedimo li podatke, uočljiv je pad broja osoba u evidenciji od oko 15 % u 2004. u odnosu na 2003. kada je ukupno zabilježeno 1.269 osoba.

Zaključak

U Republici Hrvatskoj je 20 županija i Grad Zagreb s posebnim položajem županije te 122 grada i 423 općine. Prema zadnjem popisu stanovništva iz 2001. godine, ukupno je u Republici Hrvatskoj bilo 4.437.460 stanovnika, a najviše stanovnika ima Grad Zagreb, zatim Splitsko-dalmatinska županija te Primorsko-goranska i Zagrebačka županija, dok najmanje stanovnika ima Ličko-senjska županija. Budući da raširenost zloporabe opojnih droga u svakoj pojedinoj županiji ovisi i o socio-demografskim karakteristikama stanovništva, stupnju gospodarskog razvoja, zaposlenosti stanovništva, dostupnosti droge i drugih karakteristika, detaljnija analiza i usporedba trendova zloporabe opojnih droga po pojedinim županijama zahtijevala bi cjelokupnu analizu stanja u vezi s problematikom ovisnosti o

drogama, uključivši broj ovisnika obuhvaćenih nekim oblikom tretmana i liječenja, broj počinjenih kaznenih djela u vezi sa zlouporabom opojnih droga, vrstu i broj zapljena, vrstu i broj institucija te podatke iz relevantnih istraživanja o konzumiranju sredstava ovisnosti među mladima. Međutim, takvu analizu nije moguće provesti u ovom Izvješću, zbog vrlo velike neujednačenosti izvješća po pojedinim županijama. Stoga se tijekom izrade ovog Izvješća ukazala potreba za utvrđivanjem **jedinstvenog obrasca za izradu izvješća po županijama**, kao i određivanje tijela na županijskoj razini koje će prikupljati podatke za izvješće i izrađivati ga.

Ono što je vidljivo su vrlo velike razlike u broju i vrsti institucija koje se bave problemom ovisnosti o drogama, vrsti i broju programa koji se provode te vrlo različita razina suradnje i koordinacije na razini županija. Primjerice na razini najvećeg broja županija, središnje mjesto, kako u provođenju mjera i aktivnosti tako i u koordinaciji mjera, zauzimaju centri za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, koji su sukladno Izmjenama i dopunama Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga (Narodne novine 163/03) i Zakona o zdravstvenoj zaštiti (NN 121/2003) postali dio županijskih zavoda za javno zdravstvo, odnosno dio Službe za prevenciju ovisnosti pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo.

Centri su nositelji različitih mjera i aktivnosti, od primarne prevencije ovisnosti do pružanja različitih oblika skrbi i pomoći ovisnicima o drogama i povremenim konzumentima opojnih droga, kao i njihovim obiteljima. U nekoliko županija brojne aktivnosti, osobito provođenje različitih oblika skrbi o ovisnicima, provode nevladine organizacije i centri za socijalnu skrb. Primijećeno je da važno mjesto u sveukupnoj borbi protiv ovisnosti zauzimaju programi primarne prevencije ovisnosti, osobito u školskom sustavu, a po broju preventivnih programa posebno se ističu Grad Zagreb i Istarska županija. Iako je u 19 županija osnovano Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, primijećeno je da izvješće o radu tih povjerenstava nije dostavila ni jedna županija, što može ukazivati na problem da povjerenstva još uvijek nisu započela s radom.

Učinkovito suprotstavljanje sverastućoj pojavi zlouporabe opojnih droga, kao globalnom društvenom problemu koji u širokim razmjerima pogađa naše društvo, osobito mladež i djecu, traži aktivan angažman svih subjekata i institucija, kao i što bolju koordinaciju među nositeljima, kako na državnoj tako i na lokalnoj razini. Pri tome je neizmjerno važna uloga i doprinos jedinica lokalne samouprave, odnosno gradova i općina, posebice u području prevencije ovisnosti. Na razini gradova i općina potrebno je razvijati što više kvalitetnih sadržaja za provođenje slobodnog vremena mladih, te općenito preventivne programe usmjerene općoj populaciji djece i mladeži, ali i programe koji će omogućavati što raniju intervenciju i pružanje pomoći mladima rizičnog ponašanja, kao i ovisnicima o drogama i njihovim obiteljima. Pri tome je nužna suradnja svih institucija, kako onih koje djeluju u sklopu državnog sustava, tako i nevladinih organizacija, medija i različitih građanskih inicijativa.

Poštujući načelo decentralizacije u pristupu rješavanja problema ovisnosti, koje treba jamčiti jednakomjernu raspodjelu različitih programa i sadržaja u cijeloj Republici Hrvatskoj sukladno stvarnim potrebama pojedinih lokalnih zajednica (odnosno županija), na razini županija i jedinica lokalne samouprave potrebno je razvijati mreže različitih programa i usklađivati djelatnosti na području problematike zlouporabe droga. Lokalna zajednica treba usklađivati sve aktivnosti na lokalnoj razini, a na državnoj razini provodit će se zajednička politika s ciljem ostvarivanja glavnog načela smanjenja ponude i smanjenja potražnje, te aktivnosti utemeljene na Nacionalnoj strategiji i Akcijskom planu, kao i osigurati praćenje provedbe i njihovo vrednovanje. Time bi se trebala osigurati centralizacija zajedničkih aktivnosti, a decentralizacija aktivnosti koje su nužne u lokalnoj zajednici te samostalnost koordinativnih tijela na lokalnoj razini, tj. županijskih povjerenstava za suzbijanje zlouporabe opojnih droga.

5. IZVJEŠĆE O RADU POVJERENSTVA ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA, UREDA ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA I STRUČNOG SAVJETA UREDA ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA ZA 2004.

⇒ POVJERENSTVO ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA

Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske osnovano je odlukom Vlade Republike Hrvatske od 12. rujna 2002. kao koordinativno tijelo, a odlukom Vlade Republike Hrvatske od 2003. godine imenovani su novi članovi Povjerenstva. Povjerenstvo ima predsjednika i jedanaest članova. Predsjednica Povjerenstva je potpredsjednica Vlade gđa Jadranka Kosor, dok su članovi predstavnici resornih ministarstava. Zadaća Povjerenstva je koordinacija aktivnosti ministarstava i drugih subjekata uključenih u program suzbijanja zlouporabe opojnih droga, od prevencije do resocijalizacije, kao i usvajanje godišnjih programa mjerodavnih ministarstava i državnih upravnih organizacija. Povjerenstvo donosi opće i posebne programe mjera za suzbijanje zlouporabe opojnih droga koje će provoditi ministarstva i to:

- programe prevencije za djecu predškolske dobi, učenike osnovnih i srednjih škola i studente visokih učilišta za liječenje i odvikavanje od ovisnosti,
- programe za skrb o ovisnicima o opojnim drogama te povremenim uzimateljima opojnih droga
- programe resocijalizacije bivših ovisnika
- programe za pripadnike Oružanih snaga Republike Hrvatske i hrvatske branitelje
- programe za osobe u pritvoru i osobe na izdržavanju kazni zatvora

Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga priprema sjednice Povjerenstva, a ujedno i prati provedbu zaključaka koje je Povjerenstvo donijelo. Slijedom zaključaka Povjerenstva, u suradnji s resornim ministarstvima kao nositeljima provedbe mjera i aktivnosti Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga u RH i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2004., provedeni su sljedeći zaključci:

- Slijedom predloženih mjera i aktivnosti mjerodavnih ministarstava izrađen je Akcijski plan suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2004. koji je u veljači 2004. usvojila Vlada RH.
- Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi s predstavnicima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo izradilo je plan aktiviranja mreže centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje kao sastavnih dijelova zavoda za javno zdravstvo županija. Tijekom 2004. godine provedena je integracija centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti u sustav javnog zdravstva.
- Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva izradilo je prijedlog mjera koje je potrebno poduzeti radi ustrojavanja integrirane kontrole prometovanja prekursorima.
- Ministarstvo unutarnjih poslova započelo je provedbu Projekta testiranja vozača motornih vozila na opojne droge.
- U povodu Međunarodnog dan borbe protiv ovisnosti 26. lipnja, organizirana je proširena sjednica Povjerenstva na koju su pozvani predstavnici udruga, županija, saborski zastupnici i vladini dužnosnici, kao i predstavnici medija, a kako bi se upozorilo na svu širinu zlouporabe opojnih droga te ukazalo na potrebu da je na suzbijanje zlouporabe opojnih droga nužno djelovati međuresorski i s podijeljenom odgovornošću na razini lokalne i regionalne samouprave, nevladinih udruga te putem medija.
- Prigodnim edukativno-promidžbenim aktivnostima obilježen je Međunarodni dan borbe protiv ovisnosti u Zagrebu te diljem Republike Hrvatske.
- Donesen je i proveden Program medijske kampanje obilježavanja Godine borbe protiv zlouporabe opojnih droga.
- Izrađen je Prijedlog smjernica za izradu Algoritma supstitucijske terapije metadonom.
- Na temelju Izmjena i dopuna Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga imenovano je Povjerenstvo za uništenje oduzete opojne droge, ali se s postupkom spaljivanja opojne droge nije započelo budući da postojeće spalionice nisu prikladne za spaljivanje opojnih droga, te je u tijeku pronalaženje odgovarajuće lokacije za spaljivanje
- Osnovano je uže Povjerenstvo sa zadaćom izrade programa i praćenja provedbe aktivnosti za obilježavanje Mjeseca borbe protiv ovisnosti (15.11.-15.12. 2004.).
- U ime Povjerenstva upućen je dopis svim županijama i Gradu Zagrebu s preporukom za osnivanje županijskih povjerenstava za suzbijanje zlouporabe opojnih droga kao savjetodavnih tijela župana/gradonačelnika na području suzbijanja zlouporabe opojnih

droga.

- Resorna ministarstva i tijela državne uprave podnijela su izvješće o provedenim mjerama iz Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2004. godinu.

⇒ URED ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA

Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga koordinirao je provedbu mjera iz Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2004. godinu i Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga, za koja su zadužena ministarstva i tijela državne uprave, kao i donošenje i provođenje posebnih programa suzbijanja zlouporabe opojnih droga na razini resornih ministarstava. U povodu obilježavanja "Godine borbe protiv zlouporabe opojnih droga 2004." koja je prvi put u Republici Hrvatskoj proglašena na nacionalnoj razini, osmišljena je i provedena medijska kampanja s ciljem smanjenja i sprječavanja ovisnosti o drogama i sa zadaćom da se upozori i potakne sve subjekte na suradnju u rješavanju problema ovisnosti o drogama. Program medijske kampanje za obilježavanje Godine borbe protiv zlouporabe opojnih droga 2004. donijelo je Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga. Medijska kampanja provedena je u koordinaciji Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, a aktivnu ulogu u provođenju programa aktivnosti kampanje imala su sva resorna ministarstva.

U sklopu medijske kampanje za obilježavanje Godine borbe protiv zlouporabe opojnih droga 2004. provedene su sljedeće aktivnosti:

- U cilju informiranja građana, posebice mladeži, o bitnim sadržajima vezanim uz zlouporabu opojnih droga, utjecaju i štetnostima opojnih droga, te senzibilizacije javnosti za problem ovisnosti i motiviranja što većeg broja građana na aktivno uključivanje u rješavanje problema ovisnosti, emitirane su radijske i televizijske emisije (Među nama, Respublica, Otvoreno, na Hrvatskom radiju, Plavom radiju, Zagrebačkom radiju i dr.) u kojima se, uz gostovanje raznih stručnjaka, raspravljalo o problemu ovisnosti o drogama i raširenosti zlouporabe opojnih droga, a ujedno se nastojalo informirati građane o aktivnostima Ureda, kao i o aktivnostima koje se s državne razine provode s ciljem suzbijanja zlouporabe opojnih droga.
- Emitiran je TV spot o štetnosti i utjecaju opojnih droga, s naglaskom na sintetičke droge.
- U suradnji s Uredom za rad, zdravstvo i socijalnu skrb Grada Zagreba, Ministarstvom unutarnjih poslova i Povjerenstvom za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske, prigodnim programom obilježen je "Međunarodni dan borbe protiv zlouporabe droga i nezakonitog prometa drogama", 26. lipnja 2004. godine. U sklopu cjelodnevnog programa koji se odvijao na Trgu bana Josipa Jelačića dijeljeni su različiti informativni letci o utjecaju i štetnosti opojnih droga, letci s adresama svih nevladinih i drugih institucija koje se bave suzbijanjem zlouporabe opojnih droga, kao i ostali promotivni materijali sa sloganom "Život bez droge" (majice, bedževi, kape i slično). Osim navedenog, dvadesetak nevladinih udruga koje se bave suzbijanjem zlouporabe opojnih droga prezentirale su svoj rad javnosti, a održan je i kulturno-umjetnički program, u sklopu kojeg su nastupili Plesna skupina Snaga stila (Style Force) u modnim kreacijama koje su izradile štíćenice Zajednice Susret, te udruga "Centar za kreativni rad" s glazbenom i plesnom točkom dječjeg zbora i plesne skupine.
- Podijeljeno je više od 20 000 različitih edukativno-promidžbenih materijala, a događaj je bio iznimno medijski popraćen, te je akcija imala vrlo značajan informativni učinak u cjelokupnoj javnosti.
- U suradnji sa županijskim povjerenstvima za suzbijanje zlouporabe opojnih droga održane su po školama tribine za učenike i roditelje o temi ovisnosti, kao i interaktivne radionice za djecu i mlade, uz sudjelovanje službe školske medicine i školskih psihologa, te su organizirani kvizovi znanja po školama o temi ovisnosti, županijska natjecanja i konačno državno natjecanje.
- Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti pokrenulo je natječaj među klubovima mladih za izradu idejnog rješenja jumbo plakata i B1 plakata o temi ovisnosti, te su tiskani fascikli koji su distribuirani po klubovima za mlade.
- Postavljeni su jumbo plakati uz prometnice u cijeloj Hrvatskoj i B1 plakati u javnim ustanovama i na javnim mjestima.
- Tiskana je informativno-edukativna brošura pod nazivom "Što bi trebali znati o drogama" koja je distribuirana udrugama za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, centrima za prevenciju ovisnosti, školama i ministarstvima. Brošura je namijenjena svim stručnjacima koji se u svom radu susreću s problemom ovisnosti.
- Realiziran je natječaj po srednjim strukovnim školama likovnog odgoja za izradu plakata o

temi ovisnosti, te je Stručno povjerenstvo za ocjenjivanje plakata Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa kao najbolji plakat izabralo plakat s naslovom "Za svijet bez droge" autora Viktora Funčića, učenika IV. razreda Škole za primijenjenu umjetnost u Rijeci. Navedeni plakat otisnut je u 1.500 primjeraka za sve osnovne i srednje škole te učeničke domove i 110 visokih učilišta.

- Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi tiskalo je 45.500 primjeraka brošura s informacijama o HIV-u, hepatitisu B i C, kao i na temu alkohola u obitelji, a prigodnim programom obilježen je Međunarodni dan borbe protiv AIDS-a.
- Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi u suradnji sa županijama, centrima za socijalnu skrb, centrima za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, policijskim upravama te sudovima za mladež provelo je niz akcija i edukacija po svim županijama u Hrvatskoj.
- U zatvoru u Remetincu organizirano je dobrovoljno i besplatno testiranje zatvorenika na HIV, hepatitis B i C.
- Ministarstvo pravosuđa ojačalo je suradnju s udrugama koje se bave suzbijanjem zlorabe opojnih droga na provođenju programa postpenalne skrbi, a u zatvorskim ustanovama pojačane su aktivnosti u radu sa zatvorenicima ovisnim o opojnim drogama.
- U suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova, PU na području županija, centrima za prevenciju i izvanbolničko liječenje te školama, organizirana su zajednička predavanja i preventivne akcije.
- Nastavljeno je s provođenjem projekta Anti droga telefona, čiji je rad tijekom 2004. godine financiralo Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Na svim letcima i drugim tiskanim materijalima, kao i u javnim medijima, prezentiran je broj Anti-droga telefona, kako bi se što veći broj građana informirao o mogućnosti javljanja na Anti-droga telefon te mogućnosti dobivanja informacija i savjeta u vezi s problemom ovisnosti.

Tijekom 2004. Ured za suzbijanje zlorabe opojnih droga, samostalno ili u suradnji s ostalim resornim ministarstvima uključenim u sustav suzbijanja zlorabe opojnih droga, organizirao je niz edukacija u cilju izobrazbe i osposobljavanja subjekata koji djeluju na području suzbijanja zlorabe opojnih droga.

- ⇒ U suradnji Ureda i Visoke zdravstvene škole u Zagrebu proveden je projekt doškoloovanja radnih terapeuta na području suzbijanja zlorabe opojnih droga i rehabilitacije osoba ovisnih o drogama.
- ⇒ U organizaciji Ureda i Ministarstva obrane održan je seminar za liječnike i psihologe uposlene u Ministarstvu obrane pod nazivom "Preventivni i rizični aspekti zlorabe droga te zdravstveni i penološki tretman bolesti ovisnosti". Seminaru su prisustvovali i radni terapeuti terapijskih zajednica za odvikavanja od ovisnosti.
- ⇒ Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Ured za suzbijanje zlorabe opojnih droga organizirali su stručnu konferenciju s međunarodnim sudjelovanjem pod nazivom *Borba protiv ovisnosti - borba za zdravu obitelj* (Pula, rujan 2004.) na kojoj je sudjelovalo 500 sudionika iz zemlje i inozemstva, a razmotrena su i prezentirana stručna i znanstvena stajališta iz tematskih područja; obitelj i ovisnost, prevencija ovisnosti, liječenje, rehabilitacija i resocijalizacija ovisnika, suzbijanje zlorabe opojnih droga, legislativa iz područja suzbijanja zlorabe opojnih droga, međunarodna i međuregionalna suradnja na području suzbijanja zlorabe opojnih droga.
- ⇒ Predstavnici Ureda sudjelovali su u nizu okruglih stolova o temi ovisnosti u organizaciji resornih ministarstva i drugih institucija.

Ured za suzbijanje zlorabe opojnih droga nastavio je uspješnu suradnju s nevladinim organizacijama koje djeluju na području ovisnosti i terapijskim zajednicama za odvikavanje od ovisnosti. Poticalo se osmišljavanje i provedba projekata i programa koje udruge provode, osobito u područjima liječenja i rehabilitacije ovisnika, te su u tom cilju provedene sljedeće aktivnosti;

- ⇒ Poticalo se njihovo aktivnije uključivanje u implementaciju mjera predviđenih Akcijskim planom. U tom cilju Ured je sudjelovao na tribinama, javnim raspravama, okruglim stolovima koje su organizirale navedene udruge, te pružao potrebne savjete i edukacije kako bi aktivnosti nevladinog sektora i državnih institucija u području provođenja mjera suzbijanja zlorabe opojnih droga bila usmjerene ka istom cilju, a to je sustavno i

- kontinuirano provođenje mjera suzbijanja zlouporabe opojnih droga.
- ⇒ Proveden je natječaj za dodjelu finansijskih potpora programima i projektima udruga koje se bave problemom ovisnosti, te su na temelju provedenog natječaja finansijsku potporu dobile 44 udruge u sveukupnom iznosu od 1.374.026,00 kuna.
 - ⇒ Na temelju izvješća o provedbi programa provedena je finansijska i programska evaluacija.
 - ⇒ U organizaciji Ureda održan je seminar za predstavnike udruga i terapijskih zajednica o izradi projektne dokumentacije i finansijskih izvješća o provedbi projekata i programa.
 - ⇒ Održani su sastanci s predstavnicima udruga i terapijskih zajednica, na kojima se raspravljalo o rješavanju prioriteta i problema na koje nailaze u svom radu.

U cilju rehabilitacije i reintegracije ovisnika u društvenu zajednicu, Ured je u suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa izradio program završetka osnovnog i srednjeg školovanja te izobrazbe i prekvalifikacije zanimanja za ovisnike koji se nalaze u nekom od tretmana liječenja, kao i za ovisnike koji su uspješno završili neki od tretmana liječenja. U tom cilju provedene su sljedeće aktivnosti:

- ⇒ Analiza broja osoba koje se nalaze u nekom od tretmana liječenja ovisnosti u terapijskim zajednicama i njihovog stupnja obrazovanja, a koje su zainteresirane za program završetka obrazovanja ili prekvalifikacije zanimanja
- ⇒ Sa Službom za profesionalnu orijentaciju Hrvatskog zavoda za zapošljavanje organizirani su posjeti djelatnika Službe onim terapijskim zajednicama koje su iskazale zanimanje za navedeni program kako bi se zainteresirani kandidati informirali o mogućnostima zapošljavanja i načinu odabira zanimanja, kao i o zanimanjima za koja se mogu opredijeliti.
- ⇒ Dogovoreno je da se na području svake županije u kojoj djeluje određena terapijska zajednica čiji su štićenici iskazali interes za program, zainteresirani kandidati za dovršetak obrazovanja ili prekvalifikaciju zanimanja putem Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa upućuju u odabrane ustanove.

Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga nastavio je s aktivnim unaprjeđivanjem međunarodne suradnje na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga, te je u tom cilju ostvareno sljedeće:

- ⇒ Poduzete su pripremne aktivnosti za uspostavljanje procesa organiziranog nacionalnog sustava praćenja, prikupljanja, analiziranja i posredovanja podataka vezanih uz droge i ovisnosti o opojnim drogama te osiguranje preduvjeta za uspostavu Nacionalne informacijske jedinice. U tom je cilju uspostavljena suradnja s Europskim centrom za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA) iz Lisabona, što je rezultiralo sudjelovanjem predstavnika Ureda na dva sastanka voditelja Nacionalnih informacijskih jedinica REITOX mreže koji su se održali u Lisabonu, te pripremama za ustrojavanje Nacionalne informacijske jedinice pri Uredu.
- ⇒ Izaslanstvo Republike Hrvatske sudjelovalo je u radu UN Komisije o narkotičkim drogama koja se održala u Beču od 15. do 19. ožujka 2004. te na redovitim sastancima Pompidou grupe Vijeća Europe i ostalim međunarodnim skupovima i kongresima.
- ⇒ Započete pripreme za izradu nove Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga kroz T.A.I.E.X. program, a radi njenog usklađenja s Europskom strategijom o drogama i s postojećim standardima Europske zajednice na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga
- ⇒ U sklopu programa CARDS 2004, koji predstavlja pomoć Europske zajednice u obnovi, razvoju i stabilizaciji, Europskoj komisiji će za financiranje biti predložen projekt Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske pod nazivom "*Jačanje i prilagođavanje sustava suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj standardima Europske zajednice*". Temeljni cilj programa je usmjeren na smanjenje ponude i potražnje opojnih droga u Republici Hrvatskoj. Predloženi su, kao instrumenti provedbe CARDS-a 2004., pomoć stručnjaka iz Europske unije, odnosno *twining programi* kojima se razvija svojevršno partnerstvo između državnih uprava zemalja članica Europske unije i državnih uprava u zemljama korisnicama CARDS-a.
- ⇒ Slijedom zaključaka Konferencije o stvaranju zajedničkog sustava na području

zloporabe droga za zemlje Jugoistočne Europe (studeni 2003. Dubrovnik), održana su dva sastanka Neformalne koordinativne grupe (Zagreb, 18. lipnja 2004. i 08. studenog 2004.).

Ured za suzbijanje zloporabe opojnih droga izradio je i strateške dokumente i zakonske prijedloge vezane uz područje suzbijanja zloporabe opojnih droga:

- ⇒ Izrađen je Akcijski plan suzbijanja zloporabe opojnih droga za 2004. godinu koji je usvojen na sjednici Vlade Republike Hrvatske 18. veljače 2004. godine.
- ⇒ Ured za suzbijanje zloporabe opojnih droga i Stručni savjet Ureda izradili su Smjernice za izradu Algoritma primjene metadonske terapije, koje su upućene Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi na usvajanje.
- ⇒ Izrađen je Nacrt prijedloga Zakona o terapijskim zajednicama koji je upućen na mišljenje svim udrugama i terapijskim zajednicama te Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi, a radi njegova upućivanja u redovnu proceduru.
- ⇒ Izrađeno je Izvješće o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zloporabe opojnih droga za 2002./2003. godinu, koje je usvojila Vlada Republike Hrvatske.

⇒ STRUČNI SAVJET UREDA ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA

Kao stručno tijelo, pri Uredu djeluje Stručni savjet koji čine stručnjaci iz područja prevencije i suzbijanja zloporabe opojnih droga, čija je zadaća savjetodavna stručna pomoć pri odlučivanju o pitanjima suzbijanja zloporabe opojnih droga, davanja stručnih mišljenja o svim važnim pitanjima iz područja prevencije i suzbijanja zloporabe opojnih droga na državnoj i lokalnoj razini te davanja prijedloga za donošenje propisa na području suzbijanja zloporabe opojnih droga.

Tijekom 2004. godine održano je ukupno 8 sastanaka Stručnog savjeta. Na sastancima Stručnog savjeta razmatrano je niz aktualnih pitanja iz područja prevencije ovisnosti te liječenja i resocijalizacije ovisnika, kao i o ostalim pitanjima suzbijanja zloporabe opojnih droga. Među ostalim, Stručni savjet donio je i sljedeće preporuke i zaključke:

- ⇒ U vezi s provedbom preventivnih i edukativnih aktivnosti na području suzbijanja zloporabe opojnih droga potrebno je dati naglasak na ulozi obitelji u prevenciji ovisnosti i omogućiti što bolju edukaciju obitelji o ovoj problematici na razini lokalne zajednice. S tim u vezi potrebno je osnaživati rad postojećih obiteljskih savjetovaštava osnovanih od strane resornih ministarstava, kao i prikupiti podatke o savjetovaštima za obitelj, koja djeluju u sklopu nevladina sektora, a s ciljem izrade prijedloga za ustrojavanje mreže savjetovaštava za obitelj i prevenciju ovisnosti o drogama.
- ⇒ Poticati izradu i osmišljavanje edukativno-promidžbenih plakata, Internet stranica i spotova s ciljem utjecaja na populaciju djece i mladeži o štetnosti i utjecaju droga.
- ⇒ U vezi s Prijedlogom za centraliziranu ambulantnu primjenu metadonske terapije u Gradu Zagrebu i Algoritma metadonskog programa, podržano je osnivanje 4 centra za centraliziranu primjenu metadonske terapije kao pilot projekta u Gradu Zagrebu, uz mišljenje članova Stručnog savjeta da ovisnici koji su već u supstitucijskoj terapiji metadonom i koji dobro surađuju s liječnicima primarne zdravstvene zaštite, trebaju i dalje primati metadonsku terapiju u ambulantama liječnika primarne zdravstvene zaštite, a skupine ovisnika kod kojih je primijećen problem u pridržavanju propisanog načina liječenja metadonom, ubuduće bi se trebale upućivati u navedene centre. Nadalje, zaključeno je da je nužno ustrojavanje Registra za metadon kako bi se mogla pratiti i nadzirati njegova potrošnja. Sukladno navedenim smjernicama osnovana je stručna radna skupina za razradu načina provedbe Pilot projekta centralizirane ambulantne primjene metadonske terapije, a vođenje sastanaka radnih grupa organizirao je Gradski ured za rad, zdravstvo i socijalnu skrb Grada Zagreba.
- ⇒ U vezi s projektom "Metoda akcelerirane neuroregulacije opijatskih ovisnika", za koji je dr. Belinda Vuksan, voditeljica Centra za prevenciju Zadar, zatražila mišljenje Stručnog savjeta radi upućivanja inicijative Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje da se nemexin stavi na listu lijekova, Stručni savjet je u cijelosti usvojio mišljenje recenzenta projekata prof. dr. sc. Zdravka Lackovića s Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, kojim se ne preporuča upućivanje inicijative HZZO-u za stavljanje nemexina na listu lijekova, budući da se projekt prvi put provodi u Republici Hrvatskoj, te o njemu nema

objavljenih znanstvenih istraživanja, kao ni znanstvenih i stručnih članaka u relevantnoj znanstvenoj i stručnoj literaturi.

- ⇒ Stručni savjet dao je svoje prijedloge i mišljenja na Prijedlog smjernica za izradu algoritma primjene supstitucijske terapije metadonom, koji su objedinjeni u konačni prijedlog koji je upućen Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi na usvajanje.
- ⇒ Pružena je potpora dokumentarnom filmu *Ostavljeni* autora Dražena Majića koji govori o sve većem broju smrtnosti zbog predoziranja opojnim drogama, te ujedno upozorava i na problem neadekvatnog prikupljanja podataka o predoziranju ovisnika od strane Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, jer je broj smrtnih slučajeva zbog predoziranja dvostruko ili trostruko veći u stvarnosti. Snimljeni materijal i anketa provedena među ovisnicima ukazuju i na potrebu izrade nacionalnog programa smanjenja predoziranja koji već postoji u Australiji i drugim zemljama.
- ⇒ Raspravljano je o problemu umrežavanja sustava za borbu protiv ovisnosti - detekcija, prevencija, suzbijanje zlouporabe opojnih droga, liječenje, rehabilitacija i resocijalizacija. Uočen je problem nepostojanja normativa u liječenju ovisnika, jer postupak uspješnog izlječenja zahtijeva uspostavu sustava u kojoj će nakon provedene detoksikacije uslijediti upućivanje u ustanove za rehabilitaciju (terapijske zajednice). Također, rehabilitacija u terapijskoj zajednici nema nikakvu svrhu ako nakon toga ne slijedi resocijalizacija u društvenu sredinu. Problem je u nepovezanosti sustava za detekciju, prevenciju i liječenje sa sustavom za rehabilitaciju i resocijalizaciju.
- ⇒ U vezi s potrebom ustrojavanja mreže institucija za borbu protiv ovisnosti i osnaživanja aktivnosti na razini lokalne zajednice, kao i aktivnosti nevladinih organizacija, zaključeno je da se uputi prijedlog predsjednici Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske o pokretanju inicijative za osnivanje povjerenstava za suzbijanje zlouporabe opojnih droga na razini županija, kao savjetodavnog tijela župana na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga, a kako bi se olakšala koordinacija i provedba svih mjera za suzbijanje zlouporabe opojnih droga na razini županija. Županijska bi povjerenstva imala obvezu pratiti epidemiološko stanje na području županija i dostavljati redovita godišnja izvješća o problemu ovisnosti Uredu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, a navedeni podaci bi se prikazivali u Izvješću o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga u RH.
- ⇒ Razmatrano je pitanje testiranja učenika osnovnih i srednjih škola na opojne droge, budući da se od provedbe navedene mjere odustalo prije dvije godine zbog niza negativnih reakcija u javnosti i medijima, kao što su pitanje kršenja ljudskih prava, nerazrađenost postupaka u slučaju da se otkrije kako netko od učenika uzima drogu, nedovoljna educiranost javnosti o preventivnom karakteru te mjere i slično. Stoga je nužno u suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa napraviti opsežan elaborat o očekivanim preventivnim učincima te mjere, o njenom utjecaju na kršenje ljudskih prava, te senzibilizirati javnost i medije za njenu provedbu.
- ⇒ Stručni savjet podupro je Nacrt prijedloga Zakona o terapijskim zajednicama, koji je upućen Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi radi njegovog prosljeđivanja u redovitu proceduru.

Zaključak

Integrirana provedba nacionalne politike suzbijanja zlouporabe opojnih droga zahtijeva uravnotežen, multidisciplinarni i integrirani pristup. Takav pristup zahtijeva koordinaciju svih tijela uključenih u borbu protiv ovisnosti, kao i svih razina državne vlasti, s posebnim naglaskom na ulogu lokalne uprave u provedbi i implementaciji aktivnosti suzbijanja zlouporabe opojnih droga.

Stoga je uloga Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, kao nacionalnog koordinatora u provedbi politike suzbijanja zlouporabe opojnih droga, kroz postojeće mehanizme koordinacije obavljati kontinuiranu horizontalnu koordinaciju, a kako bi se osiguralo da mjere poduzete na suzbijanju zlouporabe opojnih droga budu primjereno i učinkovito usklađene, kako između ministarstva tako između ministarstva i tijela lokalne uprave, te između samih tijela lokalne uprave.

Slijedom navedenog, ključna uloga u koordinaciji, nadzoru i praćenju učinkovitosti provedbe Strategije u nadležnosti je Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, s obvezom da u suradnji s ostalim tijelima državne uprave zaduženim za provedbu, provodi redovnu evaluaciju kvalitete i učinkovitosti programa. Neophodno je i ojačati institucionalne i kadrovske kapacitete Ureda u cilju kvalitetne provedbe dodijeljenih ovlaštenja.

6. MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI UREDA ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA

Jedna od temeljnih zadaća Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, sukladno Uredbi o osnivanju Ureda (članak 2.), suradnja je s međunarodnim tijelima, ustanovama, udrugama i drugim pravnim i fizičkim osobama.

Osim rada na legislativi, Ured se aktivno uključio u regionalnu i subregionalnu suradnju, posebice sa susjednim državama koje su na tzv. "Balkanskoj ruti". Ured je od svog osnutka aktivno sudjelovao na više međunarodnih konferencija, kao i u radu relevantnih europskih i međunarodnih institucija. Također su održani bilateralni radni posjeti i sastanci s predstavnicima nacionalnih koordinativnih tijela drugih država te inozemnih institucija zaduženih za suzbijanje zlouporabe opojnih droga.

⇒ POMPIDOU GRUPA VIJEĆA EUROPE

Republika Hrvatska još od 1997. kao članica *Pompidou grupe Vijeća Europe* sudjeluje u njenim redovitim aktivnostima. Odlukom Vlade Republike Hrvatske od 5. svibnja 2004., predstojnica Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga mr.sc. Bernardica Juretić imenovana je za stalnog predstavnika RH pri *Pompidou grupi (PG)*.

53. sastanak stalnih predstavnika PG-a održan je u veljači 2004., a najvećim je dijelom bio posvećen primjeni *Radnog programa za razdoblje od 2004.-2006. godine*. Predstavnici su se usuglasili o osnivanju platformi (radnih skupina) za pojedina područja rada: prevencija, liječenje, kazneno pravo i pravna regulativa, istraživanja, etika, zračne luke i zrakoplovstvo, transversalni projekti. Platforme bi trebale ispunjavati dvije važne funkcije: davati mišljenja i prijedloge aktivnosti te davati smjernice i izrađivati projekte koji bi se mogli pokrenuti u sklopu rada PG-a. Smisao organiziranja rada platformi leži u iznalaženju adekvatnih rješenja, a ne samo u identifikaciji glavnih problema. Glavni je cilj prikupljanje signala s terena, tj. Iskustava, radi vođenja otvorenih diskusija u sklopu rada platformi (tzv. «*day to day practice level*»). Budući da se projekti pokreću dobrovoljnim priložima zemalja članica, predsjedavajući je pozvao zemlje koje su u mogućnosti na doniranje financijskih sredstava.

Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) predstavila je svoju mrežu pod nazivom «*Zdravlje u zatvorima*» u koju je uključeno dvadesetak zemalja, a u tijeku su bile i pripreme za konferenciju o istoj temi. Talijanski je predstavnik predstavio projekt «*Mediteranska mreža*» kojem je primarni cilj porast svjesnosti opće populacije o važnosti problema droga. U sklopu projekta kreirat će se *Internet baze network* kao informacijski i tehnološki iskorak koji će pridonijeti ostvarenju primarnog cilja projekta. Planirana je i izrada web stranice koja bi sadržavala informacije o svim segmentima problema.

Budući da *Radni program PG za razdoblje od 2004.-2006.* uključuje potrebu evaluacije programa s aspekta potencijalne uloge i djelovanja PG u budućnosti, predložena je evaluacija provedbe *Radnog programa 2004.-2006.*, u skladu s novim zadacima, ciljevima i središtem rada PG, te procjena buduće uloge i djelovanja PG u smislu širenja Europske unije i ostalih europskih institucija i programa na području droga. Evaluaciju provedbe će provoditi Tajništvo, dok će procjenu buduće uloge i pozicije PG obavljati *Audit Committee* (uloga Odbora). Predstavnici su se obvezali navedene aktivnosti predstaviti svojim ministarstvima, tj. nadređenima, te dobiti mišljenje koje će iznijeti na sljedećem sastanku, kako bi *Audit Committee* mogao raspravljati o prijedlozima.

Održana je i prezentacija «*Politika droga bazirana na dokazima*». Smjernice javnog zdravstva trebaju političku potporu i znanstvene dokaze koji iziskuju visoke troškove i rezultate koji se dobivaju u dužim vremenskim razdobljima. Primjer preventivnih kampanji u vezi s drogama ukazuje na mogućnost krivih prosudbi, budući da se sve ne evaluiraju. Preventivne kampanje, ciljane na opću populaciju, nikad ne pokazuju spektakularne podatke, dok su one usmjerene na posebnu populaciju, primjerice učenike, puno učinkovitije budući da je ne taj način puno lakše dobiti političku potporu. Međutim, katkad se politike ne kreiraju na temelju dokaza. Zaključeno je da samo suradnjom, interakcijom svih segmenata može se kreirati učinkovita zdravstvena politika, pri čemu je vrlo važna i otvorenost novim pristupima. Radi upotpunjavanja buduće suradnje s EMCDDA-om raspravljalo se o stvaranju zajedničkog gledišta o temi droga. U tijeku je izrada nacrtu dokumenta o budućem zajedničkom djelovanju tih dviju institucija.

Raspravljalo se i o tekstu «*Maloljetnici u nevolji: socijalni i zdravstveni pristup nevoljama mladih*», koji predstavlja doprinos Pompidou grupe odgovoru Vijeća ministara na Preporuku 1632(2003) parlamentarne Skupštine Vijeća Europe.

⇒ 47. ZASJEDANJE KOMISIJE O NARKOTIČKIM DROGAMA

Komisija o narkotičkim drogama (CND) je od 15.-19. ožujka 2004. u Beču održala 47. redovito godišnje zasjedanje koje je bilo od iznimne važnosti za našu zemlju, budući da je Republika Hrvatska u travnju 2003. primljena u članstvo CND-a na mandat od četiri godine, počevši od 01. siječnja 2004. Na 47. zasjedanju sudjelovali su predstavnici 50 zemalja članica CND-a, te kao promatrači ostale zemlje članice i zemlje koje nisu članice UN-a, predstavnici entiteta sustava UN-a, promatrači međuvladinih, nevladinih i ostalih organizacija.

Plenarni dio 47. zasjedanja CND-a

U uvodnom dijelu zasjedanja, nakon govora izvršnog direktora Ureda za droge i kriminal Ujedinjenih naroda (UNODC), CND-u su se obratili predsjedatelji pet regionalnih grupa: Grupe 77 i Kina, Grupe afričkih država, Grupe azijskih država, Grupe latinoameričkih i karipskih država; predstavnik Irske u ime zemalja članica UN-a koje su članice Europske unije i zemlje u postupku pridruživanja. *Međunarodni odbor za kontrolu droga (INCB)* predstavio je izvješće INCB-a za 2003. obraćajući pozornost na kompleksan odnos između droga, kriminala i nasilja na mikro razinama. Iznesen je podatak kako je dokazano da droge, kriminal i nasilje posebno pogađaju mladež koja kao žrtve ili počinitelji često igra ključnu ulogu u manifestiranju kriminala vezanog uz droge i nasilje. Politike i intervencijske strategije pri rješavanju problema moraju uzeti u obzir potrebe mladih. Istaknuto je povećanje prometa u vezi s propisivanjem lijekova putem Interneta te su pozvane vlade zemalja da poduzmu mjere prema farmaceutima koji ne poštuju međunarodne ugovore o kontroli droga. Međunarodni odbor za kontrolu droga u svom se izvješću pozvao i na nužnost balansiranja globalne ponude legalnih opijata u odnosu na legitimnu potražnju opijata koji se koriste u medicinske i znanstvene svrhe. CND je pohvalio INCB za pripremu Izvješća za 2003. godinu koje sadrži sveobuhvatan opis najnovijih trendova kontrole legalnih kretanja opojnih droga, psihotropnih tvari i prekursora, zloporabe i krijumčarenja tih tvari te mjere koje poduzimaju vlade. Priznati su napori INCB-a u razvoju definicije *medicinska uporaba*, budući da je tim terminom omogućena jasnija interpretacija pitanja vezanih uz međunarodnu kontrolu droga. Spomenuto je stanje glede kontrole droga u Afganistanu te je primijećeno kako je i nadalje ta zemlja najveći proizvođač opijumskog maka u svijetu. Stoga je nužna potpora i suradnja međunarodne zajednice. Dano je na znanje kako je ilegalna trgovina drogama jedan od glavnih izvora financiranja terorističkih grupa. Nadalje, INCB ističe kako *Harm reduction* programe treba primjenjivati u smislu sveobuhvatnih programa smanjenja potražnje i ne bi ih trebalo svrstavati pod troškove drugih aktivnosti smanjenja potražnje, poput prevencije zloporabe droga. Pohvaljeni su i uspjesi postignuti *operacijom Topaz*, *operacijom Purple* i *projektom Prizma*, koje je pokrenuo INCB u suradnji sa zemljama. U tom je smislu istaknuta potreba za osnivanjem prikladnih mehanizama kojima će se pratiti uvoz i izvoz kemijskih prekursora, kao i nastavak kontinuiteta u primjeni i nadogradnji zakonodavstva vezanog uz nadzor kemijskih prekursora.

Tematska debata pod nazivom *Sintetičke droge i kontrola prekursora* obuhvaćala je dvije podteme: *Proizvodnja, trgovina i zloporaba sintetičkih droga uključujući metakvalone (Mandrax)* u sklopu koje su panelisti u svojim izlaganjima prikazali nacionalne, regionalne i međunarodne trendove u proizvodnji, trgovini i zloporabi sintetičkih droga. Predložili su pristupe borbi protiv te rastuće prijetnje, koji su predstavljali odraze njihovih različitih stajališta. Budući da se obrasci zloporabe mogu rapidno mijenjati, nužna je uspostava sustava ranog upozoravanja, tzv. *early warning system*, koji će odigrati važnu ulogu pri pružanju pomoći zdravstvenim djelatnicima i kreatorima politika u razumijevanju takvih uzoraka. Istaknuta je i važnost provođenja istraživanja o zloporabi sintetičkih droga, učinkovitim načinima liječenja i dugoročnim posljedicama takve zloporabe. U sklopu podteme *Jačanje sustava kontrole kemijskih prekursora i sprječavanje širenja ilegalnog trgovanja istima* panelisti su izvijestili o trendovima i razvojem u njihovim regijama i informirali o iskustvima na nacionalnim razinama. Istaknuto je kako je jačanje sustava nadzora kemijskih prekursora ključno za efikasnu kontrolu sintetičkih droga te predstavlja kompleksan zadatak zbog dostupnosti novih sintetičkih droga i različitih kemijskih prekursora korištenih za njihovu proizvodnju. Primijećena je važnost pravosudne suradnje među kompetentnim tijelima. Mnoge regionalne inicijative su proizvele ohrabrujuće rezultate u smislu promicanja suradnje i povećanja zapljena kemikalija. *Backtracking* istrage i kontrolirane isporuke predstavljaju važno oruđe u određivanju vjerojatnosti podrijetla zaplijenjenih kemikalija, kako bi se mogle identificirati kriminalne mreže i kazneno progoniti ilegalni trgovci. Predloženo je održavanje regionalnih sastanaka radi izmjene gledišta i podataka o najboljim praksama u vezi s kemijskim prekursorima.

U sklopu smanjenja potražnje droga obrađena je tema *HIV/AIDS i ostale infektivne bolesti u kontekstu prevencije zlouporabe droga*, koju su predstavili predstavnici UNAIDS-a, Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) i UNODC-a. UNAIDS je prezentirao stanje raširenosti HIV/AIDS-a vezanog uz zlouporabu droga ističući kako je približno 10% HIV infekcija u cijelom svijetu vezano uz intravenozno uzimanje droga. Predstavnica UNAIDS-a je pozdravila mjere smanjenja štete prezentirane u izvješću INCB-a za 2003. Predstavnik WHO-a je opisao cilj organizacije kojim bi se do 2005. godine osigurala anti-retroviralna terapija za 3 milijuna ljudi koji žive s HIV/AIDS-om. U nekim je dijelovima svijeta HIV pozitivno čak do 80% ovisnika koji drogu uzimaju intravenozno.

Akcijski plan o primjeni Deklaracije o vodećim načelima smanjenja potražnje droga potaknuo je nekoliko predstavnika na upozorenje kako nedostatak informacija o zlouporabi droga ne pridonosi općem razvoju, te su u tom smislu pozvali zemlje na redovito ispunjavanje godišnjih upitnika. Postignut je dogovor o određivanju ključnih indikatora koji će biti pokazatelji uspješnosti mjera smanjenja zlouporabe droga.

Committee of the Whole

Usporedo s plenarnim dijelom zasjedanja, održano je i zasjedanje *Committee of the Whole* na kojem su od strane pojedinih zemalja razmatrani predloženi nacrti rezolucija, koje su usvajane na plenarnom dijelu zadnjeg dana zasjedanja. Republika Hrvatska je susponzorirala četiri rezolucije od iznimnog značaja za našu zemlju: *Smjernice za farmakološki tretman osoba ovisnih o opijatima uz psihosocijalnu pomoć; Optimiziranje integriranog informacijskog sustava za droge; Učinkovite kontrolirane isporuke; Jačanje Ureda za droge i kriminal UN-a i uloge Komisije o narkotičkim drogama kao jednog od njegovih glavnih tijela.*

Ostale aktivnosti Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske na marginama zasjedanja Komisije o narkotičkim drogama

Održan je 19. ožujka 2004. sastanak predstavnika hrvatskog izaslanstva s gospodinom Antoniom Mariom Costom, izvršnim direktorom UNODC-a. Voditeljica izaslanstva mr. sc. Bernardica Juretić izvijestila je izvršnog direktora UNODC-a o tijeku i zaključcima *Konferencije o stvaranju zajedničkog sustava na području zlouporabe droga za zemlje Jugoistočne Europe*, održane od 28.- 30. studenog 2003. u Dubrovniku, u organizaciji Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske i Ureda za droge Vlade Republike Slovenije. Predstavljena je i ideja organiziranja regionalnog stručnog simpozija, pod nazivom *Borba protiv ovisnosti o drogama – borba za zdravu obitelj*, kao jedna od aktivnosti u sklopu *Nacionalne kampanje borbe protiv ovisnosti* koja će se provoditi tijekom 2004. godine. Gospodin A. M. Costa je izrazio želju za aktivnije uključivanje UNODC-a na području Jugoistočne Europe, posebice kada je riječ o konkretnim projektima.

Održan je i sastanak s predstavnicima zemalja članica *Neformalne koordinativne grupe (NKG)* na kojem su prisutni izviješteni o planovima za održavanje prvog sastanaka NKG-a, kao početka realizacije jednog od temeljnih zaključaka konferencije održane u Dubrovniku u studenom 2003. Dogovoreno je kako će članice do kraja travnja dostaviti izvješće o stanju na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga u svojoj zemlji, s razradom prioriteta na temelju ključnih indikatora. Analizom izvješća odredit će se smjernice budućeg djelovanja NKG-a.

⇒ SVJETSKA KONFERENCIJA TERAPIJSKIH ZAJEDNICA

Od 13. do 17. travnja 2004. godine u Palma de Mallorci u Španjolskoj održana je međunarodna konferencija o terapijskim zajednicama (XXII World Federation of Therapeutic Communities Conference), na kojoj su nazočili i predstavnici Ureda. Konferenciju su zajednički organizirali Svjetska federacija terapijskih zajednica (USA) i Udruženje terapijskih zajednica "Projekt čovjek" iz Španjolske, a nazočilo joj je oko tisuću sudionika iz 50 zemalja svijeta. U 5 dana predavanja i radionica sudionici su se imali priliku upoznati s različitim oblicima tretmana u terapijskim zajednicama, rezultatima istraživanja vezanih uz unaprjeđenje tretmana u terapijskim zajednicama, poteškoćama u vezi s programom, kao i razmijeniti iskustva o provedbi programa. Teme navedene konferencije bile su: Pristup i rad sa ženama ovisnicama, Tretman dvostrukih dijagnoza, Reintegracija i resocijalizacija, Prvi rezultati tretmana kokainskih ovisnika u terapijskim zajednicama i brojne druge stručne teme. Budući da je jedna od planiranih aktivnosti Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga bila, u koordinaciji s mjerodavnim ministarstvima izraditi prijedlog zakona o terapijskim zajednicama i stručne programske standarde za njihov rad, nazočnost na spomenutoj konferenciji pokazala se iznimno korisnom i potrebnom. Osim toga, na Konferenciji je uspostavljena suradnja s Euro federacijom terapijskih zajednica (Euro TC), koja je održala prezentacije i na stručnoj konferenciji s međunarodnim

sudjelovanjem "Borba protiv ovisnosti – borba za zdravu obitelj" održanoj u Puli od 19. do 22. rujna 2004. godine.

⇒ NEFORMALNA KOORDINATIVNA GRUPA

Slijedom zaključaka Konferencije o stvaranju zajedničkog sustava na području zloporabe droga za zemlje Jugoistočne Europe, u Zagrebu je 18. lipnja 2004. održan prvi sastanak Neformalne koordinativne grupe (NKG), u organizaciji Ureda za suzbijanje zloporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske, koordinatora rada NKG-a tijekom 2004. Sastanku su prisustvovali priznati stručnjaci na području suzbijanja zloporabe droga na administrativnoj i/ili praktičnoj razini iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Grčke, Hrvatske, Italije, Mađarske, Makedonije, Nizozemske, Rumunjske, Slovenije, Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske, Europske komisije, Ureda za droge i kriminal Ujedinjenih naroda (UNODC) te Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA). Europska je komisija preporučila usmjeravanje rezultata sastanka na suradnju između EU i država s ovih prostora. Posebna vrijednost ove inicijative je što u suradnji između EU i država PSP nema posrednika (poput Pakta o stabilnosti, OESS, SEECF ili nekog drugog NGO), već se suradnja odvija izravnom komunikacijom, iznimno važnom za učinkovitost suradnje u borbi protiv zloporabe droga. Temeljni ciljevi NKG-a su definiranje glavnih problema i prioriteta u regiji, pomoć pri implementaciji nacionalnih planova i programa vezanih uz rješavanje problematike droga, razmjena informacija i stručnih znanja/iskustava, kao i moguće zajedničke akcije relevantnih institucija. Kao rezultat sastanaka očekuje se stvaranje sinteze pokazatelja, osvrta i prijedloga izraženih u diskusijama i prezentacijama, koji će se usvojiti kao smjernice za realizaciju budućih projekata i aktivnosti. Istaknuto je kako bilateralna suradnja o pitanjima koja se odnose na droge ima veliku ulogu u dopunjavanju tekućih multilateralnih aktivnosti. Međutim, danas je povećan naglasak potrebno staviti na regionalnu suradnju na području borbe protiv droga. Efikasno rješavanje ovog problema podrazumijeva pomoć europske zajednice vladinim tijelima zemalja na kritičnim područjima u ostvarivanju planova i strategija usmjerenih na suzbijanje zloporabe opojnih droga. Pomoć zemljama u regiji trebala bi biti usmjerena na primjenu važećih konvencija UN-a, europskih strateških dokumenata, jačanje i edukaciju pravosuđa, suzbijanje korupcije, poboljšanje suradnje između organa kaznenog progona u smislu prekograničnih sigurnosnih mjera, razmjene informacije i operativne suradnje. Mišljenje je Europske komisije da NKG ima mogućnost postati neka vrsta savjetodavne grupe na sastancima čelnika zemalja Jugoistočne Europe, kako bi se stvorile obveze na najvišoj razini. Napominje kako su zaključci sastanka sukladni *Akcijskom planu za droge između zemalja EU i zemalja Zapadnog Balkana*.

Drugom sastanku NKG-a, održanom 08. studenog 2004. u Zagrebu, osim dosadašnjih sudionika inicijative, pridružila se i Pompidou grupa Vijeća Europe. Sudionici su se suglasili oko prijedloga budućih aktivnosti NKG-a, poput organiziranja radionica, seminara, savjetovanja u svrhu usklađivanja zakonodavstava zemalja članica NKG-e s legislativom Europske unije. UNODC je ponudio organizaciju stručnog usavršavanja djelatnika tijela kaznenog progona unutar Turske međunarodne akademije za borbu protiv droga i organiziranog kriminala (TADOC). Svrha navedenog prijedloga je djelatnicima tijela kaznenog progona omogućiti stjecanje kvalitetnih znanja i vještina, kojima će se unaprijediti njihova osobna suradnja i razmjena informacija. Dogovoreno je kako će zaključci sastanka biti predstavljeni Europskoj komisiji i zemljama članicama EU, sa zamolbom za financijsku pomoć pri realizaciji predviđenih aktivnosti. Makedonija je izabrana za koordinatora NKG-e tijekom 2005. godine, počevši od 01. siječnja 2005.

⇒ EU HORIZONTALNA GRUPA ZA DROGE

Drugi sastanak EU trojke i zainteresiranih EU država članica s državama na koje se odnosi Akcijski plan za droge (države PSP i kandidati), održan 26. svibnja 2004. u Bruxellesu, najvećim je dijelom bio posvećen organizaciji prvog sastanka *Neformalne koordinativne skupine*. Predloženo je da gđa Bernardica Juretić, predstojnica Ureda za suzbijanje zloporabe opojnih droga, kao predsjedavajuća inicijativom, na posljednjem sastanku *Horizontalne grupe za droge* pod irskim predsjedavanjem 21. lipnja 2004. podnese izvješće o rezultatima prvog sastanka NKG. Kako je sudjelovanje na ovakvim internim sastancima u pravilu samo za države članice EU, ovakav poziv predstavlja priznanje za dosadašnje djelovanje Republike Hrvatske na ovom području. Predstavnici zemalja EU, koje su ujedno i članice NKG, izrazili su zadovoljstvo gostoprimstvom i visokokvalitetnim radom, organizacijom i zaključcima prvog zagrebačkog sastanka. NKG smatraju novom inicijativom koja je počela poduzimati prve korake za povezivanje EU i Jugoistočne Europe. Sve predložene aktivnosti su u skladu sa *Strategijom za droge Europske unije* i *Akcijskim planom za droge između Europske unije te*

zemalja Zapadnog Balkana i zemalja kandidata. Mišljenja su kako EU treba podupirati takve aktivnosti budući da je to najbolji način za primjenu EU Akcijskog plana za droge i razvijanje suradnje između Europske unije i Jugoistočne Europe.

⇒ 3. BALKANSKA KONFERENCIJA ECAD-A

Od 26. do 27. lipnja 2004. u Podgorici je održana treća konferencija "*Balkanski gradovi protiv droge*" u sklopu ECAD-a (European Cities Against Drugs). Konferencija je prvenstveno bila usmjerena na primarnu prevenciju, izgradnju kapaciteta Balkanske mreže za prevenciju ovisnosti kao slijed Burgaške deklaracije, stvaranje uvjeta za razvoj partnerstva između balkanskih gradova te izmjena ideja i informacija u svrhu stvaranja zajedničkog sustava za prevenciju zloporabe droga u regiji. ECAD je organizacija osnovana 1994. Stockholmskom rezolucijom, koju je prvotno potpisalo 26 gradova, dok danas u članstvu ima 260 gradova iz 30 zemalja. Postoje dva glavna ureda ECAD-a, u Sankt Petersburgu i Rigi. Djelatnost organizacije temelji se na relevantnim konvencijama Ujedinjenih naroda u smislu izgradnje restriktivnih "*anti-drug*" politika i izgradnje društva bez droga. Primarni je cilj širenje europske suradnje, kao i promocija uspješnih programa, a bave se i humanitarnom pomoći, tj. donacijama. Jednom na godinu održava se konferencija gradonačelnika; održavanje sljedeće konferencije je predviđeno u Oslu.

Plenarni dio zasjedanja

U Crnoj Gori je tek posljednjih nekoliko godina uočena tendencija porasta problema ovisnosti o drogama, te je 2003. donesen Akcijski plan čije su aktivnosti prvenstveno usmjerene na zaštitu djece i mladeži, posebice na lokalnoj razini, dok revizija zakonodavstva predstavlja predmet stalne pozornosti. Najveći problem predstavljaju kraci "*Balkanske rute*" koji prolaze teritorijem Crne Gore. Posljednjih je godina uočen trend pojačanog krijumčarenja droge iz Albanije. Sintetičke droge još su uvijek rijetkost i većinom se pronalaze kod stranih turista. Ubrzo nakon donošenja Akcijskog plana, u kolovozu 2003. je otvoren Ured za prevenciju narkomanije Općine Podgorica, koji je izradio Opći program za prevenciju narkomanije kod djece i mladeži za 2004. godinu, čiji je osnovni cilj zaštita zdravlja, promoviranje zdravih stilova života, odnosno primarna prevencija. Program se financira iz općinskog proračuna i zaklade Grada Podgorice. "*Fondacija Podgorice za prevenciju narkomanije*" je udruga osnovana za prikupljanje sredstava za provedbu preventivnih aktivnosti, te je otvorena i donatorska telefonska linija.

Svoje su programe predstavili i predstavnici Republike Srbije. Predsjednik Međunarodnog policijskog udruženja za borbu protiv droge (INEOA) ukratko je predstavio rad navedene organizacije sa sjedištem u New Yorku. Aktualna tema godišnjih sastanaka šefova policija je razrada načina sprječavanja dotoka novca u terorizam. Segment terorizma je dodan jer se 95% terorističkih aktivnosti financira iz trgovine drogom. Balkan ne predstavlja metu, ali je značajno tranzitno područje. Na ovim je prostorima dominantna albanska mafija koja predstavlja primjer unosa inovacija u kriminalne aktivnosti. Značajan je i paradoks transporta sintetičkih i opijatskih droga na relaciji istok – zapad i obrnuto u smislu borbe za novac. Dajući posebnu pozornost povezanosti terorizma i trgovine drogama, UN je za rujun 2004. predvidio predstavljanje plana suprotstavljanja tom problemu na globalnoj razini.

Slovenija je predstavila novu Strategiju borbe protiv droga, čiji se koncept temelji na ključnim načelima, poput zaštite ljudskih prava, decentralizacije, globalnog pristupa, sigurnosti, tj. zaštite mladih. Suradnja s Europskim centrom za praćenje droga i ovisnosti o drogama podrazumijeva i analizu nacionalnih programa kao dio projekta EDDRA (EXchange on drug demand reduction action in EU). EDDRA predstavlja Internet bazu podataka (<http://eddra.emcdda.eu.int>) koja sadrži programe, projekte i aktivnosti. Smisao projekta je razmjena iskustava i dobre prakse između stručnjaka i provoditelja aktivnosti. Slovenski je Ured za droge počeo s projektom 2002. u sklopu kojeg je registrirano 112 programa umreženih putem Interneta. Najveći dio programa se odnosi na primarnu prevenciju, tj. *Lokalne akcijske skupine* (LAS), nastale početkom 90-ih u dijelovima Slovenije u kojima se droga rapidno počela širiti.

Ured za suzbijanje zloporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske prezentirao je cjelokupan sustav suzbijanja zloporabe droga u Hrvatskoj koji, osim slovenskog, predstavlja najcjelovitiji model u regiji.

Okrugli stolovi

Na okruglim je stolovima predstavljen čitav spektar modela prevencije i liječenja implementiranih u regiji, a među najkontraverznije spada planiranje otvaranja sigurnih soba, tzv. "*injecting rooms*", propisivanje heroína na recept, kao i uporaba marihuane u medicinske svrhe.

⇒ KONFERENCIJA "BORBA PROTIV OVISNOSTI – BORBA ZA ZDRAVU OBITELJ"

U povodu obilježavanja 2004. godine kao Godine borbe protiv zlouporabe opojnih droga, u organizaciji Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga i Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, u Puli je od 19. do 22. rujna 2004. održana konferencija pod nazivom «Borba protiv ovisnosti – borba za zdravu obitelj», na kojoj je sudjelovalo oko 500 domaćih i inozemnih stručnjaka. Ovisnost o drogama ima značajne posljedice na obitelj, a ponekad je i izraz već postojeće obiteljske problematike, te je stoga na rješavanju ovog problem nužno djelovati međuresorski i s podijeljenom odgovornošću, pri čemu je neizmjerno važan doprinos stručnjaka koji se tim problemom bave. U svakom ministarstvu i tijelu državne uprave postoje programi usmjereni na suzbijanje zlouporabe opojnih droga, međutim u provedbu tih programa nužno je uložiti dodatne napore kako bi se unaprijedili te pridonijeli provedbi svih mjera iz Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga. Istaknuto je kako je posebno potrebno osnažiti aktivnosti na razini lokalne zajednice.

Na nacionalnoj je razini potrebno osmisлити program edukacije roditelja o problemu ovisnosti i pojačati odgojnu funkciju obitelji, a cjelokupan Akcijski plan suzbijanja ovisnosti provoditi kao dugoročnu, planiranu i kontinuiranu aktivnost, a ne kao povremene projekte i kampanje. Također je potrebno osmisлити programe prevencije ovisnosti za mlađe dobne skupine od 4. do 10. godine života i uvrstiti ih u odgojno-obrazovne ustanove, te programe prevencije ovisnosti o drogama provoditi skupno s programima prevencije ovisnosti o alkoholu i pušenju. Treba unaprijediti izvanškolske aktivnosti i odgojnu funkciju škola te mjere tretmana obitelji ovisnika o drogama s obzirom na dinamiku obiteljskih odnosa, kao i pojačati mjere edukacije učenika, roditelja i nastavnika o štetnosti i utjecaju droga i drugih sredstava ovisnosti.

Predstavnici međunarodnih institucija (Euro TC, Pompidou grupa VE, EMCDDA) istaknuli su kako prioritarno područje rada većine zemalja Europske unije predstavlja prevencija ovisnosti, a aktivnosti iz područja prevencije usmjerene su na: vježbanje životnih vještina, mobiliziranje sposobnosti roditelja za prevenciju droge te uspostavljanje Europskog konzultativnog foruma. Također je istaknuta potreba integracije obitelji u sve dimenzije liječenja ovisnosti. Različiti ciljevi i potrebe ovisnika zahtijevaju različite vrste liječenja, te je shodno tome potrebno kombinirati veći broj programa terapijskih zajednica i supstitucijskog liječenja. Istraživanja su pokazala da je supstitucijsko liječenje ovisnika o heroinu češće od drug free tretmana, iako se koriste i jedna i druga vrsta liječenja. Terapijske zajednice nužno treba približiti djelatnicima u zdravstvu, socijalnim službama i obrazovanju, kao i samim ovisnicima, kako bi se dobilo na transparentnosti i kvaliteti tih programa. Razvijanjem i unaprjeđenjem istraživačkog rada, preventivnih aktivnosti te liječenjem i rehabilitacijom ovisnika, potrebno je raditi na unaprjeđenju teoretske i metodološke osnove liječenja ovisnika

⇒ PRVI EUROPSKI FORUM O PREVENCIJI DROGA "UZIMANJE VIŠE VRSTA DROGA: MIJEŠANJE RAZLIČITIH DROGA – NOVI TRENDovi U KULTURAMA MLADIH?"

U Ekaterinburgu u Ruskoj Federaciji od 6. do 7. listopada održan je Prvi europski forum o prevenciji droga s temom povezanosti miješanja različitih droga i novih trendova u kulturama mladih. Na forumu je sudjelovalo oko 50 mladih i približno isto toliko stručnjaka, predstavnika vlade i lokalne uprave, znanstvenika, izaslanika i uglednih osoba iz cijele Europe. Svrha foruma je bila potaknuti mlade ljude i odrasle na uspostavljanje međusobne komunikacije, promicanje svijesti o kritičnim pitanjima, te izgradnja partnerstva na području prevencije droga. Predstavljen je fenomen kombiniranog konzumiranja droga, gdje je spomenut pojam «drug-using culture» koji se odnosi na sve psihoaktivne tvari, uključujući alkohol, duhan i kofein, što govori kako danas živimo u kulturi konzumacije droga. Različite droge daju različite učinke, stoga kombiniranje droga može dati nova iskustva: intenzivnije i produžene učinke (npr. kokain + alkohol), življe halucinacije (npr. LSD + marihuana), umirujuće učinke. Rizici kombiniranog uzimanja droga su brojni: nepoznat međusobni utjecaj različitih droga, prekomjerno konzumiranje, problemi sa zakonom, veliki troškovi nabavke droga, pojava višestruke ovisnosti, veći problemi ovisnosti. Kombinirano uzimanje droga danas postaje sve popularnije zbog veće dostupnosti, nižih cijena, nižih moralnih barijera, želje za novim iskustvima te potrošačkog društva. Prevencija bi trebala početi davanjem objektivnih informacija i podizanjem svijesti o rizicima. Potrebno je osigurati i alternative konzumaciji droga, poput športskih aktivnosti, glazbenih i kulturnih događanja, poticanja drugih oblika druženja. Navedeno ukazuje na nužnost poboljšanja društvenog statusa djece i mladeži ujedinjavanjem i poboljšanjem državnih politika. Potonje podrazumijeva uključivanje tzv. legalnih droga u borbu protiv droga, davanje veće važnosti zdravstvenim pitanjima,

davanje prioriteta prevenciji, ranu intervenciju, smanjenje siromaštva i stresa te poboljšanje stila života. Najveći problem predstavlja pitanje kako uključiti mlade u prevenciju i problem ovisnosti uopće. Rad Foruma se temeljio na aktivnostima četiriju radnih skupina, od kojih je svaka uključivala mlade i odrasle. Radne grupe su obrađivale sljedeće teme: alkohol i ilegalne droge, kanabis i duhan, droge za zabavu (tzv. «party drugs») i glazbena scena, te razumijevanje kulture mladih. U svakoj grupi sudionici su raspravljali o činjenicama, rizicima i metodama prevencije, te su podijelili vlastita iskustva i znanje. Hrvatska je sudjelovala u sklopu radne grupe koja se bavila problematikom vezanom uz kanabis i duhan. Marihuana i duhan su, po definiciji, droge, a razlika je samo u tome što je jedna legalna, a druga to nije. Duhan se počeo širiti Europom u 15. stoljeću nakon Kolumbova otkrića, te je postao toliko moderan da se čak djecu učilo pravilnom pušenju. U Engleskoj su u to vrijeme bile posebno popularne zabave pušenja, tzv. «smoking parties». Tek se u 18. st. pojavljuju prva upozorenja o štetnosti pušenja, a Finska je u 19. st. prva donijela Zakon o zabrani prodaje duhana. U svijetu godišnje umre oko 5.000.000 ljudi od posljedica pušenja. Uočen je trend da ukoliko osoba ne počne s pušenjem do 21. godine života, vjerojatno je da nikada ni neće i upravo zbog toga duhanska industrija vrši medijski pritisak na mlade, no unatoč tome primijećen je pad udjela mladih u pušačkoj populaciji, ali se istodobno bilježi porast broja žena pušača. Kanabis, podrijetlom iz Azije, tijekom stoljeća korišten je u raznim kulturama i religijama. U islamskim je zemljama postao raširen najvjerojatnije zbog zabrane konzumacije alkohola. Dolaskom Napoleona u Egipat, počeo je proces širenja na europsko područje. Istraživanja pokazuju kako 5% konzumenata kanabisa istodobno uzima i druge droge. Najveću pozornost pri rješavanju predmetne problematike treba posvetiti uzrocima uzimanja droga. Pod pritiskom društva, velikih zahtjeva i dobi kada mladi traže svoj identitet, odrasli trebaju odigrati veliku ulogu, ali ne u smislu zabrana, već usmjeravanja. Zaključeno je kako mladima treba dati objektivne informacije, potrebno je otkriti prave uzroke problema s kojima se suočavaju, a ne samo se usredotočiti na posljedice konzumiranja droga. Također je kod mladih potrebno promicati ljudske vrijednosti, što je moguće ostvariti samo promjenom obrazovno-odgojnog sustava. Nužan je i individualan pristup rješavanju problema, s obzirom na različitost mogućih posljedica. Primjerice, nakon nekog vremena većina mladih prestaje pušiti marihuanu, ali kod nekih ostaje problem nikotinske ovisnosti, dok drugi prelaze na «teže» droge. Stoga treba djelovati usmjereno. Također je istaknuto kako najvažniju preventivnu ulogu imaju roditelji. Kada je riječ o kreiranju nacionalnih politika, potrebno je više uključiti mlade jer oni najbolje poznaju pravo stanje problema. Važno je održati kontinuitet komunikacije između mladih i odraslih, stručnjaka, te zaključke dijaloga primijeniti u praksi.

⇒ **EUROPSKI CENTAR ZA PRAĆENJE DROGA I OVISNOSTI O DROGAMA (EMCDDA)**

Ured za suzbijanje zlorporabe opojnih droga RH u lipnju 2003. godine uputio je Europskom centru za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA) prijedlog za suradnju radi razmjene podataka vezanih uz trendove droga i primjera dobre prakse. Budući da Republika Hrvatska u to vrijeme još nije stekla status zemlje kandidata za ulazak u Europsku uniju, suradnja s EMCDDA-om je uspostavljena na neformalnoj razini. Nadalje, izaslanstvo Ureda je u rujnu 2004. boravilo u studijskom posjetu EMCDDA-u u Lisabonu kako bi se detaljnije upoznalo s mogućim načinima buduće suradnje te započinjanja procesa uspostavljanja organiziranog nacionalnog sustava praćenja, prikupljanja, analiziranja i posredovanja podataka vezanih uz područje opojnih droga i ovisnosti o opojnim drogama. Također je u svojstvu promatrača sudjelovalo na redovitim sastancima voditelja nacionalnih informacijskih jedinica (National Focal Points) REITOX mreže, održanim u studenom 2004. i veljači 2005.

Ured je u siječnju 2005. putem Stalne misije RH pri europskoj zajednici u Bruxellesu pokrenuo postupak pridruživanja Republike Hrvatske u članstvo EMCDDA-a, uputivši službenu zamolbu Općoj upravi za pravosuđe, slobodu i sigurnost Europske komisije. U istom je razdoblju Vlada Republike Hrvatske usvojila izmjene i dopune Uredbe o osnivanju Ureda za suzbijanje zlorporabe opojnih droga, kao pravni temelj za osnivanje Nacionalne informacijske jedinice (NFP).

U veljači 2005. predstavnici EMCDDA-a su s nekoliko nezavisnih europskih stručnjaka obavili stručnu procjenu postojećeg sustava suzbijanja zlorporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj, kao redovitu aktivnost koja prethodi ustrojavanju Nacionalne informacijske jedinice. U svrhu ranije spomenute procjene, održan je niz sastanaka s vodećim i operativnim kadrom svih relevantnih institucija, na čijem će se radu temeljiti i multidisciplinarni rad buduće Nacionalne informacijske jedinice (NFP).

Prepoznajući važnost pravodobnog poduzimanja koraka za ustrojavanje Nacionalne informacijske jedinice, Ured je u sklopu programa CARDS 2004 izradio projekt pod nazivom «Jačanje i prilagođavanje sustava suzbijanja zlorporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj standardima

Europske zajednice", za koji su Europska komisija te Odbor za CARDS odobrili 1.000.000,00 eura, a čiji je početak realizacije predviđen za kraj 2005. i početak 2006. Glavna svrha navedenog projekta je učinkovito suzbijanje organiziranog kriminala primjenom multidisciplinarne Nacionalne strategije za droge sukladne pravnoj stečevini EU, te uspostavljanje pune suradnje s EMCDDA-om i njegovom REITOX mrežom. Standard summary project fiche je poslan Europskoj komisiji u svibnju ove godine.

7. IZVJEŠĆE O UTROŠENIM SREDSTVIMA ZA PROVEDBU NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA I AKCIJSKOG PLANA SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA ZA 2004.

U Republici Hrvatskoj za provedbu programa prevencije i suzbijanje zlouporabe opojnih droga, odnosno provedbu Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga, utrošeno je u 2004. ukupno **54.116.511,63 kn** što predstavlja povećanje za 136% u odnosu na 2003. godinu kad je utrošeno **22.925.259,51 kn**.

⇒ URED ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA

Iz sredstava Državnog proračuna za 2004. na poziciji Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga financirani su, na temelju javnog natječaja, programi udruga za suzbijanje zlouporabe opojnih droga i terapijskih zajednica koji su usmjereni na financiranje programa udruga koje se bave prevencijom ovisnosti za skupine djece, mladeži i odraslih, financiranje programa udruga koje provode program rehabilitacije ovisnika o opojnim drogama, financiranje programa udruga koje provode programe resocijalizacije ovisnika o opojnim drogama, financiranje programa udruga koje provode programe što ranijeg otkrivanja, motiviranja i omogućavanja liječenja osoba ovisnih o drogama i programe s ciljem sprječavanja štetnih posljedica uporabe droga i prevencije zaraznih bolesti u zajednici. Osim toga, Ured je sufinancirao i provođenje aktivnosti koje se u sklopu ovlasti pojedinog tijela odnose na suzbijanje zlouporabe opojnih droga.

Tablica 67.

KORISNIK	IZNOS (kn)
UDRUGA NOVI SVIJET	35.000,00
LIGA ZA BORBU PROTIV NARKOMANIJE	58.200,00
LIGA ZA BORBU PROTIV NARKOMANIJE	80.000,00
UDRUGA RODITELJA SAN PATRIGNANO	35.200,00
UDRUGA VELEBIT	19.000,00
ZAJEDNICA PAPA IVAN XXIII	15.000,00
UDRUGA PLAVI TELEFON	29.000,00
UDRUGA NOVI ŽIVOT	80.000,00
UDRUGA NOVI ŽIVOT	20.000,00
UDRUGA PRIJATELJ	38.676,00
UDRUGA PET+	20.000,00
UDRUGA PORAT	15.000,00
UDRUGA IZAZOV	30.000,00
HUMANITARNA MREŽA HRVATSKE	56.000,00
UDRUGA POTICAJ	47.240,00
UDRUGA ŽIVOT VITA	47.000,00
HUMANITARNA ORGANIZACIJA ZAJEDNICA SUSRET SPLIT	100.000,00
UDRUGA RODITELJA ZAJEDNICA SUSRET ZAGREB	41.800,00
ANONIMNI NARKOMANI	60.000,00

KLUB LIJEČENIH OVISNIKA 12 STEPENICA, ZAGREB	
UDRUGA SUNCOKRET	99.760,00
UDRUGA HELP	20.000,00
UDRUGA RODITELJI ZA DJECU	40.000,00
CENTAR ZA KREATIVNI RAD	40.000,00
UDRUGA PLAVI TELEFON	15.000,00
UDRUGA MiR – MOLITVA I RIJEČ	60.000,00
HRVATSKA PROTIV DROGE	30.000,00
KLUB MLADIH BUM	19.000,00
UDRUGA HEPATOS	60.000,00
UDRUGA BUDI SVOJ	20.000,00
UDRUGA MOST	20.000,00
ANONIMNI NARKOMANI KLUB LIJEČENIH OVISNIKA 12 STEPENICA, ST	35.000,00
UDRUGA POTENCIJAL	20.000,00
UDRUGA NOVI PUT	20.000,00
KLUB KULTURE AGRAM	50.000,00
UDRUGA MOJI DANI	42.000,00
UDRUGA TERRA	56.150,00
UDRUGA SVIMA	37.663,00
HUMANITARNA ORGANIZACIJA ZAJEDNICA SUSRET SPLIT	50.000,00
UDRUGA STYLE FORCE	40.000,00
UDRUGA INSTITUT	100.000,00
HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO	230.000,00
KBC SPLIT	100.000,00
UKUPNO	2.031.689,00

⇒ **MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I ŠPORTA**

Iz sredstava Državnog proračuna za 2004. osiguranih za provođenje aktivnosti i mjera provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga, na poziciji Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa financirane su sljedeće aktivnosti.

Tablica 68.

KORISNIK	NAZIV AKTIVNOSTI	IZNOS (kn)
Osnovna škola don Lovre Katića, Solin	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Splitsko- dalmatinskoj županiji koji će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00
II osnovna škola Varaždin	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Varaždinskoj županiji koji će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00
Ured državne uprave u Međimurskoj županiji	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Međimurskoj županiji koji će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA
U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2004.**

Osnovna škola Stjepana Radića, Brestovac Orehovički	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Krapinsko-zagorskoj županiji koji će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00
Osnovna škola Đuro Ester, Koprivnica	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Koprivničko-križevačkoj županiji koji će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00
Osnovna škola Jurja Dalmatinca, Šibenik	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Šibensko-kninskoj županiji koji će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00
Osnovna škola I.B.Mažuranić Virovitica	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Virovitičko-podravskoj županiji koji će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00
Osnovna škola Marina Držića Dubrovnik	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Dubrovačko-neretvanskoj koji će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00
Osnovna škola Nikole Hribara Velika Gorica	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Zagrebačkoj županiji koji će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00
Industrijsko-obrtnička škola Sisak	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Sisačko-moslavačkoj županiji koji će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00
Medicinska škola Osijek	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Osječko-baranjskoj županiji koji će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00
Dom učenika srednjih škola Bjelovar	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji koji će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00
Tehnološko-kemijska škola Karlovac	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Karlovačkoj županiji koji će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00
Osnovna škola Kantrida Rijeka	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Primorsko-goranskoj j županiji koji će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00
Osnovna škola I.B.Mažuranić Slavonski Brod	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Brodsko-posavskoj županiji koji će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00
Osnovna škola Stjepana Radića Bibinje	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Zadarskoj županiji koji će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00
Osnovna škola Bartula Kašića Vinkovci	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Vukovarsko-srijemskoj županiji koji će	8.000,00

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA
U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2004.**

	raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	
Osnovna škola Ivana Belotića Raša	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Istarskoj županiji koji će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00
Osnovna škola Dr. Franje Tuđmana Korenica	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Ličko-senjskoj županiji koji će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00
Osnovna škola Dobriše Cesarića Požega	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama u Požeško-slavonskoj županiji koji će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00
Osnovna škola A.G.Matoša Zagreb	Seminari za edukaciju edukatora u odgojno - obrazovnim ustanovama koje će raditi s učenicima, nastavnicima i roditeljima	8.000,00
Udruga Scena Zagreb	Program prevencije ovisnosti	80.000,00
Ivana Begić, učenica III gimnazije, Zagreb	Sudjelovanje na Prvom europskom savjetodavnom forumu o prevenciji droga, Ekaterinburg,	9.069,00
Dužnosnici i djelatnici Ministarstva, predavači na seminarima i skupovima	Dnevnice, putni troškovi, troškovi smještaja te uredski materijal za stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem u Višnjanu, stručna konferencija s međunarodnim sudjelovanjem u Puli te ostali seminari i skupovi u Republici Hrvatskoj	76.707,00
Predavači	Honorari predavačima na seminarima	13.479,43
Osnovnim i srednjim školama te učeničkim domovima	Sredstva za kupnju literature u sklopu provedbe preventivnih programa u osnovnim i srednjim školama, troškovi organiziranja seminara u sklopu provedbe preventivnih programa, te sredstva za honorare voditeljima radionica i predavačima na seminarima	523.744,57
Sveučilišni projekt, Studentski zbor Sveučilišta u Zagrebu	Edukacija o suzbijanju zlouporabe opojnih droga	80.000,00
Podružnica studentskog zbora Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu	Predavanje u osnovnim i srednjim školama o spolno prenosivim bolestima i AIDS-u	12.000,00
Podružnica studentskog zbora Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu	Istraživanje u osnovnim školama o fenomenologiji vršnjačkog ponašanja	1.000,00
Podružnica studentskog zbora Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu	Istraživanje o utjecaju grupnog pritiska na konformističko ponašanje adolescenata	3.600,00
U K U P N O		967.600,00

⇒ **MINISTARSTVO OBITELJI, BRANITELJA I MEĐUGENERACIJSKE
SOLIDARNOSTI**

Iz sredstava Državnog proračuna za 2004. osiguranih za provođenje aktivnosti i mjera provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga, na poziciji Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti financirane su sljedeće aktivnosti.

Tablica 69. Projekti udruga mladih

KORISNIK	NAZIV PROJEKTA	IZNOS (kn)
Humanitarna organizacija «Zajednica Susret» Split	Benjamin	50.000,00
Centar za kreativni rad	Otok Radosti	80.000,00
Udruga»Most«	Poseban odgojni postupak	50.000,00
HRAM	Komunikacija	40.000,00
Interkultura	Mladi interkultelizam	32.000,00
CINAZ	Vršnjačka pomoć	30.000,00
Tintilinić	Klub mladih	15.000,00
Udruga Roma - Belog Manastira	Bolman	15.000,00
Mala Truba	Uberi ovo	15.000,00
IGRA	MPPI – studenti koji mogu	15.000,00
Splitski skautski zbor	Škola u prirodi	15.000,00
Suncokret	Centar mladih Knin	30.000,00
Novi život	Povratak u obitelj	30.000,00
URK	Edukativni program kulturnog Kluba za mlade «Močvara»	35.000,00
VIMIO	Centar za mlade	35.000,00
Nacrtaj mi osmijeh	Međunarodna razmjena i mobilizacija kroz animacijski program	18.000,00
Udruga Roma Zagreba i Zagrebačke županije	PC i Internet radionica	20.000,00
UKUPNO		510.000,00

Tablica 70. Projekti udruga koje se bave potporom djece

KORISNIK	NAZIV PROJEKTA	IZNOS (kn)
Savez udruga Naša djeca	Gradovi i općine – prijatelji djece	86.900,00
HUPT	Djeca i nasilje	30.000,00
Društvo naša djeca	Poboljšanje kvalitete života djece u seoskoj sredini	18.000,00
Udruženje Djeca prva	Škola bez nasilja	60.000,00
Udruga Most	Imamo pojma	15.000,00
Savez izviđača Hrvatske	U prirodi zajedno	20.000,00
Baranjski civilni centar	Učimo zajedno	14.475,00
DND Vojnić	Igraonica za predškolsku djecu	26.460,00
Klub žena Davor	Mali putnici u Klubu žena Davor	29.400,00
Izvor	Unapređenje kvalitete života školske djece u lokalnoj zajednici	45.000,00
IDEM	Vikend programi za djecu s poremećajima u ponašanju	63.540,00
Udruga katoličkih izviđača Jarmina	Izviđački kampovi	15.000,00
Potica	Program primarne prevencije za predškolsku djecu	46.424,00
DND Split	Za osmijeh djeteta u bolnici	43.319,00
CTK Rijeka	Veliki i mali	44.025,00
Liga za borbu protiv narkomanije	I za tate	15.000,00
Centar za civilne inicijative	Pomoć djeci u općini Vojnić	17.000,00
Split – zdravi grad	Projekt Northland fantastične alternative	49.000,00
Bistrić	Radionice za darovite učenike s integracijom darovitih i viševrsnim poteškoćama u razvoju	20.000,00
UKUPNO		658.543,00

Tablica 71. Projekti udruga koje pridonose borbi protiv droga i svih drugih oblika ovisnosti

KORISNIK	NAZIV PROJEKTA	IZNOS (kn)
IRCT	Psihološka podrška mladima – prevencija devijantnog ponašanja i poticanja zdravog stila života	85.000,00
IUVENUS	Mlaji Trogirani još mladima	50.000,00
Budi svoj	Grupni portret s osmijehom	25.000,00
Lanterna	Izaberi nešto za sebe	80.000,00
Osmijeh	Igrom i kreativnim stvaralaštvom protiv Ovisnosti	25.000,00
Odred izviđača Savski gaj	Radimo i učimo u prirodi	40.000,00
SIC	Slobodna volonterska zona	40.000,00
Civitas	Čitam, slušam, gledam, osjećam	40.000,00
Centar mladih Belišće	Droga? Ne, hvala.	30.000,00
Prijatelj	Centar za djecu i mlade	50.000,00
HELP	ICM	70.000,00
Potencijal	Moj život po mom izboru	35.000,00
Split – zdravi grad	Petra	50.000,00
Klub mladih Valpovo	Samoodrživost kluba mladih	30.000,00
Hrvatska udruga socijalnih	Reći ne nije dovoljno	15.000,00

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA
U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2004.**

Radnika		
Novi svijet	Živi život	60.000,00
S ulice u radionicu	Pomoć djeci i mladima s područja od posebne državne skrbi	20.000,00
Umijeće življenja Split	Breath Smart Program	10.000,00
IKS	Gajba	35.000,00
PGDI	Informacijom protiv ovisnosti	50.000,00
UM	Izbjegnimo opasnost	25.000,00
Izviđačka družina	U prirodu	15.000,00
Hrvatski katolički zbor MI	Na noge – svi protiv droge	25.000,00
DIM	Krčko vrelo aktivizma	25.000,00
Terra	Program prevencije ovisnosti kod mladih eksperimentatora s opojnim drogama	60.000,00
Umijeće življenja Čakovec	Umijeće življenja	15.000,00
MOST	Izgradi most	30.000,00
DPP	MODUS	30.000,00
Klub madih Osijek	Znanjem do zvijezda	70.000,00
KRILA	Terapijsko jahanje	61.952,00
Suncokret OLJIN	«O,O je zakon»	30.000,00
Dom zdravlja Osijek	Škola bez nasilja	59.903,00
Suncokret OLJIN	Moj izbor – zdrav izbor	61.606,00
Udruga slijepih županije Požeško-slavonske	Sportom protiv ovisnosti	108.500,00
PET +	Iskra pravednosti	60.000,00
Kajak kanu klub	Slobodno vrijeme mladih kroz uključivanje u rad kluba	50.000,00
Savez izviđača Hrvatske	Primarna prevencija	70.000,00
Rock – klub Osijek	Nula promila i čista žila	53.360,00
VIMIO	Zajedno edukacijom protiv droge	30.000,00
UKUPNO:		1.720.321,00

Tablica 72. Projekti udruga koje pridonose afirmaciji socijalizacije, aktivnom odmoru i razonodi djece

NAZIV KORISNIKA	NAZIV PROJEKTA	IZNOS (kn)
RUTE –Grad Cres	Ovčje ludorije	70.000,00 kuna
Aikido	Uvod u nenasilno rješavanje sukoba	50.000,00 kuna
Ivana Brlić Mažuranić	Kazališne predstave	20.000,00 kuna
UKUPNO:		140.000,00 kuna

U 2004. godini financirane su aktivnosti postojećih klubova za mlade koji se odnose na smisleno korištenje slobodnog vremena, organiziranje najmanje jednog predavanja tromjesečno, sudjelovanje liječnika, psihologa predstavnika MUP-a i drugih stručnjaka koji se bave problemom ovisnosti te edukativni program o posljedicama konzumiranja opojnih sredstava, u iznosu od 1.000.000,00 kuna. Iz sredstava Državnog proračuna financirana su dva projekta – Športom protiv ovisnosti (Savez

športskih udruga grada Knina i Kickboxing klub – Novska) u iznosu od 40.000,00 kuna te predstave edukativnog kazališta «Agram» (20 predstava) s 86.000,00 kuna.

Isto tako, financiran je rad triju obiteljskih centara (Sisak, Karlovac i Vinkovci) koji u sklopu svojih aktivnosti provode i savjetovanje, te edukaciju i informativne aktivnost s djecom i roditeljima vezano uz problematiku ovisnosti i poremećaje u ponašanju, u iznosu od 660.000,00 kuna.

U suradnji s Uredom za suzbijanje zlouporabe opojnih droga provedena je kampanja o utjecaju i štetnosti opojnih droga gdje je Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti financiralo tiskanje informativne brošure u iznosu od 88.864,00 kuna, dok je za Konferenciju «Borba protiv ovisnosti, borba za zdravu obitelj» Ministarstvo izdvojilo 78.059,43 kune.

Za obilježavanje Međunarodnog dana borbe protiv ovisnosti Ministarstvo je tiskalo 4.000 komada mapa s ANTI-DROGA porukom, za što je izdvojilo 20.000,00 kuna.

U protekloj godini Ministarstvo je preuzelo financiranje rada dvoje djelatnika na Anti-droga telefonu, te za to izdvojilo 94.286,96 kuna.

⇒ **MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE SKRBI**

Iz sredstava Državnog proračuna za 2004. osiguranih za provođenje aktivnosti i mjera provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga, na poziciji Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi ukupno je utrošeno **15.484.636,36 kuna** i to za financiranje sljedećih aktivnosti.

Tablica 73.

PROJEKTI I PROGRAMI	IZNOS (kn)
Projekt kazališne grupne scene Život može biti lijep	150.000,00
Outreach programi za i.v. ovisnike u okviru programa sprječavanja širenja HIV infekcije	1.106.127,99
Plakati - Budi poseban bez droge i alkohola Plakati – Za svijet bez droge	11.224,00 2.305,80
HZJZ testiranje na B i C hepatitis - letak	52.000,00 19.428,50
Igle i šprice	138.360,20
Kondomi	142.000,00
Nabava test pločica	200.000,00
UKUPNO	1.821.446,49

Tablica 71. Sufinanciranje projekata na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga

KORISNIK	NAZIV PROJEKTA	IZNOS (kn)
UDRUGA RODITELJA "ZAJEDNICA SUSRET"	Projekt resocijalizacije-usavršavanje radionice za grafo i sito tisak	35.000,00
HEPATOS	Hepatitis u mom domu 2005.	55.000,00
UDRUŽENJE DJECA PRVA	Prevenција svih oblika ovisnosti kroz povezivanje različitih dionika u lokalnoj zajednici	30.000,00
ŠKOLA NEPIJENJA I UMJERENOG PIJENJA (ŠNUP)	Formiranje terapijskih grupa škole nepijenja	25.000,00

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA
U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2004.**

UDRUGA ZA POMOĆ U RJEŠAVANJU PROBLEMA OVISNOSTI O DROGAMA "NOVI ŽIVOT"	Vanjski rad (out-reach work) s ovisnicima o opojnim drogama	55.000,00
TERRA	Program smanjenja zdravstvenih i socijalnih posljedica uzimanja droge	75.000,00
UDRUGA " PRIJATELJ" ZA POMOĆ U RJEŠAVANJU PROBLEMA OVISNOSTI O DROGAMA	"Šibenik"	30.000,00
"IUVENIS"-TROGIRSKA INICIJATIVA MLADIH	"Mlaji Trogirani još mlajima"	25.000,00
KLUB LIJEČENIH OVISNIKA "12 STEPENICA" (ANONIMNI NARKOMANI)	Održavanje tri grupe Anonimnih narkomana u Splitu i pet grupa Anonimnih narkomana na dosadašnje dvije gradske lokacije u Zagrebu	33.000,00
MOJI DANI-UDRUGA ZA PREVENCIJU OVISNOSTI, POMOĆ OVISNIKU I POVREMENOM UZIMATELJU OPOJNIH DROGA I OBITELJI	Prevenција ovisnosti kod djece i mladih na području Krapinsko-zagorske županije i usvajanje zdravih stilova života	33.000,00
PET + (PRIRODA ENERGIJA TRANSFORMACIJA PLUS SLOBODAN IZBOR SVAKOG POJEDINCA)	Projekt "Iskra pravедnosti"	33.000,00
UDRUGA RODITELJI ZA DJECU	"Kada uspijevaš i zadovoljavaš svoje potrebe, tada i ja to isto doživlјavam"	47.000,00
UDRUGA ZA RAZVOJ KULTURE I CIVILNOG DRUŠTVA MALI MRAK	"Od kolijevke pa do groba najbrže te vodi droga- bježi"	15.000,00
UDRUGA RODITELJA SAN PATRIGNANO SPLIT	Duga 2	55.000,00
TAEKWONDO KLUB JASTREB	Taekwondo-sportom protiv droge i svih poroka današnjice	15.000,00
CIVITAS ZAGREB	Budi svjestan!	33.000,00
UDRUGA MOST	Reci ne , ja nisam taj	33.000,00
CENTAR ZA OVISNOSTI NEVLADINIH UDRUGA	"Znanje za sve"	33.000,00
SAVEZ IZVIĐAČA HRVATSKE	Program primarne prevencije zlouporabe opojnih droga i drugih oblika poremećaja u ponašanju djece i mladih	15.000,00
RUKA LJUBAVI	Postinstitucionalni prihvаt	36.000,00
SUNCOKRET OLJIN "ODGOJ ZA LJUBAV I NENASILJE"	"Moj izbor -zdrav izbor"-prevencija primarne ovisnosti i ovisnosti o drogama	33.000,00
CENTAR ZA KREATIVNI RAD	Projekt prevencije te postinstitucionalnog postpenalnog i popstmedicinskog prihvаta ovisnika, skraćeno SINEKI (Good Green Girls)	53.000,00
IFMSA CROATIA-CROMSIC RIJEKA,MEĐUNARODNA UDRUGA STUDENATA MEDICINE HRVATA-HRVATSKI ODBOR ZA MEĐUNARODNU AKTIVNOST I RAZMJENU	Mladi i ovisnosti	27.000,00
PROJEKT GRAĐANSKE DEMOKRATSKE	"Edukacijom protiv ovisnosti"	53.000,00

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA
U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2004.**

INICIJATIVE VUKOVAR		
UDRUGA ZA PROMICANJE INICIJATIVE MLADIH, ROCK-KLUB OSIJEK	"Nula promila i čista žila!"-projekt nadziranih gitarijada mladih neafirmiranih bendova	15.000,00
CENTAR ZA KRIZNE SITUACIJE	Integrirana edukacija nevladinih organizacija iz područja zlouporabe psihoaktivnih tvari	33.000,00
MOGU-TERAPIJSKO JAHANJE	Pedagoško- preventivni programa terapijskog jahanja	55.000,00
HELP-UDRUGA ZA POMOĆ MLADIMA	Hr projekt Split	53.000,00
UDRUGA ROMI ZA ROME HRVATSKE	Zdrava zajednica	25.000,00
UDRUŽENJE MLADIH UM	Izbjegimo opasnost!!!	30.000,00
LIGA ZA BORBU PROTIV NARKOMANIJE	Zdravlje-osobni izbor	50.000,00
UDRUGA ZA RAD S MLADIMA "BREZA"	Kreativnošću protiv ovisnosti	15.000,00
UDRUGA ZA RAD S OVISNICIMA O ALKOHOLU "KRENI"	Program prevencije alkoholizma, resocijalizacija ovisnika o alkoholu i njihovih obitelji te motiviranje mladih socijalnih radnika za uključivanje u rad s ovisnicima	52.000,00
HRVATSKI CENTAR MLADIH	Košarkom do zdravlja	50.000,00
DOMAĆI-UDRUGA ZA KREATIVNI RAZVOJ	Budi aktivan, uključi se!	25.000,00
HRVATSKI FERIJALNI I HOSTELSKI SAVEZ	Korak više, dim manje	15.000,00
VUKOVARSKI INSTITUT ZA MIROVINSKA ISTRAŽIVANJA-VIMIO	Zajedno protiv droge	50.000,00
MOJI DANI-UDRUGA ZA PREVENCIJU OVISNOSTI, POMOĆ OVISNIKU I POVREMENOM UZIMATELJU OPOJNIH DROGA I OBITELJI	Rehabilitacija ovisnika o opojnim drogama u programu doma za ovisnike i razvoj savjetovališta za roditelje	48.000,00
UDRUGA UMIJEĆE ŽIVLJENJA SPLIT	Umijeće življenja-BreatheSmart program	25.000,00
UDRUGA UMIJEĆE ŽIVLJENJA ZAGREB	Umijeće življenja-BreatheSmart program(Zg)	15.000,00
AMBIDEKSTER KLUB	"Sunac"-savjetovalište u naselju Dubrava	33.000,00
KRILA -TERAPIJSKO JAHANJE	Humanošću i zajedništvom do boljeg sutra	15.000,00
UDRUGA ZA UNAPREĐENJE KVALITETE ŽIVLJENJA "LET"	Prevencija ovisnosti kod djece samohranih roditelja	30.000,00
UDRUGA ZA UNAPREĐENJE KVALITETE ŽIVLJENJA "LET"	Centar za outreach radnike i volontere u programima smanjenja štete	50.000,00
UDRUGA ZAJEDNO	Što me čini sretnim	38.000,00
UDRUGA ZA PREVENCIJU I POMOĆ U RJEŠAVANJU PROBLEMA OVISNOSTI "NOVI PUT", SINJ	Prevencija i pomoć u rješavanju problema ovisnosti	15.000,00

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DRUGA
U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2004.**

FORUM ZA SLOBODU ODGOJA	Edukacijom do zdravlja	43.000,00
HUMANITARNA ORGANIZACIJA "ZAJEDNICA SUSRET"	"Benjamin"-odgojno-terapijski program za mlade s poremećajima u ponašanju te konzumente lakih i sintetičkih droga	38.000,00
ŠPORTSKO-REKREATIVNA UDRUGA SLANICA MURTER	Trčanjem protiv poroka današnjice	15.000,00
PLAVI TELEFON	Kako umjesto ovisnosti izabrati kvalitetan život-edukacija stručnih suradnika, nastavnika, roditelja i volontera za rad s mladima	15.000,00
UDRUGA RODITELJA "ZAJEDNICA SUSRET"	Projekt resocijalizacije	28.000,00
S.O.S. TELEFON- POZIV U POMOĆ	Ovisnosti? Ne! Ne znam bolji način! - poziv u pomoć	45.000,00
HUMANITARNA MREŽA HRVATSKE	"Znanjem protiv ovisnosti", Priručnik o provedbi projekta -2. izdanje	15.000,00
UDRUGA ZA PREVENCIJU I VANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI "ŽIVOT VITA"	Smješko radionice za djecu i mlade	25.000,00
UDRUGA ZA PREVENCIJU I VANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI "ŽIVOT VITA"	Savjetovalište	37.000,00
HRVATSKI KATOLIČKI ZBOR "MI"	Rijeko, na noge- svi smo protiv droge	15.000,00
UDRUGA ZA POMOĆ PRI RESOCIJALIZACIJI "PORAT"	Susret sa čovjekom	37.000,00
UDRUGA TERRA	Program selektivne prevencije kod mladih konzumenata psihoaktivnih tvari	33.000,00
RUKA LJUBAVI	"Outreach work"-vanjski rad s ovisnicima	40.000,00
UKUPNO:		2.000.000,00

Tablica 74. Sufinanciranje programa rada županijskih centara

GRAD/ŽUPANIJA BOLNICE, CENTRI, UDRUGE	IZNOS (kn)
Grad Zagreb KB Sestre Milosrdnice Zavod za javno zdravstvo Zagreb	30.670,80
Zagrebačka županija Savjetovalište Velika Gorica Savjetovalište Samobor	35.000,00 72.000,00
Krapinsko-zagorska županija Zavod za javno zdravstvo	250.000,00
Sisačko-moslavačka županija Zavod za javno zdravstvo	255.000,00
Karlovačka županija Zavod za javno zdravstvo	206.000,00
Varaždinska županija Zavod za javno zdravstvo	154.500,00
Koprivničko-križevačka županija Zavod za javno zdravstvo HCK – gradsko društvo Križevci	110.000,00 5.000,00
Bjelovarsko-bilogorska županija	

Zavod za javno zdravstvo	90.000,00
Primorsko-goranska županija Centar Grad Rijeka - Lopača	240.000,00
Ličko-senjska županija Zavod za javno zdravstvo	77.836,00
Virovitičko-podravka županija Zavod za javno zdravstvo	170.000,00
Požeško-slavonska županija Savjetovalište u Požegi	132.574,50
Brodsko-posavska županija Savjetovalište Slavonski Brod	200.000,00
Zadarska županija Županijski centar Zadar	260.000,00
Osječko-baranjska županija Centar Osijek	260.000,00
Šibensko-kninska županija Zavod za javno zdravstvo	250.000,00
Vukovarsko-srijemska županija Savjetovalište Vukovar Savjetovalište Vinkovci	220.000,00
Splitsko-dalmatinska županija Zavod za javno zdravstvo Savjetovalište Hvar Savjetovalište Makarska Savjetovalište Sinj Zavod Sv.Kajo Solin	70.000,00 70.000,00 50.000,00 160.000,00
Istarska županija Zavod za javno zdravstvo- Centra Pula Županija – Gradski centar Poreč	260.000,00 70.000,00
Dubrovačko-neretvanska županija Zavod za javno zdravstvo Savjetovalište Metković Savjetovalište Ploče Savjetovalište Korčula	215.476,00
Međimurska županija Centar Čakovec	150.000,00
U K U P N O	4.064.057,30

Iz sredstava Državnog proračuna za 2004. godinu iz dijela prihoda od igara na sreću osiguranih na poziciji Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, za organizacije koje se bave socijalno humanitarnom djelatnošću na području prevencije ovisnosti i borbe protiv zlouporabe opojnih droga izdvojeno je ukupno **87.000,00 kn**.

Tablica 75.

NAZIV UDRUGE	NAZIV PROJEKTA	IZNOS (kn)
Udruga za borbu protiv narkotika i ovisnosti od narkotika "Velebit" Rijeka	Pružanje postpenalne pomoći bivšim osuđenima ovisnicima i povremenim korisnicima opojnih droga i psihotropnih tvari	24.000,00
Udruga za sport i rekreaciju "Sportske igre mladih" Split	Sportske igre mladih – 2004.	50.000,00

Humanitarna organizacija "Zajednica susret" Split	Benjamin – odgojno- terapijski program za mlade s poremećajem u ponašanju te konzumente lakah i sintetičkih droga	13.000,00
UKUPNO		87.000,00

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi u 2004. je godini temeljem sklopljenih ugovora o međusobnim odnosima s domovima za odrasle osobe ovisnike o alkoholu, drogama i drugim opojnim sredstvima izdvojilo ukupno **3.632.089,82 kn** za obavljanje djelatnosti socijalne skrbi – pružanje usluga skrbi izvan vlastite obitelji.

Tablica 76.

NAZIV DOMA	IZNOS (kn)
Dom za odrasle osobe ovisnike o alkoholu, drogama i drugim opojnim sredstvima "Zajednica susret" Split	3.071.526,40
Dom za ovisnike o drogama ili drugim opojnim sredstvima, Đurmanec	560.563,42
UKUPNO	3.632.089,82

Za izgradnju objekta Doma za odrasle osobe ovisnike o alkoholu, drogama i drugim opojnim sredstvima Pulac, Rijeka, iz državnog je proračuna u 2004. godini uloženo je **3.880.041,75 kn** (do sada je ukupno izdvojeno 5.965.142,25 kuna). Uz navedeno, Grad Rijeka je temeljem ugovora s ovim ministarstvom sudjelovao u sufinanciranju ove investicije u iznosu od 401.076,39 kuna.

Ukupno utrošena sredstva u provođenju aktivnosti suzbijanja zlorporabe opojnih droga u sustavu socijalne skrbi u 2004. godinu iznosila su **7.599.131,57 kuna**.

⇒ MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA

Iz sredstava Državnog proračuna za 2004. na poziciji Ministarstva unutarnjih poslova, provedba aktivnosti i mjera provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlorporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlorporabe opojnih droga financirana je u sklopu redovitih djelatnosti. Osim toga, Centar za obuku vodiča i dresuru službenih pasa za Tečaj za obuku vodiča i dresuru službenih pasa za detekciju opojnih droga utrošio je 522.000,00 kuna. Iz sredstava projekta *Testiranje vozača na opojne droge* Centra za kriminalistička vještačenja "Ivan Vučetić", za nabavku plinskog kromatografa s masenim detektorom utrošeno je 524.234,00 kuna.

⇒ MINISTARSTVO FINACIJA – CARINSKA UPRAVA

U sklopu sredstava Državnog proračuna za 2004. na poziciji Ministarstva financija-Carinska uprava, provedba aktivnosti i mjera provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlorporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlorporabe opojnih droga financirana je u sklopu redovitih djelatnosti, u iznosu od 134.787,00 kn.

⇒ MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA I EUROPSKIH INTEGRACIJA

Iz sredstava Državnog proračuna za 2004. na poziciji Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, provedba aktivnosti i mjera provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlorporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlorporabe opojnih droga financirana je u sklopu redovitih djelatnosti.

⇒ MINISTARSTVO OBRANE

Iz sredstava Državnog proračuna za 2004. na poziciji Ministarstva obrane, za provedbu aktivnosti i mjera provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlorporabe opojnih droga i Akcijskog

plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga, za aktivnosti prevencije zlouporabe opojnih droga u MO i OS RH utrošeno je 132.496,88 kuna.

⇒ MINISTARSTVO PRAVOSUĐA

Iz sredstava Državnog proračuna za 2004. na poziciji Ministarstva pravosuđa, za provedbu aktivnosti i mjera provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga utrošeno je 450.000,00 kn za nabavku devet aparata testera namijenjenih za detekciju zatvorenika na opojne droge, te za nabavku urin testova za otkrivanje prisustva opojne droge u organizmu.

⇒ MINISTARSTVO GOSPODARSTVA, RADA I PODUZETNIŠTVA

Iz sredstava Državnog proračuna za 2004. na poziciji Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, provedba aktivnosti i mjera provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga financirana je u sklopu redovitih djelatnosti.

Zaključak

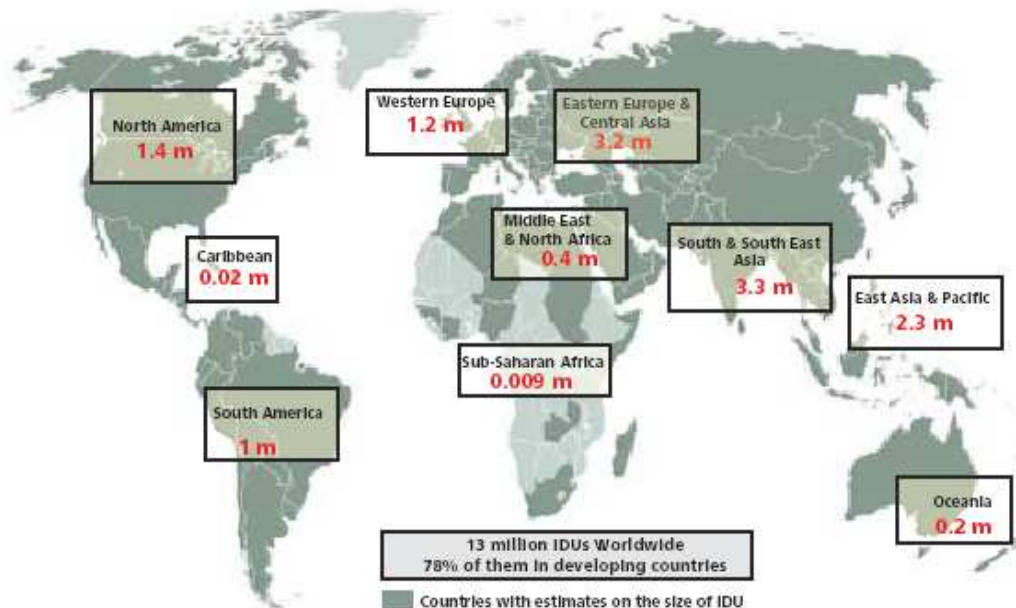
Usporedbom utrošenih sredstava za provedbu Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga, vidljiv je iz godine u godinu kontinuirani trend rasta iznosa utrošenih financijskih sredstava namijenjenih provedbi mjera i aktivnosti suzbijanja zlouporabe opojnih droga u ukupnom iznosu. No analiza utrošenih financijskih sredstava po pojedinim nositeljima provedbe mjera i aktivnost pokazuje da se s pozicija pojedinih nositelja u 2004. godini utrošilo manje sredstava nego u 2003. Tako je primjerice s pozicije Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, u 2004. godini unutar stavke Tekućih potpora unutar opće države za provedbu Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga utrošeno 26,88% manje sredstava nego u 2003. godini, a na poziciji Ministarstva obrane 69,88% manje nego u 2003. godini. S druge strane, povećanje utrošenih sredstava u 2004. u odnosu na 2003. godinu bilježi se na poziciji Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa te na poziciji Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi.. Pojedini nositelji provedbe Nacionalne strategije i mjera i aktivnosti Akcijskog plana za suzbijanje zlouporabe opojnih droga nemaju unutar Državnog proračuna posebno osigurana sredstva za navedenu namjenu, već se to financira u sklopu redovite djelatnosti, što otežava izdvajanje iznosa sredstava utrošenih za gore navedenu namjenu.

Stoga je nužno ukazati na potrebu da nositelji koji nemaju unutar svojih proračunskih planova posebno predviđena sredstva za provedbu Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga, u idućem razdoblju poduzmu aktivnosti usmjerene na njihovo osiguranje.

8. SVJETSKI TRENDVI ZLOUPORABE OPOJNIH DRUGA

Najnovije analize svjetskih tržišta droga koje je proveo Ured za droge i kriminal Ujedinjenih naroda (UNODC) pokazuju pozitivne elemente. Pogađajući manje od 5% osoba dobne skupine od 15 – 64 godine, prevalencija uporabe ilegalnih droga na globalnoj razini ostaje znatno manja nego za duhan, koji utječe na gotovo 30%. Što se tiče dviju najproblematičnijih droga, heroina i kokaina, prevalencija je obuhvatila oko 0,5% iste skupine u 2002. Globalna proizvodnja opijuma je trenutno oko 80% niža nego početkom 20. stoljeća, prvenstveno zbog uvođenja međunarodnog kontrolnog sustava. Ipak, uporaba droga ostaje na neprihvatljivoj razini, tim više što pridonosi financiranju kriminalnih te posebice terorističkih aktivnosti. Svake godine u svijetu umire previše mladih ljudi, bilo zbog samog uzimanja droga ili indirektno zbog infektivnih bolesti, posebno HIV-a.

Slika 2. Globalni prikaz broja HIV pozitivnih ovisnika o opojnim drogama u 2002.

Source: Reference Group on the Prevention and Care of HIV/AIDS Among Injecting Drug Users, 2002.

Izvor: *Global Illicit Drug Trends 2004*, UNODC

Političkom deklaracijom koju je UNGASS usvojio 1998., zemlje su odlučile postići značajan napredak u smanjenju ponude i potražnje droga do 2008. Informacije i podaci iz UNODC-evog Svjetskog izvješća o drogama 2004. pokazuju različite podatke:

Jasan napredak je postignut u odnosu na globalnu proizvodnju kokaina, koja je pala za 30% u razdoblju od 1999. do 2003. te za 18% između 2002. i 2003. Ovaj pad je posljedica strogih kontrolnih mjera pokrenutih u Kolumbiji, najvećem proizvođaču kokaina. Globalna proizvodnja kokaina je sada na najnižoj razini od kraja 80-ih. Istraživanje provedeno 2003. među studentima u SAD-u, najvećem svjetskom tržištu kokaina, pokazuje kako je konzumacija kokaina pala za 23% u odnosu na 1999. te za čak 60% u odnosu na 1985. Porast konzumacije kokaina je proteklih godina zabilježen u Južnoj Americi i Zapadnoj Europi, međutim taj je trend izgubio zamah tijekom 2003.

U slučaju opijata primijećen je napredak u Jugoistočnoj Aziji, drugom najvećem izvoru ilegalnog opijuma u svijetu. Tamo je proizvodnja opijuma pala za 35 % između 1998. i 2003., te za više od 50% u razdoblju od 1990. do 2003. U Afganistanu je proizvodnja opijuma virtualno eliminirana 2001. dovodeći do te godine do smanjenja svjetske proizvodnje opijuma za 66%. To je imalo pozitivne učinke na potražnju. U nekim se dijelovima Azije i Europe zloraba opijata stabilizirala tijekom 2002. Smrtnost je u Zapadnoj Europi pala za 20% u razdoblju od 2000. do 2002., a smanjen je i broj slučajeva HIV pozitivnih intravenoznih ovisnika u Srednjoj Aziji i Istočnoj Europi. Međutim, afganistanska je proizvodnja ponovno ojačala

posljednje dvije godine. 2003. je već bila za trećinu veća nego 1998., a postoje indikacije kako je tijekom 2004. još više porasla, što je rezultiralo velikim ponudama opijuma i heroina na međunarodnom tržištu.

Dostupni podaci o kanabisu su nešto manje precizni od prethodno spomenutih droga. Ipak, svi dostupni indikatori sugeriraju kako je tržište kanabisa nastavilo s rastom u protekle dvije godine. Proizvodnja, ali i globalne zapljene te droge značajno su porasle u posljednjem desetljeću te trenutno dosižu razinu kasnih 80-ih. UNODC-ev kontinuirani porast uporabe kanabisa ubrzanja u razdoblju od 2000.-2002.

Americi, Africi i nekim azijskim Sjevernoj Americi, Oceaniji i nekim Podaci o stimulansima tipa amfetamina desetljeću povećan broj otkrivenih amfetamina također prikazuju uzlazni

2002. Sukladno navedenom, UNODC-ev indeks trenda zloporabe droga je prvi put pokazao stabilizaciju konzumacije u 2002. Međutim, brojne zemlje istočne i jugoistočne Azije nastavljaju izvještavati o porastu uporabe metamfetamina. U Sjevernoj je Americi, kao i u Zapadnoj Europi, nakon godina rasta tijekom 90-ih tržište amfetamina ostalo stabilno posljednjih godina.

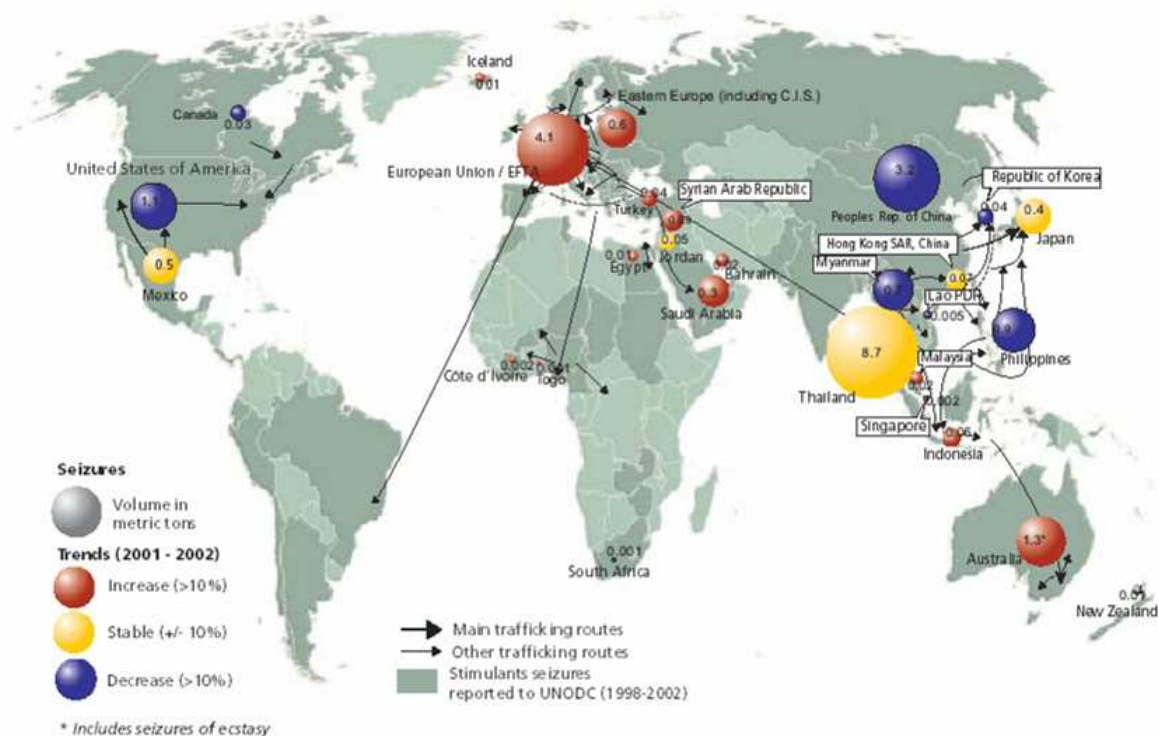
Stanje nije tako povoljno kada je riječ o ecstasiju. Zapljene i dalje rastu. U mnogim je zemljama diljem svijeta uporaba ecstasija nastavila s rastom u 2002. Ipak, postoje naznake kako bi uzlazni trend mogao stati. Dok nastavlja rasti u mnogim zemljama u razvoju, uporaba je stabilizirana u nekim zapadnoeuropskim zemljama, a tijekom 2002./2003. pad bilježe SAD i Kanada.

Konceptualni razvoji posljednjih godina nude energičan izgled strategija kontrole droga. To primjerice reflektira potrebu rješavanja problema droga u širem kontekstu održivog razvoja. Javlja se potreba za integriranim pristupom suzbijanja zloporabe droga i kriminala. Poduzimaju se unaprjeđenja razumijevanja epidemije droga kao i strukture i načina funkcioniranja tržišta droga, kako bi se kreirale sinergijske, dinamičnije i učinkovitije mjere.

Slika 3. Svjetski trendovi zapljena amfetamina tipa stimulansa (uključujući ecstasy) 2001.-2002.

Map 20: Seizures of amphetamine-type stimulants (excluding ecstasy) 2001 - 2002: extent and trends (countries reporting seizures of more than 10 kg.)

Izvor: Global Illicit Drug Trends 2004, UNODC

⇒ TRENDVI ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA U EUROPI

Prema godišnjem *Izvešću Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA) za 2004.*, sveukupni trend zlouporabe droga i dalje je rastući, unatoč tendenciji da se posjedovanje opojnih droga smjesti u prekršajnu zonu. Iako se ulažu veliki naponi u liječenje i rehabilitaciju ovisnika o drogama, ipak je svake godine oko 8.000 do 9.000 smrtnih slučajeva vezanih uz zlouporabu droga.

Kanabis ostaje najčešće korištena ilegalna droga u EU, s velikim varijacijama među zemljama. Najnovija istraživanja učenika u dobi od 15 godina pokazuju da učestalost konzumacije kanabisa varira od ispod 10% do više od 30%, s najvišom stopom među dječacima u Velikoj Britaniji. Intenzivna uporaba kanabisa, posebice među mladima, dovela je do povećane potražnje za liječenjem posljedica konzumacije kanabisa. Europa predstavlja najveće tržište smole kanabisa, koja najčešće potječe iz Maroka, glavnog svjetskog izvorišta ovog oblika kanabisa, premda se uzgaja i u europskim zemljama.

Povijesno su u Europi amfetamini bili najčešće korištena droga, nakon kanabisa. Međutim, situacija se mijenja u nekim državama, a posebice u Njemačkoj, Španjolskoj, Nizozemskoj, Finskoj i Velikoj Britaniji, gdje najnovija istraživanja pokazuju da ecstasy potiskuje uporabu amfetamina. Unatoč porastu konzumacije ecstasy, u Europi se većina ukupnih zapljena tijekom 2002. odnosila na amfetamine. Stope prevalencije konzumacije ecstasy variraju u rasponu od 0,5% - 7% među odraslom populacijom, dok su među mlađim muškarcima nešto više. Ipak se čini kako je, nakon porasta konzumacije ecstasy tijekom 90-ih, došlo do stabilizacije. Broj smrtnih slučajeva vezanih uz ecstasy je u odnosu na opijate relativno malen, iako podiže zabrinutost javnosti. Trećina podataka EMCDDA-a o smrtnosti odnosi se na Veliku Britaniju koja bilježi trend porasta. Zemlje članice se nastavljaju baviti smanjenjem «*rekreacijske uporabe*» stimulansa, provođenjem različitih preventivnih i *harm reduction* programa. Potražnja za liječenjem ovisnosti o amfetaminima je rijetka, osim u Švedskoj i Finskoj, koje imaju dugačku povijest kronične uporabe amfetamina, te u Češkoj u kojoj već neko vrijeme postoje problemi s *pervitinom*, lokalno proizvedenim metamfetaminom.

Između 0,5% i 6% odraslih je u nekoj životnoj dobi uzelo kokain. Prevalencija među osobama u dobi od 15 - 34 godina se kreće od 1% do 10%. Brojke su nešto veće u Španjolskoj i Velikoj Britaniji, u kojima je prevalencija (prošle godine) među odraslim osobama više od 2% u odnosu na ostale zemlje gdje iznosi 1%. Broj zapljena kokaina je u razdoblju od 1997.-2002. porastao u svim zemljama, osim u Njemačkoj i Italiji. Tijekom istog razdoblja cijena kokaina je pala u većini zemalja. Pušenje *cracka* ostaje ograničeno samo na neke veće europske gradove, gdje je njegova uporaba najuobičajenija u marginaliziranim skupinama, dok je ta pojava rijetka u općoj populaciji. Toksikološke analize pokazuju kako se u nekim zemljama kokain obično kombinira s opijatima, što dovodi do fatalnih posljedica. Liječenje ovisnika o kokainu za sada se obično provodi bez farmakološke komponente, što centrima za liječenje predstavlja poseban izazov.

Uporaba heroina i intravenozno uzimanje droga čine značajnu komponentu EMCDDA indikatora koji se odnosi na problematičnu konzumaciju droga, izrađenog s ciljem lakše procjene veličine većim dijelom skrivenog problema droga. Procjene problematičnog uzimanja droga se kreću od 2 do 10 slučajeva na 1000 u odrasloj populaciji. Posebno visoke brojke bilježe Danska, Italija, Luksemburg, Portugal i Velika Britanija. U mnogim se zemljama pod pojmom problematične uporabe droga podrazumijevala uporaba heroina, ali konzumacija više vrsta droga, tzv. *polydrug use* i stimulansa postaje sve češća. Iako je teško procijeniti, čini se kako je stanje po pitanju konzumacije heroina stabilno. Više od četvrtine svjetskih zapljena heroina otpada na Europu, u čemu prednjače Velika Britanija i Španjolska. Opijati ostaju glavni uzrok smrti vezanih uz ilegalne tvari u Europi. Najčešće se radi o mladim muškarcima u srednjim 20-im do ranih 30-ih godina. U posljednje vrijeme zapažena je trgovina *fentanylom*, sintetičkim opijatom koji je stotruko jači od heroina, a posljednje zapljene te tvari bilježe Baltičke zemlje i Rusija.

Opće procjene prevalencije intravenoznog uzimanja droga kreću se od 2 do 6 slučajeva na 1000 u odrasloj populaciji. Epidemija HIV-a se širi u nekim novim zemljama članicama EU. Stope hepatitisa C ostaju visoke među intravenoznim ovisnicima, a hepatitis B također ostaje uobičajena pojava usprkos dostupnosti cjepiva. Slijedom navedenog, u cijeloj je EU došlo do investiranja u programe razmjene igala i šprica za intravenozne ovisnike, dok su tri države otvorile tzv. *sobe za konzumaciju*.

Prevalencija ovisnika o drogama među zatvorskom populacijom u EU varira između 22% i 86%, ovisno o tipu zatvora i zemlji. S obzirom na relativno visok udio intravenoznih ovisnika, u zatvorima postoji visok rizik od širenja zaraznih bolesti, stoga se tom problemu posvećuje sve veća pozornost u nacionalnim zdravstveno-socijalnim sustavima.